

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

9
září
2005
25. ročník

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku společně s Českým velvyslanectvím ve Vídni, Rakúsko-slovenským kultúrnym spolkom a Rakousko-českou společností za podpory Českého centra ve Vídni si Vás dovoluji co nejsrdečněji pozvat na

2. mezinárodní společenský ples EUROPA MAGNA – Společná Evropa

Setkání mladých a všech sympatizantů české a slovenské kultury a národostních skupin pod záštitou starosty města Vídně, velvyslance ČR v Rakousku a velvyslance SR v Rakousku

15. 10. 2005, Palác Schwarzenberg, Schwarzenbergplatz 9, 1030 Wien
Zahájení plesu: 21.00, vstup do sálů: 20.00

Hudba: Salonní orchestr (Brněnští symfonici) – Cimbálka – Video projekce –
Live koncert (kapela TUT, Frýdek Místek)
Moderátor: Marek Eben
Zahájení plesu a vstup : taneční škola Rueff
Sólový výstup: Regine Renzová-Jürgens - soprán
Baletní vložka: Konzervatoř Vídeň, žáci třídy prof. Karla Musila

Vstupné: 35,- € důchodci 30,- € studenti 20,- €
zlevněné vstupné od 23:30 10,- / 9,- €

Informace a objednávky : Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329
e-mail: ples@kulturklub.at, www.kulturklub.at
Předprodej: České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien (po-pá 10-12, 14-17)

(Program - změna vyhrazena)

- Rozhovor: S premiérem Jiřím Paroubkem / *Marie Brandeis*
- Fejton: Prožitky letošní dovolené / *Jindřich Lion*
- Kultura: Nesnesitelně dlouhá historie české fotografie 20. století

Pondělní promítání filmů české kinematografie v kině Velvyslanectví ČR
ve spolupráci s Velvyslanectvím ČR a Českým centrem

pokračuje 10. října 2005!

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

Informace:

Eva Zemanová – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329

Po 10.10. v 19:30

Kousek nebe (2005) – jak se milovalo za mřížemi

Režie: Petr Nikolaev, scénář: Jiří Stránský, kamera: Martin Duba, hudba: Martin Smolka

Hrají: Jakub Doubrava, Táňa pauhofová, Petr Forman. Karel Zíma, Zuzana Stivníková, Ondřej Vetchý a další.

Režisér Petr Nikolaev se ujal scénáře Jiřího Stránského pokorně, leč razantně, se snahou sdělit toho o životě v komunistickém kriminále co nejvíce, a přitom se vyhnout prvoplánovostem a polopatišmům. Všechny události striktně uzavřené ve zdech vězení se nabalují na jednoduchý milostný příběh dvou mladých lidí. Luboš Danu zahlédne jednou oknem ze dvora do prádelny. Je to jen chvíle, ale už po patnáctiminutové expozici života za mřížemi je váha tohoto vzácného okamžiku naprosto zřetelná. Kratičké momenty štěstí pak přerývají kontinuální tok nelidské existence v šedých kobkách. Navzdory tématu je v Kousku nebe mnohem více naděje než deprese. Lidé tu všemi možnými prostředky bojují o zachování důstojnosti, pomáhají si humorem. Mnohdy hodně černým, ale nezbytným a osvobozujícím.

(Změna vyhrazena, do uzávěrky čísla nebyla potvrzeno zajištění autorských práv.)

Velvyslanec České republiky Rudolf Jindrák

ve spolupráci s Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku

si Vás dovolují pozvat na

Koncert vítězů klavírní soutěže „Praque junior note“

který je věnován oslavě životního jubilea zakladatelky

a čestné předsedkyně této soutěže, držitelce ceny Gratias agit 2001,

české umělkyni, pedagožce a klavírní virtuosce

prof. VIKTORII ŠVIHLÍKOVÉ.

30.9. 2005 v 18,00hod, Mramorový sál Českého velvyslanectví,

Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien.

Laureáti soutěže jsou ve věku 6-15 let.

Účast prosím potvrďte na tel.: 0664 514 3329

Oznámení!

Výbor Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku, oznamuje a srdečně zve členy Klubu na Valnou hromadu Kulturního klubu, která se bude konat ve středu 18.10. v 19:00 v restauraci u Stuchlíků.

Naším úmyslem je v letošním památném roce, kdy si připomínáme 60. výročí ukončení druhé světové války, na barevné obálce časopisu představit díla umělců, kteří trpěli nebo byli umučeni v koncentračních táborech. Na zadní straně obálky Vám dnes Vám představujeme dílo **Jaroslava Krále, Rodina, 1923** – olej, plátno, 104,5x88 cm (Moravská galerie Brno).

Jaroslav Král (5.12.1883 v Malešově u Kutné Hory – 22.3. 1942 zahynul v koncentračním táboře v Osvětimi)

Český malíř, jeden z předních představitelů českého moderního umění. Studia na Uměleckoprůmyslové škole v Praze (prof. K. Liška, A. Hofbauer, J. Preisler, 1901-04) a na Akademii výtvarných umění v Praze (prof. V. Hynais, 1904-08). Členem KVV Aleš, SVU v Brně, SVU Mánes.

Výstavy:**24. 9. – 6. 11. „Návrat ke kořenům–běh života v archivních dokumentech“**

Výstava v Národním archivu Praha, Archivní 4, 149 01 Praha 4, denně kromě pondělí, od 10. 00 do 17. 30 hodin. Vstup zdarma.

do 5. 10. Výstava fotografií–Paranoia 9/11, Antonín Kra-tochvíl

Výstava představuje výběr fotografií jednoho z nejvýznamnějších českých fotografů, které vznikly v roce 2004 v New Yorku a Washingtonu. Autor zachycuje změněnou atmosféru na ulicích amerických měst po teroristických útocích 11. září 2001.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

12. 10. – 17. 11. Výstava obrazů Martiny Riedelbauchové

Bílé plátno a papír jsou prázdnými prostory, které Martinu Riedelbauchovou inspirují, které touží zaplnit. Zabývá se barvami, čarou, formami a prostory a jejich vzájemným prolínáním se a ovlivňováním se. Sama říká, že její obrazy jsou barevné, pozitivně laděné dekorativní organickou abstrakcí, která vzniká z momentu náhody a inspiruje se přírodními strukturami a objevy, znaky umění domorodých kmenů například tzv. Aborigines.

Vernisáž v 19:00 hod. v Českém centru, Herrengasse 17, 1010 Wien

do 23. 10. Výstava Bertha von Suttner: Život pro mír.

„Odzbrojte!“ / „Die Waffen nieder!“ – je název nejznámější knihy Berthy von Suttner, který byl současně programem a nejdůležitějším životním cílem této spisovatelky narozené v Praze. Výstava je uspořádána u příležitosti 100. výročí udělení Nobelovy ceny za mír této pozoruhodné ženě.

Rakouský institut Brno s.r.o, Moravské nám. 15 po-pá 10–13 h / 14–18 h

do 30. 10. Výstava–Muzeum Rodný dům Josefa Hoffmanna

Hoffmannův dům, náměstí Svobody 263, 58832 Brtnice, ČR Tel. (+420) 567 571 712, E-Mail: hoffmann@brtnice.cz

Po-pá 10. 00–17. 00 Uhr, so, ne 10. 00–16. 00 Uhr nebo po telefonické objednávce

15. – 16. 10. werden weitere Besucherreisen nach Brtnice, Tschechien, angeboten.

MAK-Shuttlebus Wien-Brtnice und retour, 9. 00 Uhr ab MAK, Rückkehr MAK 20. 00 Uhr. Preis Tagesreise: € 19,- Information und Anmeldung bei Frau Navratil unter Tel. (+43-1) 711 36-207 oder navratil@MAK.at (bis 1 Tag vor der Reise)

do 2. 10. 15. Mezinárodní hudební festival Pražský podzim

Rudolfinum, Lucerna, info: www.prazkypodzim.cz

16. 9. – 30. 9. Filmová přehlídka–Nové filmy z Filmové akademie (FAMU)

Představeno bude osm nejlepších oceněných filmů filmového festivalu „FAMUfest 2004“, který vznikl 1983. Festival poskytuje studentům i jejich lektorům Filmové a televizní fakulty pražské akademie možnost posuzovat jejich práci a činnost i mimo akademickou půdu.

Premiéra 16. 9. ve 21:00 hod v kině Schikaneder, Margaretenstrasse 24, 1040 Wien

Začátky dalších představení najdete na: www.schikaneder.at

15. 9. – 17. 9. Prezentace–Karlovy Vary

Denně v areálu Lugner City, Gablenzgasse 5-13, 1150 Wien

19. 9. 19:30 Krvavý román–film režiséra Jaroslava Brabce

„Krvavý román“, v roce 1924 vydané kultovní dílo českého spisovatele Josefa Váchala, je současně poctou i parodií žánru lidové četby 19. století „krvavého románu“, tzv. „krváku“. Filmové ztvárnění zahrnuje romantiku, brutalitu, absurditu a svévolný humor.

Velvyslanectví České republiky, Penzingerstrasse 11-13, 1140 Wien

21. 9. 19:00 Filmová prezentace známého slovenského režiséra a karikaturisty Viktora Kubala–animovaný film Krvavá paní

(Blutgräfin) z r. 1980. Krvavá paní, je příběh o násilí a láskách legendární Ersébeth Báthory. Hromadná vražedkyně, šlechtična Ersébeth Báthory, (nar. 1560) žila a sadisticky mučila a vraždila na svém zámku Čachtice (Malé Karpaty) mladé dívky z okolí. Ve svém deníku popsala 610 vražd, kterých se dopustila. Nebyla nikdy za své činy potrestána, ani se necítila vina. Je pochována v rodinné hrobce v Budapešti.

Slovenský Inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

21. 9. 19:00 Knižní prezentace – Jindřich Lion: Jüdisches Prag

(Průvodce s podrobnými údaji–vychází v němčině a angličtině) www.mandlbaum.at

Praha 1, Vzdělávací a kulturní centrum Židovského muzea v Praze, Maiselova 15

24. 9. 17:00 Přednáška a čtení z pověstí a kronik Poslední Přemyslovci a první Lucemburkové

Akademický spolek a České srdce Slovanská beseda, Drachengasse 3

25. 9. 10:15 Mše národů ve vídeňské katedrále sv. Štěpána**25. 9. 15:00 Hudební odpoledne s Bohemií**

Jednota Máj, Vídeň X, Gussriegelstrasse 52

26. 9. 19:30 Tajemství hradu v Karpatech–film režiséra Oldřicha Lipského

Laskavá parodie uchvacuje typickým českým humorem i svým výtvarným ztvárněním.

Velvyslanectví České republiky, Penzingerstrasse 11-13, 1140 Wien

28. 9. 19:00 Koncet–Ján Labant (koncertní kytara) & Ján Figura (flétna)

Uslyšíte: Benedetto Marcello, Jacques Iberty, Marián Budoš, Astor Piazzolla, Maximo Diego Pujol, John Duarte a Celso Machado.

Slovenský Inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

29. 9. 19:00 Prezentace –„S tričkem proti komunismu“

kampaň za snížení popularity a volebních preferencí komunismu a Komunistické strany v České republice. Jedná se o nenásilnou uměleckou akci, která chce upozornit

na nebezpečí komunistické ideologie. Jednou z možností, jak této myšlence udělat reklamu, je nosit tato trička. Trička jsou ke koupi v Českém centru a následně pak v klubu Nachtasyl.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

29. 9. 19:00 Zdenka BECKER: Fremde Töchter (Literární večer Čítanie z pripravovanej knihy, príbeh slovenskej rodiny, ktorej dcéry žijú v troch rozdielnych krajinách. Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, Otto-Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien

30. 9. 18:00 Koncert vítězů klavírní soutěže „Praque junior note“, který je věnován oslavě životního jubilea zakladatelky a čestné předsedkyně této soutěže, držitelky ceny Gratias agit 2001, české umělkyni, pedagožce a klavírní virtuosce **prof. VIKTORII ŠVIHLÍKOVÉ**

Mramorový sál Českého velvyslanectví, Penzingerstr. 11–13, 1140 Wien

Lauerati soutěže jsou ve věku 6–15 let.

Účast prosím potvrďte na tel.: 0664 514 3329

30. 9. – 9. 10. Přehlídka filmů režiséra Jana Svěráka: Obecná škola, Akumulátor, Jízda, Kolja, Tmavomodrý svět, Ropáci
Dílo Jana Svěráka je ceněno nejvyššími filmovými vyznamenáními. Za film „Kolja“ byl vyznamenán Oscarem. Přehlídka bude zahájena za účasti Jana Svěráka.

Premiéra 30. 9., Topkino ve **20:00 hod.** Začátky dalších představení najdete na: www.topkino.at

2. 10. 16:00 Vzpomínkové odpoledne na Jana Wericha

Sokol Vídeň XII/XV, klubovna tělocvičny, Angeligasse, 1100 Vídeň

2. 10. 17:00 Čaj o páté

Velká klubovna české školy, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

Čaje pokračují **13. 11., 11. 12. 2005**

5. 10. 19:00 230 let bohemistiky na Vídeňské univerzitě – jubilejní oslava

Vídeňský Institut slavistiky oslaví 230 let své existence. Setkání učitelů, studentů, absolventů a přátel bohemistiky bude doplněno krátkou prezentací aktuálních publikací vídeňské bohemistiky, stejně tak i hudebním programem. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

7. 10. 22:00 Koncert – Finské Baroko

Nachtasyl, Stumpergasse 53–55, 1060 Wien

10. 10. Radošinské naivní divadlo: Hra o lásce.

Freie Bühne Wieden, Wiedner Hauptstraße 60/B, 1040 Wien

15. 10. cca 20:00 2. Mezinárodní společenský ples

EUROPA MAGNA – Společná Evropa

Setkání všech sympatizantů české a slovenské kultury a národostních skupin

Pod záštitou starosty města Vídně a českého a slovenského velvyslance v Rakousku

Palác Schwarzenberg, Schwarzenbergplatz 9, 1030 Wien
Kulturní klub, ZÚ, RSKS, Rakousko-česká společnost, za podpory ČC

16. 10. 15:00 Hudební odpoledne s Bohemii

Jednota Máj, Vídeň X, Gussriegelstrasse 52

17. 10. 19:30 Tři krátké filmy: Paní Le Murie režiséra Petra Václava, **Unisono** režiséra Saši Gedeona, **Letem světem / Vídeň** režiséra M. Šteindlera. Film „Paní Le Murie“

vyhrál cenu za nejlepší dokumentární film na Mezinárodním festivalu filmových škol v Mnichově a byl nominován na Oscara v kategorii studentských filmů. Film „Unisono“ byl součástí filmového projektu EU „EU Visions of Europe“. Milan Šteindler působil jako průvodce televizního cestopisu „Letem světem“. Promítaná reportáž zachycuje atmosféru a život města Vídně.

Velvyslanectví ČR, Penzingerstrasse 11–13, 1140 Wien

18. 10. 19:00 Valná hromada Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku v restauraci u Stuchlíků

Restaurace Böhmerwald, 1040 Wien, Argentinierstr.

66/ Wiedner Gürtel 20

18. 10. – 3. 11. Divadelní festival: THEATERSUCHT je uveden samostatně na str.: 9

22. 10. MORAVSKÉ HODY ve farním sále Vídeň 12, Gatterhölzl, Hohenbergstr. 42 / Schwenkg. 22

Sokolská jednota XII/XV

31. 10. – 1. 11. Stifter und Böhmen, symposium na počest 200. výročí narození Adalberta Stiftera

Rakouský kulturní forum, Jungmanovo nám. 18, Praha 1

Vídeňsko-české a slovenské programy v rádiu

Na středních vlnách 1476 české a slovenské pořady denně od 19. 05 do 19. 30 hodin.

Po: české vysílání radio Dráták, st. opakování, pá: Zvědavý mikrofon v jazycích českém i německém.

Slovenské – střídavě vždy ve čt. vysílání radia Špongia nebo radia Dia: Tón. Opakuje každé út.

Všechny texty jsou k přečtení a poslechu na internetové stránce: <http://volksgruppen.orf.at/austria/de/program/program.htm>

Kulturní klub Čechů a Slováků společně s Rakousko-českou společností

vyhlašují veřejnou sbírku na zřízení pamětní desky

českému písničkáři a herci

Karlu Hašlerovi,

oběti nacistického násilí v Mauthausenu.

Slavnostní odhalení desky v bývalém koncentračním táboře v Mauthausenu je plánováno na rok 2006 u příležitosti 65. výročí Hašlerova umučení. Toto připomenutí člověka-písničkáře chápeme jako vzdání úcty a díky díky tisícům obětí nacistické zločiny, kteří jak on trpěli v koncentračních táborech a žalářích.

Obrácíme se proto na Vás s prosbou o pomoc při realizaci tohoto projektu.

Bankovní spojení: **Bank Austria**, číslo účtu: **683 035 901**,
BLZ: **120000**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**,
účel: **SBÍRKA – K. HAŠLER**

Upozorňujeme, že neodpovídáme za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí a zároveň za neúplnost kalendária. Změna programu vyhrazena.

Vážení čtenáři,

Vy všichni, kteří jste peněžním darem přispěli na zřízení pamětní desky Karla Hašlera, přijměte náš srdečný dík. Seznam dárců bude uveřejněn v říjnovém čísle časopisu KLUB.

3. 8. t. r. by slavil sté výročí narození kardinál Franz König, který nám všem zůstal v paměti jako vzácný člověk, člověk dialogu, tolerance, lásky k bližnímu, a také přítel Českého republiky. Výstavu, která se zabývá jeho osobou a životním dílem, je možno do konce října navštívit v sakristii Stephansdom-u.

Bývalý chartista, exulant, jeden z nejvýznamnějších českých exilových publicistů, dlouholetý spolupracovník Hlasu Ameriky ve Vídni, pozdější kancléř prezidenta Václava Havla a také bývalý člen výboru Kulturního Klubu Ivan Medek, oslavil v srpnu své osmdesáté narozeniny. Přejeme mu mnoho zdraví a neutu-
chající elán v jeho četných aktivitách.

Ještě v krátkosti si Vás dovolím informovat, co všechno do konce roku 2005 připravujeme. Promítání na českém velvyslanectví po prázdninové pomlce začíná ponděním 12. 9. v 19:30 filmem Starci na chmelu, pokračuje 10.10. v 19:30 filmem Kousek nebe. V pátek 30. 9. v 18:00 zve pan velvyslanec ČR a Kulturní klub na koncert mladých pianistů, uspořádaný na počest prof. Viktorie Švihlíkové. V sobotu 15. 10. srdečně zveme na 2. mezinárodní společenský ples EUROPA MAGNA – Společná Evropa do paláce Schwarzenberg. Valná hromada Kulturního klubu se bude konat ve středu 18. 10. v 19:00 v restauraci u Stuchlíků. V úterý 22. 11. se uskuteční prezentace knihy Přišli jsme odjinud... autorky dr. Marie Brandeis v Rakouském kulturním fóru v Praze. V tomto měsíci ještě připravujeme literárně-hudební pořad, ukázky z děl českých umělců zahynulých v koncentračních táborech. Přesný termín a místo konání Vám sdělíme v říjnovém časopise. Jednodenní zájezd do Bratislavy s návštěvou keramického závodu v městě Modra jsme museli odsunout z důvodů časových kolizí s jinými pořady na sobotu 26. 11., o podrobnostech cesty Vás budeme informovat v říjnovém čísle Klubu.

Dále si Vám ještě dovoluji připomenout změnu termínu konání Moravských hodů, pořádaných Sokolskou jednotou XII/XV, a to na sobotu 22. 10. 2005. Srdečně děkujeme představitelům Sokolské jednoty XII/XV za změnu termínu ve prospěch 2. mezinárodního společenského plesu. Omlouváme se za tuto nepříjemnost, ale nedostali jsme žádný příhodný sobotní termín v dobře navštěvovaném paláci.

Možná, že si někteří čtenáři vzpomenou na naši výzvu k záchraně zahradního traktu (5.000 m²) v trojúhelníku ulic Skodagasse, – Alserstr., – Feldgasse, který měl podlehnout stavebním plánům příslušného magistrátního oddělení. I díky Vám ke zničení zahrady rozparcelováním nedojde.

A nyní už Vám přeji příjemné posezení nad stránkami Klubu.

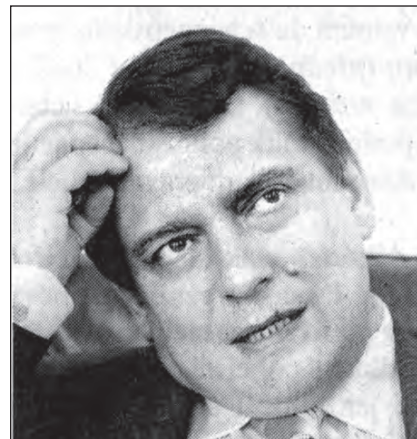
Ing. Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2
Kalendář: září – říjen 2005	3
Editorial	5
Rozhovor	6
Z české a slovenské Vídně a okolí	7
Kultura	12
Fejeton	27
Historická kuchyně	28
Kvíz	29
Zajímavosti	30
Ekonomika	38
Zajímavosti	39
Zprávy ze Slovenska	45
Sokol & sport	55
Úvahy & dopisy	61
Oznámení	67
Informace & inzerce	70
Příloha: četní	I-VIII

Minutový rozhovor

s premiérem České republiky Jiřím Paroubkem vznikl při jeho oficiální návštěvě Vídně 15. čerence 2005. Součástí programu byl i krátký „pobyt“ v české škole Komenský, kde se premiér setkal s představiteli českých národnostních spolků. Avšak i ten byl nabitý, takže jsme při našem rozhovoru byli časově omezeni. Někteří naši krajané se už nemohli dočkat společné fotografie ze vzácnou návštěvou, a této tužbě pan premiér ochotně vyhověl. Tak nedošlo nejen na témata, která jsou v českých spolcích neaktuálnější, nemohli jsme od pana premiéra slyšet ani hodnocení jeho jednání s rakouskými partnery.

Pane premiére, přijel jste do Rakouska na oficiální návštěvu a mj. jste „přivezl“ jistý projekt. Můžete o něm něco čtenářům našeho časopisu Klub blíže uvést?

J. Paroubek: Myslím, že je to vedlejší záležitost, se kterou jsem do Vídně přijel. „Objevila“ se v tisku zásluhou jisté indiskrece. Jedná se o gesto ocenění německých antifasistů, kteří byli československými občany. Je třeba si uvědomit, že po vstupu německé říšské branné moci do Sudet počátkem října 1938 bylo zatčeno dvacet tisíc protinacistických aktivistů. Byli to především sociální demokraté, katoličtí kněží, komunisté, ale i někteří představitelé jiných politických stran a řada intelektuálů, kteří byli protinacisticky orientováni. Je samozřejmé, že podobné protinacistické názory sdílelo tisíce lidí, ale je třeba také vidět, že se 80-90% německé menšiny žijící v českých zemích postavilo na stranu nacistické ideologie a aktivně přispělo k rozbití československého státu. Uvedeným gestem hodláme ocenit ty, kteří československému státu zůstali věrni. Za svůj postoj zaplatili v době války perzekucemi, strádáním v koncentračních táborech. Tito lidé po roce 1945 z ČSR odešli, často nuceně. Myslím, že je naší morální povinností tuto jejich spolupráci v boji proti nacismu určitým gestem ocenit.

Náš rozhovor se odehrává na půdě české školy Komenský, která se potýká s jistými problémy. Hovořil jste na toto téma s rakouským partnerem? Věnujete pozornost českému školství i v jiných zemích, např. v chorvatském Daruvaru?

J. Paroubek: Já jsem ještě v Chorvatsku nebyl, ale určitě tamnímu českému školství budu věnovat také pozornost. Otázka české menšiny ve Vídni je specifická. Dlouhodobě sleduji tuto problematiku. Prakticky je mi známa situace počátku 20. století. Ve Vídni byl za prací můj dědeček, takže jsem se seznámil s problematikou organizací vídeňského Sokola, DTJ, spolku Barák. Samozřejmě sleduji i českou

školu, která má velký význam pro lidi z menšiny. Škola dokázala regenerovat svoji činnost tím, že obnovila maturitní zkoušky v českém jazyce, čímž zvýšila kvalitu českého školství ve Vídni. Je dobré, když se mladí lidé, rakouští občané, věnují českému jazyku. Najdou při rozvíjení se spolupráci mezi oběma zeměmi dobré uplatnění. Mohou být našimi vyslanci v rakouském prostředí.

Školský spolek Komenský patří k řadě dalších, které vznikly v 19. století. Ve Vídni na poli české menšiny však vznikly i nové spolky, které založila vlna Čechů a Slováků po roce 1968. Právě tyto spolky jsou těsněji orientovány na Českou republiku, neboť vycházejí z přesvědčení, že spojitost s mateřskou zemí může být jediné přínosná. Bohužel v poslední době se setkáváme na rakouské půdě s názory, že finanční podpory rakouského státu jsou určeny na vlastní aktivity spolků, tedy na to, co mohou vyprodukovat svými silami, což se omezuje na ochotnické divadlo, věnečky apod., nikoliv na vyšší kulturu. Jaký je Váš názor na tuto problematiku?

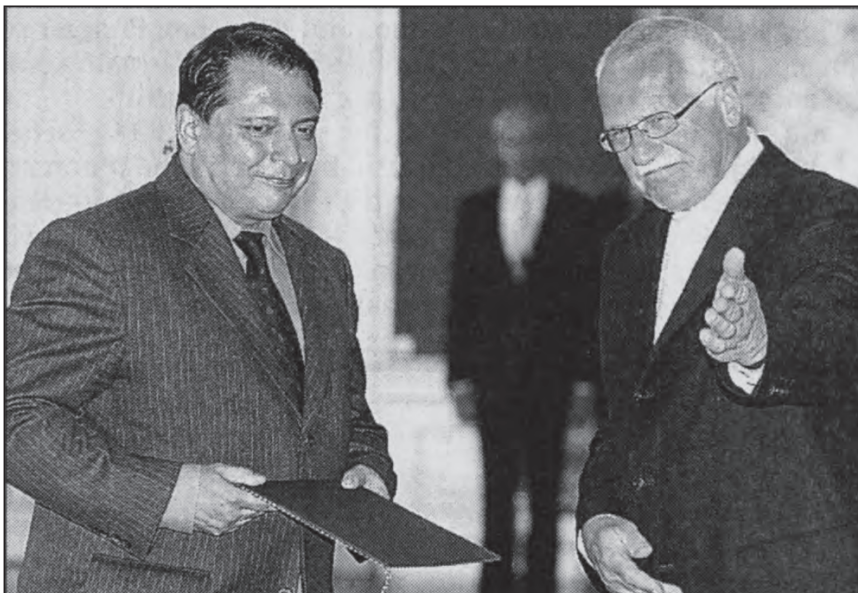
J. Paroubek: Budu o tom ještě hovořit se starostou Häuplem. Myslím si, že při bohatství města Vídně by neměl být problém podpořit činnost některých českých spolků, protože práce v těchto spolcích obohacuje celou občanskou společnost.

V oblasti spolkové činnosti došlo k výrazné proměně, už se nejedná o práci, jako byla v předminulé a minulém století. V současné době dochází k transformaci spolkové činnosti. Do Vídně přicházejí Češi, kteří jsou zde na dobu určitou, pět až deset roků, kteří však po toto období chtějí být v českých spolcích integrováni. Budete mít možnost i na toto téma promluvit s rakouským partnerem, tedy objasnit posun náhledu na spolkovou činnost?

J. Paroubek: Určitě také. Domnívám se, že by se sem měl čas od času podívat některý z ministrů a seznámit se se základnou českých spolků.

Pane premiére, děkuji Vám za rozhovor a přeji hodně úspěchů v dalších jednáních.

Rozmlouvala Dr. M. Brandeis.

Krajan Jiří Materna byl vyznamenán

Jak se opožděně dovídáme z rakouského tisku, bylo uděleno krajanu komerčnímu radovi Jiřímu MATERNOVI vysoké rakouské vyznamenání. Za zásluhy o dlouholetou úspěšnou obchodnickou činnost a kvalitu jeho prací byl vyznamenán Rakouským zlatým řádem. Vyznamenání mu předal osobně ministr Dr. Martin Bartenstein.

V projevu zdůraznil, že pan kmč. rada Materna převzal obchod v sedmdesátých letech v I. vídeňském okrese od předchůdce, kmč. rady Nagy a stal se během několika let pověstným kvalitou jeho výrobků a kvalitou zákaznického servisu.

Pan komerční rada Materna dostal během svého života již několik rakouských i mezinárodních vyznamenání, ale propůjčení tohoto vysokého řádu znamená vyvrcholení jeho obchodnické činnosti.

Blahopřejeme a jsme šťastni, že právě tento český krajan patří mezi vysoce dekorované spoluobčany.

Bratr Materna vyvíjí úspěšnou činnost ve vídeňské sokolské jednotě XII–XV „Tyrš“. Je jejím dlouholetým místodržícím a i zábavní odbor mu není cizí.

Sokolská jednota XII–XV srdečně blahopřeje. (drob)

Básník láká turisty

Sen mnoha jihočeských politiků se stává skutečností – stovky rakouských a německých turistů již nejezdí do jižních Čech pouze za výhodnými nákupy, ale i za kulturou. Hlavním důvodem je 200. výročí narození spisovatele Adalberta Stiftera, který se narodil v Horní Plané na Lipensku. Tato oblast se v poslední době stává jakýmsi rakouským a bavorským kulturním centrem.

Muzeum ve Stifterově rodném domě navštívilo například proti loňskému roku dvojnásobné množství zájemců.

Adalbert Stifter představuje pro rakouské kulturní dějiny podobnou uměleckou osobnost jako například Alois Jirásek pro Čechy. Stifter byl autorem mnoha povídek, románů a básnických sbírek, psal německy, ale projevoval se u něj velmi silný vztah k českým dějinám. V Rakousku a Německu patří Stifter ke klasikům, kteří se dostali do učebnic, v Čechách bohužel příliš známý není.

Pořadatelé oslav tzv. Stifterova roku jsou nejrůznější politické a kulturní instituce z Bavorska, Horních Rakous

Slovenský operní zpěvák, žijící ve Vídni **Ladislav Illavský** oslavil netradičně své 65. narozeniny. V prostorách RSKS recitoval slovenské vlastenecké básně. O hudební doprovod se postarala jeho manželka operní zpěvačka Irmgard Illavská.

a také z jižních Čech. Oslavy budou vrcholit v Horní Plané 28. října – v den Stifterova narození.

Již ale během celého léta Stifterovo jubileum značně zvyšuje návštěvnost na Lipensku a v celých Jižních Čechách, a to i přes to, že spisovatel prožil většinu svého života v dnešním Rakousku. Rakouští a němečtí turisté vyhledávají všechna místa spojená se Stifterovým životem nebo tvorbou, například okolí Plešného jezera, Stifterův obelisk nebo takzvanou Stifterovu stezku. To vše je také důsledkem pozornosti, jakou spisovatelovu jubileu věnují rakouská a německá média. (mk)

Ohlédnutí za „Wiener Festwochen“ 2005

Již tradičně každým rokem v měsících květen a červen se na mnoha různých vídeňských místech konají programy „Wiener Festwochen“. V letošním roce se během této doby představilo 22 států s 36 produkcemi. Vedle již zavedených a známých režisérů, jako Peter Zadek, Peter Sellars, Frank Castorf, Johan Simons, Luk Perceval, Árpád Schillin, měli možnost ukázat své režijní umění i ti, kteří ještě ve Vídni nehostovali, jako např., Dmitrij Tschernjakow, Krzysztof Warlikowski, Claudio Valdés Kuri, Rimas Tuminas, aj.

Letošní tematika divadelních projektů se zabývala břitkými problémy globalizace, evropskou identitou. Jak se reflektuje společenský vývoj v divadelních kusech dnešní Afriky, Asie a Jižní Ameriky? Jakou možnost reakce a dopad má evropské divadlo na změněnou sociální situaci? Intendant Luc Bondy v rozhovoru pro deník Kurier k letošní projekci sdělil: „Chceme být seismografem toho, co se uměleckého na celém světě děje.“

V hudební části Wiener Festwochen bylo provedeno 157 různých hudebních programů pod mottem „Muzikální dědictví a jeho rozšíření“.

Samozřejmě, že jsem z časových důvodů nemohla navštívit všechny nabízené produkce, také i proto, že některé, hlavně operní, byly již několik měsíců předem beznadějně vyprodané. Z uvedeného důvodu jsem bohužel nemohla shlédnout, po mnoha letech absence českých produkcí na tomto festivalu, jedinou i když ne českou produkci, Janáčkův „Tagesbuch eines Verschollenen“ v české a německé řeči. Protože není možné i jen v krátkosti se rozepisovat o všem co jsem navštívila, omezím se pouze na dvě zajímavé divadelní produkce, a to hru „Madagas-

karas“ v provedení divadla z Litvy, hru „Die Unbeständigkeit der Liebe“ divadla Globus z Novosibirska, a operní představení Performance- loutkové divadlo-rockoper Don't Trust Anyone Over Thirty a málo hranou Mozartovu operu „Lucio Silla“.

Se zájmem jsem čekala na zpracování tragikomedie Francouze Marivaux „Die Unbeständigkeit der Liebe“ novosibiřským režisérem Dmitrijem Tschernjakowem, a to nejen proto, že tento mladý režisér byl ohlášen jako jeden z velikých talentů (je držitelem Zlaté masky 2004, první ceny Moskevského divadelního festivalu v kategorii komorní hra), ale hlavně ze zvědavosti, jak si sibiřský herecký team, poradí s touto francouzskou veselohrou.

Krátce k obsahu hry: Kníže zavléče mladou zamilovanou ženu do svého paláce, kde je její láska k milenci vystavena rafinovaným manipulacím. Do této „hry“ je brzy také vtažen i její milenec.

Režisér Tschernjakow pojal tuto francouzskou komedii „po rusky, novosibiřsky“, prý jak píše kritici, jako postkomunistickou tragikomedii s nově zakomponovaným „překvapením“ na konci hry. My diváci jsme byli vtaženi do hry jako pozorovatelé – voyeuristi, scéna byla oddělena od nás diváků jakousi skleněnou stěnou, před kterou se pohyboval kníže a jeho spojenci a s námi diváky pozoroval svou obět, za zdí. Po rozbití této stěny jsem konečně režijní koncept pochopila. Tato francouzská tragikomedie byla inscenována jako dnešní reality show. Tím byly vysvětleny někdy až směšně přehrávané partie, hrubý hlas hlavní představitelky, její neobratné, vesnické chování. Tento nelítostný, cynický závěr mě naprosto přesvědčil a smířil s touto inscenací. Hrál se v ruštině, dva tlumočníci střídavě překládali.

Ovšem mnozí rakouští kritici byli touto v jejich očích nevhodou těžkopádnou a cynickou inscenací velice zklamáni. Reagovali asi tak jako já, když sleduji v Burgtheatru známou hru známého divadelního autora a vidím a slyším něco úplně jiného. Snad možná by mě některá taková inscenace opravdu oslovila, kdyby bylo patřičně uvedeno, že se jedná o velice volné, zmodernizované zpracování, rozšířené o nové texty jiného autora a zpestřené tanečními či písňovými výstupy. Projekce Wiener Festwoche jsou ale známy právě novým pojetím nabízených známých i neznámých divadelních produkcí a přicházejí pravidelně s experimentálním či provokativním pojetím vybraných kusů. Diváci, kteří zůstali, a byla jich většina, ocenili Novosibiřské divadlo a režiséra zaslouženým dlouho trvajícím potleskem.

Absurdní současná satirická hra „Madagaskaras“ litevského autora Mariusa Ivaškevičuse se zakládá na skutečné události. Jakýsi litevský patriot – vizionář malého národa, chtěl na území Afriky vytvořit náhradní „Novolitavu“. Ve hře je Kazimieras Poktas tímto litavským patriotem, který svou vizí, po smíšení genů s místním obyvatelstvem měla vzniknout nová litavská elita, která nejen brambory ale také i banány bez problému stráví a konečně zvedne pěst na Poláky, Rusy a Němce, osloví a shromáždí kolem sebe nadšené politiky, umělce a dobrodruhy. Ve vyprodaném divadle se diváci, i přes namáhavé čtení překladů textů na plátně, nesmírně bavili. Tématika a starosti „malého“ národa je nám asi všem velice blízká. Zajímavostí této hry byl také i její jazyk, uměle vytvořená jakási „novolitavština“.

Don't Trust Anyone Over Thirty vypráví o kariéře 24letého rockového zpěváka Neil Sky, který byl zvolen prezí-

dentem USA. Vyvolal revoltu mládeže kvůli snížení věku voličů na 14 let a přimísil LSD do pitné vody kongresu. Poté, co nový prezident všechny spoluobčany starší 30 let vykáže do převýchovného ústavu, dostává se mu stejné odplaty.

Don't Trust Anyone Over Thirty je satirické zpracování hippijského hnutí, vyprávěno překlínáním a použitím videotechniky, projekcí různých hesel a obrazů, vyslovením různých klíše z úst loutek a jejich vodičů, výborné live rockové muziky a zpěvu. Pro ty, kteří měli strach o svůj sluch, byly připraveny balíčky oropaxu. Byla jsem tomu velice vděčná, ani jsem je nepotřebovala, ale zato do Burgtheatru se mi určitě budou při některé produkci hodit.

Závěrem ještě několik málo slov k oslavované produkci málo hrané opery Wolfganga Amadea Mozarta „Lucio Silla“ s hvězdným obsazením rolí (Kurt Streit v hlavní roli, sopranistka Patricia Petibon – Giunia, mezosopranistka Bernarda Fink v kalhotové roli Cecilia, další sólisté Anette Dasch, Martina Janková, Cornel Frey), s vysoce ceněným operním režisérem Clausem Guthem, pod taktovkou vynikajícího dirigenta Nikolause Harnoncourta v divadle na Vídeňce.

Opera „Lucio Silla“ vznikla v roce 1772 při Mozartově poslední, třetí italské cestě. Byla s nevelkým úspěchem uvedena v milánském Teatro Regio Ducale a až do dnešní doby se neusídlila na repertoárech operních scén.

Obsah: Diktátor Silla, který v Římě tvrdě vládne, se pod vlivem jakéhosi osvícení vzdává své moci a chce znovu nastolit bývalou republikánskou svobodu Říma. Druhá nosná linie opery je milostná zápleтка: Vypovězený senátor Cecilio se vrátí potají do Říma hnán svou opěťovanou láskou ke Giunii, do které se bezhlavě zamiloval také diktátor. Po přečkaných komplikacích, všemožných intrikách se vše obrátí k dobrému a láska mezi Ceciliem a Giunii nestojí nic v cestě. Libreto opery napsal Giovanni de Gamerra, rakouský důstojník, který se inspiroval a pevně držel literární předlohy vídeňského dvorního básníka Pietra Metastasia. Postava diktátora Lucia Silli, vojevůdce a politika (138 až 78 p.K.), je postavena na skutečné historické osobnosti.

Tak jak je v poslední době na všech operních scénách zvykem, klasickému režijnímu a scénickému pojetí opery se prý odzvonilo. A tak se různí režiséři pokoušejí s různými výsledky o překomponování a zmodernizování daného díla, např. přesunem děje do jiné doby, kostýmy, o kterých nevíte, kam vlastně patří. Režijní pojetí oslavovaného režiséra Clause Gutha patřilo přesně do tohoto moderního trendu, stejně tak jako kostýmy a scéna. Vydlážděná místnost, připomínající jatka či pitevnu, hlavní hrdina v kostýmu pikolníka na plovárně se v jakémsi šíleném záchvatu sebezraňuje, mlátí hlavou o zdi s takovou vehemencí, že jsem měla strach, a nebyla jsem sama, zda tyto prudké nárazy dekorace vydrží. Hlasově vynikající hlavní hrdinku bych pomalu už sama zahubila, nemohouc vydržet její nesmyslné, někdy až groteskní přehrávání. Odškodněním mi byla velice citlivá a civilní hra sestry diktátora a brilantní hlasové vykony všech protagonistů. O mistrovském vedení svého orchestru Originalklang-Ensemble Centonus Musicus se geniálně zasloužil dirigent Nikolaus Harnoncourt. A protože se režijní nápady mění, ale hudba v duši zůstává, odcházela jsem skoro jako všichni ostatní velice spokojená.

Festival jako každý rok nabídl mnoho vynikajících produkcí, jen ty české a slovenské již nejméně deset let chybí. Snad se v příštím roce dočkáme.

(HB)

**THEATERSUCHT
V DIVADLE BRETT**
tel. 01/587 06 63
**FESTIVAL ALTERNATIVNÍHO DIVADLA
Z ČESKÉ REPUBLIKY**
18.10. – 3.11.2005
ve spolupráci s vídeňským Českým centrem

Út., 18. 10., 20:00 hod., stř., 19. 10., 20:00 hod.:

Petr Nikl: TANEC HRAČEK

je brutální nostalgie věnovaná H. Ch. Andersenovi. Autor je slavný malíř, ilustrátor, autor dětských knih a performer umělec divadla a hudby. V jeho dílech se stírá rozdíl mezi normalitou a patologií. Nikl spojuje různé formy umění k tajuplným útvarům. Hry jej inspirují a experimentuje s představitelstvem. Rád používá umělecké prostředky, jako např. kouzelné obrazy, absurdnosti, písně, melodrama, materiální alchymii, balet, skeč a grotesku.

V představení o dvou částech ožijí postupně předměty a stíny našich tužeb. Baladická groteska pro jednoho hráče a neomezené množství drobných věcí. Na všechny loutky sestoupí duch a ony vyskáčou z bedýnky. Stanou se z nich vážení umělci.

Čtvr., 20. 10., 20:00 hod., pá., 21. 10., 20:00 hod.:

Vizita: THE BEST IMPROTHEATER

Divadlo VIZITA je na české divadelní scéně ojedinělým souborem, který od svého vzniku v roce 1981 soustavně zkoumá možnosti improvizace a spontánní tvorby. V prvních pěti letech své existence se VIZITA zabývala „vyprávěným“ divadlem, variacemi na předem dané téma a předem daný syžet. Od roku 1986 se VIZITA věnuje „čistě“ improvizaci, tedy spontánní tvorbě z „nulového bodu“. Vizitu zajímá přítomné bytí.

Jediným pravidlem tohoto vystoupení je dát se plně do služeb přítomného okamžiku. Aktéři jsou přesvědčeni, že mezi živoucími bytostmi na jevišti a v hledišti existuje neustále pulzující energetické pole. Nepoužívají žádný předem připravený scénář. Tématem VIZITY je skutečná přítomnost, která obecenstvu umožňuje nahlédnout představení jaksi „zevnitř“, stát se nejenom přihlížejícím příjemcem, ale vnitřně aktivním účastníkem. Aktéři se snaží probudit vnitřní svět divákovy fantazie.

Sob., 22. 10., 20:00 hod., ne., 23. 10., 20:00 hod.:

Bílé divadlo: TY, KTERÝ LYŽUJEŠ

jsou výjevy z černobílého světa lyžařů podle Martina Velíška. Šestice nahých „nepěstných“ herců, pohybujících se neohrabaně po scéně na dřevěných lyžích, představuje skutečnost, která je šokující svou otevřeností a upřímností. Na lyžích se člověk vrací sám k sobě. Lyžování je formou sebezpoznání. Lyžaři se vrhají do budoucnosti s vírou, že nespadnou, a míří svobodně, sjíždějí svoji vlastní cestou! Bílé divadlo je volné umělecké sdružení, které se již 20 let zabývá jevištními i tzv. paradivadelními experimenty. Jeho zahajovací inscenací v roce 1982 byla Hráz věčnosti podle prózy Bohumila Hrabala. Několik dalších premiér, jako například Tristan a Isolda, se neslo ve znamení agresivně expresivního divadla. Následovali Cheldorodovi Slepci, An-

tigona, klauniáda Dva Kohouti na smetišti a přírodní akce, jako např. Máchův Máj nebo Bílé sny.

Po.: 24. 10., 20:00 hod., út., 25.10., 20:00 hod.:

Buchty a loutky: URBILD

Divadlo Buchty a loutky vzniklo v roce 1991. Nemá dramaturgický plán ani pevnou žánrovou linii. Je stále na cestě hledání té pravé formy, pravého obsahu. Představení pro dospělé jsou čirým experimentem. Žádná inspirace současným divadlem ani dnes moderním návratem ke kořenům. Zpracování autorských i klasických textů má víc společného s povadlým filmovým brakem než s unavujícím divadelním dramatem.

Obsahem kusu je sužující láska, pomoc kouzel a magie, moudrost indiánského přítele. Urbild je jméno muže s ocelovými pěstmi, jasného rozumu a nekonečné vůle. Živá hudba a zpěv společně s rychlými situačními střihy okouzlí i ty nejzhyčkanější diváky. Představení se koná v angličtině.

Čtvr., 27. 10., 20:00 hod., sob., 29. 10., 20:00 hod.:

Divadlo Líšeň: SÁVITRÍ

Divadlo Líšeň vzniklo v Brně v roce 1998 jako nezávislé divadlo, zaměřující se na původní a experimentální tvorbu – výtvarné a loutkové divadlo, hudební, zvukovou a pohybovou improvizaci. Hraje v divadlech, školách, rockových klubech a na festivalech po celé republice. V rámci projektu Divadlo zapomenutému publiku navštěvuje dětské domovy, ústavy sociální péče, psychiatrické léčebny a podobná zařízení.

Příběh na motivy staroindické báje z Mahábháraty pojednává o lásce a síle princezny Sávitrí, která vysvobodí svého muže ze zajetí smrti. Vizuálně silný obraz barevných pohyblivých stínů na velkém plátně je doprovázen zvukově stylizovaným projevem vypravěče a hudebníka v jedné osobě. Výtvarná i zvuková složka inscenace je volně ovlivněna orientálním způsobem inscenování a vytváří původní svébytný tvar. Dílo vyniká svou uměleckou hodnotou i zvolenou jevištní formou.

Stř., 2. 11., 20:00 hod., čtvr., 3. 11., 20:00 hod.:

Divadlo bratří Formanů: BAROKNÍ OPERA

je živoucí společenství bez stálé scény a uceleného souboru, svázané blízkým názorem na práci i na způsob života. Společenství divadelních nomádů vyznává kouzlo cest a putování. Pohyb, hra, setkávání a nezávislost je často přivádějí na divadlem dosud nepoznamenaná místa, která však provokují svou atmosférou, historií a vnitřní silou. Pro každý projekt vzniká nový tým s odlišným osobitým nábojem a vlastní náladou, nutnou pro nalezení odpovídajícího divadelního tvaru.

Loutkové představení „BAROKNÍ OPERA“ vzniklo na motivy zpěvohry z konce 18. století nazvané „O komínku, hravě zedníky vystavěném“, která patří k nejslavnějším českým lidovým zpěvohrám. Děj opery je v podstatě anekdotou o nepořádných řemeslnících, z hlediska námětu jde o zesměšnění „zlatých českých ručiček“. Zedníci stavějí komín ze špatného materiálu, nechají si předem zaplatit, a sotva komín stojí, spadne jim málem na hlavu. Opera obsahuje krásnou hudbu i několik poetických a filozofických myšlenek. V podtextu se skrývá alegorie o pomíjivosti pozemských věcí a nedokonalosti člověka.

Před rokem vznikly webové stránky pro krajané

Už rok jsou v provozu krajané webové stránky na adrese www.krajane.net. K vytvoření webu dal impuls Týden zahraničních Čechů, na němž se na podzim 2003 sešli v Praze krajané z celého světa. Správy webu se ujalo Radio Praha – vysílání Českého rozhlasu do zahraničí.

Co všechno stránky nabízejí? Především kompletní servis zpráv z českého prostředí, které se nějak vztahují ke krajanům, hlavně z oblasti legislativní, a dál informace o významných krajaných akcích v ČR i v zahraničí. Pokud jde o dění v zahraničních komunitách, z některých zemí přichází dostatek informací (Sokol a SVU v Mnichově, Svaz Čechů v Chorvatsku), z jiných méně (krajané spolky v USA, Kanadě a Austrálii), z některých vůbec nic (Švýcarsko, Rakousko). To je škoda, protože jedním z cílů www.krajane.net je vytvořit širokou informační platformu, na které by se krajané vzájemně informovali o své činnosti. Aby americký Čech věděl o tom, co dělá volyňský Čech a naopak. A aby se o tom dozvěděl i český Čech.

Přítom publikovat na www.krajane.net je jednoduché. Stačí poslat stručnou zprávu o všem, co by mohlo zajímat ostatní na adresu: info@krajane.net. O vše ostatní už se postarají redaktoři Radia Praha.

Vedle zpravodajského servisu stránky obsahují databázi krajaných spolků a médií na celém světě, odkazy na české krajané instituce a informační servery, diskusi a dotazovnu, v níž je možno položit libovolný dotaz.

Co se návštěvnosti www.krajane.net týče, po půl roce fungování (prosinec 2004) dosahovala 50 návštěv denně, tj. cca 1500 návštěv měsíčně. Současná návštěvnost (léto 2005) se pohybuje kolem 80 návštěv denně. Je to hodně nebo málo? Těžko říci. Jisté je, že by to mohlo být víc. A proto – navštivte nás! A sledujete-li dění v krajané komunitě, ať už jako přímý účastník nebo vzdálený pozorovatel, podělte se o své zážitky s námi i s ostatními návštěvníky www.krajane.net!

(Miroslav Krupička)

Knížní doporučení

Příběh chronického optimisty

Životaběh čerstvého osmdesátníka Ivana Medka zachycený v knize jeho paměti je mimořádně cenným svědectvím o dvacátém století.

Útlá kniha pro velký příběh, tak by se daly charakterizovat vzpomínky novináře, chartisty a bývalého prezidentova kancléře Ivana Medka. Jestli se knize nazvané *Děkuji, mám se výborně* dá něco vytknout, tak snad jen právě ta útlost, protože téměř každá strana by si zasloužila vlastní kapitolu. Je tu vše – smysl pro humor, zajímavý pohled na dějiny, umělecké a politické osobnosti a Čechy vůbec.

S úsměvem a cigaretou

Ivan Medek patří ke generaci odvážných lidí, stejně jako například Pavel Tigrid, jejichž příběhy nám umožňují projít nejzajímavějšími etapami dvacátého století, aniž bychom se nudili. Tigrid je zde zmiňován záměrně, neboť jej s Medkem pojilo přátelství, statečnost, novinářina a exil.

Navíc Tigridova kniha Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu je podobně poutavou cestou do nedávne minulosti.

Život Ivana Medka snad ani nezajímavý být nemohl. Narodil se do rodiny, která byla propojena s T. G. Masarykem či slavným malířem Antonínem Slavíčkem. Otec byl významný legionářský voják a generál, který se přátelil s celou řadou zajímavých osobností, které nám představují Medkovi dětské oči. Vzpomíná například, jak se s nimi před válkou v létě v řece koupal jakýsi muž v pruhovaných plavkách hrající si na piráta, z něhož se nakonec vyklubou budoucí prezident Emil Hácha. Na houby chodili s Viktorem Dykem a s bratrem přemýšleli o vytopení bytu nataženou hadicí ze dvora, protože jim vadilo, že jakýsi Seifert a Halas otravují otce únavnými debatami o politice.

Pro dnešní debatu o omezování kouření by byla určitě poučná historika o tom, že už třináctiletý Ivan kouřil s dovolením rodičů cigarety. Jeho o rok mladšímu bratrovi, později známému malíři Mikulášovi, to otec nechtěl dovolit, protože byl po vážné nemoci. Našel pro něj jiné řešení: „Tady máš doutníky, já je kouřím celý život a nikdy mi neškodily.“

S příchodem války končí dětství. Ačkoli nastává nesmírně tíživé období, které se protáhne na desítky let, kniha netěžkne depresí. Přítom autorovi v té době umírá otec, rodina chudne, hrozí totální nasazení, jemuž se vyhýbá jen fingovanou srdeční vadou, kterou si způsobil požitím kofeinu ve velkém. V té době také roste Medkova láska k hudbě, která ale není vyjádřena talentem preludovat, nýbrž v hudebních recenzích.

S koncem jedné diktatury se začíná rodit nová – tentokrát komunistická. Dvacetiletý Ivan si uvědomuje, že prvorepubliková svoboda se nevrátila. Nemůže psát o čem chce, a řada lidí nesmí kvůli bezdůvodným nařčením pracovat. Například Medkův hudební idol dirigent Václav Talich. Kvůli němu se dokonce mladík vydává až k samotnému prezidentovi Benešovi, kterého žádá o pomoc. Slaví vítězství, ale jen krátké, protože se blíží Únor. Po něm se protlouká, jak to jen jde, stále se drží psaní o hudbě, ale každou chvíli dostává nesmyslnou výpověď. Šedesátá léta přinášejí úlevu, díky níž Medek dokonce vstupuje do politiky, přesněji do lidové strany, které pomáhal psát modernizační program, jež k jeho překvapení strana přijala. Pak ale přišla okupace a Medek jako jeden z prvních stranu opouští i s programem.

Sanitář, škůdce a prezidentův muž

Je konec roku 1976 a chystá se legendární Charta 77, Ivan Medek je jedním z prvních signatářů a také jako jeden z prvních dostává výpověď. Chvilí se živí jako sanitář v nemocnici Na Františku, ale protože by prý ovlivňoval pacienty, musí pryč. Nějaký čas ještě v jednom hostinci myje nádobí, kde se v saponátové vodě rozpouští i rukavice. Pak ale přichází moment nejzávažnější, StB jej nakládá do auta a se zavazanýma očima odváží do lesa. Ačkoli to ve své knize nepopisuje tak dramaticky, je jasné, že v tu chvíli musel očekávat i to nejhorší. Nakonec ho „jen“ srazili na zem až omdlel a odjeli. Bylo to varování, které o pár dní později doprovodilo vyzvání, aby opustil republiku bez práva na návrat. Triapadesátiletý Ivan Medek cítí, že doma už by nebyl co platný a odchází do Rakouska, které tehdy Čechy vítalo s otevřenou náručí. Začíná spolupracovat se

Svobodnou Evropou a Hlasem Ameriky, k nimž jeho hlas neodmyslitelně patří. Zároveň pomáhá v uprchlickém táboře Traiskirchen dalším emigrantům, ať už jsou političtí nebo ekonomičtí. Také se upevňuje jeho přátelství s opatem Anastázem Opaskem, který v něm posiluje od šedesátých let rostoucí příklon ke katolické církvi. Společně pak pořádají debaty s ostatními emigranty. Bohužel příchodu svobody a návratu domů se věnuje jen na pár stranách, takže o spolupráci s Václavem Havlem, kterému dělal kancléře, tu je jen pár slov.

Hlavně ne o sobě

Kniha vznikla z nahrávek rozhovorů s Ivanem Medkem pro Český rozhlas. Je to od veřejnoprávní instituce dobrá práce, ale u toho by určitě zůstat nemělo. Z knihy je totiž až příliš cítit skromnost vypravěče, který chce nějak zachytit zajímavé lidi kolem sebe, ale mnohem méně mluví o sobě. Přitom by možná ještě poutavější byly názory a osobní postřehy tak silné osobnosti k určitým etapám naší his-

torie. Vysloveně otázky vzbuzuje například poznámka: „Charta 77 nebyla nediskutovatelná věc, měla své problémy. Se spoustou dokumentů Charty lze souhlasit jen s výhradami, například s dokumentem Právo na dějiny.“ Chytřá kritika od člověka, který měl odvahu Chartu podepsat, by byla určitě mnohem cennější než například od Václava Klause či Ivana Mládka, kteří se neodvážili riskovat. Za rozvinutí by bezesporu stál i pohled na poválečnou proměnu lidí, kterou zachycuje v několika fragmentech. Nemluvě o práci na Hradě.

Jedna výhoda v krátkosti knihy ale bezesporu je, mohla by totiž být ideální i pro mladé lidi a studenty, kteří se chtějí s vtipným a chytrým průvodcem podívat do nedávné minulosti. Pomohlo by jim i to, že Medek má stejnou vlastnost, kterou projevují například bývalí političtí vězni – na nic si nenaříká. Z tohoto pohledu je název knihy zvolen výborně. V Ivanu Medkovi, který minulý týden oslavil osmdesátiny, máme cenného svědka století.

(Respekt 29/Erik Tabery)

Miloň Novotný: Muž s kolenem (1958)

Exploze v černé komoře

Nesnesitelně dlouhá historie České fotografie 20. století již způsob marketingu výstavy Česká fotografie 20. století působí téměř jako varování: expozice je rozdělena do tří objektů, skládá se z třiceti sedmi oddílů a celkem uvidíme 1200 děl od 423 fotografů. Tedy pořádné sousto. Historicky nejstarší oddíl zahrnující období od secesního piktorialismu až k obrazovým básním českého poetismu nalezneme v Uměleckoprůmyslovém muzeu. Dům U Kamenného zvonu patří meziválečné fotografické avantgardě a prvorepublikovému fotožurnalistu. Třetí část v Městské knihovně mapuje fotografické dění od socialistického realismu padesátých let až po současnost.

S podobně monumentální výstavou fotografie se u nás nesetkáme poprvé. Byl jimi poznamenán již rok 1989, kdy uběhlo 150 let od vynálezu fotografického procesu. Z poslední doby připomeňme úspěšnou loňskou *Českou fotografii 1840-1950* v Galerii Rudolfinum. Sám Vladimír Birgus, jeden z organizátorů aktuální fotografické přehlídky, před pěti lety připravil rozsáhlou výstavu české fotografické avantgardy, o dva roky později spolu s Janem Mlčochem *Akt v české fotografii* na Pražském hradě. Ze jmenovaných předchůdců je současný fotografický přehled dvacátého století nejrozsáhlejší, avšak současně i nejproblematičtější.

Přístup kurátorů byl víceméně encyklopedický: shromáždit díla co největšího počtu známých i méně známých autorů, kteří spolu časově či stylově souvisejí. Nedočkáme se nového či objevného pohledu na shromážděný materiál, v některých částech výstavy máme dokonce pocit, že jsme ji již někdy viděli. Kurátoři vnímají fotografii jako samostatný výtvarný obor, nepokoušejí se ale formulovat obecné teze o jeho specifčnosti ani ho uvádět do širších souvislostí české kultury. Důraz je kladen na „výtvarnou fotografii“, tedy práce, které vznikaly s primárně estetickými ambicemi. Do výstavy jsou zařazena i díla německých autorů působících v meziválečném Československu, je jim dokonce věnován samostatný výstavní oddíl, ale také práce autorů exilových. Historie fotografie dvacátého století vzhledem k zahuštěné instalaci působí jako neorganizovaná exploze v černé komoře. Fotografovali všichni, všude a ve velkém množství.

Přehlceností zřejmě nejvíce trpí část v Městské knihovně, kde je umístěna fotografie druhé poloviny dvacátého století, tedy terén, který v podobném rozsahu ještě zpracován nebyl. Z prostorových důvodů tu jsou často konfrontováni autoři, kteří spolu nesouvisejí vůbec nebo jen vzdáleně. Proti sobě najdeme inscenované fotografie Jana Saudka a abstraktní experimenty Běly Kolářové, v jedné kóji skončil rebel Milan Knížák i přestetizovaný *Akt v poli* od Michala Tůmy. Se zvětšujícími se formáty současné fotografie se snaha směstnat co nejvíce autorů dohromady stupňuje a pro diváka nechťně vytváří efekt zběsilého přepínání televizních kanálů. Zřejmě nezbylo nic jiného než pověsit nesouvisející fotografie Pavla Baňky a Bohdana Holomíčka ve dvou řadách nad sebe, barevné reportážní snímky vrcholového sportu sousedí s černobílými dokumenty Ibray Ibrahimoviče. Instalační necitlivost postihla i prostorem přidušené fotografie Dity Pepe, ty jsou navíc častou manipulací viditelně otlučené.

Česká fotografická avantgarda je světoznámý fenomén, který se již nemusí hlásit o uznání podobně jako mnozí individuální autoři. Expanzivní charakter přehlídky však působí jako zabírání a obhajoba nějakého ohroženého území, a to včetně strategických předpolí. V množství ne

Prezidentský pár v Karlových Varech

zcela špičkových fotografií nakonec zapadá, čím jsou Josef Sudek, Josef Koudelka, Markéta Luskačová nebo Jindřich Štreit tolik výjimeční. Kde to bylo možné, jsou na výstavě prezentovány originální autorské zvětšeniny, což se v dinosaurích proporcích expozice zdá až jako plýtvání. Množství vystavených fotografií je tak udolávající, až je možné vidět návštěvníky, kteří si, zády k originálům, radši listují v přítomných katalogích a knihách. Podobně si myslím, že přes vznesené výhrady bude význam projektu Česká fotografie 20. století zřetelný teprve tehdy, až k němu bude vydána kniha připravovaná nakladatelstvím KANT.

Na závěr vážně míněná rada: nepokoušejte se vidět více než jednu část této trojvýstavy denně. Vstupenky si můžete koupit samostatně nebo za 200 a 150 korun vstupenku souhrnnou, která vám umožní navštívit jednotlivé části tehdy, kdy se vám to bude hodit.

Česká fotografie 20. století. Kurátoři Vladimír Birgus a Jan Mičoch. Uměleckoprůmyslové museum v Praze, do 25. září. 2005; dům U Kamenného zvonu, do 9. října 2005; Městská knihovna, do 9. října 2005.

(Tomáš Pospiszl)

Vyšla další knížka Marie Kubátové

Čtvrtý soubor povídek Marie Kubátové vyšel v nakladatelství Sláfká.

Pod názvem *Arcibáby aneb Živote, já nechci, abys byl vošklivej!* se mohou čtenáři seznámit se sympatickými „povídačkami“ vrchlabské spisovatelky-lékařnice, které se vyznačují především barvitým jazykem.

Autorka ve svých povídkách sahá do vzpomínek, do rodinného alba, lékárnických pamětí i starých kronik a při-

pomíná i dluhy, které máme v péči o tradice, mateřštinu i základní principy vztahů mezi lidmi.

Čtyři tituly Marie Kubátové – *Sny pod kloboukem, Kouzlo rodinného stolu, Jak roztancovat babičky a Arcibáby, aneb Živote, já nechci, abys byl vošklivej!* doprovodila svými půvabnými ilustracemi Iva Hüttnerová a jejich barvitý styl se rozhodně liší od běžných textů, jimiž jsou v dnešní době čtenáři zahlcováni.

(mk)

Karlovarský festival úspěšně skončil, otazníky zůstávají

Karlovarský festival má za sebou další úspěšný ročník. Potvrzuje to rekordní počet 142.506 diváků, kteří v průběhu devíti dnů plnili třináct kinosálů, přítomnost hvězd, množství novinářů a filmových profesionálů. Přesto se tato prestižní přehlídka kategorie „A“, která napřesrok oslaví 60 let své existence, potýká s problémy. Souvisejí s nedostatkem kvalitních kinosálů, vhodným zázemím, nejistou budoucností paláce Thermal i způsobem financování, který je na rozdíl od zahraničních přehlídek závislý na soukromých zdrojích. Za ideální považuje prezident Jiří Bartoška osmdesátiprocentní podíl státu na rozpočtu. Ten letos činil 110 až 115 milionů korun. Stát se na něm podílel čtvrtinou, město Karlovy Vary dalo 7,5 milionu a Karlovarský kraj 2,8 milionu.

Návštěva Roberta Redforda na právě skončeném karlovarském festivalu nebyla pouze formální, aby převzal Křišťálový globus za mimořádný umělecký přínos světovému filmu, ale i pracovní. Americký herec, režisér a producent totiž vyjádřil zájem investovat do českého filmu. Při hodnocení jubilejního 40. ročníku přehlídky to řekl její prezident Jiří Bartoška. Podle něj chce slavný filmař vidět i některé scénáře. „Zároveň nás pan Redford pozval v září do Utahu na svůj festival Sundance – chce totiž s karlovarským festivalem spolupracovat. Je to pro nás obrovská věc, protože Sundance Festival je vynikající přehlídkou nezávislých filmů. Není nic lepšího, než mít tuhle vazbu a přivážet nezávislé bijáky právě z této kolekce,“ uvedl Bartoška. Když Robert Redford přebíral ocenění, shlédl předtím sestřih ze svých snímků, který připravil střihač Jan Matlach. A Redfordovi se tak líbil, že si ho vyžádal na DVD a odvezl domů. Byl prý totiž lepší, než mu připravili na Oscarech.

Secese v Brně

Publikace Jana Sedláka *Brno secesní* byla vydána při příležitosti stejnojmenné výstavy ve vydavatelství ERA.

Tato kniha mapuje umělecké dění v moravské metropoli na přelomu 19. a 20. století. Jan Sedlák se věnuje dějinám brněnské a moravské architektury kontinuálně, před desítkami lety vyšla například už jeho práce *Brno v době secese*. V deseti kapitolách své nejnovější publikace se autor pokusil komplexním způsobem postihnout kromě konkrétních objektů brněnské secesní architektury i politické, hospodářské, sociální a národnostní aspekty, které byly důvodem jejich vzniku, nebo ho nějakým způsobem ovlivňovaly.

K významným faktorům, které určovaly vývoj v moravském hlavním městě, bylo prolínání česko-německého vlivu. Snahou tvůrců i intelektuálů bylo co nejrychleji povýšit rychle se rozvíjející Brno mezi evropské metropole srovnatelné s Vídní, Prahou nebo německými městy. Jan Sedlák

si ve své publikaci všímá všech aspektů brněnského dění a proměn, například v kapitolách Spolkový život nebo Brněnská asanace. Svoji pozornost ale zaměřuje především na jednotlivé tvůrčí osobnosti.

Publikace *Brno secesní* je vybavena bohatou obrazovou dokumentací, která podtrhuje působivost „velké architektury“ a zároveň obsahuje množství detailních záběrů a neopominutelných podrobností.

(mk)

Dvě jubilea galerie v Roudnici

Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem slaví v letošním roce dvě významná výročí – před 95 lety byla založena a 40 let již působí v prostorách bývalé lobkowiczké jízdárny.

Významné jubileum oslavila roudnická galerie výstavou, která nesla název *Prostor a čas*. Zúčastnilo se jí dvacet současných předních umělců různých generací i výtvarných oborů: malířů, kreslířů, sochařů, sklářů a fotografů, například Václav Boštík, Václav Cigler, Hugo Demartini, Milan Grygar, Jan Hísek, Dalibor Chatrný, Čestmír Kafka, Olga Karlíková, Vladimír Kokolia, Stanislav Kolíbal, Vladimír Kopecký, Stanislav Libenský, Karel Malich, Adriena Šimotová, Aleš Veselý a další. Soubor vystavovaných prací pocházel zčásti z ateliérů umělců a rovněž z galerijních sbírek.

Galerie v Roudnici nad Labem je třetí nejstarší veřejně přístupná výstavní síň a první mimo Prahu a Brno. O její vznik se postaral sběratel a mecenáš August Švagrovský, který svou sbírku věnoval rodnému městu. Návštěvníci galerie mají možnost se zde seznámit s českým výtvarným uměním za posledních sto let, s výjimkou let válečných.

(mk)

Zapomenutá Praha na starých fotografiích

V podzemních prostorách Clam-Gallasova paláce v Husově ulici v Praze byla otevřena výstava historických fotografií Prahy z let 1875 až 1912.

Několik desítek historických snímků, které byly na výstavě soustředěny, pocházejí ze sbírek Muzea hlavního města Prahy. První část expozice je zaměřena na pohledy na Pražský hrad, na Petřín nebo Letnou. Panorama zde je poněkud odlišné od současnosti, protože v té době ještě nebyl dostavěn chrám sv. Víta. Ve druhé části se návštěvníkům nabízí pohledy na nejznámější pražská náměstí a třídy, například Václavské, Staroměstské a Malostranské náměstí a třída Na Příkopě, dále pak typická zákoutí a dominanty jako Chrám Panny Marie před Týnem, Prašná brána či Strakova akademie.

Třetí část je věnována významným městským stavbám, jako jsou muzea, divadla, nádraží či mosty (řetězový most čísaře Františka I. v místě dnešního Štefáníkova mostu nebo řetězový most Františka I. v místě dnešního mostu Legií).

Ve čtvrtém oddíle jsou připomenuty zmizelé pražské měšťanské domy – U Goliáše (na nároží Železná a Havelské ulice), U Modrého hroznu (nároží Havířské ulice a Ovocného trhu) či u Modré štiky (Karlova ulice).

Poslední skupina fotografií pak představuje žánrové výjevy z pražských ulic – trhy, pouťové atrakce, loutkové divadlo, prodej zmrzliny a podobně.

Tomáš Hanák ve filmu *Mazaný Filip*

Mezi fotografy, kteří jsou na této výstavě zastoupeni, jsou umělci zvučných jmen, například Jindřich Eckert, František Fridrich nebo Jan Kříženecký.

Expozice fotografií v Clam-Gallasově paláci bude otevřena do konce října tohoto roku.

(mk)

Český film byl oceněn v Houstonu

Snímek scénáristy, režiséra a producenta Václava Marhoully *Mazaný Filip* získal cenu stříbrný Remi na 38. ročníku MFF v Houstonu.

V Texasu byl Marhoulův film uveden v kategorii fantasy/horor. Vítězství v této kategorii bylo překvapením pro celý český štáb a to o to větším, neboť v minulosti v ní byli oceněni například Steven Spielberg nebo David Lynch.

Václav Marhoul natočil svoji parodii na motivy povídek Raymonda Chandlera o šarantním detektivovi Philu Marlowovi v roce 2003 podle vlastního scénáře a stejnojmenné divadelní hry pro divadlo Sklep.

Film *Mazaný Filip* získal od svojí premiéry řadu různých ocenění, například České lvy za kameru a výtvarný počín a ocenění ve stejných kategoriích na festivalu Novoměstský hrnc smíchu.

(mk)

V Lucembursku byly vystaveny české skleněné plastiky

Pro obsáhlou výstavu českého uměleckého skla z díla Stanislava Libenského a Jaroslavy Brychtové bylo v Lucembursku vyhrazeno velkolepé Středisko kulturních setkání

Neumunster, které vzniklo na základech někdejšího kláštera (založeného roku 1083). Instalaci výstavy realizoval architekt Miroslav Masák, který přizpůsobil rozmístění exponátů tak, aby co nejlépe vyhovovalo návštěvníkům.

Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová patří k iniciátorům proměny českého uměleckého skla a jeho začlenění do řádu sochařství. Úspěch a obdiv vyvolává tato tvůrčí dvojice nejen technickým zvládnutím hutního skla, ale především svými výrazovými prostředky.

O expozici, která se konala v červenci, byl velký zájem. Slavnostního zájmu výstavy se kromě oficiálních představitelů zúčastnili sběratelé díla Libenského a Brychtové z různých částí světa a také bývalí studenti ateliéru prof. Libenského na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze.

(mk)

Barevný svět fotografa Vladimíra Birguse

Zatím nejobsáhlejší výstava významné osobnosti české i evropské dokumentární fotografie Vladimíra Birguse se před časem konala ve Východočeské galerii v Pardubicích.

Vladimír Birgus prezentoval na této expozici své barevné fotografie od roku 1981 do roku 2005. Tento výběr snímků byl již vystaven v Moskvě, Paříži, Krakově nebo Vilniusu, avšak na pradubické výstavě byl doplněn o veliký počet nových fotografií. Díky takovému rozsahu byla tato expozice zcela ojedinělou vzhledem k umělcovým výstavním aktivitám – Východočeská galerie v Pardubicích ji umístila v sedmi sálech.

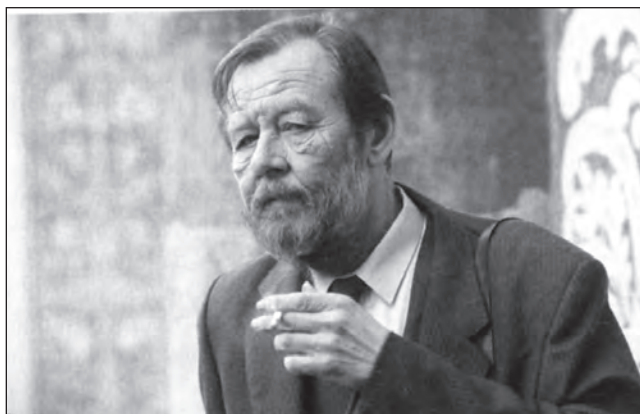
Ústředním motivem Birgusových snímků je člověk a jeho duchovní stav na začátku nového tisíciletí. Autor patří k jednomu z prvních fotografů, kteří začali ve svých dokumentech soustavně používat barevný materiál. Vladimír Birgus se jako fotograf a pedagog stal vzorem pro mnohé tvůrce, kteří opustili černobílou fotografii a začali pracovat s barvou.

K výstavě vydalo nakladatelství Kant společně s Východočeskou galerií v Pardubicích obrazovou publikaci, která sloužila jako katalog k výstavě.

(mk)

Zemřel Petr Kabeš

V červenci nás zastihla smutná zpráva. Vě věku 64 let zemřel básník, editor, signatář Charty 77 a nositel Státní ceny za literaturu Petr Kabeš.

Petr Kabeš

Vladimír Birgus, Berlín 1993

Petr Kabeš se narodil v roce 1941 v Pardubicích. Po maturitě byl přijat na pražskou Vysokou školu ekonomickou, kde absolvoval obor politická ekonomie a dějiny ekonomických teorií. Již během studia vydal básnický debut *Čáry na dlani* (1961). Druhá básnická sbírka *Zahrady naboso* vyšla Petru Kabešovi v roce 1963, kdy nastoupil vojenskou základní službu. Po návratu do civilu pracoval v Ústavu pro technické a ekonomické informace a od roku 1966 redigoval vedle *Tváře* i další kvalitní literární časopis z 60. let – *Sešity pro mladou literaturu a diskusi*. Rok 1969 ale znamenal pro obě tato periodika definitivní konec. Petr Kabeš ještě stihl v roce 1968 publikovat další sbírku *Mrtvá sezóna*, avšak náklad následující sbírky z roku 1970 *Odklad krajiny* byl již zničen a nové oficiální vydání se uskutečnilo až v roce 1992. Petr Kabeš byl postaven mimo a postupně pracoval v nejrůznějších profesích. Jeho další sbírky vycházely dále pouze v samizdatu nebo v exilu. Kabeš je také jedním z autorů samizdatového *Slovníku zakázaných autorů* (1948–1980).

Po listopadu 1989 byly postupně publikovány Kabešovy samizdatové sbírky a na konci 90. let začalo souborné vydání jeho díla. Při pořádání jeho čtyř svazků měl hlavní slovo sám autor. Za závěrečný svazek *Těžítka, ta těžítka* získal Petr Kabeš v roce 2003 Státní cenu za literaturu.

(mk)

Zemřel Ilja Prachař

Ve věku jednaosmdesátilet zemřel 12. srpna v Praze herec Ilja Prachař.

Ilja Prachař se narodil v Malenovicích u Zlína a za války maturoval na zlínském reálném gymnáziu. Byl totálně nasazen u Bati, v roce 1945 narukoval a stal se členem divadelní skupiny Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého. Začátkem padesátých let začínal v divadle ve Zlíně, odkud odešel do Státního divadla v Ostravě.

V roce 1954 získal Ilja Prachař angažmá v Praze v Divadle S. K. Neumanna. Odtud po pěti letech přešel do Divadla na Vinohradech, kde působil 32 let – do roku 1991, kdy odešel do důchodu.

Na divadle vytvořil Prachař desítky rolí, v 60. a 70. letech hrál v několika pozoruhodných českých filmech (*Zlata reneta*, *Bílá paní*, *Dita Saxová*, *Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou*, *Psi a lidé*, *Flirt se slečnou Stříbrnou*, *Signum Laudis* a jiné).

V televizi hrál Ilja Prachař v mnoha seriálech (*Zlá krev*, *F. L. Věk*, *Okres na severu*, *Slovácko sa nesúdí*), vytvořil i nezapomenutelné postavy v některých inscenacích a detektivkách. Velkou popularitu mu přinesla i postava lakotného Trautenberka z *Krkonošských pohádek* v televizních večerníčcích.

(mk)

Václav Fiala (1955),

vystudoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Praze, z cesty po Indii a Nepálu napsal knihu *V Indii jen tak* (1994). Podílel se na vzniku klatovské Galerie U Bílého jednorozce, Galerie Klatovy/Klenová. Věnoval se malbě a grafice, od roku 1992 sochařství. Je autorem monumentálních plastik a pomníků (obětím první a druhé světové války v Rožnově pod Radhoštěm a obětím heydrichiády v Klatovech), projektů na pomezí architektury. Pracuje s ušlechtilými materiály, jako je ocel, dřevo, kámen. Trvalá expozice jeho rozměrných soch *Portál*, *Rotunda*, *Mina-*

Ušlechtilý materiál, Václav Fiala, Klatovy 2005

ret byla otevřena v kostele Nanebevzetí Panny Marie na zelené Hoře u Nepomuku. Václav Fiala získal prestižní stipendia, například Pollock-Krasner Foundation či v Mc Coll Center for Art v USA, a ocenění, například hlavní cenu na výstavě *Sculpture by the Sea* 2004 v Sydney.

JEDNOU VĚTOU

září

V Tlumačově na Zlínsku má být odhalen památník, který bude připomínat významné události v historii obce.

9. – V Chrudimi začíná dvoudenní národní zahájení Dnů evropského dědictví 2005, téma zní: Nový život v historickém prostředí. Dny evropského dědictví v celé republice se budou konat od 9. do 18. září. Více na www.shscms.cz.

12. – V Praze začíná mezinárodní hudební festival Pražský podzim; potrvá do 2. října.

15. – Státní filharmonie Brno na zahajovacím koncertě jubilejní sezony uvede novou skladbu ke svému 50. výročí, které oslaví v roce 2006. Uvedena bude pátá symfonie nazvaná *Prameny milosrdenství a světla* v brněnském chrámu sv. Jakuba od brněnského skladatele Pavla Nováka-Zemka.

16. – V Praze na Výstavišti začíná třídenní veletrh knih, starých tisků a grafiky Antikvariát Praha.

říjen

Skončit by měla rekonstrukce zámečku Větruše v Ústí nad Labem.

7. – V Havlíčkově Brodě začíná dvoudenní 15. ročník Podzimního knižního trhu.

Hudební ohlédnutí Open air festivalu v Trutnově

Jamajská kapela The Wailers, někdejší doprovodný soubor největší ikony reggae Boba Marleyho, byla hvězdou závěrečného večera na tradičním open air festivalu v Trutnově. Na hlavní scéně se dále vystřídaly například domácí kapely Wahnout nebo Moimir Papulescu & The Nihilists. Moderní world music pak zazněla v podání skupiny Yat-kha ze sibiřské Tuvy, jejíž styl vychází z tradiční asijské hudby okořeněné rockovým nástrojovým obsazením. Dalším rozměrem ji také obohatil černošský baskytarista. Po loňském „krylovském“ ročníku přehlídku její pořadate-

lé tentokrát věnovali stoupencům dobrovolné skromnosti a životu v úctě k horám, lesům a řekám. Jednou z kapel, které vystoupily na hlavním pódiu, byli DG 307. Legendární undergroundový soubor v čele se zpěvákem, textařem a spisovatelem Pavlem Zajíčkem již stál před 18 lety u svého zrodu trutnovské přehlídky.

První ročník festivalu se odehrál nedaleko Trutnova již v roce 1987. Tehdy jej zásahem s vodními děly násilně ukončila komunistická policie. Zpočátku byl festival spojen s českým undergroundem, pravidelně jej navštěvuje i bývalý prezident Václav Havel. Ten však letošní ročník vynechal a pořadatelům adresoval omluvný dopis. Pořadatelé přímo z pódia zatelefonovali premiérovi Jiřímu Paroubkovi. Aktivista Stanislav Penc Paroubkovi řekl, že se na Open Air Music Festivalu sešlo podobně naladěné publikum jako na nedávné technoparty CzechTek na Tachovsku, kterou rozešla policie. Zeptal se premiéra, co by návštěvníkům vzkázal. Paroubek divákům pouze popřál příjemnou zábavu a rychle zavěsil. Lidé jeho hlas slyšeli z reproduktorů. Prostor na pódiu potom dostal aktivista Penc, který protestuje proti zákroku policistů na technoparty CzechTek. Podle odhadu pořadatelů na přehlídku přijelo více než 12 tisíc lidí. Návštěvníci měli velký zájem nejen o hvězdy, ale také o kapely a zpěváky na menších scénách. Festival se obešel bez potíží. Podle informací trutnovské policie nebyly ani stížnosti na hluk. Jako každou větší akci přehlídku pouze doprovázely drobné krádeže. Běžný provoz zaznamenali také přítomní zdravotníci.

Technoparty Tanec

Celkem 3000 lidí z Česka i zahraničí se údajně vystřídaly na povolené technoparty Tanec proti násilí na okraji Plzně na Košutce. ČTK to řekl organizátor akce Jiří Metod Kassl. Podle policejního mluvčího Petra Kováře se festival obešel

bez incidentů a policie na něm nemusela nijak zasahovat. Akce na protest proti policejnímu zásahu na CzechTeku v Mlýnci na Tachovsku zorganizovalo plzeňské občanské sdružení Dope. Příznivci technohudby se nejprve během týdne scházeli v centru Plzně v Mlýnské strouze, pak se na víkend přesunuli na louku za Plzní. Hrála tam asi desítky aparatur, organizátoři zajistili toalety a vodu. „Hudební produkci jsme už ukončili, teď uklízíme. Odvážíme toalety a další věci. Je to šest hektarů louky, musíme si dát záležet, aby po nás bylo všechno v pořádku,“ řekl Kassl. Účastníci akce dávali po celou dobu odpad do připravených pytlů. Odpadky dokonce třídili.

Žádné větší problémy neměli s akcí ani městští strážníci. Městská policie pouze podle mluvčí Pavly Vaníkové zaznamenala pět telefonických stížností od občanů na rušení nočního klidu. Podle řady místních lidí ale hudební produkce nikoho nerušila. Hudební systémy byly po celou dobu otočeny od sídliště do volného prostranství mimo město. Podle Kassla nezjistili překročení hluku ani hygienici.

Sázavafest

Více než stovku kapel a interpretů, divadelní představení, autorská čtení a filmové projekce nabídl pátý ročník festivalu **Sázavafest**. Mezi nejatraktivnější položky přehlídky, která se koná v areálu Ostrov, patří vystoupení skupiny J. A. R. Funkový miniorchester složený ze špičkových domácích hudebníků, mezi nimiž je např. Roman Holý, Dan Bárta či Robert Balzar, totiž odehraje na Sázavafestu jedno ze svých nemnoha letních vystoupení. Scéna ska hudby na Sázavafestu zastupovaly skupiny Polemic, Sto zvířata a Chancers, tuzemský pop Aneta Langerová, Chinaski, Mig 21 a Burma Jones se zpěvákem Bohoušem Josefem, z rockových kapel zahráli například B. S. P. (Ota Baláž, Kamil Střihavka a Michal Pavlíček), Sunshine a Wohnout. Vystupujícími písničkáři byli Karel Plíhal, Jiří Dědeček, Václav Koubek a Slávek Janoušek, hip hop a elektronika zazněla při vystoupení Indyho & Wiche, skupin Prago Union, Bow Wave, Skyline, Ohm Square a Soil. Dále tu vystoupili například Traband, Benedikta, Vladimír Mišík, Psí vojáci, Mňága a Žďorp, Khoiba, Clou a Gaia Mesiah.

Vlastimil Horváth se svou kapelou Frenzy natáčí album

V nahrávacím studiu nedaleko Prahy vzniká album, jehož úspěch je do jisté míry zaručený. A to přesto, že mladí hudebníci, kteří desku natáčejí, jsou ve studiu teprve podruhé v životě. Na svém debutu tady pracuje vítěz druhého kola soutěže Česko hledá SuperStar Vlastimil Horváth se svou kapelou Frenzy. Alba Anety Langerové, vítězky první řady soutěže, se prodalo více než 90 tisíc kusů a deska se od vydání drží na špičce prodejů tuzemských alb. Pokračování soutěže na sebe sice nestrhlo tolik pozornosti, přineslo ovšem podobně muzikálního vítěze.

Velkou část třináctipísňového debutu budou navíc tvořit vlastní skladby z repertoáru kapely.

Jak vzpomínají její členové, televizní soutěž se svým zpěvákem skutečně prožívali. „Z počátku se nám zdálo, že zpívá nezvykle jemně, možná díky té průpravě u profesorky zpěvu mezi jednotlivými koly,“ vzpomíná Vlastův

bratr Radek, kytarista kapely. „Zírali jsme, jak pečlivě vyslovuje a jaké dělá pohyby. Tak jsme mu říkali, aby trochu přitlačil, a lidem se to začalo líbit daleko víc.“

Deska, o jejíž názvu ještě není rozhodnuto, má vyjít na přelomu září a října. Je sice téměř jisté, že nemůže propadnout, ale podle čtyř hudebníků je daleko důležitější, aby na ni mohli být pyšní.

STUTTGART – ZNÁSILNĚNÁ ELINA MAKROPULOS

Staatsoper Stuttgart uvedla Janáčkovu *Věc Makropulos* v českém originále a představení nese jistě sympatické znaky skloubit v interpretaci díla tradiční pojetí s hledáním nezvyklých asociací a pohledů na všechny tematické roviny díla. Režisér Hans Neuenfels, známý svými osobitými výklady při interpretaci klasických děl, se chopil Janáčkovy *Věci Makropulos* se vši sobě vlastní vehemencí. Rozkryl v Čapkově příběhu o tři sta let staré operní divě jeho metafyzické jádro i téměř detektivní napětí. Posunul ho do poloh groteskní fantasmagorie, obnaživ tím nadčasovou platnost Čapkovy filozofické vize zpochybňující etický i pragmatický smysl dlouhověkosti. Postavil v proudu tu bizarních, tu naturalistických scén do protikladu citovou vyprahlost a provokující nadřazenost Eliny s hamižností a malicherností ostatních postav, jejich sobeckostí a vnitřní prázdnotou i pošetilostí jejich afektovaného počínání, točícího se především kolem vidiny peněz a sexuálního libida. Neuenfels spolu s výtvarníky (scéna Gisbert Jákel a kostýmy Marianne Gittenberg) zachoval dobovou atmosféru začátku 20. let 20. století, ale zároveň ji i narušil, a to podstatně, když umístil do středu dění postavu samotného skladatele, který se skupinou pěti „hilfáků“ (tři mužů a dvou žen) zasahuje do děje, což působí ve většině scén naprosto rušivě. Leoš Janáček je zde zobrazen coby potrhlý stařec, který tu ustavičně zběsile pobíhá, pokoušeje se vstoupit do vlastních situací, fyzicky komunikuje s jednotlivými postavami, především s Elinou, do níž je snad „šíleně“ zamilován, má na scéně stůl s počítačem (!), kde si píše komentáře k jednotlivým scénám a vzkazy postavám. Jde o německy psané texty (Neuenfelsovy!), které se centrálně promítají na velké projekční plátno a narušují významně kontext jednotlivých situací. Komentáře jsou sice rádo by duchaplné, ale většinou přitroube exaltované, obsahově matoucí, pseudofilozofické a plytké, často dokonce oplzlé. Podsouvat tyto „bláboly“ Janáčkovu je víc než nehorázné. Skladatelovi pomocníci, svým oblečením evokující zřízení psychiatrické léčebny, do děje zasahují většinou nevhodně, stále něco přenášejí a přestavují, přijedou na velkém šlapacím kole, svlékají se do půl těla, jednajícím postavám podávají rekvizity (telefonní aparát a podobně) anebo je všelijak obtěžují (Prusovi ve scéně s Elinou například zouvají jednu botu a svlékají ponožku nebo mu zavazují oči, aby neviděl milostné třeštění Janka s Kristinou). Scénické akce mají také řadu detailních nepřesností, tak například Elina nepodepisuje Kristince fotografii vlastním perem, takže inkoust nemůže sloužit jako důkaz podvrhu. Eroticky je zcela nechutně přexponovaný výstup uklízečky a strojníka, který tak ztrácí svůj dramatický smysl jakožto zrcadlo uhrančivé fascinace Elininou osobností, jejím zjevem i zpěvem. A tak je výsledný dojem z inscenace nakonec při všech pozitivních zatíženích nevhod-

ností nápadů, nepřesnou interpretací jednotlivých scén, čímž režisér Neuenfels značně znejasnil hudebně-dramatické vyznění celku.

Naštěstí dirigent Peter Schrottner se držel věrně Janáčkovy partitury a do značné míry se mu dařilo postihnout nadčasovou polohu díla i pregnantní rytmizaci jednotlivých hudebních frází. Sólové obsazení bylo vyrovnané. Všichni zápolili statečně s češtinou, všechna čest, třebaže výsledný dojem byl více než diskutabilní. Eva-Maria Westbroek ztvárnila rozporuplnou postavu Emilie Marty s přehledem, střídajíc okamžiky prudké vášně a vnitřní naléhavosti s pocity mrazivého chladu, pohrdavé nadřazenosti a urážlivé sebe prezentace. Maniakální polohy hyperaktivity a poblouznění určovaly naopak tu více, tu méně většinu dalších postav, kde zejména Jürgen Müller (Albert Gregor), Maria Theresa Ullrich (Krista) a Karl-Friedrich Dürr (dr. Kolenatý) profilovali své postavy s výrazovou nadsázkou a exhibicionismem, v malé roli komorné se zaskvěla Tichina Vaughn. Svými podněty přispěli ovšem i ostatní: Gerd Grochowski (Jaroslav Prus), Bernhard Schneider (Janek), Roderic Keating (Vítek), Heinz Göhrig (Hauk-Šendorf), Mark Munkittrick (strojník) a Emma Curtis (uklízečka).

Harmonie/Rudolf Rouček

Jiří Bělohlávek povede BBC Symphony Orchestra

Jiří Bělohlávek převezme dirigentskou taktovku v BBC Symphony Orchestra. Stane se tak příští rok v létě – na úvodním koncertě festivalu Proms. Do té doby ponese titul „designovaného šéfdirigenta“. Orchestr by měl vést až do léta 2009. Bělohlávek tak naváže na své působení ve funkci hlavního hostujícího dirigenta – v 90. letech byl do BBC SO angažován ihned po úspěšném debutu s Martinů *Gilgamešem*. Mezinárodní kariéra dirigenta Jiřího Bělohlávka v posledních letech neustále stoupá. Na přelomu roku debutoval v Metropolitní opeře v příznivě přijaté inscenaci Janáčkovy Káti Kabanové. Na seznamu orchestrů, s nimiž spolupracoval, jsou už skoro všechny ansámby první kategorie. O šíři Bělohlávkova repertoáru svědčí bohatá diskografie. Pro firmu Chandos nahrál v 90. letech šestnáct kompaktních disků se skladbami českých autorů (dva z nich získaly v Paříži prestižní cenu Diapason d'Or); pořídil také kompletní snímek orchestrálního díla Johanna Brahmsa. Jeho nahrávka cyklu Má vlast byla oceněna Zlatou deskou Supraphonu (1995), další Zlatou desku získal Bělohlávek za nahrávky a propagaci díla Bohuslava Martinů (1999). Jeho poslední CD se symfoniemi tohoto skladatele má šanci dosáhnout na cenu Grammy.

V 70. a 80. letech byl Bělohlávek dirigentem Státní filharmonie Brno, stál v čele Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK a působil jako dirigent, posléze šéfdirigent České filharmonie. V roce 1994 spoluzakládal Pražskou komorní filharmonii. Před časem o Bělohlávka usilovala také Slovenská filharmonie v Bratislavě, ale k dohodě nedošlo. BBC Symphony Orchestra je těleso se sedmdesátiletou tradicí a patří ve Velké Británii k nejlepším. Jeho angažovanost na poli hudby 20. století je ojedinělá: premiéroval například díla Bartóka, Stravinského, Šostakoviče a samozřejmě řadu děl britských skladatelů Holsta či Vaughana Williamse. V Praze orchestr BBC vystoupil mnohokrát.

BRATISLAVA - ČLOVĚKEM BÝTI

Rusalka Antonína Dvořáka, lyrická pohádka o třech dějstvích op. 114 je skladatelovo předposlední dílo. Psal je „pln nadšení a radosti“. *Rusalka* vdechl život mocně, od prvního vstupu na Národní divadlo v březnu 1901 je milována a ceněná, jen Zdeněk Nejedlý ji zavrhl jako špatnou, nečeskou, nenárodní a neoriginální. Libretista Jaroslav Kvapil dal *Rusalka* nádhery veršů a postavil ji do průniku světa lidí a světa žvlů a duchové věčnosti. Dvořák všechny významy umocnil. Před *Rusalkou* zkomponoval *Čerta a Káču* a Erbeny – *Vodníka, Poledníci, Zlatý kolovrat* a *Holoubka*, svět mýtů a duchových sil měl mohutně zažít.

V konci sedmdesátých let David Pountney převedl *Rusalku* nekompromisně z pohádky do psychologického výkladu lidských handicapů a libidinosních závislostí, otevřel inscenátorům nevyčerpatelný prostor výkladů. V roce 2002 v Paříži zvolil režisér Robert Carsen jako jedinou výkladovou rovinu díla sex. Mnohým se jeho efektně drsná výseč líbí, těm, co nechtějí vědět, kolik další důležité plnosti opera obsahuje.

V Bratislavě dalo Slovenské národní divadlo nové nastudování do českých rukou: dirigent Jaroslav Kyzlink, režie Jiří Nekvasil, scéna Daniel Dvořák, kostýmy Lucie Loosová. Udělali inscenaci napínavou, současnou, razantní. Dirigent Jaroslav Kyzlink vedl báječně orchestr i pěvce, kteří byli v Bratislavě výborní. Při premiéře 18. 3. 2005: *Rusalka* Eva Jenisová, Princ Ludovit Ludha, Vodník Peter Mikuláš, Ježibaba Marta Beňáčková, Kněžna Jolana Fogašová a skvělé žínky: Adriana Kučerová, Katarína Šilhavíková, Terezia Kružliaková. Tým Dvořák-Nekvasil si dal záležet, aby bylo jasné, že Dvořákovu *Rusalku* znají, milují a po svém jí rozumějí. Nejcennější je gradace, kterou dílu dali. Není přidána, je v díle objevená, zdůrazněná. Na povrch vytáhli *Rusalkino* člověčenství a divákovi nabízejí silnou osobní reflexi. Určující je podoba výtvarná: vstoupíme do pohádkové krajiny, oživlé wenigovské ilustrace, do kouzlené jemnými efekty světla a projekcí.

V líbezném zákoutí jezírka, v noci prozářené měsícem a světluškami, zabydlené bytostí vodní říše, žínkami, Vodníkem a podivnou chamradí, sní *Rusalka* svůj sen o lásce a člověčenství. Vyslechne tatíčkovy obavy, vyprosí Ježibabin lék, udělá prvé krůčky a stane se lidskou krásavicí. Vtrhne Princ, je na lovu. Loví snímky, chová se trochu jak paparazzi. Jeho sociální výsady dokazuje ochranka i příkazy „chci být sám“ a parta jej opustí. Princ stále filmuje, *Rusalku* stále „zabírá“, je objekt jeho lovecké vášně. Zámek: efektní funkcionalistická scéna, dva plechové kuželovité sloupy, plechové schodiště, plechová kašna. Jednotící tvar je kruh, barevnost minimální, stříbro a oranž. Oranžové pruhy dekorují kužely, oranžová jsou čela schodů. Plechová jednoduchost evokuje interiér exkluzivní kuchyně i honosného zámku i parku. Holé luxusní prostředí – čeká nás holá pravda. V 2. dějství jsme v srdci děje a konfliktu. Zde zasáhne Cizí kněžna, zde se nesepe svět *Rusalky* se světem Prince, zde je první vrchol krize, Princova zrada a Vodníkovy prokletí. Je to nedostatek citu pro časovou proporcii a timing, že režisér Nekvasil nechává své nápady padnout dřív, než je stačí divák postřehnout? Kněžna si pohrává s Princem a vytrhne mu i paměťovou! kartu z kamery, Vodník v žaketu a Vodník žil v projekci, bilokace, kterou nestačíme uchopit. V druhém dějství se dostaly navrch pohybové kreace, tanečky kuchtíků a svatební polonéza, místo výkladu krize. Pamatujete, jak začíná 3. děj-

ství? Kratičkou předeherou, která napovídá smutek, beznaděj. Do těchto tónů se otevře černá, ohromná, prázdná scéna vystlaná nejhorším smetím, jaké je na dně potoků, rybníků, vod. Krásné Rusalčino jezírko je tam také, v konfrontaci jako obrázek na billboardu, vzpomínka? Jsme ve stoce, v ústí kanálu je zahozené křeslo, potopené auto, Ježibabin domov. Tady bloumá zavržená Rusalka. Zhanobená, opuštěná, laskaná jen kuželem světla. Sem na smetiště přibíhá nemocný princ, homeless s igelitkou, v ní má své všechno – Rusalčinu podobenku! Žínky, pankáčky trsají v rytmu zlatých vlásků, vše je jinak, nevratně. Při tónech smutečného pochodu překrývá Rusalka Princovo mrtvé tělo svým bludičkovým pláštěm. Dvořákův hymnický závěr je úchvatný a této Rusalce na smetišti věříte, že odpuštění a Boží láska, které se dovolává, existuje.

Anna Šerých/Harmonie

Curych – Prodaná nevěsta zaprodaná

Předpokládat, že tendence aktualizovat operní libreto za každou cenu se vyhnula právě Smetanově *Prodané nevěstě*, by asi bylo bláhové, tím spíše, že láska a peníze na první pohled jsou pojmy nadčasové a lidské vztahy se kolem těchto kategorií polarizují od nepaměti, a tak na nějakém tom století nezáleží. Zápletka Sabinova libreta je jistě divadelně nosná, ať už je zasazena do prostředí české vesnice v polovině 19. století, nebo do dnešní doby. V curyšské inscenaci režiséra Matthiase Hartmanna to docela funguje, až na to, že samozřejmě sociální a historické souvislosti se ukazují, co se týče pravdivosti, daleko více problematické, než by se na první pohled zdálo. Tak především dnes by se žádná emancipovaná nevěsta neřídila nějakým letitým závazkem svého otce, že si má vzít za manžela syna jeho věřitele, aniž by do toho mohla mluvit, právně by rovněž neobstála smlouva o „prodeji“ nevěsty, třebaže Jeníkovi už u Sabiny zřejmě jde spíš o to srovnat vztahy s otcem Míchou, než o to získat 300 zlatých, do jiných souvislostí by se dnes dostal i Vaškův „záskok“ v roli medvěda za opilého Frantu, rozhodně by to nebyla ostuda, ale spíše by si získal sympatie za kuráž a ochotu pomoci v krizové situaci. Zvláště pochybné je prezentovat Kecala ve 2. dějství jako majitele kavárny, ten by měl jistě jiné starosti, než dělat vesnického dohazovače. Nejhuře ovšem dopadla aktualizace sborových scén, kde se projevila zkreslená představa o alkoholismu českého národa: na jedné straně jsou vesničané příliš vkusně a příliš „draze“ oblečeni, na druhé straně muži i ženy už při úvodním sboru a pak znovu při polce třímají v ruce lahvové pivo a notně si zavdávají pijíce přímo z láhví. Totéž pak vrcholí pochopitelné při pijáckém sboru. Nevhodná a nenápaditá byla scéna výtvarníka Volkera Hintermeiera zaplňující prostor jeviště umělohmotnými židlemi zahradních restaurací a velkým projekčním plátnem, kde se neustále promítaly nějaké folkloristické výjevy s *Prodanou nevěstou* vůbec nesouvisející. Nepatřičné jsou z hlediska prostředí i kostýmy (Su Bühler), zejména ženské: Mařenka v dlouhých šatech bez rukávů připomínajících batistové kombiné a matky v „šikéznicích“ kostýmech s nápadnými elegantními klobouky, Kecal i otcové pak spíše jako nějací úředníci z ministerstva. Samotné aranžmá není občas bez vtipu, základní situace příběhu, včetně výstupu komediantů, jsou traktovány s komediální nadsázkou, roztomile a výstižně, ale ve svém celku zůstala curyš-

ská *Prodaná nevěsta* „zaprodaná“ vnějškové aktualizaci, která zcela narušuje a rozleptává nezdolný životní optimismus i určitou idyličnost Smetanovy hudby. Hudební nastudování Petera Schneidera mělo ambice odpovídající spíše wagnerovské robustnosti, místy bylo příliš zatěžkané dramatickými akcenty na úkor kantilény, ztrácelo veseloherní esprit a onu přesvědčivou atmosféru sváteční pohody a radostnosti. Osudová závažnost ohrožující citové vztahy, bolest a žal nad domněle zmařenou láskou tu nabývaly vrchu a tyto výrazové polohy se dostávaly i do výstupů Vaška s Mařenkou či všech scén s Kecalem, který tu byl příliš demonizován, dostáváje spíše rysy macchiavellistického uzurpátora než upovídáného vesnického mluvky. Pěvecké obsazení odpovídalo samozřejmě záměru interpretů: dramatickou závažnost podání podtrhovala i dynamika hlasového projevu. Alfred Muff (Kecal) oslňoval volumínovostí tónů v celém rozsahu, Martina Serafin jako Mařenka zpívala s plným nasazením, charakterizujíc part spíše dramatickou naléhavostí a výrazovými kontrasty než lyrickou opalizací. Nejbližší smetanovskému pojetí byl Piotr Beczala jako Jeník, který upoutával podmanivými frázemi a vnitřní pravdivostí projevu i přirozeností hereckých akcí, ve kterých dovedl střídat lyrickou exaltaci se šířavou ironií a až provokující vyzývavostí. Sympaticky působil i Winklerův Vašek a s nezvyklou nápaditostí se zhostily svých rolí Margaret Chalker (Ludmila) a Eva Liebau (Esmeralda). S češtinou se všichni zbývající vyrovnali na odpovídající úrovni.

Harmonie/Rudolf Rouček

O Smetanově festivalu a prodávání nevěst

Letošní, již 47. ročník druhého největšího hudebního festivalu v České republice, v rodišti skladatele Bedřicha Smetany, byl věnován 60. výročí ukončení 2. světové války. Vyjadřovaly to skladby jako *Leningradská symfonie* Dmitrije Šostakoviče, líčící útrapy obyvatel přes dva roky obléhaného města, v podání České filharmonie pod taktovkou Vladimíra Válka, dětská opera Hanse Krásky, *Brundibár*, představená chlapeckým sborem Boni Pueri. Původní protagonisté této opery skončili po odehrání 55 repríz v Terezínském ghetu téměř všichni v plynových komorách nacistických koncentračních táborů, Pavličovo *Oratorium smíru* o všelidském sbratření, přednesené v latině, hebrejštině, řečtině a staroslověštině, či Webberovo *Requiem*, vyvolané malým kambodžským chlapcem, který měl volit mezi smrtí postižené sestřičky či svou vlastní. Festival pak zakončila apotheosa na mír, Beethovenova *Missa solennis*, jejímž prostřednictvím chtěl skladatel probudit v posluchačích trvalé lidské citění.

Pro nedostatek času jsem byl přítomen jen čtyřem velkým událostem 18denního festivalu. Největší dojem ve mně zanechalo skvělé provedení Verdiho opery *La Traviata* s vynikající představitelkou Violetty, ukrajinskou zpěvačkou Natalií Melnikovou a v podání souboru pražského Národního divadla pod taktovkou jejího manžela, Olivera Dohnanyiho. Je to svým dějem snad nejtragičtější operní drama, mimochodem nejčastěji hrané dílo velkého italského skladatele. Jako hudba bez vizuálního doprovodu mne pak uchvátila 7. *symfonie* Dmitrije Šostakoviče, tzv. *Leningradská*, připomínající goo dnů trvající blokádu města, jehož jméno nese v názvu. Bez jídla, pitné vody, elektrického proudu a jaké-

Prodaná nevěsta, Litomyšl 2005

hokoliv topiva v neuvěřitelných mrazech padlo a zemřelo přes milion obránců a civilních obyvatel města. Všechno toto utrpení líčí skladba, jejíž premiéra zazněla poprvé 5. března roku 1942. Už o 4 měsíce později zazněla z New Yorku pod taktovkou Artura Toscaniniho a byla rozhlasem přenášena do celého světa. Nejpamátnější bylo její první uvedení v samotném Leningradě 19. srpna 1942 pod dirigentem Jevgenijem Mravinským. Ze zvuků Šostakovičovy hudby lze vyčíst všechno to utrpení obklíčeného města po dobu více než dvou let. Obecenstvo plným právem odměnilo vynikající provedení skladby českými filharmoniky pod taktovkou Vladimíra Válka dlouhotrvajícími ovacemi ve stoje.

Po dvou nádherných dnech bez jediného mráčku na obloze nastal tradiční litomyšlský obrat počasí s bouřkou, za níž se sneslo na festivalové město takové množství vody, že se uvažovalo o odřeknutí Čajkovského baletu *Labutí jezero* – byť v krytém – zámeckém nádvoří. Počasí se sice dvě hodiny před zahájením představení umoudřilo, přestalo pršet, ale vlhkost vzduchu a kluzká prkna jeviště představovaly pro tanečnický nebezpečí zranění, proto bylo vystoupení zredukováno na několik sólových výstupů a na 3. jednání, plesu v gotické síni královského zámku. I tyto ukázky zvládl balet pražského Národního divadla za ztížených podmínek na výbornou.

Poslední mnou navštívené představení byla *Prodaná nevěsta*, kterou jsem za poslední měsíc zhlédl podruhé: v provedení vídeňské Lidové opery a nyní souboru první pražské scény v Litomyšli. Vídeňáci inscenovali děj v jakési velké školní tělocvičně, v níž žáčci cvičili za doprovodu operní přehry spartakiádní prostná, což bylo zdůrazněno přeměnou tělocvičny na veselici výzdobou velikých portrétů, jakými se zdobily u nás tribuny prvomájových průvodů. Jenže místo hlav pětice – Marxe, Engelse, Lenina, Stalina a Gottwalda – vztyčili podobizny pohlavářů mně neznámých, podle krojů chasy a hliněných pivních půllitrů snad maďarských. Aby ovšem bylo vidět, kde se děj odehrává, měl každý portrét v rohu českou vlnjku. Kecal měl své dlouhé vlasy sčesaný do koňského ohonu a chlubil se Mařenčiným majetkem Vaškovým rodičím tím, že jej předváděl na dosud v almaře schované televizní obrazovce, i když o takovém zázraku techniky se autorovi *Prodané nevěsty* za jeho života ani nesnilo.

V pražském vydání téže opery, předvedené v Litomyšli, malují řemeslníci kulisy za zvuku přehry přímo na je-

višti, pohybují se pak namísto v barvami hýřících krojích v jakýchsi pracovních mundúrech světlešedé barvy, které si pro zbytek večera vymění za sokolské čamary a čepice s brkem. V nich asistují Jeníkovu slibu věrného milování. Dětský pedagog mag. Vladimír Šauer k tomu napsal v anketě: Byl jsem nadšený, když sokolové vytvořili březový hájek, v němž Jeník a Mařenka randili. (Já si myslím, že oba protagonisté milenecké dvojice by z toho ve skutečnosti příliš velkou radost neměli.) Sokolky pak po tanci s žoky dukátů v rukou vytvářejí ležmo na zemi číslíci 300, výši obnosu v dukátech, za něž Jeník svou Mařenku prodal. Ve 2. jednání pak mužští sokolové vykonávají své tance coby hold půllitrům piva v nadživotní velikosti na jakémsi pivním oltáři, opilí se pak potácejí po jevišti atd., atd.

Nic proti vtipným režijním nápadům, ale je nutné je uplatňovat právě v klasických dílech, kde – alespoň na mne – působí rušivě? *Prodaná nevěsta* zřejmě provokuje režiséry k uplatňování novátorských metod a děje se to v poslední době i v různých jiných klasických dílech s odůvodněním, „aby se děj přiblížil mládeži“. Nevím, čím jim ho přibližuje názorné poukázání na Krušinovo bohatství pomocí obrazovky, když už se dnes rodí děti s televizorem v dětském pokoji. A nejsou pro ně pestré kroje z doby Smetanovy, které už dnes nemají kromě v muzejích téměř nikde možnost zhlédnout, zajímavější, než jednotvárné šedé dělnické haleny? Svatby – byť v čistých montérkách – jako ženichovo pyšné přihlášení se k dělnickému původu jsou snad už za námi! Když už autoři kulturních děl ve svých výtvorech mění místo a dobové prostředí, proč oboje o 100 let později „modernizováním“ mladým lidem „zesrozumitelňovat“? A neměl by se v tom případě změnit i děj? Cožpak se dnes prodávají nevěsty? Když modernizovat, tak důkladně!

Asi budu označen za konzervativce a mnozí – jak dokazoval potlesk velké části obecenstva na konci představení – se mnou nebudou souhlasit. Projevují pouze svůj názor a nechci jej nikomu vnucovat. Každá doba zanechává svůj historický odkaz a nechci nikomu brát právo na vlastní názor. Konečně i lanškrounský katolický kněz v anketě Festivalových novin „schvaluje předvedené moderní zpracování, překládající tradici do současného moderního jazyka“.

Snad má pravdu on, ne já. Ale snad tento článek vyvolá na toto téma aspoň diskusi čtenářů.

Jiří Kolář skončil

Jiří Kolář skončil ve funkci policejního prezidenta. Zastával ji do své červnové rezignace téměř sedm let a stal se tak zatím nejdéle sloužícím polistopadovým policejním šéfem v Česku. Byl to dobrý policejní prezident? Komentátorka Petruška Šustrová na začátku devadesátých let nějaký čas na ministerstvu vnitra působila: „Myslím, že policie pod jeho vedením pokračovala v tom trendu, který já považuji za velmi neblahý, to znamená v tom, že vidí sama sebe a vlastně i veřejnosti vnucuje, aby v ní viděla takovou represivní sílu, která trestá viníky. Podle mého názoru ale policie v jiných západních zemích má úplně jiné heslo, které zní: ‚Chránit a pomáhat‘ nebo ‚Chránit a sloužit‘, podle toho, jak kde,“ rekla Šustrová. Jiřího Koláře měl nahradit jeho dosavadní náměstek Vladislav Husák. Vláda však na své první poprázdninové schůzi ve středu v pozdních nočních hodinách Husáka nejmenovala, byl pouze dočasně pověřen, do doby, než bude definitivně prošetřen zásluhou policie na technoparty CzechTek.

Zástupci stran se většinou shodli na pozdějším odchodu do penze

Na postupném prodloužování věku pro odchod do penze se většinou shodli zástupci koaličních a opozičních stran ze sněmovny. V následujících dvou měsících se budou snažit najít průnik svých představ o budoucích důchodech i u dalších parametrů penzijního systému. Po první schůzce skupiny stranických zástupců o důchodové reformě to řekl ministr práce Zdeněk Škromach (ČSSD), který tým vede.

Po roce 2012 budou muži i ženy chodit do penze v 63 letech. Ženy budou moci odejít do důchodu podle počtu dětí i dříve. Koaliční strany počítají s tím, že později by na penzi lidé měli nárok od 65 let. Unionisté by přidali ještě dva roky. ODS navrhuje za několik desetiletí důchod v 71 letech. Komunisté by ho oddálili jen tehdy, pokud se život skutečně prodlouží a klesne nezaměstnanost.

Český důchodový systém by měl bez dluhů vydržet ještě 20 let. Společnost ale stárne a seniorů přibývá. Současně ubude lidí, kteří budou do systému přispívat. S prodloužením života navíc budou lidé penze pobírat déle. Strany by se měly shodnout na tom, jaká část hrubého domácího produktu do důchodů poplyne. Nyní je to asi osm procent. Politici by měli stanovit i míru solidarity, výši pojistného a poměr penzí k výdělům. Musejí hlavně říct, jak se mají penze financovat. „Všechny navržené systémy počítají se zachováním průběžného, solidárního důchodového systému jako s hlavním pilířem,“ řekl šéf poslanců ODS Vlastimil Tlustý, který je členem týmu. Systém by mělo doplnit spoření v penzijních a zaměstnaneckých fondech.

Čeští vrcholní politici se rekreovali v Rakousku

Český sociálnědemokratický premiér Jiří Paroubek a prezident Václav Klaus se eufemisticky řečeno dvakrát nemilují, ale jednu věc mají společnou – oba dva strávili část své dovolené v rakouských Alpách. Zatímco si však prezident podle vlastních slov již tradiční pobyt v Kitzbühlu docela užil, i když ho přerušil cestou do Prahy na pohřeb ministra kultury Pavla Dostála a účasti na říjádském pohřbu saúdského krále Fahda, ministerskému předsedovi Paroub-

kovi oddych příliš nevyšel. Ostatně původně vlastně ani do Rakouska jet nechtěl, měl naplánovanou cestu na Jadran s jedním svým přítelem ještě z předlistopadových dob. Jenže tisk zjistil, že jeho kamarád byl agentem StB a premiér své sny o jižním slunci radši opustil. V Rakousku ho pak dostihly ostré konflikty ohledně policejního rozehnaní technoparty CzechTek 2005 a navíc se nevyhnul ani paparazziům z bulvárního deníku Blesk, kteří ho fotografovali jak pouze v trenýrkách vyhlíží z balkónu. Jestliže lze tedy očekávat, že Václav Klaus se do svých oblíbených hor vrátí i příští rok, premiér (který už dost možná v čase letních dovolených nebude premiérem) dost možná vyhledá jinou destinaci. Pokud nebude zastávat současnou funkci, opadne asi i zájem novinářů o jeho osobu a nelze tak vyloučit, že se vrátí k pobytům na chalupě, které přerušil poté, co se v její blízkosti začali rojit fotografové. Na letošní dovolenou však ještě s menší radostí než premiér Paroubek bude pravděpodobně vzpomínat sociálnědemokratická ministryně zdravotnictví Milada Emmerová – po třech letech vyrazila v okolí domovské Plzně na houby, chytila klíště a onemocněla lymfskou boreliózou. Naštěstí byla nemoc rozpoznána včas, takže její zdraví nebylo vážně poškozeno. (MaFr)

Exprimátor do Vídně?

Na počátku srpna se v českém tisku objevily zajímavé spekulace na téma budoucího českého velvyslance v Rakousku. Podle novinářů by se jím mohl stát bývalý pražský primátor Jan Koukal. Ten v současnosti vede zastoupení Prahy v Bruselu, podle svých slov však uvažuje o diplomatické kariéře. Koukalovy šance na získání velvyslanckého postu ve Vídni ČTK údajně potvrdil i vysoce postavený zdroj z českého ministerstva zahraničí, který si však přál zůstat v anonymitě. (MaFr)

Česká veřejnost a evropská ústava

Na málokterou věc dokázala česká veřejnost tak rychle a tak výrazně změnit názor jako na evropskou ústavu. Ještě v květnu ji podporovalo 62 procent lidí, v červnu 42 procent a teď – jak ukázal aktuální průzkum agentury Median, píše MfD – pouhých 21 procent občanů. Pád podpory unijní ústavy má několik důvodů. Drtivá většina lidí hlavně přiznává, že vůbec nezná obsah dokumentu, který má měnit způsob fungování rozšířené Evropské unie. Podrobně znají euroústavu jen dva lidé z každého tisíce. Další příčinou, která pád podpory konstituce v ČR urychlila, byla také referenda ve Francii a Nizozemsku, ve kterých ji lidé odmítli. A v neposlední řadě si obrat názoru Čechů na unijní ústavu může připsat jako svůj úspěch prezident Václav Klaus, její nejhlasitější kritik. Není tedy divu, že většina Čechů už dnes považuje ústavu za „mrtvý dokument“ – skoro tři čtvrtiny lidí si už podle výsledků šetření Median nepřejí pokračování kampaně okolo euroústavy. Vláda ale počítá nejen s kampaní, ale po volbách v červnu 2006 také s referendem o euroústavě, připomíná MfD.

Klaus navrhuje novou podobu EU

Český prezident představuje svou vizi rekonstrukce Evropské unie.

Evropská unie potřebuje podle Václava Klause nutně změnu. Uskupení by se podle něj mělo změnit v Organizaci evropských států. Tato organizace by pak podle prezidenta mohla mít klidně i nový ústavní dokument – tedy něco jako novou „euroústavu“.

Český prezident Klaus se rozhodl, že jako jeden z prvních evropských politiků představí svou vizi toho, jak by měla vypadat Evropská unie po krachu ústavních referend ve Francii a Nizozemsku. V textu pro *Lidové noviny* píše, že je nutné opustit myšlenku vytvoření „Státu Evropa, která je nám stále vsugerována“.

Evropskou integraci bychom podle Klause „...měli vymezit jako Organizaci evropských států (OES), jejímiž členy budou jednotlivé evropské státy, nikoli tedy přímo občané těchto států, jak se o to pokoušela Evropská ústava. Proto bude třeba zbavit se i takových slov, jako je ‚evropské občanství‘,“ píše prezident v esejí *Vytvořme jinou Evropskou unii*.

Prezident také v textu připouští, že by zreformované uskupení, které vzejde z reflexe po neúspěchu referend o ústavě, mělo mít „nějaký nový ústavní dokument“. A to nikoli proto, že by si myslel, že je nutný, ale proto, že federalisté (podle Klause například d'Estaigne, Amato, Dehaen, Svoboda, Špidla či Zaorálek) budou chtít nějaký takový dokument za každou cenu v budoucnosti vytvořit. Vzniku tohoto dokumentu ale musí podle Klause předcházet „skutečně kritické, dosud zatím nikdy neprovedené zhodnocení cesty, kterou evropská integrace za dlouhých padesát let ušla... Musí jít i o zrušení lecčeho z toho, co vzniklo v minulém dvacetiletí“.

Patriarcha Schwarz rezignoval

Třetí největší církev v České republice Církev československá husitská, se dostala do hluboké krize. Několik měsíců trvající vzájemná osočování vyvrcholila na víkendovém sněmu, po němž hlava církve, v pořadí sedmý patriarcha Jan Schwarz rezignoval na svoji funkci.

Senátor Martin Mejstřík chtěl vystoupit v úvodu sněmu se smířčím projevem, to mu ale nebylo umožněno, promluvil tedy až na závěr. Řešení vidí v ustavení nezávislé kontroly: „Chtěl jsem, aby se církev zamyslela, jestli by nebylo lepší, když proti sobě stojí dva tábory, kdy jeden nevěří druhému a jsou zpochybňovány i vnitřní církevní orgány, které tyto konflikty mají řešit, si prostě pozvat arbitry úplně vně církve. To znamená právníky a ekonomy, kteří by prostě posoudili, kde je pravda.“

Podle patriarchy Schwarze, který rezignoval v polovině svého funkčního období, se události v církvi podařilo uvést do pohybu a nelze tedy rezignaci vnímat jako prohru.

Církev československá husitská patří se 99.000 věřícími k třetí největší církevní organizaci v České republice.

Proces s bývalým důstojníkem BIS Vladimírem Hučínem je přístupný veřejnosti

Proces s bývalým důstojníkem BIS Vladimírem Hučínem, je konečně přístupný i pro veřejnost. Hučínovi příznivci se domáhali vstupu do jednací síně přes tři roky, které uplynuly od zahájení hlavního líčení. „Fantazie opravdu nestačí na vymyšlení důvodů, proč soud potřebuje více než tři roky neveřejných líčení, aby vyslechl všechny uta-

jované skutečnosti související s kauzou jediného člověka,“ píšou *Hospodářské noviny*. Obžaloba Hučina viní z šesti trestných činů, například z nelegálního držení zbraní či vyvolávání pocitu ohrožení levicovým extremismem. Podle *Hospodářských novin* je Hučín kontroverzní osobou – pro jedny hrdina protikomunistického odboje, pro druhé blázen, který vidí „estébáky“ a exponenty bývalého režimu za každým křovím. „Jeho kauza se táhne tak dlouho a tak absurdně, že jen málokdo ještě ví, oč v ní běží,“ dodává list. Při pohledu na dosavadní chabé výsledky tažení proti Hučínovi se podle *Hospodářských novin* nelze zbavit dojmu, že v nepořádku není on. „Je-li toto příklad výkonnosti všech složek, včetně tajné služby, pak sem mohou teroristé bez obav nakupovat letenky. Pokud je Hučín vinen, měl být dávno odsouzen. Pokud není, pak se justice přímo podílí na ničení lidského života,“ uzavírá komentátorka. *Lidové noviny* v souvislosti s Hučínovou kauzou píšou, že justice má podporovat důvěru občanů ve stát, v němž žijí. Deník však namítá, že po celou dobu procesu s Hučínem se soudu nepodařilo přesvědčit veřejnost, že jsou rozumné důvody pro to, aby vůbec před soudem stál.

Vládní letka

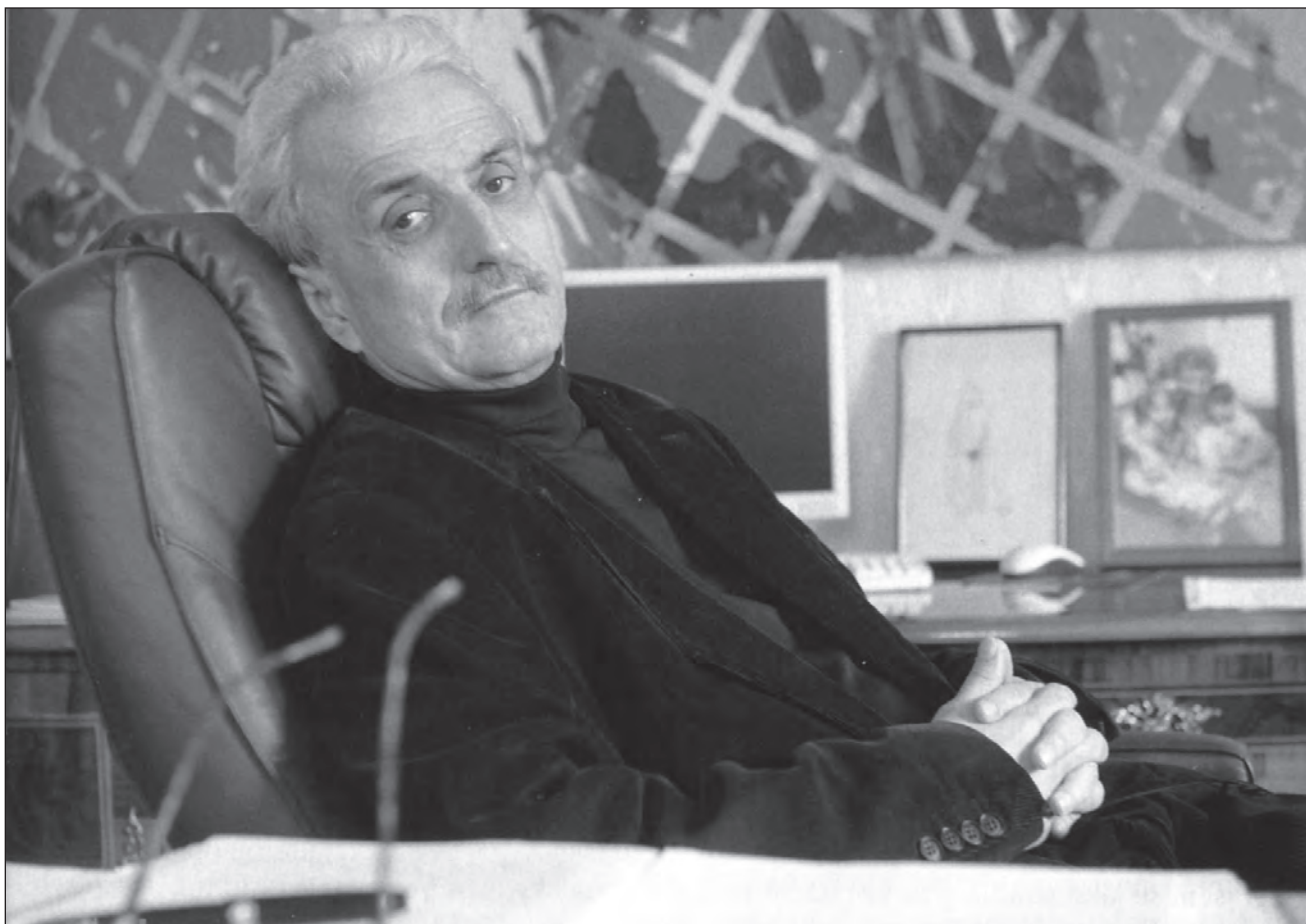
Vládní letadla, převážně ještě sovětské výroby, jsou příliš stará a poruchová, technické problémy provázejí i relativně moderní kanadský letoun CL-601 Challenger. Debatu o výměně armádních dopravních letadel rozvířily časté potíže nynějších strojů, jako např. neplánovaná přistání prezidenta v Mnichově, který mířil do Říma na pohřeb papeže Jana Pavla II.

Vládní letka bude mít místo pěti plánovaných nových strojů šest a Česká republika začne s její obnovou do dvou let. Příslušný návrh ministerstva obrany již schválila vláda, řekl ČTK Luboš Šikula z jejího tiskového odboru. Obnova armádního dopravního letectva přijde podle ministerstva obrany zhruba na 180 milionů dolarů (asi 4,1 miliardy korun). Navíc proti původnímu záměru chce vláda koupit jedno velké letadlo. Provoz všech letounů sovětské výroby, které český stát vlastní, nyní závisí na hlukových a emisních výjimkách Evropské unie, které vyprší za dva, respektive za čtyři roky. Pak by již tyto letouny do mnoha zemí létat nesměly. Velký dopravní letoun bude sloužit k transportu vojáků, humanitární pomoci, případným evakuacím a zásobování zahraničních misí. Další stroje budou určeny mimo jiné k přepravě ústavních činitelů.

Ministr kultury Pavel Dostál boji s rakovinou podlehl

Česká kultura přišla o další z významných osobností. Boji s rakovinou podlehl v neděli 24. 7. ministr kultury Pavel Dostál. V paměti zůstane jako nejdéle sloužící polistopadový ministr a jeden z nejoblíbenějších politiků. Do vlády přišel se svým přítelem Milošem Zemanem v létě 1998 a do čela ministerstva kultury si jej vybrali i všichni tři Zemanovi nástupci.

Na ministerstvu kultury se mu podařilo prosadit řadu změn, k největším úspěchům řadil nový autorský zákon, přijatý v roce 2000. Výrazné změny do fungování církvi pak v lednu 2002 přinesl nový církevní zákon, právě s představiteli církvi měl ale Dostál napjaté vztahy. Ministrovi se

Pavel Dostál

také nepodařilo získat pro kulturu více peněz z rozpočtu. Bez úspěchu zatím skončily i snahy po nové úpravě v oblasti kinematografie. Filmaři požadují od státu větší podporu, nový zákon je ale teprve ve fázi příprav. Dostálovi se také až na několikátý pokus podařilo prosadit letos v červnu ve sněmovně zvýšení poplatků pro rozhlas a televizi, s konečnou podobou ale nebyl příliš spokojen, protože televize má přijít o reklamu.

V jednom z posledních rozhovorů v červnu Pavel Dostál řekl, že po příštích volbách s politikou skončí. Vedle zdravotních důvodů ho k tomu přimělo i znechucení z politických poměrů. Místo toho se chtěl vrátit k psaní a divadlu, kterým během politické kariéry věnoval jen málo času.

Dostálovým posledním projektem byla loni na podzim hra *Dva na smetišti*, kterou v 80. letech napsal s Miroslavem Horníčkem a před rokem ji upravil pro Divadlo Radka Brzobohatého. Slibovanou novou komedii podle O'Henryho už k premiéře nedovedl.

Narodil se 25. února 1943 v Olomouci, kde jeho rodina žije dodnes a kam se vrací. Vyučil se provozním chemikem, ale začal se věnovat divadlu. Působil jako dramaturg, spisovatel, televizní scenárista, divadelní režisér, napsal na patnáct divadelních her. V letech 1962-1969 byl členem KSČ. Podílel se na protiokupačním rozhlasovém vysílání a vydávání samizdatu, živil se v dělnických profesích. Po listopadu 1989 se stal poslancem a členem sociální demokracie. V polovině devadesátých let na čas opustil politickou scénu a pracoval jako novinář. V roce 1996 se vrátil, o dva roky pozdě-

ji se stal ministrem kultury. Loni v září onemocněl rakovinou. Velmi vřelý vztah měl s matkou, ženou se zájímavým osudem. Narodila se jako nemanželské dítě rakouského důstojníka a maďarské Židovky, která ji odložila v Brně, kde se dostala do nalezince. Tam se jí ujal kuchařka a když jí bylo 16 let, objevil se pravý otec. Dostál je podruhé ženatý, současná manželka Hana je úřednicí na základní umělecké škole. Má čtyři děti, dvě z prvního a dvě z druhého manželství.

Ocenění antifašistů

Česká vláda symbolicky ocenila zásluhy někdejších československých občanů německé národnosti, kteří aktivně vystupovali proti nacismu a zůstali loajální republice.

Vláda schválila prohlášení jednomyslně. V něm ocenila zásluhy někdejších československých občanů německé národnosti, kteří se vzepřeli nacistickému režimu a zůstali věrní republice. Omluvila se za příkoří, která těmto lidem způsobil poválečný režim. Morální uznání nepočítá s finančním odškodněním, kabinet ale vyčlenil 30 milionů korun na projekty mapující osudy německých antifašistů. Konkrétní instituci zatím nevybrala, hovoří se ale o ústecké obecně prospěšné společnosti Collegium Bohemicum, společnosti Živá paměť či Akademii věd. Gesto by se mělo týkat lidí, kteří zůstali republice věrní i po mnichovské dohodě a v době druhé světové války. K nim patřili například němečtí sociální demokraté, komunisté či katoličtí kněží. Po osvobození pak

často doplatili na princip kolektivní viny, který byl uplatněn na všechny Němce. Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku záměr vlády již dříve přivítalo. Prezident Klaus vládu za toto prohlášení kritizoval. Krok kabinetu označil Klaus za chybné, zbytečné a prázdné gesto, které může poškodit Českou republiku. Citlivou historickou kapitolu podle prezidenta už vyřešila a uzavřela česko-německá deklarace, kterou vlády obou zemí uzavřely v roce 1997. Řada historiků a znalců navíc uvádí, že ti, kterých se toto gesto týká, jsou fakticky „nedohledatelnou a v mnoha případech problematickou skupinou“, uvedl prezident. Klaus zároveň se znepokojením konstatoval, že s ním vláda ani ministerstvo zahraničí text deklarace předem nekonzultovaly.

Opoziční ODS se obává, že gesto vlády povede k rostoucím nárokům sudetských Němců na český stát. „Tento krok jde za rámec česko-německé deklarace, která se vyčerpávajícím a přesvědčivým způsobem vyjádřila k minulosti. Gesto české vlády nejenže nic nevyřeší, ale může vést k eskalaci požadavků z politických kruhů, napojených na zájmové skupiny kolem některých sudetoněmeckých organizací,“ řekl místopředseda ODS Petr Nečas. Když sociálnědemokratický premiér Jiří Paroubek o gestu poprvé v létě mluvil před cestou do Vídně, všechny rakouské parlamentní strany vyjádřily názor, aby to byl první krok k omluvě a odškodnění za poválečný odsun, poznamenal opoziční lídr.

Církevní sněm na Velehradě

Čeští katolíci by se měli více otevřít společnosti. Vyzval je k tomu církevní sněm, který nedavno skončil na Velehradě. Podle Kateřiny Lapčíkové z Radia Proglas, která se synody katolické církve účastnila, se jednalo o unikátní setkání:

„Poprvé v českých dějinách se jí zúčastnili biskupové a další církevní hodnostáři, teologové, kněží, řeholnice a řeholníci spolu s laiky. Ti tvořili celou třetinu všech účastníků.“

Cílem sněmu bylo obnovit českou katolickou církev, a to jak římského, tak východního vyznání. Východiskem byl II. Vatikánský koncil, který skončil právě před čtyřiceti lety. V západoevropských zemích už národní synody dávno proběhly, uspořádání sněmu v bývalém Československu však bránil komunistický režim. Výsledky českého sněmu na Velehradě a jeho výzvu, aby se katolíci více otevřeli české společnosti, shrnuje kardinál Miloslav Vlk:

„Tato výzva směřovala především na tu nejnižší rovinu, do farností. Tam jsme vyzvali věřící, aby se podíleli na společném díle. To znamená, jestliže tam dělají kanalizaci, septik nebo různé jiné pro celou obec prospěšné věci, tak aby se ti věřící skutečně angažovali a byli vlastně pro ty ostatní příkladem. Prostě aby tou aktivitou také ukazovali svou víru.“

Masový hrob s ostatky popravených německých zajatců

U Draženova na Domažlicku byl nalezen tajný masový hrob s ostatky popravených německých zajatců. Objevili ho lidé, kteří z pověření německé spolkové vlády pátrají na území České republiky po hrobech německých vojáků. Píší

o tom Deníky Bohemia v Plzeňském kraji. Nález hromadného hrobu by podle listu měl potvrdit dosud neověřené informace o popravě německých zajatců krátce po skončení druhé světové války. Hledači našli pozůstatky 54 dospělých mužských těl. Draženovští občané si už údajně na nic nepamatují, pouze jeden pamětník potvrdil existenci hromadného hrobu. Jinak se čeští hledači setkali jen s mlčením. Nalezené lidské pozůstatky byly v tajnosti vyzvednuty a nyní je zkoumají němečtí odborníci, kteří se budou pokoušet o identifikaci. Pokud se identifikace podaří, dostanou mrtví jména a budou řádně pohřbeni v Památníku obětí druhé světové války v Mariánských Lázních.

Záznam procesu s Miladou Horákovou

Více než půl století čekal na svou premiéru utajený film, který se nehodil komunistické propagandě, záznam procesu s Miladou Horákovou. Natočený dokument o délce zhruba pět a půl hodiny ležel 55 let v Národním filmovém archivu v krabici pod krycím názvem „Zpravodaj“. Podle dokumentaristy Martina Vadase věděli vždy jen dva historici, kde je záznam uchován a co vlastně obsahuje. Soudního přelíčení začalo 31. května 1950, 8. června pak byly vyneseny rozsudky. Doktorka Horáková byla popravena 27. června 1950.

Zásah policie proti technoparty vyvolává demonstrace

Už delší dobu se v ČR vedou diskuse a spory, které vyvolal zásah policie proti účastníkům technoparty CzechTek 2005 u Mlýnce na Tachovsku. Nejčastěji se diskutují otázky, zda policejní zásah byl oprávněný, proč se neobešel bez brutálních zákroků, jak do budoucna předcházet podobným střetům

Ministr vnitra František Bublan

Organizátoři CzechTeku si pro akci pronajali louku, ale majitelé okolních pozemků, luk, po kterých technaři přijždli na pronajaté místo, na ně podali trestní oznámení. Státní zástupce a soudní znalec, kteří situaci přímo na místě posoudili, dospěli podle policie k názoru, že technaři poškodili okolní pozemky a spáchali tak trestný čin poškozování cizí věci.

Letní techno party CzechTek vyvolají v Čechách vždy velkou pozornost. Loni u Boněnova nedaleko Tachova, nyní u obce Mlýnec. Stejně jako loni i nyní zakročila policie, jenže zatímco před rokem ukončila párty až po čtyřech dnech, nyní se pokusila rozehnat akci na samém začátku. Proti účastníkům nasadila policie těžkooděnce s vodními děly, jimž se příznivci techna postavili na odpor s klacky a lahve. Policie použila též granáty se slzným plynem. Na obou stranách zůstalo po nejtvrdějších bojích několik desítek zraněných. Zásah policie však vynikl tvrdostí a vyvolal bouřlivé reakce. Podle analýz většiny celostátních deníků měl jeden z největších a nejtvrdějších zákroků represivních složek státu po listopadu 1989 jasnou vládní podporu. Navíc se policie i vládní představitelé při obhajobě akce, která si vyžádala přes 100 zraněných, dopustili hned několika lží, upozorňují noviny. Zásah na místě nařídil tachovský policejní ředitel Jaromír Kníže. Je však nepochybné, že Kníže by toto nejdůležitější rozhodnutí svého života nevydal, kdyby neměl politickou podporu. A ta byla stoprocentní, píše Mladá fronta Dnes. Také opozice tvrdí, že brutální zásah policie proti účastníkům technoparty proběhl na přímý popud premiéra Jiřího Paroubka.

Václav Klaus postup policie označil za hrubou chybu, od Paroubkovy vlády žádá vysvětlení. Za sporné považují chování policistů i lidí obou menších koaličních stran – předseda lidovců Miroslav Kalousek a šéf unionistů Pavel Němec.

Zprostředkovatelské úlohy mezi ministerstvem vnitra a technaři se na výzvu premiéra Jiřího Paroubka ujal bývalý prezident Václav Havel, schůzku s účastníky párty se mu ale sjednat nepodařilo. Ti ji odmítli s tím, že nebudou vyjednávat s někým, kdo lže. Václav Havel technaře podpořil, když přišel na jejich demonstraci před ministerstvem vnitra. Technoparty označil Havel za výraz spontánní, autentické pospolitosti lidí. „Je to typ obohacování občanské společnosti, který by v dnešní době sobectví a cynismu měl být vítán. Mladé lidi, kteří mají vůli k soudržnosti, touhu být spolu na jedné louce, je důležité vnímat nejen jako tvůrce randálu, kterého nepochybně dělají dost,“ soudí bývalý disident Havel. Za přemrštěné ale považuje tvrzení, že je Česká republika policejním státem. „Nejdůležitější je, aby se našel způsob, jak celou otázku řešit v budoucnu,“ soudí Havel. Svatopluk Karásek, poslanec US-DEU a vládní zmocněnec pro lidská práva, se zúčastnil jedné z následných demonstrací před ministerstvem vnitra na protest proti policejnímu zákroku na festivalu CzechTek u Mlýnce na Tachovsku. Zásah policejních těžkooděnců, kteří použili proti pěti tisícům lidí slzný plyn a vodní děla považuje za naprosto neadekvátní. Policie celý konflikt zavinila. Vždyť ten pozemek byl vybrán dobře, byl výhodný pro tuto akci, přístupová cesta jde mimo obec a civilizaci. K ničemu takovému vůbec nemuselo dojít, kdyby policisté cestu nezatarasili. Důsledky potlačené technoparty se stále více přesouvají na politickou scénu.

Podle Hospodářských novin byly rozkazy policii motivovány předvolební populistickou objednávkou, niko-

li vážným porušením zákona. Politici ČSSD podle komentátora listu vsadili na to, že jim většina lidí brutalitu vůči svobodomyšlné mládeži schválí. Nakonec ale dopadlo všechno hůře, než kdyby se zásah nekonal, soudí autor. Zásah byl nesmyslný a neprofesionální, vyvolal krizi, aniž technařský problém vyřešil, a vládě nasadil škrabošku „husákismu“, soudí komentátor Mladé fronty Dnes. Podle Lidových novin náklady na zásah policie proti účastníkům technoparty CzechTek ukazují, že šlo pouze o „demonstraci síly“. Deník uvádí, že škody, které způsobili technaři, jsou ve srovnání s náklady na zásah policie zanedbatelné. „Je nepředstavitelné, aby někdo vydal na ochranu svého majetku stokrát víc, než o kolik by mohl přijít,“ píše deník. Vydání peněz na policejní akci (cca 31,35 milionu korun zaplatí daňoví poplatníci za zásah policistů) tak bylo podle Lidových novin „nesmyslné“ a nést odpovědnost by měl ten, kdo o jejich vydání rozhodl. Škoda na pozemku se přitom podle policie vyšplhá na 200.000 až 300.000 korun. Tachovská Státní rostlinolékařská správa ale oficiální odhad zpochybnila a uvedla, že podle ní budou škody minimální. Policie už podala trestní oznámení na organizátory kvůli podezření z trestného činu poškozování cizí věci, ale později tachovský státní zástupce zrušil obvinění údajného organizátora CzechTeku Václava Šrouba a vrátil případ policii k došetření. Tachovské státní zastupitelství vydalo celkem osm usnesení o zahájení stíhání, v dalších osmi případech vede ještě vyšetřování. Týká se to účastníků technoparty. Policejní zákrok prošetřuje státní zastupitelství v Plzni. Vyšetřování bude trvat ještě nejméně několik týdnů.

Policejní zákrok proti účastníkům technoparty CzechTek 2005 rozdělil českou veřejnost na dva stejně velké tábory. Z bleskového průzkumu, který pro deník Právo vypracovala společnost STEM, vyplývá, že postup policie považuje za neodůvodněný 50,3 procenta Čechů, zbylých 49,7 procenta oslovených má názor opačný. Na otázky odpovídalo 660 občanů. Větší část veřejnosti však má výhrady vůči postupu jak premiéra Jiřího Paroubka, tak ministra vnitra Františka Bublana. V obou případech zhruba 56 procent respondentů jejich postup v souvislosti s technoparty neschvaluje. Jiří Paroubek, který jako hvězda vylétl na politické nebe, se poprvé potýká s poklesem popularity. Ještě před technoparty na louce v západních Čechách byl Jiří Paroubek nejpobulárnějším politikem s 63 procenty příznivců. Podle průzkumu společnosti SC&C pro Mladou frontu Dnes mu důvěřuje třicet procent lidí. Zatímco u třetiny lidí si Paroubek kvůli CzechTeku pohoršil, polovina veřejnosti kvůli tomu názor na premiéra vůbec nezměnila. Kritických názorů poukazujících na tvrdost policejního zákroku na CzechTeku postupně přibývá. „Na základě detailnějších informací, které lidé získali, došlo k posunu názorů. Lidé viděli v televizích spoustu záběrů, v novinách četli spoustu článků,“ vysvětluje v Mladé frontě Dnes Jana Hamanová z SC&C. Množství těch, kteří považují zákrok policie za příliš tvrdý, se od 1. srpna zvýšilo ze 48 na 58 procent.

Komentáře českého tisku hodnotí působení Jiřího Paroubka po 100 dnech ve funkci premiéra.

Podle *Lidových novin* je Paroubkovou metodou zametání problémů pod koberec. *Mladá fronta Dnes* soudí, že teprve v souvislosti s policejním zásahem proti účastníkům CzechTeku se poprvé ukáže, jaký je vlastně Paroubek po-

litik. Sto dní, práce málo, nazvaly *Lidové noviny* svůj komentář. Podle listu je nejvýraznějším rysem Paroubkova politického působení jeho populismus. Programově se prý prezentuje jako politik, který nemá čas na osobní spory, protože musí hodně pracovat. „Jediný háček téhle Paroubkovy metody je v tom, že té skutečné práce za ním ani za vládou mnoho není,“ míní komentátor. „Nebýt rozeznání masové taneční zábavy, byl by účet za stovku velice příjemné čtení: lacino se pořídilo slušné menu,“ soudí o působení Paroubka ve funkci premiéra *Mladá fronta Dnes*. Devadesát sedm dní relativních úspěchů je ale podle komentátora listu pryč. „Paroubek bude muset ukázat, že je něco jiného než mudrlantský pan Kompromis. Teprve když obstojí v této bitvě bez ztráty popularity, můžeme ho považovat za bojovníka těžké váhy. Zatím to nevypadá pravděpodobně,“ soudí autor.

Hospodářské noviny si všimají toho, že v Česku už dlouho zuří legislativní mánie a CzechTek je jen dalším příkladem. Premiér Paroubek i ministr Bublan slibují nové zákony, které zamezí pořádání dalších technoparty, ačkoli Česká republika má spoustu norem, kvůli kterým nebylo uskutečnění CzechTeku 2005 legální. Zákon-nezákon, je přece logické, že zásah policie má být vždy přiměřený situaci a nebezpečnosti. Žádný nový zákon nám nepřidá zdravého rozumu, nenaucí slušnému chování, schopnosti naslouchat a nenaucí policii chápat, co je a není přiměřené. Snaha pojišťovat se dalšími paragrafy souvisí s nechutí nést zodpovědnost za svobodné jednání a rozhodování, píše list. Lze těžko najít ilustrativnější zkratku uplynulého období vlády Jiřího Paroubka, než byl víkendový zásah policie na CzechTeku. Na začátku je podle listu přání razantního postupu policie, tedy pozice silného muže, za níž si premiér vysloužil pověst buldozera a která přináší politické body. Na konci je pak lítost nad zraněnými a příslib vyšetřování, tedy podle komentátorky listu už stejně typický úhybný manévř a distance, když se ukázalo, že veřejnost zákrok zrovna neocení. Je zřejmé, že kladná hodnocení premiéra jdou na vrub jeho stylu, s činy je to ale složitější, soudí autorka.

Novým ministrem kultury se stal Vítězslav Jandák

Novým ministrem kultury se stal herec a ředitel filmového festivalu ve Zlíně Vítězslav Jandák. Jedním z důvodů je podle mluvčí vlády Lucie Orgoníkové, že má „řadu přátel v uměleckých kruzích po celém světě“, jako například slavného hollywoodského herce Michaela Yorka, který osobně navštívil letošní zlínský festival. Paroubek označil Jandáka za dobrého manažera, který dokáže získat politickou podporu a orientuje se v oblasti kultury.

Budoucí ministr hodlá navázat na práci Pavla Dostála a dotáhnout do konce některé věci, které začal. Patří mezi ně zákon o kinematografii nebo nový systém rozdělování grantů. Pokusí se najít alternativní zdroje pro ochranu památek. Za důležité také považuje zlepšení vztahu s církvemi.

Výběr nového ministra se snaží ovlivnit představitelé umělecké obce, kteří se několikrát sešli s premiérem. Umělci hodnotí nového ministra rozporuplně. Mnozí pochybují o jeho schopnosti vést úřad, chtějí ale dát Jandákovi šanci ukázat, co umí. Na druhé straně má Jandák kromě kritiků i řadu zastánců.

Vítězslav Jandák se narodil 3. srpna 1947 v Praze. Ab-

solvoval DAMU a od roku 1970 hrál v Divadle Na zábradlí. V roce 1977 přešel do hereckého souboru Filmového studia Barrandov, kde půdobil celých čtrnáct let. Často hostoval v Laterně Magice. Znamé jsou jeho role ve filmech *Metráček*, *Tři oříšky pro Popelku* nebo *Mladý muž a bílá velryba*, *Tankový prapor* a *Černí baroni*. Od roku 1998 je prezidentem Mezinárodního filmového festivalu pro děti a mládež ve Zlíně a místopředsedou představenstva Ateliérů Bonton Zlín.

Vítězslav Jandák je ženatý, manželka Zdeňka je podnikatelkou. Mají spolu dceru Kláru a syna Vítězslava.

Češi v německých uniformách

Vedle Němců i další dva miliony mužů ze všech evropských zemí oblékli za války nacistické uniformy. Drtivá většina z nich Hitlerovi sloužila dobrovolně. Výjimku tvořili jen Poláci a Češi, o kterých se Hitler vyjádřil, že nepřipustí, aby nosili německé uniformy a zbraně. Ale neplatilo to úplně.

Uniformy německé armády museli obléci ti Češi, kteří měli říšské občanství a alespoň zlomek německé krve ve svých žilách zásluhou své matky či třeba dědečka.

To byl především případ mnoha mladých mužů z Hlučína a Těšínska. Nejedna z nich však při vhodné příležitosti zběhl a nebo se v zajetí přihlásil do čs. armády. Také do jednotek SS mohli být přijati jen ti Češi, kterým byla přiznána německá národnost. Určitou výjimkou byl syn nejproslulejšího protektorátního kolaboranta ministra školství a osvěty Emanuela Moravce Igor, který se stal dokonce poručíkem zbraní SS. Po válce byl popraven, protože při zatykáni zastřelil českého policistu.

Svatováclavská rota

Jediná ryze česká dobrovolnická ozbrojená jednotka po boku nacistů měla naopak spíše nádech nepovedené operety. Vznikla se souhlasem K. H. Franka 5. března 1945 pod názvem „Svatováclavská rota“ v počtu 86 agilních kolaborantů z řad členů tehdejšího protektorátního Kuratoria pro výchovu mládeže, cvičila se na Čeperce u Unhoště, ale na sklonku války se po prvních výstřelech místních povstalců rychle rozprchla.

Zvláštní kapitolou je potom symbolicky vyzbrojené protektorátní vládní vojsko (lidově přezdívané – Háchovi Melody Boys) v předělaných uniformách čs. armády a s českými symboly na nich. Bylo zformováno v červenci 1939 v počtu 12 praporů především z rotmistřů a dělesloužících poddůstojníků pro vytvoření určitého zdání autonomie protektorátu se specifickými úkoly pouze pro jeho území (ostraha železnice, odstraňování přírodních kalamit, pomoc při sklizni brambor apod.).

Když však nacisté zjistili, že český odboj počítá s vládním vojskem pro boj s okupanty, odklidili na 5000 jeho příslušníků v květnu 1944 jako „doprovod říšské branné moci“ s úkolem strážit železnice a muniční sklady v severní Itálii. Protože však v krátké době na 800 vládních vojáků zběhlo k italským partyzánům, rozhodli se nacisté 4. října 1944 vládní vojáky odzbrojit a do konce války používali jako pomocné stavební útvary.

I odtud se však pokoušeli někteří jedinci uprchnout k partyzánům. Pokud byli dopadeni, čekal je koncentrační tábor či popraviště.

Na německém území se potom v rámci tzv. totálního nasazení ocitlo nedobrovolně mnoho mladých Čechů v uniformách protiletectké ochranné policie (Luftschutz), technické nouzové pomoci (Technische Nothilfe) a požární ochranné policie (Feuerschutzpolizei), které zde měly za úkol odstraňovat následky spojeneckých náletů.

Další německou uniformovanou organizací byla Todtova organizace, která měla rovněž status „doprovodu říšské branné moci“ a pro potřeby německé armády budovala vojenská opevnění, pozemní komunikace a další důležité objekty. V rámci totálního nasazení rovněž i její uniformy obléklo nedobrovolně mnoho mladých Čechů, kteří byli rozstrkáni od Norska a Paříže až po Ukrajinu a Řecko. Mnozí při vhodné příležitosti zběhli a bojovali například v srpnu 1944 po boku Francouzů na barikádách v Paříži.

Češi, němečtí policisté

Během války se českoslovenští letci v řadách britského RAF zúčastnili například 17 náletů na Brémy a 14 náletů na Hamburk a ne jeden z nich se z těchto akcí nevrátil. Jiní Češi Hamburk později naopak pomáhali v německých uniformách hasit, a přesto to nemůžeme v žádném případě kvalifikovat jako projev aktivní kolaborace s nacistickým režimem, protože nikdo z nich s tím předem nepočítal...

Jeden z nich, devatenáctiletý Jiří Truhlář, maturoval v roce 1942 v Praze na gymnáziu, české vysoké školy byly však nacisty zavřeny, a jemu tak logicky hrozilo totální nasazení v Německu, které bylo neustále bombardováno spojeneckým letectvem. Proto se rozhodl vyhnout se tomuto riziku přihláškou k protektorátní policii...

V Mladé Boleslavi prošel v rámci protektorátního policejního praporu „Čechy“ tvrdým vojenským, policejním a okrajově i hasičským výcvikem. Především vojenský výcvik vyvolával mezi mladými adepty policejního řemesla obavy, protože se šušovalo, že všemocný státní ministr K. H. Frank kalkuluje s nasazením českých četníků a policistů proti partyzánům.

Truhlářovy obavy se však naplnily již v květnu 1943 ihned po skončení výcviku – byt dostaly zcela jinou podobu. Byl totiž „rozhodnutím velitele pořádkové policie u říšského protektora povolán k povinnému dlouhodobému nástupu služby u německé policie“ – a s 302 stejnými smolaři z jeho praporu odeslán o několik dní později do Německa...

Jejich uniformy, doplněné německou vojenskou přílbou, byly zvláštním hybridem, protože používaly brigádýrku německého typu, německé četnické výložky a hodnostní označení, ale saka byla českého původu i s knoflíky se zkříženými karabinami.

Při svém nasazení v Německu měli čeští policisté na čapkách a přílbách protektorátní znaky s českým lvem a moravskou orlicí a na rukávových páskách ovšem také německý nápis, že jsou ve službách německé pořádkové policie, což potvrzovaly i pistole jako osobní zbraň jednotlivce.

Prapor „Čechy“ působil od června 1943 v Brémách, Hamburku, Lübecku a Kielu, kde střežil oblasti zasažené bombardováním a pomáhal při odstraňování nevybuchlých bomb, při vyprošťování zasypaných osob a úklidu mrtvých těl. V Porúří potom stejným nasazením prošel prapor „Morava“, který předtím prošel obdobným výcvikem v Holešově u Zlína.

Drtivou většinu obou praporů tvořili mladí policejní četatelé jako Jiří Truhlář, kteří věřili, že právě přihláška k protektorátní policii jim pomůže vyhnout se pracovnímu nasazení v Spojenci intenzivně bombardovaném Německu. Nyní měli v ulicích Hamburku až do tří vrstev rovnat těla mrtvých před jejich odvozem do hromadných hrobů.

Policejní prapory „Čechy“ a „Morava“ byly nakonec v lednu 1944 k obrovské radosti jejich příslušníků staženy zpět do českých zemí a jejich příslušníci rozděleni do různých pohotovostních četnických jednotek či na jednotlivé četnické stanice a policejní revíry. Po válce je čekaly problémy se započítáním této služby do důchodu, nálepkování coby kolaborantů s Němci, a dokonce někdy i kárné vyšetřování za to, že některým byl za účast na záchranných pracích po náletech udělen německý Čestný odznak protiletectké ochrany 2. stupně.

Naopak velice rychle se zapomělo na jejich hrdinství v květnu 1945 na pražských barikádách, kdy asi 180 příslušníků bývalého policejního praporu „Čechy“ se zbraní v ruce statečně bojovalo u rozhlasu, na Pankráci či v hořící budově Staroměstské radnice.

Zkráceno, LN/Jindřich Marek

Prezidencké dekrety očima veřejnosti

Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR ve svých kontinuálních výzkumech pravidelně věnuje pozornost postojům české společnosti k aktuálním tématům v historických souvislostech. K nim zejména patří novodobá historie česko-německých vztahů.

V současnosti se necelé dvě třetiny dotázaných (64%) kloní k názoru, že by měly platit i nadále prezidencké dekrety, které právně kodifikovaly mj. konfiskaci majetku a ztrátu občanství většiny německy mluvících obyvatel ČSR: 7% se domnívá, že by měly být zrušeny. 29% respondentů se k dané problematice nevyjádřilo. Názor, že dekrety prezidenta Beneše by měly platit i nadále, vyslovili častěji lidé starší 45 let (v kategorii nad 60 let dokonce více než 80% dotázaných), respondenti s vysokoškolským vzděláním, důchodci, obyvatelé Ústeckého a Plzeňského kraje a voliči KSČM. Stanovisko, že by tyto dekrety měly být zrušeny, bylo v nadprůměrné míře zastáváno mezi oslovenými s dobrou životní úrovní, obyvateli Pardubického kraje, podnikateli, zaměstnanci v nedělnických profesích a voliči ODS a US-DEU. K problematice dekretů se – nikoli překvapivě – nedokázali vyjádřit zejména mladí lidé: Více než polovina respondentů do 29 let zvolila odpověď „neví“.

Na základě výsledků všech předchozích šetření lze konstatovat, že v této otázce v uplynulých třech letech nedošlo k zásadnějším změnám postojů a případné odchylky se pohybují pouze v rámci statistické chyby.

Hodnocení odsunu sudetských Němců

Poněkud jinou perspektivu na události spojené s koncem války nabízí šetření, které bylo zaměřeno na současné postoje dotázaných k samotnému odsunu sudetských Němců po druhé světové válce.

Odsun považuje za spravedlivý více než polovina dotázaných (54%), naopak celkem 27% jej pokládá za nespravedlivý. Hodnocení odsunu jako nespravedlivého aktu, za nějž je třeba se omluvit, je charakterističtější pro dotázané s vysokoškolským vzděláním a respondenty s dobrou

životní úrovni. Mezi zastánci koncepce „tlusté čáry“ jsou častěji zastoupeni lidé ve věku 30 až 44 let, zaměstnanci v nedělnických profesích a dotázaní z domácností s dobrým životním standardem. Stoupenci názoru „odsun byl nespravedlivý a je třeba se za něj nejen omluvit, ale postižené i odškodnit nebo jim vrátit majetek“ představují natolik malý soubor, že v rámci jednotlivých sociálních skupin nelze identifikovat žádné validní rozdíly.

Ovlivňují Benešovy dekrety naše vztahy se sousedy?

V souvislosti s diskusemi o minulosti i perspektivách zejména česko – německých a česko – rakouských vztahů se nezdá, že vynořuje právě problematika tzv. Benešových dekretů a odsunu. Z tohoto důvodu byla opakovaně zařazena otázka zaměřená přímo na to, jak tzv. Benešovy dekrety ovlivňují bilaterální vztahy s okolními zeměmi.

Více než polovina dotázaných domnívá, že Benešovy dekrety negativně ovlivňují vztahy s Německem (56 %), více než třetina s Rakouskem (35 %). V případě Slovenska, Polska a Maďarska je podíl těch, kteří se domnívají, že Benešovy dekrety zatěžují vztahy s danými zeměmi, zcela zanedbatelný. Ze srovnání realizovaných výzkumů je nicméně

zřejmé, že oproti letům 2002 a 2004 je dnes zatíženost dvoustranných vztahů s Rakouskem a Německem otázkou prezidentských dekretů vnímána českou veřejností s poněkud nižší intenzitou.

Názory na to, do jaké míry představují Benešovy dekrety břemeno dvoustranných vztahů s okolními státy, je bezesporu nutné vnímat v kontextu celkového hodnocení aktuálního stavu bilaterálních vztahů České republiky s těmito zeměmi.

Lze se domnívat, že do poněkud méně příznivého hodnocení česko-německých a česko-rakouských vztahů se neustále promítá právě vliv diskusí okolo tzv. Benešových dekretů či – řečeno obecněji – některé historické resentimenty (a v případě Rakouska i nedávné, avšak vleklé spory týkající se jaderné elektrárny Temelín). Výrazně zhoršené posuzování relací se shora uvedenými zeměmi se projevilo nejmarkantněji v březnu 2002. V následujícím období se ovšem názory veřejnosti začaly obracet (byť v případě česko-rakouských vztahů velmi pozvolna) a výsledkem tohoto procesu je skutečnost, že v současné době jsou vztahy s Německem i Rakouskem hodnoceny nejlépe za posledních pět let. *Zkráceno, Daniel Kunštát, Česko-německá současnost 1/2005*

Další informace naleznete na www.borderland.cz

FEJETON

Prožitky letošní dovolené

Trávil jsem letos s manželkou již po šesté dovolenou v líbezných lázních Luhačovicích. Ona jako pacientka, já jako garde-pán, což je odvozeno od mateřských garde-dám v tanečních hodinách debutantek, kde tyto strážkyňe dobré pověsti rodiny hlídají své nezkušené dcerušky před přenáruživými mladotanečníky. Já už spíš dával pozor, aby mnou hlídáný objekt plnil

všechny lékařské předepsané zdravotní úkony. A tak jsem měl většinu dne čas pozorovat na kolonádě při zvucích proměnné hudby dění, oblečení a zvyklostí dnešních lázeňských hostů kolem sebe. Nebylo to nezajímavé.

Tak například jejich oblečení. Pokoušel jsem se poznat ze zadu pohlaví proměňujících se jednotlivců. Nesmějte se, není to dnes jednoduchý úkol. Dámy v pánských kalhotách, s krátce střiženými vlasy, téměř bez ozdobných šperků. Oproti tomu mnozí muži s dlouhými kadeřemi, stočenými na šiji do ohonu, zato s levnou náhradou drahokamů, připevněných na nose, tvářích, ušních boltcích a na rtech. Posledně uvedené možná jako obrana proti příliš dotěrným ženským polibkům. Nezapomínejte, že na kolonádě jedinou těhotnou ženu, zato mnoho hrdě si vykračujících mužů, u nichž jsem podle zaokrouhlené bříšní partie hádal, zda se nalézají v sedmém, osmém či devátém měsíci těhotenství. Většina z nich nemohla zapnout pro normální mužskou hrud šité košile. Kdybych nevěděl, že ještě žádný zástupce silného pohlaví nevyhrál jakýmsi americkým dolarovým supermiliónářem vypsanou sedmicifernou odměnu pro prvního muže, který ve vlastním bříše po 9 měsících donosí svého budoucího potomka, byl bych býval přesvědčen, že jde o samé aspiranty na tuto vypsanou superodměnu.

U nositelů tílek místo košil jste mohli zjistit, zda se jejich nositelé zúčastnili v minulosti sletů či spartakiád a v kterých jejich skladbách jako mladíci vystupovali (tehdy ještě neexistovala letošní pendrekiáda, jejíž „cvičenci“ nahradili někdejší každoletní rubriky novin se zprávami o ukousnutých údech českých učitelek žraloky na Jadranu: Technomasakr místo napínavé senzace). Jejich trenýrky se v mezidobí zmodernizovaly, podle nejnovější módy se prodloužily do poloviny lýtek, takže člověk neznalý současného módního trendu neví, zda na tom mají vinu příliš krátké nohavice či naopak příliš dlouhé nohy jejich nositelů. Jednoho z nich jsem se na to zeptal a on mi nerudně odpověděl: No dovolte, co je to za blbou otázku? a bez odpovědi uraženě odešel. Možná ovšem, že muži tak činí za účelem větší sexuální přitažlivosti, jako to předvádějí jejich mladší dívčí protějšky vystavováním svých obnažených pupků. A jestli už patříte k těm dříve narozeným, pak si jistě vzpomene na předválečnou populární písničku Sorela, Sorela, hlava mě bolela, vlasy mi vypadaly. U většiny nositelů těchto tříčtvrtěčných fešáckých trenýrek to vypadá, jako by Sorelu místo na pleši mazali na falešném místě, totiž na nohou a teď svá lýtka vystavovali na odív jako důkaz své mužnosti, jako to činí pávi před očima pávic rozevřením svých krásných pestřých chvostů. Tak to vypadalo aspoň u staršího pána s převislým břichem, plnovousem a chlupatými nohama na dnes moderním dopravním prostředku z dob našeho dětství, na koloběžce, proplétajícího se davem Vincentku cucajících pacientů.

Nevím, kdo byl autorem známé věty Nic nového pod sluncem, prý to ale pro Luhačovice neplatí, neboť pánové od pěti do devadesáti let tam už dávno neproměňují v pumpkách a s rádiivkou s nízkou anténou uprostřed, jak tomu bylo v době našeho mládí. Ani se už neoslovují „čeče“ nebo názvem „vole“ po každém třetím slově, nýbrž toto oslovení zracionalizovali na konci věty jednorázovým kolektivním dvojvolem. Už žádné, „Vole, já ti povím, ty vole, jaké to bylo,

když jsem ji poznal, vole, a do to ho se zapletla Soňa, vole“, jak jsem odposlouchal od dvou mladíků na vedlejší lavičce s basebalovou kšiltovkou na hlavě, importovanou do Evropy z Jusej. Moderní mluva už těch původních pět volů spojila do jednoho dvojvola. Víte, jaká to je úspora zbytečně proplývaného času, vy volové? Pardon, teď jsem se nechtěně sám zapletl do žargonu mých dvou mladých sousedů na vedlejší lavičce. Ta hříčka s voly je skutečně nakažlivá, jako byly za našeho mládí pozdravy těpic, těpéro, těnoha a tě-jiné součásti lidského těla.

To vše už jsou zřejmě loňské sněhy, ale ty vole-viny jsou stále aktuální vedle staronových koloběžek a super nového „nordic-walking“ se dvěma lyžařskými běžeckými tyčkami v rukou, přičemž vyznavači tzv. severské chůze lyže vůbec nepotřebují. Bez sněhu by jen zbytečně zadržovaly o kameny a písek. Je to přechod z dřívější, dnes už prý za nezdravé považovaného kondičního joggování, které už není „in“, přes dnešní lyžování bez sněhu a bez lyží na zítřejší – ještě nevím co. Dejme se překvapit, jistě nebudeme muset dlouho čekat, dnešní mládež bere všechno v poklusu. Jak jsem upozoroval na luhačovické promenádě i svůj věk a růst. Už i ti patnáctiletí přerostli svým stvořitelům nejméně o hlavu přes hlavu a pokud jde o věk, jezdí dnes na koloběžkách už jen jejich dědečkové. Dokonce ani dívky už nenosí minimini či mikrominisukně, kde se musely obávat, že ubrat ještě jeden centimetr navíc, mohli už mít členové mravnostní policie právo k úřednímu zákroku. Račte se na luhačovické kolonádě přesvědčit sami. Ale musíte si pospíšet, příští rok už všechno líčené bude stará vesta. Kdoví, možná už budou i mužští rodit. Vypsána odměna je lákavá a o co by se našinec pro peníze nepokusil... Severská chůze už bude figurovat na Seznamu světového dědictví, zvaném World heritage list a rotace trupu v ramenních kloubech už nebude ulehčovat nosným kloubům v kolenou a kyčlích. Jak říkal kdysi jeden velký (179 cm) muž: Postaru se žít nedá. A joggovat taky ne. To dodávám já.

Největší zážitek z letošní dovolené jsem však prožil před odjezdem domů. Ve 3 hodiny odpoledne byl v naší přepychové ubytovně, Palace-hotelu na náměstí, vyhlášen poplach, že prý je ve vrátnici bomba. Všichni jsme museli opustit rychle pokoje i ostatní místnosti, a pacientka, důchodkyně, která byla právě v horké lázni, se musela vybelhat z budovy jen v mokřém županu. Co se stalo? 68letý lázeňský host z Rovenska pod Traskami, odcházející právě z léčebné procedury, se zeptal kolemjdoucí ženy, kudy se dostane z hotelu na zahradu. Žena mu naznačila cestu kolem vrátnice, ale tu tazatel odmítl se slovy, že tam je právě bomba, které se chce vyhnout. Nato běžela žena do vrátnice, a oznámila, že jí právě nějaký muž sdělil, že je ve vrátnici bomba. Ihned zalarmovaná policie uzavřela ulici, evakovala hotel a spolu s hasiči prohledala budovu. Po dvou hodinách marného hledání jsme se směli vrátit zpět. Dva dny poté uveřejnil místní tisk humorné rozuzlení případu. Onen bodrý muž z Rovenska nemínil skutečnou bombu, tou byla pro něj žena, které se nemohl zbavit a která právě seděla v místnosti před vrátnicí. Báł se, že by jí, mnohomluvně, padl do tenat a už se jí do večere nezbavil. Skutečně se mu podařilo jí utéci, jenže cena bude asi dost vysoká. Bude muset zaplatit zbytečný zásah hasičů...

Tak to byla naše letošní dovolená, o jejíž průběh jsem se chtěl se čtenáři Klubu podělit.

Jindřich Lion

Historická kuchyně

Pro toto číslo jsme připravili ukázkou z prvorepublikové klasiky. Kniha Marie Úlehlové-Tilschové *Jak a čím se živit s podtitulem Zdravá výživa dneška* vyšla poprvé v roce 1935 a pouhé dva roky nato následovalo její druhé vydání, ze kterého čerpáme i my. Dvoudílná práce, jejíž první část obsahuje úvodní pojednání a druhou tvoří sbírka celkem 620 doporučených receptů vyšla v proslulém nakladatelství Družstevní práce v úpravě významného modernistického výtvarníka Ladislava Sutnara. Autorka v té době vedla kuchařskou

rubriku listu Lidové noviny a byla považována ve svém oboru za uznávanou odbornici. Marie Úlehlová-Tilschová (1896 až 1978) sice nezískala lékařské vzdělání, ale problematiku výživy studovala opravdu hluboce. Dcera spisovatelky Anny Marie Tilschové a profesora Právnické fakulty UK Emanuela Tilsche se otázkám spojeným se stravováním systematicky věnovala od roku 1926 a v roce prvního vydání publikace *Jak a čím se živit* hospitovala na škole hygieny při londýnské univerzitě. V pozdějších letech se věnovala studiu lidové stravy a v roce 1945, těsně po válce, vydala dodnes uznávaný spis *Česká strava lidová*. Ve vydávání knih a studií s tematikou zdravé a racionální výživy pokračovala i v následujících desetiletích, dlouhou dobu řídila společně s prof. Vilémem Honsem i odborný časopis *Výživa lidu*. Kniha *Jak a čím se živit* představuje příklad rané, prvorepublikové fáze tvorby Marie Úlehlové-Tilschové, kdy vedle české kuchyně propagovala zejména kuchyni slovenskou, kterou poznala během dlouholetého pobytu na Slovensku. Ještě zde nenalezneme příliš zřetelné stopy po budoucím nezřízeném obdivu ke kuchyni ruské. Zato se zde více než v jejích pozdějších dílech objevují jídla převzatá z francouzské gastronomie nebo receptury z dalších zemí světa. Kniha má dosti nezvyklé uspořádání – není členěna do tematických celků, ale recepty se řadí podle abecedy. Věcné uspořádání přináší až rejstřík. Některé z receptů jsou blíže označeny za pomoci jednotlivých písmen – v znamená výživné nebo vydatné, r rychlé, l levné, j jemné, luxusnější pokrmy jsou pak doplněny písmenem o. Z díla jsme vybraly zejména česká a slovenská jídla, nelze však vyloučit, že v budoucnu se vrátíme i k některým zajímavým prepisům mezinárodní gastronomie uveřejněným v tomto díle. U českých a slovenských pokrmů se mimořádně často objevuje písmenko v značící vydatné jídlo – určitě se nejedná o náhodu.

„Couračka“ (zelná polévka lidová) (v)

¼ kg kyselého zelí, 1/8 l kyselý smetany, sůl, kmín, 1 lžice mouky – Naložené zelí překrájíme a dáme vařit do vody se solí a kmínem. Když je zelí měkké, rozkloktáme ve smetaně mouku a polévku jí zahustíme. Podáváme s brambory, které zvlášť uvaříme.

Guláš valašský (v)

Na 2 l polévky asi ¼ kg skopového masa a ½ kg bramborů, 2 cibule, česnek, pepř, paprika, majoránka, sůl (mrkev, petržel, hříbky) – Maso nakrájíme na kostky a dáme je vařit do vody spolu s rozkrájenou cibulí, kořením a podle libosti i zeleninou a houbami. Vše osolíme a necháme v kotlíku,

nejlépe nad otevřeným ohněm vařit. Teprve když je maso měkké, přidáme oškrabané brambory na kolečka nakrájené a dohromady dovaříme. Podáváme na hlubokých talířích.

„Harula“ (slovenská) (v l)

10 bramborů, 4 dkg mouky, 1 cibule, 5 dkg slaniny, 5 dkg sádla, majoránka, sůl, česnek – Syrové brambory oškrabeme, ihned ustrouháme a posolíme, přimícháme k nim rychle mouku, posekanou cibulku, zpěněnou na pokrájené slanině, sádlo a koření. Vše dobře promícháme, řídkou kaší rozetřeme tence na dobře vymaštěný plech a zprudka upečeme dozlatova. Rychle nakrájíme a podáváme horkou, aby chřupala.

Tykev na smetaně (slovenská) (v)

1 malá tykev (asi 1 ½ kg), 2 lžičky soli, 4 dkg másla, 3 lžíce mouky, 1/8 l kyselý smetany, 1 lžička kmínu, 1 lžička kopru, 1 lžička citrónové šťávy – Tykev omyjeme, rozkrojíme, lžící vybereme jádra, pak ji dosti tlustě oloupáme. Dužninu nakrájíme na velké kusy a nakrouháme na zvláštním kruhadle. Nasolíme ji a necháme vypotiti. Zatím uděláme bledou jíšku, zalijeme ji a vložíme do ní vymačkanou tykev, přidáme příchuti a dusíme asi 15 minut. Nakonec ji zalijeme smetanou, v níž byla rozkloktána mouka, přidáme kopr a necháme přejít ještě několika vary.

Koláč švestkový (moravský) (j)

20 dkg másla, 40 dkg mouky, 10 dkg cukru, 5 žloutků, 2 dkg kvasnic, 1/3 l mléka, sůl, citrónová kůra – Za děláme kvásek, než vykyne utřeme dobře máslo s cukrem a žloutky, pak přidáme příchuti, mouku a zaděláme kváskem v řídké těsto. Vylijeme na mastný plech a necháme takto kynouti. Nahoru, když vykyne, poklademe půlky zralých švestek beze všeho, jen tak. Upečeme dozlatova a teprve upečený dobře pocukrujeme a krájíme na podlouhlé řezy.

Brynzovníky slovenské (v)

Kynuté těsto ze ¼ kg mouky; ¼ kg brynz, 3 dkg másla, 2 žloutky, 3-4 lžíce smetany, kopr. – Jsou to koláče z kynutého těsta, které se podávají teplé i studené k čaji nebo k vínu. Bud' se dělají z obyčejného těsta i chlebového, nahore mažou brynzovou pomazánkou a upečené krájejí na čtverečky, nebo se připravují z jemnějšího těsta kynutého a potom se nepekou v celku, nýbrž se dělají jako malé koláčky se zahnutými rohy a plněné. – Nádivku připravíme z dobré brynz, do níž přidáme kousek čerstvého másla a žloutek jako do tvarohu, aby držela pohromadě. Pro chuť často přidáváme sekaný kopr nebo pažitku, a je-li nádivka příliš hustá, zředíme ji lžící smetany.

(Připravil MaFr)

České kraje

Tentokrát se podíváme na sever Čech, do kraje, který byl až do konce druhé světové války obýván především občany německé národnosti. Liberec byl považován za metropoli celých Sudet a čas od času se hovořilo například i o přesunutí německé univerzity z Prahy právě do Liberce. Nikdy však tento plán nebyl uskutečněn. Charakter Libereckého kraje se výrazně změnil po vystěhování Němců po 2. světové válce. Přišli noví lidé, s odlišnými návyky i sociální skladbou. I oni si však našli ke svému bydlišti úzký vztah a dokázali ocenit jeho krásu.

1) Jak jsme již uvedli, v Liberci tvořili do konce druhé světové války občané německé národnosti většinu obyvatelstva. Proto byl také Liberec znám spíše pod svým německým názvem, který zní

a) Brůx	c) Aussig
b) Reichenberg	d) Eger

2) I když byl Liberec převážně německý, přece se zde v roce 1891 narodil český král filmové komedie. Do srdcí diváků se vepsal mimo i díky filmům *C. k. polní maršálek*, *Anton Špelec ostrostřelec*, *Ducháček to zařídí*, *Lelíček ve službách Sherlocka Holmese* nebo *Katakomby*. Přestože po druhé světové válce si už moc ve filmu nezahrál, dodnes české publikum nezapomnělo na komediální talent

a) Antonína Švehly	c) Vlasty Buriana
b) Jana Malypetra	d) Karla Práška

3) V Libereckém okrese se nachází i město Semily, kde se narodil jeden z nejvýznamnějších představitelů české politiky v devatenáctém století, dlouhá desetiletí faktický vůdce českých národních snah na politickém poli. Výrazně se podílel na Kroměřížském sněmu v roce 1848, dlouhá léta působil jako říšský poslanec. Jeho manželkou se stala dcera proslulého českého dějepisce Františka Palackého. Jeho politická linie byla poražena závěrem devatenáctého století radikálními Mladočechy, přesto však je dodnes vnímán

jako významná a v lecčem inspirativní osobnost. Jistě jste poznali, že hovoříme o

a) Vladimíru Menšíkovi	c) Josefu Abrhámovi
b) Jiřím Bartoškovi	d) Fr. L. Riegrovi

4) Další město v Libereckém kraji, Frýdlant, mělo v první polovině sedmnáctého století šanci stát se významným správním centrem. Nejvýznamnější český vojevůdce třicetileté války, generalissimus císařských vojsk, který získal i titul vévody frýdlantského, měl se svými rozsáhlými severočeskými statky rozsáhlé plány. Hvězdná dráha vévody brzo skončila – císař v něm začal vidět nebezpečnou konkurenci a nechal ho v roce 1634 v Chebu zavraždit. Slavný vojevůdce, který mimo jiné nechal v Praze vybudovat nádherný palác v manýristickém stylu, se jmenoval

a) Tomáš Štítný ze Štítného	c) Smil Flaška z Pardubic
b) Albrecht z Valdštejna	d) Čeněk z Vartenberka

5) K dalším významným centřům Libereckého kraje patří Jablonec nad Nisou. Od osmnáctého století prožívalo toto město obrovský rozvoj díky svým vyhlášeným produktům. I když v posledních desetiletích sláva jabloneckých výrobků poněkud upadla, nemělo by pro vás být těžké určit, že v souvislosti s Jabloncem se vždy hovořilo především o

a) šunkách	c) skleněné bižuterii
b) cigaretách	d) mydlu

6) Šperkařstvím se proslavilo město Turnov. Mimo jiných drahých kamenů se zde ovšem brousila i česká specialita, nádherný tmavě rudý kamínek. V 18. a 19. století byl naprosto běžný, mnohá vesnická dívka jako jedinou ozdobu z kamení měla právě šňůrku z těchto polodrahokamů. V posledních letech se ovšem cena šperků z tohoto kamene i kvůli velkému zájmu turistů výrazně zvýšila. Jistě jste poznali, že hovořím o českém

- a) opálu
b) smaragdu
c) achátu
d) granátu

7) Nakonec jednu otázku společnou pro řadu míst v Libereckém kraji – chudý region jen těžko uživil své obyvatele zemědělskou produkcí a tak se zde poměrně záhy začalo rozvíjet průmyslové odvětví, které se přinejmenším v některých dobách stalo zdrojem i slušné prosperity. Jindy zas právě koncentrace tohoto průmyslu přispívala k hospodářským krizím na Liberecku, což bohužel v určité době platí dodnes. Podkrkonoší a Pojizeří v minulosti prosluly produkcí

- a) textilu
b) alabastru
c) cihel
d) barviv

České kraje IV

Královehradecký kraj – správné odpovědi:

1)b, 2)c, 3)b, 4)a, 5)d, 6)b, 7)c.

Odpovědi na dnešní kvíz zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Schlüsselgasse 18, 1080 Wien, Österreich

e-mail: info@kulturklub.at, fax: (+43) (1) 79 88 454.

Busta Karla IV. (1316–1378) od Petra Parlěře umístěná v triforiu chrámu sv. Víta

Hrobka

V podzemí katedrály sv. Víta na Pražském hradě učinili archeologové před nedávnem významný objev. Podařilo se jim odkrýt královskou kryptu, to znamená místo, kam byl 16. prosince 1378 pohřben panovník Karel IV.

Celý výzkum trval pět let. Archeologové museli nejprve prostudovat dokumenty, které našli v archivu Hradu. Potom začal výzkum v terénu. Je velmi pravděpodobné, že ve staré královské kryptě byly objeveny ostatky Karlových manželek, které spolu s ním do ní byly uloženy – byly to Anna Svídnická a Anna Falcká. Jisté však zatím je, že ostatky panovníka v hrobce nejsou. Tělo Karla IV. sem bylo uloženo hned po jeho smrti, ale ostatky se v roce 1590 přestěhovaly do nové, pompéznější hrobky.

V hrobce se naposledy pohyboval architekt Josef Mocker před rokem 1873, kdy byla uzavřena. Mocker umístění hrobky zdokumentoval, jeho plány však v průběhu času upadly v zapomnění. Sama hrobka byla považována za zničenou během přestaveb chrámu. Nejnovější výzkum, který existenci královské hrobky potvrdil, má velký historický význam.

V podzemí svatovítského chrámu je ukryto množství ostatků významných českých panovníků, světců a církevních hodnostářů. Jsou zde pochováni například svatý Vác-

lav, svatý Prokop, Boleslav I. a Boleslav II., Přemysl Otakar II., Svytlah, Jiří z Poděbrad nebo tři Habsburkové: Ferdinand, Rudolf a Maxmilián. (mk)

Studna vypovídá o středověku

Studnu na povrchovou vodu ze 13. století, gotické sklepy či kachle s historickými výjevy odhalil archeologický výzkum na parkovišti před bývalým pivovarem v Táboře. Průzkum předchází výstavbě podzemních parkovacích stání, informuje čtk. Zatím byly nalezeny rekonstruovatelné nádoby, celé kachle, deset mincí či výrobky z barevných kovů. Některé motivy na kachlích z 15. století se už historikům podařilo určit jako klanění Tří králů v gotickém provedení, s velkou pravděpodobností torzo s Máří Magdalenou, Adama a Evu u stromu poznání. Mezi nejzajímavější se však řadí kachle s vyobrazením husitského bojovníka na koni, která je druhým obdobným nálezem v republice. Snad se dokonce jedná o symbolické vyobrazení Jana Žižky, ale to je podle odborníků zatím jen domněnka.

Unikátní je rozloha nezastavěné plochy v centru, kterou mohou archeologové prozkoumat. Na probádání plochy o rozloze 20 x 60 metrů mají pracovníci čas do konce roku. Již nyní vykopávky poskytly dostatek důkazů pro zmapování kultury v každém období od 13. století.

Průzkum má také určit konečnou podobu parkoviště a nové přízemní budovy. Do budoucího projektu chtějí historici zakomponovat například torzo středověké hradební zdi.

Kachle s husitou. Výjev bojovníka z 15. stol. podle odborníků možná představuje Jana Žižku.

Archeologové našli v centru Prahy zbytky přepychových románských domů

Dnešní náměstí Republiky bylo dříve zřejmě přepychovou pražskou adresou. Že zde v luxusních domech žila ve 12. století smetánka, vyplývá z překvapivého objevu archeologů, a to k jednomu z těch nejvýznamnějších za několik posledních desetiletí v Praze. Před tímto výzkumem nebylo známo, že by se monumentální románské kamenné domy mohly nacházet i v této části budoucího Nového Města. Staré Město ještě neexistovalo, protože jeho hradby vznikly po roce 1230.

Archeologové našli zbytky základů tří kamenných románských domů, z nichž jeden patřil mezi velkolepé paláce. V tom domě se dalo i nějakou dobu ubránit útočníkům. Palác byl dlouhý téměř 25 metrů a šířka toho prostoru činila 8 metrů, tím patří k těm největším kamenným románským palácům. Ostatní románské domy mají půdorys o rozměrech okolo 100 metrů čtverečních. Předpokládá se, že ty románské kamenné domy, respektive paláce, měly většinou tři podlaží, tloušťka zdí paláce se pohybuje kolem jednoho metru a byl postaven technikou tzv. kvádřikového zdiva, což znamenalo, že stěny, které byly vidět, byly vystavěny z perfektně opracovaných kvádříků, které plnily i funkci dekorativní. Vnitřní část stěny už byla dělána z drobnějšího neopracovaného kamene a litého betonu.

Objevy na největším archeologickém nalezišti v hlavním městě, které je velké jako dvě fotbalová hřiště a kde má vzniknout obří společenské centrum Palladium s více než dvěma sty obchody, převratně změnilo názory odborníků na dřívější historii Prahy. Ukázalo se, že město bylo větší, než si mysleli. Archeologové, kterých tu pracovalo i 250 najednou, tu našli i drobné předměty, i když s výstavbou novoměstských hradeb byl tento velmi honosný palác zbořen. Nedaleko místa naleziště byla postavena po roce 1230 hradební linie včetně příkopů a jelikož podle zásad nesmělo před hradbou a za hradbou nic stát, tak musel být v té době odstraněn i ten dům.

Ale i přesto zatím našli archeologové zlomky předmětů, které dají soudit o tom, že zde musel bydlet někdo velice movitý, našly se totiž i zlomečky skla, které rozhodně bylo do Čech importováno a patřilo k tomu nejdražšímu luxusnímu spotřebnímu zboží. Ještě nejsou vyhodnocené numismatiky, které určitě pomohou k přesnějšímu datování užívání tohoto objektu. Zdejší odpadní jímka se zdá být naprosto unikátní. V té době sloužila za odpadní jímku spíše obyčejná díra do země. Zdejší jímka je však přistavěná jako součást paláce. Jedná se o čtvercový objekt, který už archeologové odkryli do hloubky téměř pěti metrů. Archeologové soudí, že se zřejmě jedná o tzv. záchodový rizalit. V tom případě by to byl druhý nejstarší typ sociálního zařízení středověké Prahy. Nejstarší středověký záchodový objekt z románské Prahy se nachází pod budouv magistrátu.

V místech, kde palác stál, pak zmizelo osídlení na dlouhých 150 let. Vrací se sem až za Karla IV., který začal Prahu stavět podle jednotného plánu společně se svými urbanisty. Ten prostor je také unikátní v tom, že byl scelen už v 17. století. Pozemky byly věnovány klášteru kapucínů a tento klášter existoval takřka po dvě staletí. Byl zrušen císařem Josefem II., který jej změnil na císařskou kasárnu, později na vozatajskou kasárnu. Za první republiky zde měla posádku prvorepubliková armáda, pak tu byl wehr-

macht a nakonec Armáda ČR. Vojáci odsud odešli až v roce 1993.

Na místě dnešních kasáren, jejichž stěna a kostel zůstanou zachovány, vyrůstá už vzpomínaný projekt Palladium. Tento nález, který má být zapsán jako kulturní památka a jeho nejunikátnější část, dochované partie románského paláce, má být zachována, bude vhodným způsobem začleněn do projektu Palladium.

Volně zpracováno podle Zdeňky Kuchyňové, Český rozhlas

V Mikulčicích na Hodonínsku lze sledovat archeology při práci

V Mikulčicích na Hodonínsku mohou v těchto dnech sledovat zájemci o historii archeology přímo při práci. Archeologové tam pokračují ve výzkumu velkomoravského hradiště, které je navrženo na zapsání do seznamu kulturního světového dědictví UNESCO. „Pokud by se to podařilo, bude to první archeologická lokalita v České republice,“ řekl Miloš Čizmář z Ústavu archeologické a památkové péče v Brně. „Lokalita je výjimečná především množstvím šperků, zbraní a dalších předmětů nalezených za čtyřicet let výzkumu ve zdejších zhruba 3000 hrobů,“ řekl ČTK ředitel brněnského Archeologického ústavu Pavel Kouřil. Slovanské hradiště v Mikulčicích se rozprostírá na ploše 200 hektarů. Hlavní hrad se zvedá téměř sedm metrů nad okolní terén. Podle některých pramenů v něm působili i věrozvěstové Cyril a Metoděj.

Na jihu Moravy pokračují archeologové s odkryvy i na dalších významných lokalitách, především v areálu římské stanice u Mušova a v oblasti Dolních Věstonic a Pavlova na Břeclavsku. Právě z naleziště v Dolních Věstonicích pochází slavná Věstonická Venuše. Keramickou sošku ženy s širokými boky a těžkými prsy objevil před osmdesáti lety paleontolog a archeolog Karel Absolon.

Jedním z nejvýznamnějších archeologických objevů na území severní Moravy a Slezska je také více než 23.000 let stará Landecká Venuše. Byla objevena v roce 1953 při archeologických výzkumech na ostravském vrchu Landek, který je národní přírodní památkou. „Je mimořádná tím, že je jedinou štíhlou Venuší v Evropě. Všechny ostatní Venuše mají tvary podobné jako Věstonická Venuše,“ řekl ČTK zástupce ředitele Hornického muzea OKD Landek Rodan Broskevič. Nález Landecké Venuše patří k nejcenějším objevům z období lovců mamutů.

Přemyslovské osídlení u Žatce

Archeologové objevili v Žatci další stopy přemyslovského osídlení. Žatec je tak po Praze a Budči u Kladna třetím místem v republice, kde je doloženo sídlo Přemyslovců. Archeolog žateckého pracoviště Akademie věd Petr Čech připouští, že možná nepůjde o jedinou novinku z nedávno zahájeného archeologického průzkumu Žatce.

Archeologové učinili ještě další objev. Odhalili v Národním parku České Švýcarsko keltské sídliště. Ohniště z doby

kamenné, zbytky kostí a semen z pravěku našli u Dolského mlýna. O osídlení ze střední doby kamenné na Děčínsku se do 90. let minulého století vůbec nevědělo.

Praha má opět přívoz

Jedním z tradičních dopravních prostředků v Praze bývaly v minulosti dnes již téměř zapomenuté přívozy.

V minulých dobách bylo možné na území Prahy napočítat téměř 50 přívozů, které umožňovaly spojení přes řeku v místech, kde nebyl žádný most. Právě postupný vznik nových mostů způsobil zánik mnoha přívozů. Některé však vydržely až do první poloviny sedmdesátých let 20. století. Tímto způsobem se cestovalo například z Malé Chuchle do Hodkoviček nebo z Hlubočep do Braníku. Postupně však od roku 1974 vltavské přívozy zanikly – nejdéle vydržel přívoz spojující Sedlec a Zámky, který zajišťoval spojení vltavských břehů až do začátku devadesátých let. Sedlecký přívoz lze najít na mapách již v 19. století, kdy se původně jednalo o loďkový přívoz, který byl v roce 1906 změněn na prám. Ten dopravoval povozy, první automobily a dokonce i živý dobytek.

1. července 2005 byl tento historický přívoz mezi pražskými čtvrtěmi Sedlec a Bohnice opět obnoven. Obnovení přívozu souvisí hlavně se změnou životního stylu, především s masovým rozšířením cyklistiky. K přístavišti byla vybudována nová cyklostezka a v plánu je i velké parkoviště.

Přívoz se stal dokonce i součástí Pražské integrované dopravy a platí na něm předplatní jízdenky Městské hromadné dopravy. Jinak jednotlivá jízda stojí 20 korun, děti od 6 do 15 let platí polovinu. Jízdní kola, kočárky, psi a zavazadla se přepravují zdarma. Při zvýšeném zájmu se dokonce uvažuje i tom, že by se na velkém pontonu mohla převážet také auta.

Jako zajímavost lze uvést, že k největšímu lodnímu neštěstí v dějinách českých zemí došlo při ztroskotání přívozu přes Dyji u Nových Mlýnů. V roce 1936 se zde na rozvodněné řece převrhl prám s dětmi z nedaleké obce Rakvice, které byly na školním výletě. Při tomto neštěstí se 31 dětí utopilo. (mk)

Polsko

Polsko oslavilo Švejka

Polské město Přemyšl oslavilo 90 let od doby, kdy se v něm podle knihy Jaroslava Haška objevil dobrý voják Švejk.

Některými atrakcemi jako přetahováním pивní bečky přes řeku San, švejskovským jarmarkem nebo výletem ve stopách Josefa Švejka si milovníci světoznámé knihy Jaroslava Haška připomněli svého hrdinu.

Podle slov předsedy místního Sdružení přátel dobrého vojáka Švejka byla myšlenka švejskovských manévrů přivedena na svět před osmi lety. Celá akce byla doprovázena dobovými uniformami rakousko-uherské c.k. armády a pochodovou hudbou. Oslavy zahájeny u brány, kterou byl Švejk do města přiveden (z nedalekého Sanoku kumpanie maširovala do Přemyšlu. Švejk se však svému regimentu ztratil a omylem jako Rus padl do zajetí vlastní c.k.armády. Na hrázi rybníka totiž ztratil svou erární uniformu a navlékl se do uniformy ruské). Účastníci pochodu po stopách Josefa Švejka mohli mimo jiné také vidět bu-

dovu vězení a vojenského soudu, kde Haškův hrdina jen o vlásek unikl oprátce.

Na důkaz toho, že si v Přemyšlu návštěvy literárního hrdiny doopravdy váží, hodlají mu tamní obyvatelé postavit na náměstí sochu. Ta vznikne díky sbírce starého kovu. Odhalena by měla být na podzim. (mk)

Co ozdobí stromeček?

V době, kdy většina obyvatel myslí na krásy letního slunce, výrobci vánočních ozdob se již plně připravují na Vánoce. Týká se to i jablonecké firmy Goja, která své luxusní skleněné ozdoby vyváží do řady míst v Evropě i v Americe, i podobně exportně orientované společnosti Rautis z Poniklé na Semilsku. Představitelé obou firem se shodují, že zájem o kvalitní a luxusní zboží ve světě je, konkrétní vzory se však liší podle jednotlivých zemí. Zatímco Američané si potrpí na větší zdobnost a barevnost, v Evropě zákazníci více oceňují elegantní prostotu. A co přijde z produktů českých skláren na rakouský trh? Například Rautis pro něj přichystala pomerančově oranžové dekorace na stromeček. Zimy ve střední Evropě bývají tuhé a tak snad tato teplá barva rozehrje a rozjasní i vánoční čas. (MaFr)

V Mladějově vyhráli Rakušané

V Mladějově u Moravské Třebové se počátkem srpna střetli rakousko-uherský a rusí vojáci v zuřivé bitvě. Naštěstí se jednalo o pouhou show, která připomněla bitvu o železniční stanici Blosdorf na rusko-rakouské hranici z roku 1915. Nechyběla ani replika pancéřového vozu Russobalt, ani dvojplošníci. Akci zorganizovali nadšenci z klubů vojenské historie, v jednom ohledu to však s věrností rekonstrukce trochu přehnali – někteří diváci si pak stěžovali, že situace na bojišti jim připadala značně nepřehledná a chyběl jim nějaký poučený komentátor. A jak to všechno dopadlo – rakousko-uherská vojska slavně zvítězila, Rusové kapitulovali, padlí i živí vojáci bez ohledu na uniformy šli společně na pivo a diváci se těšili z báječné podívané, která nikoho nestála život. Většina bitev však bohužel takto spokojeně nekončí. (MaFr)

Lze v Jižních Čechách platit eury?

Redaktoři českého deníku Mladá fronta Dnes podnikli zajímavý pokus – na chvíli si zahráli na rakouské turisty pokoušející se v jihočeských podnicích platit eury. V turistických centrech jako jsou České Budějovice a Český Krumlov většinou uspěli, horší to však alespoň v některých provozovnách byl s kurzem a s úrovní znalosti němčiny. Eura se dala uplatnit v restauracích i v knihkupectvích, s neúspěchem se setkal pouze pokus platit jimi v pobočce obuvnické firmy Baťa. Tam však alespoň nabídli, že je možné částku za vybrané zboží uhradit kreditní kartou Mastercard. Problém nastal i v případě, kdy chtěli redaktoři použít stoeurovou bankovku – personál totiž neměl dostatek eur nazpátek. Daleko více však překvapila již zmiňovaná malá znalost němčiny – jednoznačně se ukazuje, že i její znalost začíná upadat v důsledku obrovské převahy angličtiny ve světě. Ostatně v některých provozovnách na německé otázky prodáváci odpovídali v angličtině. Výjimku prý představovali hlavně hbití vietnamští stánkaři,

kteří v zájmu obchodu bez problémů zvládají i cizí jazyky. Ovšem při příchodu obchodní inspekce často záhadně zapomínají češtinu. (MaFr)

Pomůže rakousko-česko-americká spolupráce v boji proti lymfské borelióze?

Mezi z nejzákeřnějších chorob přenášené klíšťaty patří bezpochyby lymfská borelióza, kterou způsobují spirochety zvané borelie. Tyto spirochety objevili vědci až počátkem osmdesátých let minulého století a vzhledem k jejich složitosti se zatím nepodařilo připravit proti nim účinnou vakcínu. Přitom lymfská borelióza představuje v mnoha případech významné ohrožení zdraví pacienta a může vést třeba k obrně lícnicích nervů nebo k poškození srdce. O zvrácení nepříznivého stavu se nyní snaží skupina rakouských, amerických a českých vědců, kteří usilují o přípravek, který by dokázal v lidech vybudit imunitu proti nákaze. Nejdříve počítají vědci s vakcínou, která potlačí středoevropskou variantu nákazy, později si chtějí troufnout i na přípravek s celosvětovou působností. Práce pokračují už velmi dlouho, první kontakty s českou stranou lze datovat už do počátků devadesátých let, ale teprve v posledním období se jedná o skutečně intenzivní spolupráci. V jejím rámci tým českých vědců pod vedením děkana Biologické fakulty Jihočeské univerzity a pracovník Parazitologického ústavu Akademie věd České republiky profesor Libor Grubhoffer provedl několik experimentů na speciálním kmeni myši, financovaných americkou stranou. V současné době se však těžiště výzkumu přesouvá do Rakouska. Úspěšné testy na zvířatech umožnily lanu Liveyovi získat povolení ke klinickým testům na dobrovolnících, které proběhnou letos na podzim. Pokud vše bude probíhat podle předpokladů, už někdy v roce 2010 by mohla být vakcína k dispozici. Bohužel v připravované podobě bude chránit pouze ve střední Evropě, takže i očkování člověk bude moci chytit lymfskou boreliózu například v Číně nebo v USA. O strategii vývoje globální vakcíny zatím mezi odborníky probíhají pouze diskuse, ale nelze vyloučit, že se i tento problém během pár let tento problém podaří vyřešit. Nyní zkoušená vakcína by měla být běžně přístupná, podle informací by její cena měla odpovídat zhruba podobnému přípravku proti jiné nebezpečné chorobě přenášené stejným způsobem – klíšťové encefalitidě. Časem snad tak kousnutí klíštětem díky rakousko-česko-americké spolupráce nebude již znamenat takovou zdravotní hrozbu jako dnes. (MaFr)

Pozdní oběť Napoleona

Těžké zranění jednoho účastníka si vyžádala rekonstrukce napoleonské bitvy z roku 1805 v Suttenu nedaleko Hollabrunnu. V jednom z historických kanónů samovolně a předčasně explodovala nálož v hlavni a zasáhla jednoho z účastníků bitvy, mladého Čecha do pravé ruky. Naštěstí místní lékaři poskytli okamžitě zraněnému nejnutenější péči na místě a okamžitě ho vrtulníkem přepravili do nemocnice, kde se „napoleonský voják“ podrobil operaci. Právě kvůli přiletu značně nehistorického stroje bylo nutno inscenaci přerušit a pořadatelé vzhledem k nešťastné příhodě zvažovali i její ukončení. Nakonec však převážilo přání zraněného a asi tři tisícovky diváků mohly vidět bitvu až do konce.

Praha – město kongresů?

Hlavní město České republiky přiláká každý rok statisíce turistů ze zahraničí, kteří zde obdivují nádherné památky i skvělého génia loci. Mnozí ještě více oceňují zdejší hospody s jedinečným a na evropské poměry levným pivem. V jednom oboru cestovního ruchu však Praha dosud poněkud zaostává – v pořádání nejrůznějších kongresů, konferencí a sympózií. Přitom právě podobné akce často představují doslova zlatý důl a zároveň fungují i jako velmi vhodná propagace města a celého státu. I proto v současné době probíhá zejména v Německu kampaň, která má ukázat Prahu jako místa, kde nejrůznější zasedání proběhnou vždy ke spokojenosti účastníků. V současné době je česká metropole mezi pořadateli konferencí zhruba na patnáctém místě, ale musí o své pozice velice tvrdě bojovat. Samozřejmě nesmírně těžkou konkurenci pro i v regionu představuje především Vídeň, jejíž tradice i skvělé zázemí se zatím Praze dohnat zcela nepodařilo. Podceňovat však nelze ani Budapešť, která má velké úspěchy zejména v pořádání menších a středních kongresů, které probíhají v některém konferenčním hotelu ve městě. Navíc zejména celosvětově působící organizace nemají příliš chuť jezdit krátce po sobě do podobné lokality. A tak se asi Pražák žijící ve Vídni těžko ubrání vnitřním rozporům. A když třeba jeho nejdražší je navíc budapeštská patriotka, aby si doslova zoufal. Nebo radši nechal výběr na jiných. (MaFr)

Česká socha z písku slavila úspěch

Snad každý z nás v dětství s nadšením stavěl hrady z písku. Někomu však záliba ve hraní s pískem zůstala i v dospělosti. Takoví lidé se každý rok scházejí na břehu Něvy v Petrohradě na soutěži ve stavění pískových soch. Pravidelně se účastní i dvojčata-sochaři František a Josef Bálek pocházející z Plzně. V minulých letech zde již získali třetí i druhé místo, ale teprve letos se jim podařilo vybojovat v konkurenci šestnácti týmů z jedenácti zemí první pozici. Protože se soutěž konala krátce po výročí pádu Bastily, vybrali organizátoři téma Revoluce. Každý tým dostal za tímto účelem celkem deset kubiků písku přímo u smutně proslulé petropavlovské pevnosti. Jenže plzeňským dvojčatům se do vytváření pískových barikád či pušek příliš nechtělo a tak téma pojali po svém – ve složitě alegorii se vyjádřili k problematice vědeckotechnické revoluce, která podle nich může nebezpečně ohrožovat celou lidskou civilizaci. Tři a půl metru vysoká kompozice nazvaná Modlitba k lidství nakonec porotce zaujala natolik, že jí přiřkl první místo. Bohužel po nesmírně pracné soše zůstane nakonec jen několik fotek. Jak však podotkl jeden z dvojice vítězných sochařů, český tým v tomto ohledu dopadl lépe než některý jeho konkurenti – v Petrohradu totiž přišlo a mnohé sochy se rozpadly ještě před hodnocením. (MaFr)

Malba z vídeňského paláce se skví v Praze

Ničivé povodně v České republice v roce 2002 vyvolaly obrovskou vlnu mezinárodní solidarity. I v proslulém manýristickém Palazzo del Té v Mantově uspořádali finanční sbírku, která vynesla na 14 000 eur. Národní galerie obnos použila na restaurování a instalaci obrovitého plátna neapolského malíře pozdního baroka Francesca Solimeny. Výjev na námět antického příběhu o Faëthonovi o rozmě-

rech 4 x 7 metrů dlouhá léta ležel v depozitáři a mnozí odborníci ho považovali za zcela zničený. Malbu si objednal pro svůj vídeňský palác císařský generál a neapolský místokrál v jedné osobě, hrabě Daun. Později se dostalo majetku kněžny Kinské, která ho věnovala obrazárně Společnosti vlasteneckých přátel umění, předchůdkyni pražské Národní galerie. A díky úspěšnému restaurování umožněnému italským darem zdobí od letošního léta Solimenovo dílo klenbu oválného sálu v přízemí Šternberského paláce na Hradčanech a tvoří tak nedílnou součást stálé expozice evropského umění pražské Národní galerie. (MaFr)

Kateřina Hrachovcová, Jiří Macháček a Aňa Geislerová a jejich plechovky

Plechovky koly zdobili herci

Před nedávnem představila značka Coca-Cola light limitovanou edici plechovek, jejichž obaly vyzdobili čeští herci. Motívem pro jejich výtvarnou činnost mělo být svádění a flirt.

„Důvod, proč si značka vybrala právě herce, souvisí velmi úzce s filmy, v nichž flirtování a vzájemné poznávání dvou lidí hraje velkou roli. Kino také bývá velmi často místem, kam mladí lidé chodí na první rande,“ uvedli zástupci Coca-Coly.

Čtveřice herců pak dostala volnou ruku při vlastním ztvárnění uvedeného námětu, Aňa Geislerová zachytila na plechovce hada z ráje, Kateřina Hrachovcová jezevčička, Jiří Macháček kytičky a David Kraus skupinu šesti neúspěšných mladíků, jimž se flirt nedaří.

Celá edice všech čtyř obalů bude neprodejná, Coca-Cola má v úmyslu rozdat vyrobené plechovky na vybraných ochutnávkových akcích po celé ČR. Speciální ochutnávkové týmy Coca-Cola light budou projíždět všemi velkými městy, kde budou navštěvovat například obchodní centra, kluby, fitness centra a některé kancelářské budovy.

Značka Coca-Cola light se také stala pro letošní rok partnerem letního filmového festivalu Bohemia 2005 a Moravia 2005, který probíhal v letních měsících. (mk)

V Praze jsou porodnice plné

Přecpáno, hlásí porodnice prakticky v celé republice. Někde dokonce musí v těchto dnech rodičky odmítat. Jak řekl *Právu* ředitel Ústavu pro péči o matku a dítě v Praze – Podolí, denně zde mají až 25 porodů, přetíženost je extrémní. Porodníci současný baby boom připisují dvěma věcem. Jednak červenec a srpen bývají z hlediska počtu porodů vždy na špici, jednak se hlásí ke slovu silné ročníky žen z let 1972 až 1975. Mnozí lékaři varují, že může jít jen o krátkodobý vzestup.

Česká republika bude mít nové logo

Česká republika bude mít nové logo, kterým se chce prezentovat v zahraničí jako země plná nepřeborných možností, kterou stojí za to navštívit, píše *Právo*. Soutěž o vytvoření nového grafického symbolu vypsal tento týden ministerstvo zahraničí (MZV), podle něhož Česko něco podobného dosud postrádalo. „Snažíme se najít znak, podle kterého si každý hned vybaví naši zem,“ řekl *Právu* mluvčí MZV Vít Kolář s tím, že například Nizozemsko úspěšně vsadilo na motiv tulipánů, Řecko na moře stejně jako Chorvatsko. Česko se podle Koláře v zahraničí dosud prezentovalo státním znakem a vlajkou, později přibyla dvě neoficiální loga s motivem trikolóry. To je podle ministerstva naprosto nevyhovující, jelikož červeno-modro-bílou barevnou kombinaci má řada jiných zemí. Nový symbol se bude používat na kulturních akcích, konferencích, výstavách, marketingových publikacích apod. Spolu s ním má vzniknout i jednotná prezentace ČR v cizině.

Topmodelka Karolína Kurková nejlépe placená modelka světa

Podle studie agentury BBDO Consulting má být v příštích letech česká topmodelka Karolína Kurková nejlépe placená modelka světa, prý si má v budoucnu vydělat až 1,3 miliardy korun. Přestože se narodila v roce 1984 a svět modelingu ji v Praze objevil teprve před čtyřmi lety, patří Kurková k absolutní špičce. Již v roce 2003 získala ocenění pro modelku roku VH1 Fashion Awards. V minulém roce si prý vydělala zhruba 290 milionů ko-

Topmodelka Karolína Kurková

run a zanechala za sebou i modelingovou německou hvězdu Heidi Klumovou.

Společnost BBDO Consulting počítala budoucí příjem modelek na základě jejich příjmů za módní přehlídky a fotomodeling, do svých odhadů zahrнула i výtěžky za propagaci určitých značek v reklamě.

Vrtulníkový trenážer Koloseum

Unikátní vrtulníkový trenážer pod názvem Koloseum, který dokáže simulovat let vrtulníku pro výcvik pozemních specialistů a záchranných týmů, uvedli ve Vyškově do provozu zástupci velení Armády ČR v čele s náčelníkem generálního štábu Pavlem Štefkou. Trenážer za 24 miliónů korun nemá žádná armáda v Evropě a kromě výcviku našich vojáků a záchranářů ho budou využívat ke zdokonalení i vojáci NATO. Píše o tom *Právo*. Jak řekl deníku Pavel Štefka, trenážer je unikátní nejméně v celé Evropě. Podstatná je jeho ekonomická návratnost, protože hodina výcviku na trenážeru stojí 200 korun za hodinu a ve vrtulníku od 50 do 70 tisíc korun," uvedl Štefka. Další výhodou trenážeru je, že je možné ho využít skoro za každého počasí. Podle specialistů je ideální pro výcvik v boji proti teroristům.

Václav Havel v Polsku

„Určitě musíte s Dášou přijet v létě k nám na Balt," předsvědčovala Ioni v prosinci exprezidenta Václava Havla a jeho ženu choť polského prezidenta Jolanta Kwasniewská. A Havlovi její pozvání skutečně vyslyšeli. Jak píše Mladá fronta DNES, vzali své psy – boxerky Madlu a Sugar – a vyrazili k polskému pobřeží Baltského moře. Právě do rezidence Kwasniewských, kterým také vezli dárek, jak prozradila Jaroslava Dutková z Havlovy kanceláře. Jde o vázu z dílny architekta a designéra Bořka Šípka. Havel a Kwasniewski jsou dlouholetí přátelé. Při loňské oficiální návštěvě polského prezidenta v České republice přišli Kwasniewští navštívit Havla na kliniku na pražských Malvazinkách, kde se zotavoval po zranění kyčelního kloubu. Václava Havla však čeká u moře kromě odpočinku rovněž dokončování rozepsané knihy. Tu začal psát na jaře v USA, kde byl dva měsíce hostem Kongresové knihovny ve Washingtonu. Poslední srpnový den navíc navštíví český exprezident polský Gdaňsk, kde se zúčastní připomínky 25. výročí vzniku odborového hnutí Solidarita.

Lidé toho o Mašíněch vědí málo

Jan Novák získal ocenění Kniha roku Magnesia Litera za román *Zatím dobrý*, který má podtitul Mašínovi a největší příběh studené války.

LN V čem je vaše kniha jiná proti knize Oty Rambouska Jenom ne strach?

Rambouskova byla velmi stručná. Po jejím přečtení jsem byl nadšený a začal jsem se o ten příběh zajímat – měl jsem hodně otázek. Jenom ne strach je o útěku. Rambousek používal svědecký materiál, který bratři Mašínovi a Milan Paumer sepsali v Německu v roce 1954. Jedná se více méně o přepis.

LN Takže jste se k příběhu Mašínových dostal díky Otě Rambouskovi?

Ne, tu knihu mi dal Miloš Forman. Ještě předtím, při práci na biografii Co já vím, mi ale řekl, že ve škole seděl vedle kluka, kterého potom popravili. Byl to Zbyněk Janata, jeden z pěti, která se vydala do Západního Berlína. Jak známo, byl ve východním Německu zajat, odvezen do Čech a popraven.

LN Myslíte, že ocenění vašeho románu Knihou roku Magnesia Litera, by mohlo v Čechách změnit nazírání na činy Mašínových?

Jsem spíše skeptický, protože literatura dnes nemá takový dosah. Nejvíce by k této změně mohl pomoci film. Problém je v tom, že v Čechách na Mašínovy má téměř každý jasný názor, který je ale založen na minimu relevantních informací.

LN Kniha vznikla až po neúspěšném pokusu o zfilmování scénáře. Vyvíjí se to nyní nějak slibněji?

Vypadá to nadějně, ale nechci to zakřiknout. Ještě není nic jistého, kromě toho, že se ve filmu bude mluvit česky.

LN Zajímají se vůbec Mašínovi o to, jak jsou v Čechách vnímáni?

Oni jsou spíše progresivní, dívají se dopředu, dozadu příliš ne. Nevím, jestli to ještě zajímá Ctirada, ale Josef to sleduje na jakýchsi chatech.

LN Další z trojice, Milan Paumer, se do Čech vrátil. Jak je okolím přijímán?

S Milanem Paumerem jsem se setkal osobně jen jednou. Ale je to podle všeho veselý chlapík. Jezdí po školních besedách. Říkal mi, že holky chtěly vidět jizvu na břiše po kulce, tak jim ji beze všeho ukázal.

LN Jak velká byla pro tři mladé Čechy deziluze z pasivity amerických vojsk, do nichž ihned po podařeném útěku vstoupili?

Myslím, že značná. Po vstupu do armády pořad cvičili, byli velmi zatvrzelí, pro ostatní vojáky až nepochopitelně. Pořád věřili, že se vrátí a něco se zdejší situací udělají. Že k tomu nedostanou příležitost jim došlo při maďarských událostech z roku 1956, kdy americká armáda nezasáhla.

Ukázka z knihy

Kdybys nebyl soudruh, nedali by ti bouchačku

„Nehejbej se, nebo střelím!“ zaječí pokladník a Pepa na jednu ví, že Rosický spoušť nezmáčkne, je úplně mimo, řve jak tur, i když má navrch, je mu to vidět na ksichtě, prostě na to nemá, Pepa jde do toho, udělá jeden, dva, tři kroky k pokladníkovi, zatím furt dobrý, jednou rukou chytí Rosického za zápěstí, druhou mu sevře předloktí, ruku mu zkroutí nahoru a ven, je to klasický chvat, Pepa ho na Radkovi zkoušel snad stokrát, funguje to bezpečně, teď už ho Rosický nezastřelí.

Pokladník je o hlavu vyšší, má na Pepu dobrých pětadvacet kilo a vrhá se teď dopředu a sráží Pepu na zem a padá na něj a válí se po něm, Pepa se soustředí jenom na bouchačku, drží ji oběma rukama, Rosický ho praští levačkou, no tak jen si klidně bouchni, hlavně už sem naval tu pistoli, válejí se spolu po zemi, tak a má ji! Pepovi se konečně podařilo vykrotit Rosickému bouchačku, poklad-

ník teď leží na něm, Pepa tiskne spoušť, PRÁSK, Rosický sebou trhne, má užaslý výraz ve tváři, PRÁSK, je konec, Pepa ze sebe svalí bezvládné tělo.

Proč, ty vole, blbe, proč?! Ani to nebyly tvoje peníze, měl ses na to vykašlat, tohle je všechno tvoje vina, hovado milicionářský, kdybys nebyl soudruh, tak by ti tu bouchačku v životě nesvěřili. Minaříková už stojí vedle, tak přece jen se z toho auta dostala, teď je ale v šoku, zírá, jak se krev vsakuje pod Rosickým do písku. „Pane bože, pane bože, pane bože.“ Najednou se podívá na Pepu a rozběhne se k zemědělcům na poli, pět šest rychlých kroků a Pepa ji má, chytí ji za loket, Minaříková ztuhne jako dřevo, Pepa vrhne rychlý pohled na pole, družstevníci tam mají pořád napilno s motykama, díkybohu že Rosický ležel na něm, když to do něj napral, to muselo ty střelné rány ztlumit, tak zatím furt ještě dobrý.

„Nebojte se, paní, nic vám neudělám.“ Pepa vede Minaříkovou dál do remízku, to už přichází i Švéda se svou dvojicí, řidič i bezpečák výstřely slyšeli, jejich smysly zbystril adrenalin, teď jsou jako ovečky, poslouchají na slovo.

(Ukázka z románu Jana Nováka Zatím dobrý, kapitola 2. srpna 1952, vydal Petrov, Brno 2004)

Devadesát let Kramářovy vily

Když se v Česku střídají premiéři, spekuluje se o tom, jestli se nový premiér nastěhuje do Kramářovy vily, dnešního sídla předsedy vlády. Stavba je dnes vnímána pouze jako sídlo premiéra. Málokdo už ale ví, že první majitel, Karel Kramář, se do vily nastěhoval přesně před devadesáti lety.

V druhé dekádě 20. století, kdy se vila stavěla, patřil Karel Kramář k nejvýznamnějším českým politikům, byl předákem mladočeské strany a dlouholetým poslancem jak Říšské rady, tak Zemského sněmu. K získání pozemku mu v roce 1911 jistě pomohly i jeho velmi dobré kontakty na pražské radnici. Tuto Kramářovu vilu stavěl v letech 1912 – 1915 vídeňský architekt, který působil i v Praze, Friedrich Ohmann. Byl to opravdu architekt první třídy, osobnost dostatečně reprezentativní a zároveň osobnost, která byla spjata s Prahou i s Vídní a byla ochotna se přizpůsobovat stavebníkovi víc než předtím Jan Kotěra, který stavěl předchozí Kramářovu vilu na Krymu a jejich vztahy během stavby a poté nebyly zrovna optimální. Architekt se totiž musel vyrovnávat s manýry Kramářovy manželky Naděždy Nikolajevny. Ta na pražskou stavbu docházela téměř denně a kontrovala zedníky i architekta, neustále zasahovala do plánů a nechávala si podrobně vysvětlovat postup prací. Vila se měla stát Kramářovým reprezentativním sídlem. Tomu odpovídá i to, že má celkem 56 místností, vedle několika ložnic, jídelen nebo pracoven majitele ve vile najdeme také například hudební salon. Vkus Naděždy Nikolajevny je vidět téměř na každém kroku. O pohodlí obyvatel domu se staraly moderní vymoženosti jako domácí výtah, odsávač prachu nebo třeba soukromé skladiště benzínu. Na zahradě nesměl chybět tenisový kurt nebo skleník, samozřejmostí byl i domek pro šoféra a pro zahradníka. A ten se měl o co starat – pozemek, který Kramář koupil, měl rozlohu 12 tisíc m².

Kramářovi se do vily nastěhovali 15. května 1915. Příliš dlouho se ale z nového sídla těšit nemohli. Byla válka a Karel Kramář se aktivně účastnil odboje. 21. května 1915 přišlo to, před čím byl Kramář ostatně varován – zatčení. Po noci strávené v hradčanském vězení byl odvezen do Vídně a dal-

ší dva roky strávil ve vídeňských žalářích. Mezitím byl v roce 1916 odsouzen k trestu smrti pro velezradu. Rozsudek nebyl naštěstí vykonán, ale ani to snížení trestu, které obdržel od nového císaře Karla na začátku roku 1917, ještě neznamenalo jeho návrat domů. Až v létě 1917 se dostal zpátky do Čech. A do Prahy (a do své vily) se vrátil až na podzim roku 1917. Naděžda Nikolajevna svého manžela do Vídně doprovodila a dokud seděl ve vězení, zůstávala ve Vídni s ním. Po válce bylo pohodlí manželů Kramářových znovu ohroženo. Karel Kramář totiž v lednu 1919 odjel jako předseda vlády v čele československé delegace na pařížskou mírovou konferenci. A jeho skoro prázdná vila mnohé provokovala. Pod vlivem určitých socializujících nálad se zdálo, že je to příliš velký luxus, aby byl tak velký objekt při bytové krizi prázdný. Takže hrozilo nebezpečí, že mu tam budou nastěhováni nájemníci. Ale vlivem jeho známých, včetně prezidentova kancléře Přemysla Šamála, se podařilo toto nebezpečí odvrátit. Až do své smrti si tak manželé Kramářovi mohli užívat svého luxusního bydlení, ve kterém vždy měli otevřené dveře ruští emigranti, kteří utíkali před bolševickým režimem a které Kramář všemožně podporoval. Nakonec se vila stala jakýmsi symbolem vzdoru vůči prezidentu Masarykovi – vztahy obou politiků byly totiž za první republiky velmi chladné.

Po smrti bezdětného Kramáře připadla vila Společnosti Dr. Karla Kramáře, která dům pronajala Národní galerii. Když byla Společnost Dr. Karla Kramáře v roce 1949 likvidována, připadla vila pod národní správu. V 50. letech ji pak získal Úřad vlády. Úřad vlády využíval tuto vilu až do poloviny 90. let k ubytování státních návštěv. Od poloviny 90. let probíhala rozsáhlá rekonstrukce a nyní slouží jako sídlo premiéra. O rekonstrukci tohoto objektu rozhodl již pan premiér Klaus. Ovšem v éře jeho vlády rekonstrukce nebyla dokončena. Byla dokončena až s příchodem předsedy vlády Miloše Zemana a on byl také první, kdo se sem nastěhoval. Premiér má ve vile k dispozici byt, který zabírá přibližně jednu třetinu zvýšeného přízemí. Zbytek tvoří reprezentační prostory.

A současný premiér Jiří Paroubek? Hodlá se do vily stěhovat? „Musím říct, že moje rodina se tam nehrne,“ uvedl premiér. Není divu. Vila totiž na návštěvníka působí nesmírně chladně a každému také nemusí být po chuti vkus paní Kramářové.

ČR – Marina Lustigová

Svatý Václav, I. díl

Co pro český národ znamená svatý Václav? A jaký vlastně byl tento světec člověk? Proč je zrovna on naším patronem? O tom v rozhovoru pro LN hovoří historik PhDr. Dušan Třeštík, CSc.

LN: Co se o svatém Václavovi dozvídáme z legend?

Nejstarší legenda o svatém Václavu vznikla v souvislosti s přenesením jeho těla ze Staré Boleslavi do Prahy. To podnikl Boleslav I., tedy vrah Václavův, který se zasazoval o vznik pražského arcibiskupství a snažil se argumentovat tím, že Praha má svého světce, tedy právě zavražděného bratra Václava.

Nejznámější je 1. staroslověnská legenda. Je velice prostá, nejsou v ní zmíněny téměř žádné zázraky. Když ji kdysi posuzoval církevní historik farář Vacek, napsal, že podle této legendy by žádný papež nemohl uznat, že Václav byl svatý. Není zde důkaz o tom, že byl svatý. To se pokusili napravit lidé z pražského presbytariátu, kteří legendu rozšířili o zázraky a zbožné skutky. Tvrdili, že Václav žil jako

mních podle řezenské řehole. Ta ale platila až od roku 974! Je jasné, že ji Václav nemohl znát.

LN: Byl mezi historiky někdo, kdo Václavovu existenci popíral?

Záviš Kalandra. Ten popíral Václavovu existenci – tvrdil, že to bylo pohanské božstvo. Tuto myšlenku ovšem nebyl nikdo ochoten přijmout. O Václavovi však máme jediné nezávislé nelegendistické svědectví, a to ze známých kronikáře Widukinda z počátku 70. let 10. století. Říkal, že Boleslav zabil svého bratra, o němž se vyprávějí zázračné příběhy, kterým ale moc nevěřil.

LN: V jednom článku říkáte, že svatý Václav vlastně nebyl ani nijak zvlášť pobožný občan, schopný vládce, ani zvlášť dobrý člověk. Proč je tedy zrovna on náš patron? Zasloužil se o to pouze fakt, že byl zavražděn svým vlastním bratrem?

Ano, to byl hlavní důvod. Každá taková vražda se dostává do zvláštní, až posvátné roviny. Lidé v bratrovraždě viděli jakýsi archaický vzorec, vždyt podobný osud měli Kain a Abel či Romulus Remus. Druhý důvod byl ten, že Václav vládl vlastně ještě kmenovým, „demokratickým“ Čechům. Boleslav udělal z Čech stát. Zavedl například takové věci, jako jsou hrdelní tresty.

LN: Václav byl prý velmi mírumilovný. Bořil šibenice, za jeho vlády nebyla vězení...

To je charakteristický rys václavských legend. Václav bořil šibenice, vysvobozuje vězně z žaláře. Přitom se neptal, zda jsou vinni nebo nevinni. Lidé si prostě vyprávěli, že takové věci jako žaláře a šibenice za dobrého knížete Václava nebyly. Pak tu byl další politický důvod. Boleslav svatého Václava potřeboval, protože chtěl pro Prahu biskupství. Musel přinést nějaký pádný argument k tomu, že Čechy jsou opravdu křesťanské, že mají svatého patrona. Václav byla čerstvá legenda, kterou ve prospěch vzniku biskupství argumentoval.

LN: Václava zřejmě nezabil bratr, ale jeho družiníci. Dalo by se říci, že je to pro Boleslava polehčující okolnost?

Boleslav Václava zřejmě nechtěl zabít, protože jej udeřil naplocho a čepel meče sklouzla po Václavově kožichu. Václav se bránil, ale Boleslav jej po chvíli porazil na zem. Jeho meč drží Václav a Boleslav volá své lidi: „Hejá, moji, kde jste!“ Přiběhnou tedy Hněvsa a Česta a vidí pána, jak leží na zemi a na něm Václav s mečem. Zaútočí na Václava, ten utíká a chce se schovat do kostela. I když jen Kristiánova legenda hovoří o tom, že kostel byl zamčený, je to zřejmě pravda. Neboť světec nemohl utíkat před smrtí, ten po ní měl toužit. Česta s Hněvsou tedy Václava pronásledovali ke kostelu a tam jej zabili.

LN: Většina pramenů hovoří o tom, že vražda měla politický podtext.

To je právě otázka. Podle toho, jak jsem vám průběh vraždy vylíčil, to klidně mohla být náhoda.

LN: K vraždě došlo pravděpodobně roku 935, ne 929, jak uváděly některé dřívější prameny. Nejasné je spíše datum 28. září. V úvahu připadalo ještě 27. září, svá-

tek Kosmy a Damiána, a 22. září, kdy se slavil svátek svatého Jimrama. Proč zrovna tyto dny?

Co se týče Kosmy a Damiána, tak tam je to celkem jasné – 28. září je den po tomto svátku. Svatý Jimram je v legendách nejasný. Tam se uvádí, že svatý Václav Jimrama ctil, že mu byl nějak zvláště zasvěcen. Ale ve skutečnosti jde o to, že 22. září, na den sv. Jimrama, bylo pražské posvícení. A celý sled událostí vlastně začíná posvícením v Praze, při kterém pozve Boleslav Václava zase na své posvícení, jež se konalo právě 27. září.

LN: Literární historik Martin C. Putna v jednom článku říká: 28. září není jen připomínkou jakéhosi knížete Václava, ale připomínka toho, kým je svatý Václav doposud. Kým je podle vás svatý Václav doposud?

Ve 12. století byl ztělesněním vládce českého státu. K tomu se přihlásil znovu Karel IV., který postavil Čechy pod jeho vládu a stanovil, že koruna českých králů bude spočívat navěky na lebce svatého Václava. Jen odtamtud může být zapůjčena pouze na korunovaci českého krále. Tímto gestem Karel IV. určil, že skutečným vládcem země je svatý Václav.

Kult svatého Václava potom při reformaci i protireformaci ustupuje na obou stranách, protože na katolické straně opírali rekatolizaci Čech na kultu mariánském a na kultu nových svatých, mezi něž se jim Václav nehodil. Protestanti zase svatě neuznávají. Až do 19. století byl potom Václav vlastně takovým venkovským světcem, který pro nikoho příliš neznamenal.

Přesto byl ale roku 1918 český stát vyhlášen pod tehdy novou sochou sv. Václava. Masaryk ale svůj stát zakotvil v duchovní tradici Jana Husa, tedy pokrokářského protestantismu a ne konzervativního katolictví. Teprve když došlo mezi novým státem a katolickou církví ke smíru, byl roku 1929 stvrzen mohutnými oslavami svatováclavského milénia.

Svůj symbol si mohli z Václava ale udělat také ti (především katolíci a národovečtí) intelektuálové a politici, kteří s jásotem uvítali pád liberální Masarykovy republiky a dali se na cestu kolaborace s velkoněmeckou říší Adolfa Hitlera. Toto napětí mezi Václavem a Masarykem přetrvává dodnes. Ukázalo se ještě nedávno při debatě o zavedení Václavova svátku jako státního svátku. Prosažovali ho hlavně konzervativní katolíci, proti nimž argumentovala levicová opozice tou tradicí kolaborace.

LN: Jak bychom tedy měli nahlížet na svatého Václava my, na začátku 21. století?

Václav se stal skutečně živým symbolem. Ne ale jako nějaká prázdňá tradice, nýbrž jako konkrétní symbol zbrojného knížete, který ze svého koně ve středu země v Praze vládne déle než tisíc let své zemi. Kdykoliv se v zemi něco opravdu vážného děje, sbíhají se lidé k tomuto knížeti – a tím vlastně ke svému státu. Václav ho nezaložil, to udělal jeho vrah Boleslav, ale svým posmrtným životem se Václav stal jakousi obětí zadrženu do základů jeho stavby. To je, čím je dodnes.

Hana Slívová

Přesné datum narození Václava není přesně známé. Sporné bylo i datum jeho smrti – dnes se historici shodují na **28. září roku 935**. Podle novodobých výzkumů ostatků sv. Václava zemřel pravděpodobně jako čtyřicetiletý muž. V roce 915 byl Václav slavnostně postřižen (jde o rituální stříhání vlasů).

Září

Na začátku září kolem svátku sv. Jiljí přichází takzvané jiljské ochlazení. Po něm okolo Narození Panny Marie v období pozdního léta přichází mariánské léto, které pokračuje obdobím ludmilsko-matoušských poklesů teplot. Na ně navazuje období léta svatého Václava, zvané svatováclavské „babí léto“. Svatý Václav se narodil kolem roku 907, jako nejstarší syn knížete Vratislava I. a Drahomíry. Pod vlivem babičky sv. Ludmily se již v mládí přiklonil ke křesťanství. Ve střetu s císařem Jindřichem I. Ptáčníkem byla Václavova vojska poražena saskými vojsky a Václav se podle legendy zavázal platit za porážku ročně 300 volů a 300 hřiven stříbra. Tím vzrostla nespokojenost a v čelo nespokojenců se nakonec postavil Václavův bratr Boleslav, který jej společně s dalšími zavraždil ve Staré Boleslavi. K oslavě kultu sv. Václava přispěl sám Karel IV. Sestavil novou historii o sv. Václavu, mučedníku a českém vévodovi. V roce 1358 nechal zhotovit zlaté obložení

Václavovy lebky a postavit zlatý náhrobek s drahými kameny. Tak vznikal postupně svatováclavský kult, který působil k upevnění české státnosti a českého národního sebevědomí. (mk)

Pranostiky

Co srpen nedovařil, září nedosmaží.
Na dešti v září rolníku moc záleží.
Po hojných deštích v září osení zimní se podaří.
Svatý Jiljí své počasí pevně drží.
Jiljí jasný – podzim krásný.
Panny Marie narození – vlaštoviček rozloučení.
Od Panny Marie Sedmibolestné teplota rychleji poklesne.
Po svatém Matouši čepici na uši.
Svatý Václav v slunci září, sklizeň řípy se vydaří.
Je-li o Michalu jasná noc, zvěstuje to zimy moc.
Na svatého Jeronýma stěhuje se k nám už zima.

Poděbradka zvyšuje prodej

Právě před sto lety byl v Poděbradech čirou náhodou objeven minerální pramen, který položil základ věhlasu těchto lázní sloužících především k léčení pacientů se srdečními chorobami. O distribuci minerální vody z Poděbrad se v současnosti stará společnost Poděbradka, jejímž majoritním vlastníkem je rakouská společnost Mira, ovládaná Raiffeisen Investment. Minerálky se nyní nabízejí v několika příchutích a vedle nich Poděbradka produkuje i ledové čaje, které zákazníci žádají stále častěji. Proto se také stal největším letošním hitem firmy neslazený ledový čaj s citrónovou příchutí. Společnosti se především díky úspěchu tohoto nového produktu podařilo za první pololetí tohoto roku zvýšit prodej o dvě procenta na 849 tisíc hektolitru nápojů, ale tržby zůstaly na zhruba na původní úrovni. Snad k tomu přispělo i zvýšení počtu zaměstnanců asi o 30 na nynějších 180. Představitelé Poděbradky si ovšem stěžují na stále sílící konkurenční boj na českém trhu a příliš vstříc jim, podobně jako loni, nevyšlo ani chladné počasí v létě. Nicméně na oslavách stého výročí objevení poděbradského pramene se rakouskými vlastníky držená firma mohla podílet s klidným vědomím, že minerální voda z Poděbrad stále má množství ctitelů. (MaFr)

Bude Ostrava konkurovat Voest-Alpine

Indický vlastník ostravské huti Mittal Steel Ostrava (dříve Nová Huť) vážně uvažuje o investici do výroby plechů pro automobilový průmysl a bílou elektroniku ve střední Evropě. Zatím není zcela jasné, kde by měl nový podnik vyrůst, hovoří se o Ostravě, ale mezi vážné kandidáty patří i polská města Krakov nebo Katowice, kde společnost Mittal Steel vlastní další hutní provozy. Ostravu odborníci považují za favorita, ale podle některých zpráv společnost Mittal poněkud znechutila skutečnost, že firmě bylo zabráněno v účasti na výběrovém řízení na získání společnosti Vítkovice Steel. Plechy pro automobily v současnosti v Evropě produkuje lucemburská společnost Arcelor, německá firma Thyssen-Krupp a také rakouská Voest-Alpine. Vznik nové

ho závodu, který by měl dodávat zboží především pro automobilky v České republice a na Slovensku, by samozřejmě na trh přinesl prvek podstatně větší konkurence, což by mohl pocítit i rakouský podnik. Na druhé straně se však trh s automobilovými plechy v Evropě neustále zvětšuje a po dobudování závodu Kia na Slovensku po tomto artiklu jistě ještě dále významně naroste. (MaFr)

Z Jihlavanky se stane Vídeňka

Poměrně často se dočítáme, že rakouské společnosti přenášejí část své výroby do České republiky, Slovenska, Maďarska či Polska. Společnost Tchibo však možná trochu překvapivě zvolila opačný směr a produkci kávy Jihlavanky přesunuje do Vídně. Představitelé Tchiba svůj krok zdůvodnily tím, že další potřebné zvýšení výroby v hlavním městě Vysočiny Jihlavě by si vyžádalo příliš velké investice a tak bude výhodnější přesun do sousední země. Zároveň však společnost slíbila, že původní značka zůstane zachována, takže český spotřebitel změny ani nemusí zaregistrovat. Naopak představitelé Jihlavy se ale domnívají, že jméno, které roznášelo slávu města po celé republice za změněných podmínek rychle zanikne. S čím se však musí určitě smířit, je propouštění v jihlavském závodě – podnik má opustit zhruba devadesát lidí, zůstane jen pouhá třicítka zaměstnanců, která se jako nadále bude starat především o prodejní a marketingové aktivity Tchiba. Na odcházející pracovníky čeká podle generálního ředitele Tchiba nadstandardní odstupné a firma se jim bude snažit pomoci při získávání nové práce. Někteří z nich podle zástupců Tchiba si už našli místo u společnosti Bosch Diesel. Jiní však asi skončí na podpoře v nezaměstnanosti a v regionu asi jen těžko budou hledat uplatnění. (MaFr)

Další textilky propouštějí

Tlak asijské konkurence ničí jednu textilní výrobu za druhou. Tvrdě dolehla i na podniky v Jihočeském kraji, kde jeden závod za druhým definitivně zavírá své brány. Pat-

ří mezi ně i jindřichohradecká společnost Linz Textil, vlastněná stejnojmennou rakouskou firmou. V červenci propustila zbytek svých původních sedmdesáti zaměstnanců. Pracovníci odešli za odstupné tři místo povinných dvou platů, ale netrvali přitom na tříměsíční výpovědní lhůtě – vedla je k tomu především skutečnost, že chtěli získat náskok v hledání nového místa předtím, než se na pracovních úřadech objeví propuštění zaměstnanci z dalších jihočeských textilek – Jitexu, Otavanu a Jitky. Otavan Třeboň hodlá zcela zrušit své provozy v Dačicích a v Jemnici na Vysočině, v nichž v současné době pracuje kolem dvou stovek lidí. Kolem dvou set dvaceti zaměstnanců by mělo opustit i Jitku. Na Jindřichohradecku je se sice v současnosti nezaměstnanost pohybuje kolem šesti procent, ale naděje na uplatnění propouštěných zaměstnankyň je minimální, protože na každé volné místo v současnosti připadá kolem patnácti uchazečů o práci. A globální investice se přesouvají čím dál častěji dále na východ. (MaFr)

Julius Meinl v ČR končí

Rakouská společnost Julius Meinl se stala prvním poraženým v tvrdém konkurenčním boji mezi obchodními řetězci v České republice. Na začátku srpna její představitelé oznámili, že chtějí odejít z České republiky a 67 svých supermarketů v zemi hodlají prodat nizozemské firmě Ahold, která v České republice provozuje síť Albert a Hypernova. Podle odborníků by za své provozovny měl Meinl získat zhruba miliardu korun (asi 340 miliónů eur). Koupí ovšem musí ještě schválit český antimonopolní úřad. Ahold chce prodejny Julius Meinl zařadit do své sítě supermarketů Albert, která by po akvizici činila celkem 250 obchodních jednotek. Podle představitelů Aholdu by společnost měla převzít i všechny zaměstnance, podle některých analytiků však patrně společnost některé provozovny dříve či později uzavře, protože by si zbytečně konkurovali. Julius Meinl v České republice působil celkem jedenáct let, v posledních letech však zápolil s obrovskými ztrátami, protože jako střední řetězec supermarketů nemohl odolat laku největších protihráčů. V minulém roce společnost Julius Meinl International, která vedle české sítě provozuje už jen devět supermarketů v Polsku, specializovaný obchod s kávou na Slovensku a proslulý lahůdkářský podnik na vídeňských Graben, vykázala ztrátu 47, 5 miliónu eur, z čehož podle analytiků lví podíl připadá právě na české provozovny. Z Maďarska Meinl odešel již před šesti lety a příliš se mu nedařilo ani v Rakousku. V době uzávěrky listu nebylo ještě jasné, jak se k celkovým ztrátám ve střední Evropě postaví hlavní akcionáři společnosti, ale ekonomové očekávali nejspíše převzetí Julia Meinla jinou firmou a stažení jejích akcií z burzy. Tím by podle nich byla uchráněna sesterská společnost Meinl European Land zaměřená na nákup a prodej nemovitostí, zejména v obchodních center. V České republice tato firma vlastní kolem stovky nemovitostí, často objektů, v nichž se nacházejí pobočky firmy Julius Meinl. Většinu těchto budov chce Meinl European Land držet ve svém vlastnictví i nadále, obchody však bude již provozovat Ahold. Julius Meinl představuje první významnější zahraniční síť, která Českou republiku

opouští, nemusí však jít zdaleka o odchod poslední. Hodně se v této souvislosti hovoří o francouzském Carrefouru, jehož představitelé na počátku tohoto roku prohlásili, že zváží ústup ze země, kde nepatří jejich síť mezi vedoucí trojku na trhu, což je i případ České republiky. Pozorovatelé si už povšimli, že Carrefour v ČR již nějakou dobu nepodniká žádné investiční akce a ukončil po čtyřech letech i sponzorování českého prvoligového klubu Slavia Praha. Místní vedení společnosti však zvěsti o plánovaném odchodu rezolutně popírá. Vedle odchodů slabších řetězců se však očekává v České republice i jeden významný příchod velmi silného hráče – mělo by se jednat o největší světový řetězec Wall-Mart. Jeho zástupci však dali najevo, že nehodlají stavět nové provozovny na zelené louce, ale spíše převzou nějakou již fungující síť. V každém případě považuje většina odborníků letošní a příští rok za přelomové okamžiky v českém obchodu, které ukáží, které společnosti nakonec dokážou trh ovládnout a vytlačit konkurenci. Julius Meinl podobně jako v Rakousku nápor konkurence prostě nevydržel. (MaFr)

Na Svitavsku odmítli větrnou elektrárnu

Osm až deset větrných elektráren o celkovém výkonu 20 až 24 megawattů pro zásobování až 18 000 domácností hodlala postavit u Koclířova na Svitavsku společnost Větrná energie Morava vlastněná Rakušany. Nyní se však zdá, že ambiciózní projekt skončí ještě než pořádně začal – proti výstavbě se totiž postavily v referendu skoro dvě třetiny obyvatel Koclířova. Nic na tom nezměnila ani skutečnost, že starosta, mimo jiné i pod dojmem příslibu miliónových příjmů pro obecní pokladnu stavbu podporoval. Odpůrcům projektu se však nelíbilo, že obří větrníky by výrazně poškodily ráz krajiny a mnozí se obávaly určitého hluku, který elektrárny vydávají. Navíc by podle nich stavba mohla poškodit zdejší vzácný ekosystém. Naproti tomu zastánci elektrárny zdůrazňovali, že využívání větrné energie nepoškozuje životní prostředí. Nicméně na Svitavsku neuspěli a v Koclířově se minimálně po dobu dvou let žádná elektrárna stavět nesmí. Nejedná se přitom o první případ v České republice, kdy referendum podobnou stavbu znemožnilo – podobně dopadlo i lednové hlasování obyvatel Božího Daru na Karlovarsku. Tam byl nakonec výsledek ještě jednoznačnější, protože budování větrníků na hřebenech zamítly plně tři čtvrtiny účastníků referenda. Klíčovým problémem větrných elektráren zůstává jejich umístění a vzhled, protože naprosto zásadně deformují horizont krajiny. Navíc na rozdíl například od Rakouska čeští občané necítí tak silnou potřebu podporovat alternativní zdroje energie, protože ve své většině podporují další využívání atomových elektráren. (MaFr)

Moravské obilí do Rakouska?

Odhady, že i když letošní úroda nedosáhne úrovně dosažené v roce 2004, lze počítat se značnými přebytky obilí, přijímají čeští a moravští zemědělci s obrovskými rozpaky. Znamenají pro ně totiž především obrovský pokles výkupních cen v České republice – jestliže ještě před loňskými žněmi

dokázali tunu pšenice prodat i za čtyři a půl tisíce, nyní jim obchodníci nabízejí o plné dva tisíce více. I proto se podle zpráv tisku brněnská plodinová burza koncem července doslova otrásala hněvem pěstitelů. Příčin jejich problémů je samozřejmě několik. Významnou komplikací představuje samozřejmě loňská rekordní úroda, která naplnila všechny dostupné sklady až po okraj. Přitom se ukázalo, že stát unáhleně rozprodal naprostou většinu sil velkým firmám, které nyní stlačují cenu dolů, aby později mohli obilí s velkým ziskem prodat státnímu intervenčnímu fondu. Zástupci příslušných společností se ovšem hájí, že loni doplatili na prudký pokles cen obilí po sklizni a byli nuceni prodávat ho za míň než za kolik ho vykoupili. Vedle přebytků z loňska však zemědělcům ztěžuje pozici i nedostatek hospodářských zvířat, které by nadbytečné množství obilnin mohlo zkonsumovat. Před několika lety totiž v souvislosti s nízkými výkupními cenami masa a mléka proběhla masivní vlna porážek kvůli které jsou dnes v českých zemích například stavy skotu na nejnižší úrovni od první poloviny devatenáctého století. Přinejmenším jihomoravští zemědělci nyní chtějí krizovou situaci řešit prodejem obilí do Rakouska. Například společnost Agromoravia Moravská Nová Ves už přes hranice přivezla vzorky a nyní pouze čeká, jak dopadne jejich odborné prozkoumání. České ministerstvo zemědělství se přitom snažím zemědělců o uplatnění jejich produktů za hranicemi nediví, protože podle svých mluvčích si uvědomuje, že nabízené ceny pro mnoho z nich znamenají existenční ohrožení. Zemědělci však nechtějí své problémy trvale řešit vývozem. Podle nich by stát znovu měl vybudovat v produkčních oblastech sila a dotacemi přispívat na zatravnění dalších ploch. Jenže vzhledem ke snaze snižovat schodky státního rozpočtu prostřednictvím seškrtání výdajové části nelze asi nějaké velkorysé změny v zemědělství v současnosti očekávat. *(MaFr)*

V Plzni vznikají nové hotely

Plzeň by v blízké budoucnosti měla nabídnout návštěvníkům dva nové velké hotely zařízené s moderním komfortem. Po pražské společnosti ECM, se k investici do hotelu v městě světoznámého piva odhodlala i rakouská UBM, která zde chce vystavět podobně jako její česká konkurence hotel s kapacitou více než 300 lůžek. Reaguje tak na situaci, kdy jedna z metropolí západních Čech sice v současnosti může počítat s kapacitou více než 1500 lůžek, ale jen zhruba čtvrtina z nich může uspokojit i vyšší nároky. Nový komplex vznikne na svahu proti pivovaru Prazdroj podél magistrály na Prahu. V první etapě do konce roku chce UBM vybudovat tříhvězdičkový hotel se 160 dvoulůžkovými pokoji a konferenční centrum, během dalších pěti let pak počítá i se stavbou kancelářských a obytných budov. Nové hotely snad přispějí i k určitému oživení města, které se stále ani zdaleka nemůže chlubit tím, že by patřilo mezi hlavní centra turistického ruchu. *(MaFr)*

Slevy na Moravě, slevy v Rakousku

Vlna letních i podzimních výprodejů zasáhla mimo jiné i Moravu a Rakousko. I když slevy textilu či některých dru-

hů průmyslového zboží v rakouských obchodech v příhraničí často konkurenci z ČR trumfují, žádný příliv českých zákazníků do Rakouska se příliš nekonal. Podle samotných prodejců to ovlivňuje především stále poměrně vysoká cena potravin v Rakousku ve srovnání s Českou republikou. Kupující chtějí všechno nakoupit na jednom místě a tak by jim ani snížené ceny oblečení nevyvážily další náklady z dražšího nákupu jídla a nápojů. Navíc na rozdíl od počátku devadesátých let se skladba sortimentu v rakouských a českých obchodech už příliš neliší, zejména pokud se jedná o levnější zboží prodávané v akcích. Obří obchody přímo na hraničních přechodech navíc po vstupu České republiky Evropské unie ztratily charakter duty free shopů, což způsobilo obrovský pokles jejich tržeb, kterému nezabránily ani mnohé skutečně cenově výhodné nabídky. Jestliže však rakouští obchodníci zápasí se slabší poptávkou, jejich moravští kolegové tak velké problémy nemají. Na Moravu si totiž za levnějšími nákupy navykli jezdit především Slováci, kteří vyjíždějí za levnějším zbožím až do Brna, kde ceny oproti okolí ještě více srazí obrovská konkurence obřích obchodních řetězců. Slováci při svých cestách v České republice kupují i benzín, který jim přijde levněji. Mezi hlavní objekty jejich zájmu pak patří mimo jiné i mnohé potraviny, které jim vyjdou v ČR díky nižší sazbě daně z přidané hodnoty levněji. U průmyslového zboží vyšší hodnoty zase dostávají daň z přidané hodnoty zpátky při výjezdu. Vcelku se dá říct, že se potvrdily prognózy některých ekonomů, že zavedení slovenské rovné daně ve výši 19 procent českým obchodníkům na územích nedaleko od slovenské hranice výrazně prospěje. Pokud ovšem ve volbách v příštím roce zvítězí opoziční Občanská demokratická strana a prosadí svůj koncept rovné daně, může zájem Slováků o nákup v Čechách zase poměrně rychle opadnout a naopak nelze vyloučit, že se mnohým z nich stejně jako leckterým Čechům začnou více zamlouvat nákupy v rakouském příhraničí. *(MaFr)*

Konkurence pro Ruzyň?

Letecké továrně Aero Vodochody se po nuceném odchodu amerického investora, firmy Boeing pomalu daří stabilizovat hospodářství. I když za uplynulý rok vykázala o osmnáct miliónů menší zisk než v roce 2003, kladný výsledek ve výši 295 miliónů lze přesto považovat za úspěch. Navíc se Aero podařilo získat zajímavé zakázky – s americkou firmou Sikorski Aircraft se podílí na výrobě vrtulníků S-76Cplus, v kooperaci s anglickou BAE Systems dodává podestavy náběžné hrany letounů B767, s Vaught Aircraft vyrábí díly pro letouny B747 a se svým bývalým strategickým partnerem Boeingem dodává kanónové dveře pro letouny F-18. I díky příznivě probíhajícímu oživení firmy může česká vláda uvažovat o novém výběrovém řízení na vstup do firmy. Podle českého sociálnědemokratického ministra průmyslu a obchodu Milana Urbana vláda registruje v současnosti pět až deset potenciálních zájemců, mezi kterými by podle analytiků neměli chybět společnosti jako je již zmíněný britský BAE Systems, izraelský Elbit nebo konsorcium Airbus. Ovšem Aero možná nebude získávat peníze pouze produkcí součástek pro letecký

průmysl. Čím dál více se totiž hovoří o možnosti, že by se firemní letiště mohlo proměnit na veřejné mezinárodní letiště, které by konkurovalo pražské Ruzyni. Vedení Aera už loni schválilo tento záměr, v současnosti však čeká na svého nového vlastníka. Investice by si vyžádala zřejmě stovky milionů korun, ale vedle budoucího strategického partnera Aera by se na krytí nákladů mohly podílet i dotace z Evropské unie. Výhodou vodochodského letiště, který má v současné době statut neveřejného mezinárodního letiště, by jistě byla blízkost dálnice D8, díky které by se cestující mohli dostat na okraj Prahy během několika minut. Navíc k letišti vede k železniční vlečka. Ani podmínky pro změnu statutu by pro Aero neměly znamenat zásadní problém. A podle většiny odborníků by nové letiště nemělo nouzi ani o zakázky. Vodochody by mohly konkurovat ruzyňskému letišti především v oblasti nízkonákladových letů, které jsou stále oblíbenější. Novému letišti by přitom mohla pomoci i skutečnost, že letištní taxy na přeplněné Ruzyni jsou mimořádně vysoké, což samozřejmě ovlivňuje výslednou cenu, kterou musí cestující zaplatit. Lze ovšem očekávat, že Česká správa letišť se nové konkurenci bude snažit všemožným způsobem bránit. V současné době probíhá její transformace na akciovou společnost, která tvoří první předstupeň chystané privatizace a lze předpokládat, že se její manažeři ještě před případným prodejem budou snažit upevnit dosavadní silné postavení ruzyňského letiště na středoevropském trhu. V současnosti je jeho kapacita ve špičkových časech prakticky vyčerpána, proto se urychleně buduje nový terminál Sever 2, který by měl být dokončen letos v prosinci. Jenže velmi rázně může do plánů České správy letišť i představitelů Aera Vodochody promluvit cena ropy. České aerolinie, největší letecká společnost na českém trhu a velký hráč i ve středoevropských poměrech, již oznámily, že velmi pravděpodobně kvůli rostoucím cenám leteckého benzínu počítá pro letošní rok se ztrátou, i když vykazala přinejmenším za první pololetí letošního roku nárůst zákazníků a v současné době vyjednává o převzetí největšího českého charterového dopravce Travel service. S potíží se dost možná budou potýkat i některé nízkonákladové letecké společnosti, které se v poledních letech rojily jak houby po dešti. Ostatně již několik roků předpokládají ekonomové, že dříve či později musí dojít i v tomto segmentu trhu k určitému „pročištění“ a zániku kapitálově slabých firem. Takže teprve v horizontu dvou tří let se ukáže, zda by nové mezinárodní letiště představovalo opravdu rozumnou investici. (MaFr)

Plány na českou reformu doznaly změn

Vicepremiér pro ekonomiku Martin Jahn předložil koncem července upravený návrh své strategie hospodářského růstu pro Českou republiku. Její první verze vyvolala před prázdninami značné pozdvižení díky své radikálnosti. Doporučovala se v ní mj. okamžitá deregulace nájmu bez jakékoliv kompenzace sociálně slabším, zavedení školného nebo zpoplatnění návštěv u lékaře, tedy kroky pro sociálnědemokratické voliče jen těžko akceptovatelné. Proti návrhu strategie se vcelku pochopitelně ostře postavili

i odbory a s mnohými body nesouhlasil ani ministr financí Bohumil Sobotka. Jahn nejvíce kritizované pasáže upravil, ale nijak nezměnil základní zaměření návrhu a ponechal i původní cíl, kterým má být maximální přiblížení České republiky ekonomicky nejvyspělejšími zemím do roku 2013. Podle Jahn má česká ekonomika potenciál růstu kolem šesti procent ročně, musí však své veřejné prostředky zaměřit na podporu výrobků a služeb s vysokou přidanou hodnotou. Mezi nejvíce podporované oblasti by mělo patřit vzdělávání a lidské zdroje, věda a výzkum či infrastruktura. Dalšími faktory by se mělo stát zatraktivnění podnikatelského prostředí, které by mimo jiné mohlo přilákat i další investice ze zahraničí. Velkou roli má hrát i efektivní čerpání peněz z evropských fondů. Řada ekonomů Jahnovu strategii vysoce hodnotí, odhady potenciálního růstu však někteří z nich považují za příliš optimistické. Navíc nevěří, že by se Jahnova strategie mohla stát dominantní ekonomickou vizí sociální demokracie, protože se v některých pasážích nadále razantně rozchází s dosavadním sociálnědemokratickým programem. Tisk sice spekuluje, že by se nestraník Jahn mohl stát pražským lídrem sociální demokracie v nadcházejících parlamentních volbách, ale zároveň upozorňuje, že pro mnohé sociální demokraty je jeho osoba jen obtížně přijatelná. Jahn je vnímán jako schopný pragmatik, který však často k problémům přistupuje z velmi zúženého ekonomického hlediska. Nový předseda Akademie věd České republiky, biolog Václav Pačes v této souvislosti například ostře kritizoval Jahnovy zjednodušené představy o žádoucím rozvoji vědy, v nichž mají místo jen obory přinášející okamžitý peněžní zisk. Přes všechnu kritiku má Jahnův návrh v kompromisním znění určitou naději na úspěch, mimo jiné i proto, že premiér Jiří Paroubek velmi usiluje o urychlené přijetí tohoto dokumentu. Jestli však budou vize Jahnovy strategie realizovány v praxi, představuje už jinou otázku. (MaFr)

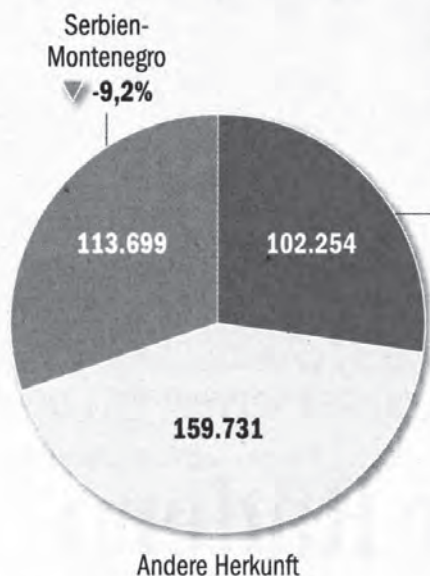
Velcí vytlačují malé

Nový zákon umožňující akcionářům vlastnícím více než 90 % firmy donutit malé podílníky k prodeji akcií vedl k vlně valných hromad, jejichž výsledkem má být vytlačení minoritních vlastníků. K podobnému kroku sáhla například společnost Karbon Invest, která chce svůj podíl v Ostravsko karvinských dolů navýšit z dosavadních 98,1 % na plný sto procent. Výkup připravují i vlastníci Plzeňského Prazdroje, společnost SABMiller a České pojišťovny, firma CE-SPO B. V. z finanční skupiny PPF. Novela sice ještě neplatí, ale drobní akcionáři vědí, že odporem by mohli tento krok pouze oddálit. Cenu, za kterou majoritní vlastník bude akcie vykupovat, určí soudní znalec. Ten je však placen většinovým vlastníkem, takže lze očekávat, že ohodnocení se bude pohybovat na nejspodnější možné hranici. Minoritní akcionář se v případě nesouhlasu může obrátit na soud, ten však může upravovat pouze cenu, samotný fakt výkupu jeho rozsudek nezvrátí. Zastánci zákona argumentují tím, že umožní racionální řízení velkých akciových společností, jejichž rozhodnutí často malí akcionáři často výrazně komplikovali, odpůrci ho však považují za příliš razantní zásah do vlastnických práv. Akademické diskuse zde

Arbeitnehmer aus Zentral- und Osteuropa

Anteil an der Ausländerbeschäftigung in Österreich (Stand Ende Mai - Veränderung gegenüber Ende Mai 2000 in Prozent)

Ausländerbeschäftigung
Gesamt: 375.684

Andere Staaten		
Bosnien-Herzegowina	28.536	▲ +34,6%
Ungarn	14.753	▲ +37,9%
Polen	13.215	▲ +9,3%
Kroatien	12.819	▲ +52,4%
Rumänien	11.700	▲ +18,8%
Tschechien	8342	▲ +0,3%
Slowakei	5654	▲ +160,7%
Slowenien	4919	▲ +33,6%
Bulgarien	2047	▲ +34,8%
Sonstige	269	▲ +138,1%

Quelle: APA, Hauptverband

Die Presse/GK

Studie Paul-Lazarsfeld-společnosti, deník Die Presse, 21.6.05

však nemají příliš význam – vlastníků pár akcií nezbude nic jiného než je prodat nebo vést zdlouhavé soudy s nejistým výsledkem. (MaFr)

Kde se v ČR draze vyspíte?

Český časopis Food Service jako každý rok i letos zveřejnil žebříček nejluxusnějších hotelů v České republice, který ovšem meziročně nezaznamenal žádné výraznější změny. Na první příčce se umístil pražský hotel Paříž, kde průměrná cena pokoje přesahuje 5000 korun. Po secesní kráse následují další exkluzivní podniky v Praze – moderní hotel Prague Marriott a hotel Radisson SAS Alcron, reprezentující eleganci druhé čtvrtiny dvacátého století, u nichž cena pokoje přesahuje 4800 korun. Praha jako hlavní město a nejproslulejší cíl turistů v první desítce dominuje i na dalších místech. Vklínit se mezi ně dokázaly pouze dva karlovarské podniky – sedmé místo obsadil hotel Eliška z Karlových Varů a příčku níž se umístil další podnik z tohoto lázeňského města Grandhotel Pupp. Zatímco však luxusní pražské hotely vykazují obsazenost od 70 do 87 procent, podobné provozovny v Karlových Varech mají situaci o poznání složitější a jejich obsazenost dosahuje pouze 30 až 44 procent. Projevuje se zřejmě u nich větší vliv sezóny.

Celkově se však českým hoteliérům podle ankety daří, průměrná obsazenost zvýšila o čtyři procenta na stávajících 59. Výsledky ankety a pořadí nejdražších hotelů výrazně deformuje neochota některých hotelů sdělovat

potřebné údaje. Příslušná data nesdělily například nejdražší pražské podniky Intercontinental, Four Seasons, Mövenpick nebo Holiday Inn. Při kompletních údajích by se tak asi první desítka stala výhradně pražskou záležitostí.

Průzkum zároveň ukázal, že ceny v luxusních hotelích v České republice se v posledním roce příliš nezměnily – průměrná cena pokoje u 49 hodnocených hotelů stoupla o necelých sto korun. Přitom například ve vítězném hotelu Paříž cena dokonce výrazně klesla, o plných šest stovek. Hoteliéři se nyní obávají přesunu DPH u ubytování ze snížené pětiprocentní sazby do základní sazby devatenácti procent, protože pak by patrně výrazně museli zvýšit ceny. Zatím se však zdá, že i této starosti pravděpodobně zůstanou ušetřeni – podle vládního návrhu by měla být pětiprocentní sazba i nadále zachována. Případný hotelový host z Rakouska si může jen pomyslet, že i tak ceny jsou všechno jiné jen ne nízké. A bohužel to neplatí zejména v Praze zdaleka jen pro exkluzivní podniky hodnocené časopisem Food Service. (MaFr)

Češi více dojíždějí za prací

Z nejnovějších údajů Českého statistického úřadu vyplývá, že již neplatí tvrzení o neochotě českých zaměstnanců dojíždět za prací. V současnosti už asi 660 tisíc lidí pracuje jinde než v okrese, v němž bydlí. Pravicoví ekonomové se sice radují, ale sociologové a další odborníci už zdaleka tak nadšení nejsou. Zaměstnanost se koncentruje jen

do několika míst, kde při větším počtu dojíždějících pravidelně kolabuje doprava. Navíc situace, kdy třeba otec tráví celý pracovní týden v místě pracoviště a domů se vrací pouze na víkend, příliš nepřispívá ke kvalitě rodinného života. Na druhé straně však podle analytiků lze pochopit, že se lidé příliš nechťejí přímo stěhovat a raději se snaží dojíždět. V místech s nízkou nezaměstnaností jsou totiž ceny bytů i nájmu neobyčejně vysoké a pro občana s průměrnými či podprůměrnými příjmy těžko dostupné, navíc se lidé bojí i prudkých změn v hospodářské situaci jednotlivých lokalit. Jako příklad se v tisku uvádí například jihomoravský Hodonín. Ještě začátkem devadesátých let zde nebyl problém získat podnikový byt i práce. Jenže většina společností během několika let zkrachovala a omezila se i těžba v místních dolech. V místě pak zůstala masa nezaměstnaných, špatně kvalifikovaných lidí v levných bytech, které nyní nikdo nechce koupit ani za původní cenu. Při rychlém vývoji na pracovním trhu nelze opakování podobných případů vyloučit a tak raději zůstávají ve svých původních bydlištích a za prací cestují. Stále se však pohybují především v rámci České republiky – přes všechna varování a katastrofické vize, na které se specializoval hlavně bulvární tisk, se Češi do zahraničí příliš neženou. (MaFr)

Výborné výsledky zahraničního obchodu v ČR

Česká republika sklízí plody členství v Evropské unii a jejímu zahraničnímu obchodu se mimořádně daří. Jen za červen dosáhl jeho přebytek výše sedmi a půl miliardy korun a za celé pololetí plných 38 miliard. Jako zvlášť pozitivní přitom ekonomové vnímají fakt, že skvělého výsledku bylo dosaženo čistě zvýšením vývozu. Prokazuje to podle nich především zlepšující se konkurenceschopnost českých podniků, především v tradičních průmyslových oborech. Výborně se vede především vlajkové lodi českého automobilového průmyslu Škodě Auto, které se podařilo zvýšit export do západní Evropy o nezanedbatelných 17,4 procenta. Poprvé se pak v červených výsledcích projevilo zahájení výroby v nové kolínské automobilce TPCA. Výborně se na zahraničních trzích vedlo i českému elektrotechnickému průmyslu a velmi slušně se prodávaly i chemické produkty. Naopak schodek vykázal obchod se surovými materiály, nápoji, tabáky, potravinami i živými zvířaty. Ještě více komplikací podobně jako v Rakousku způsobuje neustále rostoucí cena minerálních paliv, které se do obou zemí musí importovat. Ani explodující ceny nafty i benzínu však nedokázaly alespoň v červnu výrazně pohnout inflací – ta v České republice v meziročním srovnání stoupla pouze o 1,7 procenta, což ve srovnání s předchozím měsícem znamená zpomalení jejího tempa o 0,1 procenta. Příčinily se o to především klesající ceny potravin a také výprodeje v oblasti textilu. Ekonomové očekávají, že v následujících měsících se sice tempo inflace zvýší především kvůli výraznému zdražení plynu a vyššími spotřebními daněmi z cigaret, ale přesto by se mělo v České republice udržet nízkoinflační prostředí. Významné narušení v této oblasti však podobně jako u zahraničního obchodu může přinést do závratných výšek stoupající cena ropy. Odborníky vcelku potěšily i údaje o nezaměstnanosti za červenec,

i když počet lidí bez práce stoupl o dvě desetiny procenta na 8,8 procent, což v absolutním počtu znamená něco málo přes půl miliónu lidí. Začátkem prázdnin však vždy dochází k určitému nárůstu kvůli přílivu čerstvých absolventů škol. Číslo zvyšují i někteří učitelé, kteří mají pracovní smlouvy pouze na dobu školního roku. Letos se však v případě absolventů už projevila loňská opatření, která omezila počet těch, kteří mohou žádat o podporu. Podle opozičních, zejména pravicových politiků, tak došlo pouze k určité statistické manipulaci. Nicméně trh na zveřejněná čísla reagoval dost jednoznačně – česká koruna prudce posílila a krátkou dobu dokonce atakovala svůj rekord vůči euru. Mnozí odborníci také vyjádřili optimistická očekávání ohledně vývoje hrubého domácího produktu. Za druhé čtvrtletí by mohl vzestup podle nich činit i více než pět procent, čímž by se Česká republika postavila po bok Slovenska, které se v současnosti může pochlubit nejrychlejším růstem v celém středoevropském regionu. Samozřejmě teprve čísla z následujících měsíců plně ukážou, jak se česká ekonomika dokáže vyrovnat se současným ropným šokem. Většina ekonomů však zůstává dost optimistická a přinejmenším do konce roku neočekávají nějaké zásadní zvrazení příznivého trendu (MaFr)

Problémy s Unipetrolelem

Privatizace českého chemického a petrochemického holdingu Unipetrol představuje nepřetržitý řetěz nejružnějších konfliktů a problémů. Není se co divit, jde o obrovský majetek. Opakované výběrové řízení na privatizaci koncernu Unipetrol vyhrála polská společnost PKN Orlen, která při soutěži úzce spolupracoval s jedním z nejbohatších podnikatelů v České republice, majitelem společnosti Agrofert, Andrejem Babišem, který mimochodem před několika lety sám Unipetrol zprivatizoval, ale po povodních v 2002 od obchodu odstoupil. A právě souvislosti této spolupráce s Babišem v současné době zaměstnávají investigativní žurnalisty především v Polsku. Investici PKN Orlen do Unipetrolu ovšem dokonce vyšetřuje i krakovská prokuratura. Podle obvinění se totiž dohodl PKN Orlen s Babišem na pro Poláky velmi nevýhodném odprodeji výnosné chemické části Unipetrolu. Babišův Agrofert měl za 103 miliónů eur koupit čtyřicetiprocentní podíl v Chemopetrolu, 100 % Kaučuka Kralupy, 60 % akcií Parama, polovinu firmy Agrobohemia a 38,8 % Aliachemu. Za to měl údajně Babiš slíbit, že vítězství PKN Orlen ve výběrovém řízení „zařídí“. Podle současných zpráv však Poláci raději zaplatí velkou pokutu za odstoupení od smlouvy, než aby ji splnily. Proti takovému postupu ovšem jednoznačně protestuje Agrofert, který v této souvislosti trochu záhadně hrozil i odchodem na jiné trhy, do asijských zemí. Čeští analytici však varují před hysterií. Jádrem problému podle nich spočívá v různých dramatických převratech ve vedení společnosti PKN Orlen, která je úzce propojená s polským státem a proto citlivě reaguje na bouřlivé výkyvy na polské vnitropolitické scéně. Babiš podle nich není žádný dobrodruh, který by prováděl nelegální obchody nebo lobbying. Jeho dohodu s PKN Orlen přitom nehodnotí jako nějak jednostranně nevýhodnou a v tom je podporuje i bývalý

šéf Orlenu Wróbel – podle něj Agrofert výrazně pomohl s restrukturalizací Unipetrolu, čímž Orlenu ušetřil velké náklady a zároveň Polákům usnadnil i vstup na český trh, který zná jako málokdo. Jenže – když jde o velkou politiku a o velké peníze, bývá hledání pravdy velmi obtížnou záležitostí. Navíc se do celého sporu vložila na české straně i opoziční Občanská demokratická strana, která po razantním nástupu nového premiéra Jiřího Paroubka za každou cenu hledá téma, se kterým by mohla zaútočit na sociální demokracii. Oficiálně sice hovoří hlavně o ochraně malých akcionářů, kterým byla nabídnuta neodpovídající výkupní cena za jejich akcie, ale ve skutečnosti si nic víc nepřejí, než aby se zjistilo, že některý ze členů nynější vlády byl ve věci privatizace Unipetrolu usvědčen nebo alespoň obviněn z korupce. (MaFr)

České mlýny pro rakouskou firmu?

Mlýny v Litoměřicích, Mladé Boleslavi, Pardubicích a Kyjově by měla získat jedna z nejvýznamnějších evropských společností v oboru, firma Erste Wiener Walzmühle Vonwiller GmbH sídlící ve Schwechatu. Producenty mouky prodala skupiny Unimills, dceřinná společnost koncernu Ramill. Představitelé Ramillu oznámily, že v budoucnu se chtějí soustředit jako vlastníci proslulé značky Odkolek hlavně na pekárenskou produkci a mlýnskou výrobu proto prodávají. Získané peníze chce Ramill nejen investovat do budování pekárenské sítě v České republice, ale hodlá expandovat i do dalších zemí. Nedávno získal akvizici v Maďarsku a bedlivě sleduje i možnost na proniknutí na velký polský trh. Stranou jejich zájmu nezůstává ani další soused – Polsko. Vonwiller zase transakcí posílí svoji významnou pozici na středoevropském trhu. Obchod však nejprve musí schválit monopolní úřady obou zemí. (MaFr)

České pivo z maďarského pivovaru

Třetí zemí mimo Českou republiku, kde se vyrábí proslulý Velkopopovický Kozel, se po Slovensku a Rusku stalo Maďarsko. Ve zdejších pivovaru Dreher, který patří stejně jako společnost Plzeňský Prazdroj, světové dvojce na trhu SABMiller, tak vzniká pivo, které by mělo mít stejnou kvalitu jako předobraz v České republice. Na to dohlížejí v Dreheru mimo jiné i zkušený sládcí z Čech. Velkopopovický Kozel je dnes podle představitelů Plzeňského Prazdroje i díky licenční výrobě vůbec nejprodávanější českou značkou piva v zahraničí. Kozel si ovšem neoblíbili jenom spotřebitelé na Slovensku, v Rusku, Maďarsku nebo v restauraci Zum Böhmischem Kuchl, ale hojně se exportuje třeba i do Skandinávie. Například ve Finsku se stal vůbec nejrozšířenějším zahraničním pivem. Kozel patří i v domácím prostředí mezi nejdynamičtěji se rozvíjející značky. Jeho tmavá varianta Velkopopovický Kozel Černý navíc ovládla i český trh s tmavými pivy. Zdá se tedy, že tradiční značka chytila v novém tisíciletí správný vítr. Nezbyvá než věřit, že růst objemu výroby a prodej licencí na výrobu nepůjde nakonec na úkor kvality. (MaFr)

Rodinná pouta v českém byznysu

Nový seriál MF DNES přináší příběhy rodin, které se rozhodly riskovat a vrhly se do podnikání společně se svými nejbližšími. Jak se jim daří? Mají vůbec děti zájem přebírat firmu od svých rodičů?

České Budějovice – Pro bratry Davida a Vlastislava je to docela těžké. Jejich otec Vlastislav Bříza je za máloco opravdu pochválen, spíš naopak. „Někdy je kárám jako malé děti a oni to těžko nesou. Je to trochu schizofrenní: ačkoliv mají tituly, doktoráty, něčeho dosáhli, pořád vidím děti. A to se jim někdy nelíbí,“ připouští otec.

Je majitelem a šéfem známého výrobce tužek Koh-i-noor Hardmuth v Českých Budějovicích. A jeho synové, byť zastávají vysoké manažerské posty, jsou jeho podřízení. „S tátou není lehké vyjít, je obrovská autorita,“ říká starší syn David, který má na starosti obchod a finance. „Občas se střetneme. Táta má za sebou 30 let praxe, ale dnešní doba je mnohem rychlejší, což mu pořád připomínám.“

Vlastislav Bříza (58), jenž začínal v Koh-i-nooru u výroby prkna, se stal v roce 1994 generálním ředitelem firmy. O pět let později si vzal bankovní úvěr v řádu několika stamilionů korun a podnik koupil od fondů, které jej získaly v kupónové privatizaci. Postupně do firmy přivedl skoro celé příbuzenstvo. David se musel vzdát snu žít v Austrálii a vrátil se ze Sydney do Českých Budějovic. Mladší Vlastislav zase postupně opouští plány na kariéru diplomata a přebírá ve firmě odpovědnost za expanzi na zahraničních trzích. Jde o poměrně klíčový post, protože podnik 80 procent své produkce vyváží do ciziny. Jedničkou je Německo, Itálie a Spojené státy. V srpnu tohoto roku jej otec poslal na měsíc do Číny, kam Koh-i-noor loni přesunul část své produkce.

Posledním „úlovkem“ šéfa je synovec Robert Záboj, je muž svěřil techniku.

O tom, zda Břízovi skutečně ovládnou výrobu tužek, podnik založený v roce 1790 ve Vídni rakouským podnikatelem Josefem Hardtmuthem, rozhodl jeden telefonát. „Zavola jsem do Austrálie synu Davidovi, jestli se míní vrátit, protože sám bych do toho kvůli velkým dluhům nešel. Kdyby se nevrátil, tak jsem podnik samozřejmě nekoupil,“ vzpomíná otec. Když se vrátil, otec z něj udělal obchodního ředitele Gama Group, do níž patří i Koh-i-noor. Dnes třiatřicetiletý David dostal na starost druhý sortiment, jímž se Břízovi v Budějovicích zabývají – výrobu zdravotnického materiálu jako jsou různé hadičky a jehly.

A z Davidovy přítelkyně se stala manželka a zároveň také manažerka v Koh-i-nooru, odpovědná za export do Spojených států. „Dal jsem jí Ameriku, protože uměla dobře anglicky, měla ekonomické vzdělání a já tam potřeboval expandovat. Povedlo se to,“ vzpomíná hlava rodiny, otec Bříza. Jediným, koho nedokázal do svého podniku přitáhnout, je manželka Marie, která si coby dětská lékařka nechala svou ordinaci.

Teď má jiné záměry: stejně jako zakladatel Josef Hardtmuth přesunul v roce 1848 továrnu na tužky z Vídně do Budějovic, hledá i Bříza nové možnosti. Kvůli lacinějším nákladům začal vyrábět v Číně a kvůli velkému odbytu v Rusku.

Ročnítržby skupiny Gama Group zaměstnávající 1700 zaměstnanců činí dvě miliardy korun, čistý zisk zhruba sto milionů.

zkráceno

ROZHOVOR:

Ivica Sláviková, slovenská Miss 2005, sa modelingu venuje už od svojich 16-tich rokov. Za svojou prácou už cestovala do Rakúska, Nemecka, Talianska či Japonska. V decembri ju čaká celosvetové finále Miss World v Číne. Pozhovárala som sa s ňou o jej práci, živote a čo sa vlastne pre ňu po súťaži zmenilo.

Modelingu sa venujete od svojich 16-tich rokov. Ako ste sa k nemu dostali?

Svoj prvý fototest som absolvovala, keď som mala 13 rokov. Pre agentúry som však bola primladá a v tom čase aj prinízka. Preto som sa až ako 16 ročná zúčastnila súťaže Look Search 2000 a prvýkrát som sama odcestovala na mesiac do zahraničia, do Paríža.

Ako ste túto prácu vnímali vtedy a ako ju vnímate teraz? Vnímam ju stále rovnako. Vždy som ju brala len ako hobby a určitú možnosť trochu si privyrobiť popri škole. Nikdy som nemala veľké modelingové ambície. Veľa som cestovala, stretávala mnoho príjemných a milých ľudí, ale mne je po čase samej smutno. Možno aj práve preto som sa prihlásila do súťaže Miss, kde ide skôr o prácu na Slovensku.

Študujete na Ekonomickej univerzite v Bratislave. Ako chcete toto vzdelanie neskôr využiť?

Po gymnáziu, ktoré som vyštudovala v Bratislave, som nevedela kam ďalej. Nakoniec som sa rozhodla pre Ekonomickú univerzitu v Bratislave, ktorá sa mi zdala byť najvhodnejším výberom. Študujem obchod a marketing na obchodnej fakulte a zisťujem, že tento odbor ma naozaj baví. V budúcnosti si chcem nájsť zamestnanie, kde svoje vzdelanie budem môcť využiť. Láka ma mediálna alebo reklamná sféra.

Ako ste vnímali priebeh súťaže Miss 2005 a čo ste cítili bezprostredne po vyhlásení výsledkov?

Celý priebeh súťaže bol jeden veľmi príjemný zážitok, ktorý mi do konca života zostane v pamäti. Bolo to aj najmä vďaka super kolektívu, ktorý sa tam zišiel. Naozaj si myslím, že všetky dievčatá sme spolu výborne vychádzali. Neustále sme sa povzbudzovali, ešte aj medzi jednotlivými výstupmi na javisko počas finálového večera. Po vyhlásení výsledkov som cítila neskutočnú úľavu po všetkých tých stresoch a bolo to zároveň obrovské šťastie, ktoré sa naplno prejavilo až v šatni v zákulisí, kde sme sa poriadne vypožímali aj s ostatnými víťazkami a aj sme si poplakali.

Ako sa Váš život zmenil? Čo je iné pre dievča, ktoré sa stalo „misskou“?

Život sa mi trochu zmenil. Mám oveľa menej voľného času. Neustále navštevujem rôzne podujatia a akcie, ktoré sú pre mňa teraz povinné. Nie je to však nič hrozné, práve naopak, je veľmi príjemné spoznávať toľko nových ľudí, naberať skúsenosti a deň čo deň prežívať stále nové zážitky.

Okrem iných cien ste vyhrali aj cestu okolo sveta. Už máte niečo naplánované?

Ako som sa pred dvoma mesiacmi dozvedela, cesta okolo sveta znamená, že mám v cestovnej kancelárii určitý kredit a smiem si vybrať kam pôjdem, s kým a kedy. Preto som pozvala rodičov a sestru na dovolenku do Grécka. Mojim snom vždy bolo navštíviť ostrov Kuba. Preto koncom leta spolu s priateľom odletíme na dva týždne na Kubu. Už sa neviem dočkať.

Ako to vníma blízke okolie – rodina, priateľ?

Moji rodičia ma od začiatku veľmi podporovali. Oni sami boli možno iniciátormi, nakoniec som však prihlášku poslala sama. Priateľ mojim rozhodnutím nebol nadšený, ale povedal mi, že nech sa rozhodnem akokoľvek, bude stáť pri mne a bude ma podporovať. A tak to aj je, za čo som mu vďačná a veľmi si ho vážim.

Ako Miss ste teraz mediálne známa osobnosť, s čím sa spája aj vytváranie idolu. Ako vnímate tento fenomén?

Zatiaľ som nespozorovala, žeby som sa stala niekoho idolom. Samozrejme by to bola pre mňa veľká pocta, aj keď ja zastávam názor, že každý človek by mal byť sám sebou a nie sa príliš upriamovať na jeden svoj idol. Určite sa aj v mojom živote vyskytli osobnosti, ktoré pre mňa znamenali veľa, ale určite som ich nikdy nepomenovala idolmi. Pre mňa moji rodičia predstavujú idol manželstva a nepochybne vo všetkých smeroch je pre mňa idolom môj priateľ.

Viete si predstaviť žiť dlhodobo v inej krajine, stať sa jej súčasťou?

Keďže som mala možnosť dlhšie pobudnúť v zahraničí, a vždy, či už som mala 16 alebo 20 rokov, sa mi cnelo za domovom, myslím, že by som nikde inde ako na Slovensku nedokázala žiť. Síce sa hovorí „nikdy nehovor nikdy“, tak sa radšej nechám prekvapiť, čo mi život prinesie a kam ma osud zaveje.

Za pekný rozhovor ďakujem a želám veľa úspechov v osobnom aj v pracovnom živote.

A. Ozábalová

Hviezdoslavovo námestie

Potulky po Bratislave Hviezdoslavovo námestie

Po širokom schodisku popri Dóm- kostole a vedľa Nového Mostu (v minulosti Most SNP), sa dostaneme na malé námestie Rybné námestie. Názov dostalo podľa toho, že v minulosti sa tu konali rybné trhy. Centrom tohto malého námestia je morový stĺp- Najsvätejšej Trojice, ktorý pripomína najväčšiu morovú epidémiu z rokov 1711–1713. Počas tejto epidémie zomrelo 3860 ľudí. Tri sochy patrónov, ktoré mali chrániť mesto pred morom (sv. Rocha, sv. Ondreja a sv. Karola Bartolomejského) tu stoja od roku 1713. V roku 1780 boli postavené sochy sv. Rozálie, Posledné pomazanie a Nesenie mŕtvych. Neskoršie pribudlo ešte súsošie kráľa Štefana I., ktorý dáva uhorskú kráľovskú korunu Imakuláte patrónke Uhorska. Toho času je však tento morový stĺp v rekonštrukcii.

Námestie, ktoré dnes nesie názov Hviezdoslavovo námestie, sa vytvorilo postupne vysušením jedného z ramien Dunaja a zbúraním druhého obranného valu a tak vzniklo atraktívne námestie, ktoré sa pôvodne nazývalo Promenáda. Dnešný názov Hviezdoslavovo námestie dostalo podľa najväčšieho slovenského básnika, ktorého básnické dielo je triumfom slovenskej literatúry. P. O. Hviezdoslav žil v rokoch 1849–1921.

Socha P. O. Hviezdoslava tvorí jednu z mnohých dominant tohto námestia. Je z roku 1937 a autormi tejto nadživotnej sochy s fontánou sú akademický sochár J. Pospíšil a V. Ihrský. Autorom podstavca je Lehotský. Socha znázorňuje sediaceho básnika s perom a knihou v ruke. Socha bola doplnená v roku 1945 vodotryskom v prednej časti.

Ďalšou významnou dominantou tohto námestia je Ganymédova fontána z roku 1888, ktorá sa nachádza pred Slovenským národným divadlom. Autorom tejto fontány je rodák z Bratislavy Viktor Tilgner. Motív pre vytvorenie tejto fontány našiel Tilgner v antickej báji o krásnom Ganymédovi. Fontána je novorenesančná a ako materiál bol použitý mramor a bronz. Na okraji fontány sú

R. Kühmayer, Dievča so srnou

sochy štyroch detí, držiace v rukách ryby, ktoré sa v minulosti nachádzali v Dunaji. Centrom fontány je štíhly stĺp, dekorovaný levími hlavami, z ktorých strieka voda. Na samom vrchole stĺpu je bronzová guľa s Ganymédom sediacim na orlovi.

Novšia fontána, nachádzajúca sa na námestí znázorňuje Dunaj a most cez Dunaj. Ďalej je tu monument Európa a veľká šachová plocha v strednej časti námestia. V zadnej časti parčíku sa nachádza fontána Dievča so srnkou. Fontána bola navrhnutá sochárom A. Rigelom v roku 1938 a realizovaná jeho priateľom R. Kühmayerom v roku 1942.

Na mieste dnešného Slovenského národného divadla pôvodne stálo iné divadlo, ktorého autor bol M. Walcha z roku 1774–1776. Toto divadlo slúžilo obecnstvu s viacerými neskoršími úpravami až do roku 1886, teda takmer sto rokov. Autormi dnešného divadla sú viedenský autor Ferdinand Fellner a Herman Helmer. Divadlo otvorili 22. septembra premiérou opery *Bán Bank* od Ferencu Erkela. Zo začiatku sa striedavo hralo po maďarsky a po nemecky.

Z pôvodnej bohatej výzdoby sa zachovalo kamenné súsošie múzy Tália, ktorého autorom je T. Friedl. Autorom postavičiek detí, ktoré symbolizujú tragédiu a komédiu je Viktor Tilgner. Do oválnych otvorov na fasáde budovy umiestnili busty autorov svetového mena: J. W. Goetho, Franza Liszta, W. Shakespeara, Mihálya Vörösmartyho a J. Katonu od sochára Marhenku. Busty boli niekoľko desaťročí v depozite Slovenského národného múzea, na svoje miesto sa vrátili ich kópie v roku 2003 (busta Vörösmartyho bola nahradená bustou W.A. Mozarta).

Po vzniku ČSR založili v roku 1919 Družstvo SND, ktorého pričinením vzniklo v roku 1920 Slovenské národné divadlo. 1. marca 1920 bola slávnostná premiéra opery B. Smetanu *Hubička* a o deň neskôr hrali činohru *Maryša* od bratov Mrštíkovcov. 21. mája 1920 tu hrali prvé dielo naštudované v slovenskom jazyku- činohru J. G. Tajovského *Hriech*. Prvá slovenská opera *Kováč Wieland* od

J. L. Bellu bola uvedená v roku 1926. Dnes SND výlučne slúži opere a baletu.

Slovenské národné divadlo sa stalo domovskou scénou takých operných hviezd ako sú bratia P. a M. Dvorský, Lucia Pappová, Edita Grúberová a Sergej Kopčák.

V interiéri nás zaujme unikátny luster – guľa z antikorového plechu s 2532 žiarovkami, ktorá

osvetľuje hľadisko podľa vopred zvoleného počítačového programu od osemdesiatych rokov 20. storočia.

Starí Bratislavčania poznajú zo svojich prechádzok hotel Carlton, ktorý dnes patrí ku sieti hotelov SAS Radisson. Pôvodne tu stáli tri hostince (U uhorského kráľa, National a U zeleného stromu), ktoré neskôr boli prestavané a premenované. Autorom hotelu Carlton bol architekt M. M. Harminc, ktorý v rokoch 1928–1930 budovy hostincov spojil spoločnou fasádou a boli dostavané tri poschodia, čím vznikol v tom čase najväčší bratislavský hotel s kapacitou 400 lôžok. Posledná veľká generálna rekonštrukcia a znovuotvorenie hotela bolo v roku 2002. V hoteli Carlton boli ubytovaní takí veľikáni ako bol Nedbal, T. Roosevelt a T. A. Edison. Spred hotela v rokoch 1840–1848 odchádzala prvá konská železnica, ktorá prechádzala na trati Bratislava – Svätý Jur.

Pred hotelom Carlton stoja hodiny, ktoré boli na toto miesto osadené len nedávno. Sú vysoké 6 metrov a vážia takmer 600 kilogramov. Nahradili pôvodné hodiny, pod ktorými sa s obľubou stretávali Bratislavčania.

Na Hviezdoslavovom námestí č. 4–5 sa nachádza dnes Americké veľvyslanectvo. V minulosti tu mal ateliér prvý slovenský profesionálny fotograf Eduard Nepomuk Kozic (Kozicz), ktorý žil v rokoch 1829–1874. Bol vynálezcom prenosu fotografie na textil, sklo a porcelán. Vyvinul vlastnú metódu farebnej fotografie. V roku 1853 vedel už urobiť fotografický portrét v životnej veľkosti. Jeho fotografie nám zachovali dávnu, už neexistujúcu Bratislavu (ako fotografia, ktorú uvádzame) pochádza zo súkromnej zbierky lekárskej rodiny Gesell-Payerovcov a zachytáva časť dnešného Hviezdoslavovho námestia. Na Hviezdoslavovom námestí č. 6 sa nachádza neskorogotický palác, v minulosti patriaci mešťanovi Czomovi z poslednej štvrtiny 18. stor. V roku 1923 v Czomovom paláci býval A. Einstein.

Na Hviezdoslavovom námestí č. 8 v zrenovovanom nájomnom dome sa dnes nachádza České veľvyslanectvo. Na čísle 10 sa nachádza Nestorov palác, ktorý je postavený v klasicistickom slohu z roku 1856 a patril uhorskému miestodržiteľovi. Pod 12 oknami na prvom poschodí sú kamenné reliéfy- alegórie jednotlivých mesiacov v roku. Ide o náročnú budovu Hviezdoslavovo námestie / Riečna a z tejto strany na portáli sú plastické figuríny satyrov od A. Brandla. Dnes sa tu nachádza veľvyslanectvo Nemeckej spolkovej republiky. Pred vchodom veľvyslanectva z Riečnej ulice stojí Hummelova busta od V. Tilgnera. V roku 1990 bol postavený štvorhviezdičkový hotel Danube, ktorý patrí k exkluzívnym hotelom.

Na Hviezdoslavovom námestí č. 10 sa nachádza reštaurácia Korzo, na číslach 11 a 12 sú nájomné domy, na čísle 13 sa nachádza nádherne zrenovovaný dom, ktorý renovovala spoločnosť Urbia Holding, jeho využitie ešte nie je známe.

Pre atraktivnosť tohoto námestia a pre turistický ruch sa na tomto mieste nachádzajú viaceré reštaurácie s prí-

jemným posedením v takzvaných predzáhradkách a to v objektoch č. 14, 15 a 16. V objekte číslo 16 sa nachádza jedno z najstarších kín – Mladost. Na čísle 18 sa nachádza neskororokokový palác z roku 1885, ktorý patril J. Pálfymu. V priecheli tohoto paláca sa nachádzajú alegorické sochy, ktoré svojou nahotou vo vtedajšej dobe vyvolávali pohoršenie. Dnes sa tu nachádza Vysoká škola výtvarných umení. Na čísle 20 sa nachádza Slovenská reštaurácia a na č. 21 Parkhotel a reštaurácia. Na Hviezdoslavovom námestí č. 25 sa nachádza klasicistický palác- Kernov palác, postavený v prvej polovici 19. stor. Dnes tu prebieha rozsiahla rekonštrukcia a definitívne by mal byť odovzdaný na jeseň 2005. Po rekonštrukcii sa tu bude nachádzať exkluzívna reštaurácia, na vyšších poschodiach by mali byť priestory využité na administratívne účely. Na najvyšších poschodiach by mali byť exkluzívne apartmány. Rekonštrukciu takisto uskutočňuje spoločnosť Urbia Holding, ktorá sa snaží zoladiť staršiu architektúru s modernou tak, aby objekt zapadal do celkovej scenérie námestia.

Dr. Kveta Ozábalová

Prezident odvolal Pavla Ruska

Prezident Ivan Gašparovič na základe žiadosti premiéra Mikuláša Dzurindu odvolal z postu ministra hospodárstva Pavla Ruska.

Vedením rezortu hospodárstva zároveň poveril vicepremiéra a ministra financií Ivana Mikloša.

Pavol Rusko sa teda takmer po dvoch rokoch vráti do poslaneckých lavíc, kde by mal vystriedať svojho náhradníka Imricha Hamarčáka.

Rusko naposledy v parlamente pôsobil vo funkcii podpredsedu Národnej rady SR, až kým sa 24. septembra 2003 nestal ministrom hospodárstva.

O odvolanie Pavla Ruska z postu ministra hospodárstva požiadal prezidenta Ivana Gašparoviča premiér Mikuláš Dzurinda

Prezident nekomentoval dôvody, prečo by podľa neho mal Rusko odísť z funkcie ministra. Zdôraznil, že sa opiera o literu ústavy a musí rešpektovať návrh, ktorý mu priniesol premiér. Podľa neho však dozrela situácia na politickej scéne tak, že treba prijať aj takéto rozhodnutia. Dokonca si myslí, že nielen v súvislosti s Ruskom mala vláda už toľko problémov, že takýto krok mal prísť skôr.

Ivan Mikloš chce zabrániť podozrivým finančným operáciám

Minister financií Ivan Mikloš chce, pokiaľ bude zastávať aj funkciu ministra hospodárstva, zabrániť podozrivým finančným operáciám, chce sa tiež venovať privatizácii Slovenských elektrární a problémom s výstavbou automobilky Hyundai/Kia.

„Proces privatizácie Slovenských elektrární je potrebné urýchliť a uskutočniť, ale nie za každú cenu. Musí to byť pre Slovensko výhodné a v súlade so súťažnými podmienkami,“ povedal Mikloš. Podľa neho sa situácia v otázke výstavby automobilky Hyundai/Kia aj vinou bývalého vedenia ministerstva hospodárstva stala už neúnosnou.

Premiér Mikuláš Dzurinda

Dzurinda nechce prísť o Tótha a Zajaca

Na základe Koaličnej dohody žiada Rusko premiéra, aby namiesto Františka Tótha vymenoval do funkcie ministra kultúry súčasného prednostu Krajského úradu v Banskej Bystrici Milana Kepeňu. Premiér Mikuláš Dzurinda si želá, aby ministri kultúry a zdravotníctva František Tóth a Rudolf Zajac zostali vo svojich funkciách.

“Prácu pánov ministra Tótha a Zajaca si vážim,” povedal Dzurinda po to po stretnutí s prezidentom Ivanom Gašparovičom, ktorému priniesol návrh na odvolanie Pavla Ruska z postu ministra hospodárstva.

Dzurinda poznamenal, že každé takéto rozhodnutie je vecou konzultácií a rokovaní s koaličnými partnermi a poslancami klubmi.

“Nesmieme zabúdať, že každá vláda sa opiera o podporu v parlamente. Preto musím tú situáciu veľmi citlivo zvážiť, konzultovať, až potom sa rozhodnem,” dodal premiér.

Podľa ANO je premiér povinný v zmysle koaličnej dohody rešpektovať návrh aliancie na odvolanie jej ministrov. Ak tak neurobí, poruší koaličnú dohodu a otvorí cestu k predčasným voľbám. Oznamovala to hovorkyňa strany Magda Krasulová.

Poplatky v školstve budú vyššie

Životné minimum sa od 1. júla zvýšilo o 150 korún – na 4730 Sk. Pre rodičov to znamená, že vyššie budú aj poplatky v materských školách, školských kluboch detí či základných umeleckých školách, lebo tie sa priamo odvíjajú od výšky životného minima.

V školských kluboch detí a centrách voľného času rodičia zaplatia za jedno dieťa mesačne od 50 korún do 7,5 percenta zo životného minima. Vlani bola horná hranica

poplatku 343, od septembra bude 350 korún. V priemere však rodičia platia zhruba strednú sumu – okolo 200 korún.

Od septembra sa bude o niečo viac priplácať aj za výučbu v základných umeleckých školách. Dolná hranica poplatkov pri individuálnom vyučovaní – napríklad hra na klavíri – sa zvýši z 92 na 95 korún mesačne, horná zo 458 na 473 korún mesačne. Pri skupinovom vyučovaní, akým je napríklad výtvarná výchova, rodičia zaplatia zhruba o polovicu menej.

Presnú výšku poplatkov určia zriaďovatelia jednotlivých zariadení. Či sa bude platiť viac aj za obedy v školských jedálnach, tiež závisí od zriaďovateľov škôl. Poplatky v školstve totiž už nie sú jednotne určené – sú stanovené len ich horné a dolné hranice (v prípade stravovania ani tie nie).

Rodičia priplácajú aj za ubytovanie detí v študentských domovoch spravidla od 500 do 1000 až 1500 korún mesačne. Riaditelia študentských domovov zatiaľ neohlásili na september žiadne rapidne zvyšovanie.

Mikloš sa chystá zrovnoprávniť dane drobných podnikateľov

Rovnaké daňové podmienky pre účtovníkov, umelcov, športovcov, murárov či klampiarov. Tak chce rok pred voľbami zmeniť zákon o dani z príjmu minister financií Ivan Mikloš.

Samostatne zárobkovo činní občania, ktorí nechcú viesť účtovníctvo, si dnes môžu pri výpočte daňovej povinnosti uplatniť výdavky na úrovni 25 percent príjmov. Výnimku majú remeselné živnosti, ktoré si môžu uplatniť až 60-percentné výdavky.

Mikloš chce tieto takzvané paušálne výdavky zjednotiť na úrovni 35 percent pre všetkých bez výnimky.

Pre živnostníka prevádzkujúceho malú posilňovňu a zarábajúceho 40-tisíc mesačne môže nový návrh znamenať za rok vyše 9-tisíc korún k dobru. Naopak, podlahár s rovnakým príjmom príde za rok skoro o 23-tisíc korún.

Ministerstvo financií navrhovalo jednotné paušálne výdavky už v roku 2003, keď sa daňová reforma pripravovala. Ústupok v zdaňovaní remeselníkov musel urobiť, aby si získal podporu niektorých nezávislých poslancov. (ij)

41. ročník Studia Academica Slovaca

O letnú školu slovenčiny, ktorá je známa ako Studia Academica Slovaca, prejavilo tento rok záujem 190 študentov. Od nedele 7.8. prišli z 32 krajín a tri týždne prežili v Inštitúte pre verejnú správu v Dúbravke. Väčšina účastníkov malo do tridsať rokov, najstarší študent mal 62 rokov, najmladší osemnásť. Boli medzi nimi vysokoškoláci a lektori cudzích jazykov, ale aj euroúradníci a zamestnanci zahraničných firiem, ktoré pôsobia na Slovensku. „Stodvadsať zahraničných študentov dostalo štipendium od ministerstva školstva,” povedala tajomníčka letnej školy Eva Vojtechová.

Počas troch týždňov čakali na účastníkov jazykové semináre, cvičenia a prednášky. Prednášky i víkendový program bol orientovaný na prezentáciu súčasného Slovenska, jeho postavenia v EÚ. Okrem hlavného mesta spoznali študenti aj Vysoké Tatry, banské mestá, jaskyne, hrady a zámky. Zaujímavosťou bol kontakt s folklórom. „Tretina študentov sa do letnej školy vracia po druhý- či tretíkrát. Jeden absolvent

je tu už piatykrát," dodala Vojtechová. Na záver štúdia dostali účastníci výkaz o absolvovaných prednáškach a certifikát. (ao)

Rímske divadlo uviedlo Karvašovu hru

Predpremiéru hry slovenského dramatika Petra Karvaša *Veľká parochňa* uviedli 1.8. na pódiu rímskeho divadla Teatro di Marcello. Hru preložil tím študentov slovenského jazyka a kultúry lektorky Evy Rosenbaumovej na Univerzita La Sapienza.

Predstavenie v naštudovaní talianskej režisérky Sabiny Calvesi účinkujú mladí herci z Ríma. Dráma je paródiou na diktatúry v každej podobe a v metropole Talianska sa hrá v rámci programu Rímske leto pri príležitosti prvého výročia vstupu SR do EÚ. (ao)

Retrospektíva filmov Dušana Hanáka

V poľskom meste Zwierzyniec sa konala Letná filmová akadémia. Jej šiesty ročník, ktorý sa konal 6.-15. 8., bol pre nás zaujímavý aj tým, že uvádza veľkú retrospektívu filmov režiséra Dušana Hanáka. Do Poľska prišiel aj sám režisér.

V pásme s názvom Najlepšie krátke filmy Dušana Hanáka boli zaradené tituly *Artisti*, *Učenie*, *Prišiel k nám Old Shatterhand*, *Omša* a *Deň radosti*. Retrospektíva zahŕňa aj šesť Hanákových celovečerných filmov – tie sa budú premietat s predfilmami. Snímka 322 sa odpremieta s dokumentom *Let modrého vtáka*, *Obrazy starého sveta* s filmom *Husia koža*, *Ružové sny* s filmom *Výzva do ticha*, *Ja milujem, ty miluješ* s filmom *Variácie kludu*, *Tichá radosť* s filmom *Zanechať stopu*. Pred celovečerným dokumentom *Papierové hlavy* sa premietal film *Návraty za šťastím*, ktorý podľa Hanákovho scenára režíroval Vladimír Kubenko.

Retrospektívu filmov Dušana Hanáka spoluorganizoval Slovenský filmový ústav, v Poľsku bol aj jeho riaditeľ Peter Dubecký a spolu s ním aj estetik a filmový teoretik Peter Michalovič.

Na šiestom ročníku Letnej filmovej akadémie v Zwierzyneci sa predstavila aj turecká a maďarská kinematografia či filmy z Uzbekistanu. Súčasťou programu boli ohlasy z poľských filmových festivalov.

Retrospektívna časť prehliadky ponúkla okrem prezentácie tvorby Dušana Hanáka ešte filmy českého režiséra Vladimíra Michálka a poľského režiséra a scenáristu Andrzeja Baraňského. Ako sprievodný program boli pripravené diskusie, semináre, prednášky, koncerty a divadelné predstavenia. Viac informácií nájdete na www.laf.kompas.net.pl. (ao)

Letná fotoškola

Šestnásť lektorov z celého sveta a pätnásť fotodielní pre začiatok, ale aj tých najpokročilejších, výstavy, prednášky, semináre, prezentácie o súčasnej fotografii a konzultácie vlastných portfólií so svetovými odborníkmi. To ponúkol jubilejný ročník Letnej fotoškoly, ktorá sa už po desiaty raz konala v Poprade.

Mesto pod Tatrami od 2.8. 2005 ponúkol fanúšikom digitálnej i klasickej čierno-bielej a farebnej fotografie možnosť naučiť sa nové alebo netradičné technológie, pozerat

sa na svet síce starým objektívom, ale iným pohľadom, vytvoriť si portrét, akt či krajinu profesionálne.

Na tohtoročnú týždňovú fotoškolu prijali úlohu ideového vedúceho a majstra Ágnes Eperjesi z Maďarska (dielňa *Fotografia bez aparátu*), Ernestine Ruben z USA (Trinásta komnata), Hermann Posch z Nemecka (Povrchy, vrstvy, fantázie), po minulom roku sa rozhodla zopakovať účasť známa fínska fotografka Sanni Seppo (Expresívny nový dokument).

Z Čiech sa o svoje skúsenosti prišli podeliť známy fotograf Jindřich Štreit, ktorý vystavoval aj na tohtoročnej Letnej filmovej škole v Uherskom Hradišti (dielňa *Zamagurie – Osturňa*), Víta Krejčí (Iné vrstvy) či Jan Pohribný (Magická krajina) a zo Slovenska Alan Hyža (Hory a ľudia) alebo Jana Szüscová (Tmavá komora pre začiatok).

Letnú fotoškolu organizuje popradský Dom fotografie. Od roku 1996, keď škola otvorila svoje brány po prvýkrát, navštívilo Poprad 114 lektorov z dvadsiatich dvoch krajín sveta – okrem iných z Čiech, Litvy, Maďarska, Lotyšska, Poľska, Rumunska, Ruska, Spojených štátov či Veľkej Británie. Záujemcami o dielne sú fotofanúšikovia z celej Európy, tento rok pricestovali z trinástich krajín. Viac informácií objavíte na stránkach www.domfoto.sk. (ao)

Mladí sklári sa predstavili v Galérii Nova

Štyridsiate výročie existencie Oddelenia skla Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave si pripomenuli študenti tejto školy výstavou *Hra so svetlom*. Ich práce boli sprístupnené od 2.8. 2005 v bratislavskej Galérii Nova.

Výstava umožnila pohľad do tvorivej dielne procesu vzniku a formovania súčasného „myslenia v skle“. Prezentovala aktuálne koncepcie a smerovania budúcich umelcov, ktorí sa snažia o nové zhodnotenie technologických a estetických princípov práce so sklenenou hmotou. Výstava v Galérii Nova predstavila práce piatich študentov VŠVU Marka Brincku, Jána Gašparoviča, Márie Štefančíkovej, Márie Berkyovej a Lenky Šimonyiovej. Návštevník mal možnosť zoznámiť sa s rôznymi použitými technológiami i výtvarnými koncepciami. (ao)

Divadlo sa bude približovať pravde

Divadlo sa bude približovať pravde. Pobáda ho k tomu nadpis štrnásteho ročníka festivalu Divadelná Nitra, ktorý sa pod Zoborom udomácní od 23. do 28. septembra. Divadelný jarmok, OFF program, sprievodné podujatia, hlavný program a udeľovanie najprestížnejších divadelných ocenení Dosky je už tradičnou náplňou festivalu.

V hlavnom programe divácividia až štyri slovenské produkcie, zahraniční hostia pricestujú z Maďarska, Belgicka, Česka, Veľkej Británie, zo Srbska a Čiernej hory, z Nemecka, Poľska, Nórska a Francúzska.

„Predstavenia vyberala dramaturgická rada pre zahraničné divadlá v spolupráci s našimi zahraničnými kolegami. Riaditeľka Darina Kárová na základe odporúčaní vycestovávala a navštevovala vybrané divadlá,“ vysvetľuje pôvod výberu finálnej programovej zostavy Natália Bokníková z Asociácie Divadelná Nitra.

„Niektoré divadlá sa hlásia samy, iné nakoniec účasť odrieknu. Moskovské divadlo sa odhlásilo už v júni, takže sme mali dosť času zaradiť do programu iný súbor.

Snažíme sa aj o určitú proporcionalitu, keďže sme európsky festival. Nemáme však kritérium, koľko krajín musí byť každoročne zastúpených," hovorí Bokniková.

Štyri predstavenia zo Slovenska podľa nej svedčia o tom, že aj u nás je z čoho vyberať. Rada vybrala Ballekovho Tisa z Arény, McDonaghovu Krásavicu z Leenane v podaní košického Štátneho divadla, Bernhardovho Ignoranta a šialenca z Malej scény Slovenského národného divadla a hostiteľské divadlo reprezentuje Norway.today z pera Igora Bauersimu.

Režijný rukopis Jana Antonína Pitínského diváci nájdu v programe až dvakrát. Okrem Ignoranta a šialenca pripravil aj inscenáciu Renata Kalenská, Lidové noviny, ktorú uvádza brnenské HaDivadlo. (ao)

Časopis: Slovenská literatúra

Ústav slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied,
hlavný redaktor Fedor Matejov

„Poe stvoril prvého literárneho veľkého detektíva. Na rozdiel od jeho geniálnych, excentrických nasledovníkov vrátane slávneho Sherlocka Holmesa, Poe nepodáva charakteristiku jeho fyzického vzhľadu: čitateľ sa má zamerať na jeho myšlienkové pochody," píše Tomáš Horváth vo svojej obsiahlej práci Edgar Allan Poe a detektívka: nová konfigurácia starého a jej variácie. V štúdiu Tajovského osudová voľba prichádza Marcela Mikulová k záveru, že jeho spisovateľské rozhodnutie v prospech „prózy pre ľud“ sa v známej poviedke Maco Mlieč ukázalo byť hodnoverné a umelecky prínosné. Prostredníctvom hľadania univerzálnych hodnôt v autorovi dôverne známom prostredí dediny, zdôrazňuje Mikulová, totiž tematicky „otvorilo“ prostredie, kde modernú literatúru dovedy nikto neočakával.

Okrem bloku recenzií časopis prináša aj článok o folklórnych inšpiráciách v diele Janka Silana, príspevok k životnému jubileu literárneho vedca Františka Miku a správu z vedeckej konferencie Holokaust v poľskej, českej a slovenskej literatúre a v poľskom a českom filme. (ba)

Prinášame pravidelný výber z kníh, hudobných nosičov a časopisov, ktoré boli alebo ešte v týchto dňoch budú uvedené na náš trh. Výber je v kompetencii redakcie.

Filmové premiéry týždňa, ktoré strana zároveň predstavuje, sú zastúpené všetky. V textoch sú použité aj informácie z vydavateľstiev a distribučných spoločností. (ao)

Když se řekne Langošův seznam

Slovenský Ústav paměti národa hodlá učinit bezprecedentní krok – zveřejnit soupis arizátorů z éry Jozefa Tisa.

Slovensko chce sestavit a publikovat seznam arizátorů z doby před více než šedesáti lety. Touto zprávou zatím vrcholí snahy země o vymazání ještě před lety nevalné pověsti. Nyní Slovensko působí tak, že v rámci okolních postkomunistických soupeřů prahne po vyrovnání s vlastní minulostí nejvíce. Symbolem je zákon z roku 2002, který prosadil bývalý ministr vnitra ČSFR Ján Langoš a který dal vzniknout Ústavu paměti národa. Langošův letitý sen – věnovat veškerou energii odhalování komunistických zločinů – se začal naplňovat. Tato aktivita však s se-

Ján Langoš

bou nese rizika. Přesvědčit se o tom mohl sám Langoš, jenž se před dvěma lety stal obětí brutálního přepadení na noční bratislavské ulici.

Těžké časy estébáků...

Ústav paměti národa začal pracovat okamžitě. Po dlouhých sporech s tajnou službou o způsobu převzetí spisů bývalé StB postupně na internetu (www.upn.gov.sk) zveřejňoval seznamy spolupracovníků i samotných zaměstnanců StB podle krajů a letos na jaře dílo završil. Tím to však nekončí. Tým historiků všechny dokumenty vyhodnocuje, zpracovává a rekonstruuje i zničené svazky. Estébáci byli podle Langoše důslední byrokrati, a tak jsou kopie mnohých dokumentů ze svazků přítomné na více místech, což časem umožní zrekonstruovat téměř každý zničený či neúplný spis.

Pro veřejnost je důležité, že každý může požádat o zpřístupnění svazku kteréhokoli estébáka – pokud se však vyžádaný svazek netýká přímo žadatele, jsou osobní údaje estébáckých „obětí“ začerněné. Nicméně i tak již měsíce běží v médiích debata o různých politicích, kněžích, sportovcích či novinářích. Všechny tyto případy mají jedno společné. Ať už je ze svazku dochováno jen pár stránek nebo jsou jich celé desítky, všichni dotčení tvrdí, že s StB nikdy nespolupracovali. Langoš tyto výmluvy neakceptuje a opakuje své argumenty o byrokratické dokonalosti StB. Je ovšem pravda, že v některých případech se míra spolupráce nedá posoudit: konkrétní jméno se sice nachází ve svazcích jako agent, ale schází podpis i jakékoli doklady o spolupráci.

...a ted' i arizátoru

Ačkoli Langoš čelí velkému tlaku těch, kteří důvěryhodnost estébáckých spisů zpochybňují, odvaha mu neschází. Před třemi týdny oznámil, že jeho úřad zveřejní i registr arizovaného majetku a seznam arizátorů, tedy lidí, kteří za éry Tisová Slovenského státu získali majetek odvečených Židů. Má to být jmenný seznam deseti tisíc majitelů podniků se sídlem firmy, druhem podnikání, číslem rozhodnutí likvidaci, jménem likvidátora a jménem arizátora.

Slovenské protizidovské zákony z doby války patří k tomu nejtemnějšímu z dějin země, ale chystaný seznam už dnes asi velké kontroverze nepůsobí. Od té doby uběhlo více než šedesát let a z původních arizátorů žije jen málokdo. Seznamy navíc nezakládají majetkové nároky u postižených ani u jejich potomků. Slovensko se tedy možná vyrovnává s minulostí pomaleji, než by se mohlo zdát. Ovšem Langošova snaha, z níž je jasné, že ji bere jako životní poslání, ovlivňuje tvář celé země.

Respekt 24 / Robert Žitňanský, Bratislava

Referát

Narodila som 6. 1. 1982 v Bratislave rodičom zo strednej intelektuálnej vrstvy. Matka učiteľka, neskôr úradníčka na polícii a otec pedagóg a architekt ma viedli k čítaniu. Starší brat čítal a počítal lepšie, ja som zase vynikala v kreslení a písaní. Medzi výrazné vplyvy patrí určite objav elektronickej hudby, ktorý inšpiroval aj túto prózu. Text sa opiera o skutočný príbeh z čiernej kroniky a sprevádza ho zlomený beat.

Zuska Kepplová

Literárna
tvorba

POHREB (o pár dní neskôr)

Tie gate som si už potom nedal na seba. Normálne mi z toho došlo zle. Stojíme tam, Miro kúpil veniec, že Spomíname, dobre morbidne, zle mi došlo a do toho tie moje čierne lesklé gate, čo sme kupovali spolu s Líviou. Mal som ich len raz na akčoške ... taká istá farba jak truhla! Skoro som sa tam doblil. Začal som revať, to už revala aj Líviina matka a tak ma Miro a Tinka vzali stade preč a nachali tam ten veniec – Spomíname, humus! *Chudera Lívinka, ani neviem, čo jej dali na seba... Určite niečo otrasné.* (Keď je kurzíva, tak to hovorím nahlas). Ale mala tam samé kvety. Došla kopa ľudí z Účka, skoro všetci, čo ju poznali. Len ten magor Miro kúpi za nás Spomíname... *Nemáte niekto papierku? Papierovú vreckovku, rýchlo, lebo mi kvapne z nosa!*

Tinka potom tiež hrozne plakala. Sadli sme si u Mira v aute a on vyskočil kúpiť nejaký chlast. Tak sme tam sedeli, bulili a pili zelený absint rovno z fľaše. Tinka púšťala stále dokola Natural Blues a Why Does My Heart Feel So Sad od Mobyho. *Výpnite to, to už je úplný masochizmus toto!* Miro ma potom hodil do Carltona a on šiel na byt s Tinkou. Tinka si zase hodila prázdniny, ja som musel ísť makať – *zo školy ťa tak ľahko nevyhodia, tam na tom musíš dlhodobo pracovať. Ale v robote stačí jeden príser a dovi.*

V Carltone to bolo fakt o hubu. Mal som robiť na druhom poschodí, ale došlo mi zle, jak som zbadal to wéc-ko, vyblil som sa. Nechal som tam Cilit aj s Duckom Active a zostal som spať na posteli. Keby ma tam našla šéfka, tak letím: pá – pá! Majú tam namakane mäkučké postele. Tak mi to tam voňalo, jak maličký Azuritko som sa cítil. Kamoška to zobrala za mňa. Zlatá babenka. *Ďakujem ti dobrá víla Carltona! Vieš, že poznám toho týpka, čo daboval Azuritka v reklame? No vážne! Taký malý, na blond ostrihaný. Niekedy ti ho v Uwěčku ukážem.* A tie sprosté čierne truhlové gate som vyrazil. Hodil som ich rituálne z mosta SNP do Dunaja. *Nech si ich vyloví nejaký hladný rybár v Rumunsku.* Haluz č.1: Myslel som pri tom na Líviu. Jako si tak pláva na hladine v tých jej krásnych účkarských handrách, zlaté kučierky na hladine

a v nich kvety... Musím myslieť na to, čo stále opakovali ľudia na pohrebe: „Strašná tragédia! Ako sa to mohlo stať? Ako sa to mohlo stať?“ *Azuritko, nechaj ma teraz spať!*

DOMA (sobota poobede)

Ráno ma zobudila segra jak vysávala – musí mi tam hučať při ušoch, v sobotu, po akčoške. Vytrepal som sa z postele, ešte som mal špirálu a trblietka na sebe – polka zostala nalepená na vankúši; inak to je blbé na pleť, niekde som čítal, že špičkové topmodelky si nikdy nelahnú s mejkapom na ksichte, aj keby boli jak unavené, proste to zničí tú jemnú kožu okolo očí. Šiel som sa odmalovať, kuknem na seba do zrkadla – zrenice jak reflektory, ešte stále. Tak som sa nenápadne preplazil do kuchyne, robil som sa hrozne uťahaná, aby som matke nemusel nič moc hovoriť a kukať sa jej do očí. Zobral som si fľašu minče, lebo ma sušilo a hned som polku vypil. Máti mi podsunula diskretné dva Paraleny, chudina, myslela si, že sme boli asi piť, či čo, tak som si to zobral – *Dik, mami!* – ale tabletky mi moc nešli na chuť. A keď predo mňa máti položila plný tanier, tak to už vôbec nie. Inak milujem zemiakové placky, normálne by som zedol aj celú misu, ale v tom stave mi z nich blbo došlo. Dva razy som do toho džubol, potom sa máti zlutovala a poslala ma do postele, myslím, že dačo zatušila. Haluz č.2: *Jedz ty jeden feťák hnusný! Všetkým nám tu ničíš život. Flákaš sa bohvie kde a s kým! Budeš tu sedieť, kým to nedeješ! Za mamičku, za sestričku, za mamičku, za sestričku! Jedz, keď ti vravím! (Predstavte si to jako hororovú scénu, keď sa tváre približujú až celkom k vašej, stahujú sa do grimás a ľudia, ktorých máte normálne radi, sú zrazu hrôzostrašní a zlí.)*

Ale asi mám len dáke párky blbé. Tak som sa zavrel v izbe, pustil som si hudbičku a zavola som Lívii, aby sme sa večer stretli, ale nikto to u nich nebral. Tak som jej poslal esemesku (SMS: Cafko kocica – uz je lepsie? Stretnime sa o siedmej v Kute. Packooo!!!), ale neozvala sa späť – to mi už bolo dosť divné, lebo Lívia si necháva po akcii vždycky mobil zapnutý a voláme si, že čo bolo – parádička zábavička a dohodneme sa navečer na von.

NA AFTRI (sobota ráno)

Keď nás ráno Miro vykopol z bytu, šli sme peši do Edenu na after. Troška sme sa prešli – pod stanicu. Kúpil som si v tam v bufáči minerálku, nechcelo sa mi cvakať v Edene dvakrát tolko. Stoja tam vždy takí stanicoví somráci a čumia na mňa. Týpek v sukni, Bóže! Vždy mi trošku zalepí, keď šlapem z akcošky v sukničke a v pančuškách, že ma zdrapia dáki náckovia, ale zatiaľ pohodička. *Niekedy by som sa chcel vážne teleportovať jak v Startreku. Cvak a si z Účka v Edene, pekne v suchúčku.* Miro nás kludne nechá šlapať len tak. Mohol by nás hodiť autom, ale chcel zostať s Tinkou, že oni dojdú potom.

V Edene bola kopa známych ľudí. Dovliekli sa všetci, čo boli ešte v Účku, všetci tam len tak kaprovali alebo húlili vonku. Zastavil som sa asi pri troch skupinkách, takže som vchádzal dnu už trochu dosť zhulený a dal som biletárom o padíka viacej. Jeden mi hovorí, že dobrý vohoz. To sú fakt týpci. Prispel som im na koks. Zistil som to až pri bare, našťastie tam bol taký zlatý týpek a objednal mi borovičku. Zlatý človečik, škoda, že zadaný. *Borovička je takto ráno úplne najlepšia, že? Taká osviežujúca.* Vymenili sme si čísla a šiel som si trošku zatrškať.

Na parkete bolo fakt päť a pol človeka, všetci sa váľali v kreslách. Vpredu pred Djom skákala taká anorektická babena, pekne mimo a vykrikovala Happy, happy people! Nechcel by som. Vypadala jak taký nacistický esesák z tridsiatych rokov, fuj nechutná. Haluz č.3: Občas mi tí ľudkovia prídu jako také bábky na práškový pohon. Taká malá zúrivá armáda – zrýchlene sa hýbu, cvakajú zubami, hádže im ksichtom. Myslím na bábkové divadielko...

Vravím Mirovi, hneď jak došiel, že je to trapné, keď sa drogy bavia na tebe a nie ty na nich. Potom sa na mňa začala lepiť, tak som ju obľal tou minerálkou zo stanice, že schlad' sa žábo! Chrumkali sme zelené koláčiky z Tinkinho vaku, šiel som ponúknuť aj toho človečika, čo mi kúpil bororo pri bare, dali sme si kamarátsku pusku, fakt je zlatý. *Daj si. Domáca výroba. Nie ja, kamoška robila.* S Tinkou sme nenápadko stiahli malú čiaročku, len tak pre chuť, vedel som, že jej to urobí dobre, lebo mi prišla taká smutná, jak došla s Mirom. Hneď mi to aj na wécku vyklopila. Sadli sme si spolu na babskom wécku na misu a rozoberali sme Mira. Tinka si myslí, že ju podvádza a že už to neni medzi nimi to, čo bolo. Tak som ju akože utešoval, že *to je iba taká paranoia, a že si to sama namýšľa.* (15 minútový rozhovor).

Miro zatiaľ poslal do péčka takú babenu, čo mu už od včera večera žrala nervy. Robila akože go-gouku, ale moc jej to nešlo, len sa tam pretáčala v trapnej šnurovacej podprske, *keby mala aspoň dobrú postavu.* Tak Miro vstal a šiel jej povedať, že je trápna, nech si ide sadnúť. Ona ho najprv nepočula, to sa ešte usmievala, ale keď jej to zopakoval, tak sa zobrala a vpálila na to naše debatné wécko a asi tam revala. *Dúfam, že má vodovzdorné šminky...* Lívia by to odcenila, lebo sa celý večer na tej bebene s Mirom bavili, ale ona sa v Edene ani nezjavila. Myslel som si, že dojde predsa len za nami, tak som jej poslal správu (SMS: Dojdi rýchlo za nami – treba ta tu moc moc), ale žiadna odzva. Mal som ešte vo vaku jej pierká do vlasov, tak som si ich pripol a trskal som si s tými ružovými pierkami v hlave.

NA BYTE (sobota nadránom)

Nahrnuli sme sa k Mirovi na byt. Chvílu ešte vysvetľoval, že máme byť trochu tichšie, lebo má problémy so susedmi, ale potom to vzdal. Pustili sme si hudbičku a Tinka do toho začala trieskať na bongu. *Mali by sme bývať všetci spolu, bolo by to parádne! Pošlem našich k vašim a my budeme bývať spolu.* Miro sedí vyvalený v kresle a telefonuje. Útok na Mirovu chladničku. *Máš niekde medik? Musím mať po akcoške niečo sladké. Neobjednáme Hawai pizzu? To je s ananásom – úplne parádna, dobručká! Miro, zavolám z pevnej dobre? Prečo by nemali otvorené? Ježiš, jasné – zabudol som, ja som trdielko, ja viem. Ide niekto na cigu?*

Nadránom je vonku parádne svetlo. Haluz č.4: *Teraz by mohli všetci ľudia vyjsť na balkón, naraz – taký parádný open up!* Celý panelák na balkónoch – od hora až dole. Scénka jak z nejakého muzikálu. *Uééé! Jako balkónová Love parade. Pustili by sme im hudbu a oni by si tancovali. Nechápe, jako teraz môžu ľudia loziť von so psami. Dáš si chlebič? Ham. V tejto chvíli by som chcel byť na baby. Nechceš ma liečiť? Vážne, vraj sa to dá liečiť. Mali by sme to skúsiť. Kašli na to, idem dovnútra. Je tu kosa, máš pravdu.*

Miro zaliezol s Tinkou do izby. Ivanka a Ivuška si dávajú masáž na koberci. Chýba mi tu Lívia. Vypeckujem našu piesenku. To je s Líviou naša kultovka. Haluz č.5: Teraz by tu mala byť. Dali by sme si pusinku. (Ružové svetlo, ružové svetlo, ružové svetlo ...) Niekto zvoní pri dverách, pekne opretý do zvončeka. Miro vylezie z izby v trenkách, ide otvoriť. Z dverí ho drapne ručisko – nejaký sused ho drží pod krkom a vysvetľuje: „Počúvaj ma, ja pracujem celé dni a potrebujem sa riadne vyspať. Ak to okamžite nevypnete a nepôjdete už aj vy konečne chrpať jako slušní ľudia, tak na vás zavolám esembákov, ale hneď! Rozumel si ma?!” Miro sa mu vyšklbol, Tinka dobehla zabalená do uteráka, stiahla ho za rameno do vnútra a zabuchla dvere. *To je haluškááá! Čo tak raňajky na fízlici? Dobre, dám to tichšie. Ivuška, dáte mi masáž? Úplne som sa na tom koberci roztekal. Ivanka mi robila terapiu a dávala mi pusy na chrbát. Dali sme si hudbičku celkom potichúčky. Tinka zatiaľ mienila zelené cesto na trávové koláčiky. Nádhera. Miro zdvihol telefón, znova pokecal s tým magorom odvedla a poslal nás do Edenu. Jasné, na aftri si to viacej užijeme...*

NA PARTY (piatok / sobota noc)

V sukni sa mi najlepšie trská! Dobre to vyzerá a je to aj praktickejšie jako gate – trošku sa vetrám. Znárnodnil som Lívii vejár (bohovský s perami z Brna) a teraz sa ním pomaličky ovievam – zmenil som za moje tyrkysové boa, už mi s ním bolo horko na krk. Vlním sa, vrčím si ... milujem takýto melodický hausík. Je to parádička: musím Lívinku vyobímať, je to fakt moja naj kamarátka. Vždycky jej na akcoške hovorím, že by som s ňou určite chodil, byť na baby, lebo ona je tá najkrajšia babenka. Stála si tam pri stene a jak na ňu svietilo zhora svetlo, vypadala jako nejaký anjel. Normálne jej svietili tie jej kučierky na zlato, moje boa mala okolo krku jako Perinbabka, gaťušky sa jej leskli na dúhovo – musím zistiť, kde splašila tú parádnu látku, mys-

lím, že jej to šila jej babka krajčírka. Hneď som sa k nej rozbehol a dal som jej veľikú pusu na čelo. Chvíľku sme sa objímali, ale Lívia bola trošku mimo môj stav, vravela, že jej je trochu špatne a robia sa jej čierne zatmievačky pred očami. Tak som ju posadil v chill oute a šiel som jej kúpiť minerálku bez bubliniek. To sa stáva aj mne, taký blbý stav, ale prejde to.

Šli sme trošku na vzduch, pomedzi tých spotencov – dnes je to tu hyper plné! A vonku sme stretli našu Tinku a Mirka. Miro predával nenápadko pri aute, mal otvorené dvere a hučala mu tam hudbička. Tinka si skackala okolo jako taký malý škriatok, ona vždycky vyzerá jako škriatok, to na nej milujem, vo vlasoch mala napichané umelé kvety z pohrebništva – ona je vážne prípad, naša Tinuška. Líviu sme posadili do auta, mala tmavé fockle pod očami, tak som vybral zozadu z kufra moje kozmetické – kozmické čary a trošku som jej to spravil. Chodil som chvíľku k bývalému priateľovi na vizážistický kurz, takže všetky babenky mi pred akcoškou volajú, aby som ich namaloval. Lívinku malujem najradšej, lebo má parádne velikánske oči a prirodzene dobrú pleť. Miro do nej začal znova hučať tie svoje kázne, že nech sa nečuduje, keď fúka a že je blbá, že s tým ešte neprestala a tak. Tinka jej dávala do vlasov tie svoje kvety; vybral som jej ružové pierka, čo tam mala, lebo sa to s tým nehodilo a dal som ich zatiaľ ku sebe do vaku. Lívia poslala Mira do péčka a rozplakala sa, že už to nevydrží a nech jej dáme všetci pokoj. Ona to tak nemyslí, ale má bráška v nemocnici so schizou a niekedy to na ňu na akcoške takto dojde. Vynadal som jej, že zničila moje dielo, keď plače – moje päť minútové snaženie stieklo dole po lícach, tak som jej to osušil papierkou a začal nanovo. Lívia mi rozprávala, že bráško ju v noci budil, jako vykrikoval, potom jej hovoril tie sny, fakt hrozné halušky. Normálne jej to raz tak vsugeroval, že videla tiež takých zelených fosforových mužičkov, čo po nej našahovali svoje slizké zelené ruky „Pod' s nami, pod' s nami!“ Na tom sme sa smiali, až som ju pichol kontúrkou do oka, chudina. Lívia by si fakt nemohla dať tripa, lebo by sa z tých bratových halušiek vyšinula.

Šli sme si ešte zatancovať, Lívia si tam niekoho namotala a začali sa hneď bozkávať, tak som bol rád, že sa aspoň netrápi pre bráška. Tinka ku mne dofrčala, že hen s kým je Lívia. Ona ho poznala, bol to taký divný týpek podľa nej, trochu úchyl. Raz bola u neho na bytovej party a mal to tam celé oblepené fotkami babeniek, čo s nimi chodil. Študoval fotku, ale vyrazili ho, tak sa z toho ešte asi nespamätal. Lívia nás došla aj s tým týpkom zavolať, že si máme s nimi fúknúť. Týpek pozýval. Zavreli sme sa štyria v jednej kabínke – nosbohom! – a týpek urobil štyri čiarocky. Nech sa páči dámy, prepudrujte si nosíky, povedal ten úchyl a kukol na mňa.

Šli sme s Tinkou hopkať dopredu ku reprákom, ale povedali sme Lívii, nech nás zavolá, keby jej bolo zase zle. Parádne hrali, hýbali sme sa s Tinkou jak tí panáčikovia z Ikey, čo majú všade klby, Tinka vyplazovala jazyk, aby každému ukázala svoje nové čeče. Keď sme sa obzreli a za nami tá masovka ľudí, čo zdvíhali ruky a pišťali, bol to najlepší stav! Musel som Tinku vyobjímať a slúbili sme si, že sa nikdy neopustíme. Haluz č.7: Tancujem, jako keby to

bolo moje povolanie na plný úväzok. Kolonka v pase povolanie: vrchný tancovač. Na hranici na mňa žmrkne fešný colník „Musíme vás zadržať!“

Zachvíľu nás našla Lívia, že ten jej sa dakde stratil, ale že kašle na neho, chce byť s nami. Tinka dovliekla zvonka aj Mira, aby sme boli všetci spolu. Spravili sme také súsošie a môj bývalý nás vyfotil asi stokrát na fotky pre Internet, zajtra zaplavíme celú sieť. Raz, dva, cvak, tri. Miro v tých jeho červených menčestrákokoch – chcel som presne také, vyfúkol mi ich, sviňucha – a Tinka s tou jej červenou hlavou, jak čínska panenka, vypadali ako takí pozitívni diablici. Všetci sme tam boli ako maximálny sprievod z karnevalu, fakt sme najkrajší ľudia na svete, vravím Mirovi. Lívia potom zbadala toho svojho týpka a vybrala sa von. Dostal som správu: Sla som domov – bolo mi trocha špatne. Možno sa este stavim. Uzite si to tam. Lívia

V PODNIKU (piatok večer)

To povedal večer Miro – najkrajší ľudia na svete. Sedeli sme si nad absintom v Budhovi, parádne vyfintení, voňavučkí. Absint mi moc nechutí, pripomína mi to Okenu – čistenie okien v Carltone, fuj, to nezvládam. Ale milujem ten obrad, keď to horí na lyžičke s cukrom, to je paráda. Lívii sa zase zapálil celý pohár, Tinka na to capla ruku a držala, kým to dohorelo. Nechápe, jak to vydrží, ona má azbestové ručičky, aj riady umýva v takej žieravine. „Jeden ľadový čaj, ale nie moc studený,“ hovorí. Všetci sme sa skoro potrhali. Tinka si dokonca myslela, že morčacie je z morčaća. „Chudák náš Skoko!“ To je ich morské prasa, čo chovajú na intráku. Miro si s ňou užije srandu. Spomenul som si, jako po Silvestri hysterčila, keď jej Miro povedal, že tie iskričky z prskaviek sú otravné. Tinka si bola istá, že to napadalo do pohárov, brala každému z ruky šampáňo a zachraňovala nás. Ale to je v pohode, ja som si raz myslel, keď som po akcii dostal chrípku, že som musel omylom fúknúť antrax. Dávali to na Markíze, že príznaky podobné na začiatku chrípke. To bola panika!

Presunuli sme sa do Uwéčka, kde Tinka každého poznala a vyobjímala sa tam so svojimi stredoškolskými kamoškami. Líviu som ešte domaloval na wécku, lebo ona to fakt nevie. Miro s nejakým kamošom z vojny začali do seba hádzať pivá z plešiek – amen. O chvíľu: Miro je v poriadku, ten druhý plní grckou naše prázdne poháre. Musel som zavolať Ivana od baru, aby to spratal. Haluz č.8: Fakt si to nechcem pripomínať, mne sa všetko stáva v buse – šiel som domov a došlo mi strašne zle. Nestíhal som vystúpiť, tak som sa vyblil za tričko. Myslím, že je to dost ohľaduplné voči spolucestujúcim... Vážne na to nechcem myslieť. Trapaaas!

NA CESTE (piatok okolo deviatej)

Zase v buse! Aaaaa! Sedel som úplne vpredu, tam, kde vidíš v skle všetkých ľudí za tebou. Došlo to na mňa priamo v tom buse, tak som tam sedel a normálne som sa topil na tom sedadle. Začal som vzdychať, aké to bolo super, a celý ten autobus na mňa díval, že čo som to za úchyla. Nabudúce si určite nešupnem koleso už doma, bol to trapas číslo dva.

Potom nastúpil nejaký maník, čo to vzal osobne, a začal sa tým ľuďom vyhrážať, že nech na neho nezízajú, lebo ich postrieľa. Zhodil mi tašku na zem a prisadol si: že posuň sa, ty buzerantská riť. Mal som v ušiach hudbičku a on mi na to, že stiahni to, mraučí to! Potom do mňa začal hustiť nejaké svoje halušky, že tí ľudia ani nevedia, s kým cestujú. On ich ako môže pokojne hneď poslať do večných lovísk, ale škoda snahy na také papule vyžraté, to zopakoval aspoň desať ráz, celkovo ho hrozne trápil problém jedla, asi preto, že on bol úplne zosušný. Pozval ma na návštevu do Leopoldova a slúbil mi tam aj rande, že mám určite dôjsť. Podal mi ruku, že ja som Jano Vřba, ale mne to skôr pripadalo, že ja som Duško Vřba. Mal som čo robiť, aby som to vydržal v tom stave, hovoril som mu tiež svoje halušky, akože nemám teraz práve priateľa, a on na to, že nech teda prídem, že tam mi vyberie riadneho chlapa. Proste horor, haluz maximálnaja!

Ako som vystúpil na Mierku, musel som sa rehotáť. Maník mi ešte kýval a celý bus zízal raz na mňa, raz na týpka z Leopoldova. Vyrzil som k Lívii, stretali sme sa pod tou striebornou guľou. Maník musel byť sklamaný, keď ma s ňou videl – pusa, pusa a ešte jedna. Tuším v Paríži si dávajú až štyri. Lívia mala tie nové šité gate, čo hádzali dúhové odlesky (musím sa jej spýtať na tú látku), a kožušok, čo sme dneska spolu kúpili v Terranke. Kočica! Chytili sme sa za ruky, len tak ako kamoši, a vyrazili sme podchodom za ľuďmi do Budha Baru.

CHYSTAČKA (piatok poobede)

Lívia sa asi hodinu rozhodovala medzi zeleným a modrým kožuškom. Chcel som si kúpiť taký istý, tak sme si prehadzovali veci cez kabínky, úplný chaos sme tam narobili. Vecičky lietali sem a tam. Lívia behala po Terranke v ponožkách v rytme tej hroznej talianskej hudby, čo tam hrajú. Poskúšali sme parádne šatičky, máme s Líviou to isté číslo, teda väčšinou nám obom sadne eMko. To je ale v Terranke problém, lebo eMká sa vyberú prvé a zostanú len XSká – špecialita tohto obchodu, fakt číslo pre bábiky. *To oblečie len Tinka po akčoške, keď má dve-tri kilá dole.* Trochu som pribral v ritke, ale Lívinka mi tvrdila, že by som bol aj tak najkrajšia baba, keby som bol baba. Lepili sme sa na zrkadlo a tá chudina, čo dáva štítky do kabínok, z nás začala byť pekne nervózna: „Budete si to umývať, decká!“ *Okena – skladujte z dosahu detí!*

Vzali sme modrý chlpatučký kožušok, tenké kvetované šaty a zvonové čierne lesklé gate pre mňa. Lívia si ho hodila hneď na seba. Nasadli sme do eliny jako dve osôbky z inej planéty. Niekedy mám pocit, že nás tá hudba urobila tak nejak krajšími. Ľudia si tam všetci sedia, celí siví s ksichtmi jak zavárané uhorky v permanentnej depke, a trápia sa tým, čo bolo v robote a čo bude doma. Pod nohami igelitky Tesco a štrachajú si to smutne do svojich smutných bytov ku svojim smutným rodinkám. Lívia sa nahlas rehoce a cvaká si už dvadsiaty raz lístok. Začnem ju šteklieť pod tým anjelským modručkým kožuškom, až sa zvíja a vykrikuje na celý vozeň: „Prestaň, lebo sa fakt pošťim! Došťim sa, ty blbý!“ Stojí v malej mláčke krvi. *Už je to tu, dostal som krásny! Stojíš v tom.* Tečie to z jednej

igelitky Tesco. Dedko tam má mäso a na podlahu kvapká krv. Lívia urobí dva kroky dozadu na desaťcentimetrových podrážkach, dokonale izolovaná od podlahy. Chytí ma za ruku a dáme si parádnu pusku, mal som pocit, že sme prestali dýchať.

Vydýchli sme až pred štúdiom, kde sme mali vyzdvihnúť Tinku. Sedkala si v koženom kresle ako u zubára, jazyk zakvačený kliešťami vonku, preletela ihla a šup, je to. Ešte si vykloktaj a chvíľku posed', aby ti nedošlo zle. Miro si listuje katalógy s holými potetovanými babenami rozvalený na koženom gauči. Tinka niečo šuše Lívii o tom, že dva dni nebude môcť fajčiť a normálne jesť. Obzerá si jazyčisko v zrkadle, Lívia ju povzbudzuje, že sa s tým bude parádne bozkávať. Miro mení katalóg. Rozmýšľam, že z budúcej výplaty si dám spraviť piercing do pupku – *mal som si kúpiť to krátke tričko v Terranke.* Miro telefonuje, potom sa zdvihne, že už musí ísť. Má ešte stretnutie, aby kúpil kolieska od nejakého Brňáka. Rozpustíme to – *takže stretneme sa o deviatej v Budhovi...*

PRÁČIČKA / ROBOTISKO (piatok doobeda)

Mám diskmena v ušoch a v ruke hadicu od vysávača. Plazím sa po kolenách popod posteľ. Musí byť bohovsky mäkká, najradšej by som sa tam vystrel. Haluška č. 8: Chcel by som si pochrápať pod tými voňavučkými perinami. Točil by som sa jako vrtielka – ja sa vždy točím, keď spím, a zožmolkal by som plachtu na tenký pásik. Ten by som zhodil z okna a vyplazil sa s fľaškou z minibaru von do života. Pekne by som to vypil s ľuďmi pri Dunaji... *Asi tu dnes skapééem!* Modlím sa k hodinkám, aby si švihli a ukončili to trápenie. Vyslyšia ma až o štvrtej. Naozaj zúfalé. Čorknem jeden orchideový kvet z vázy na wécku a idem do ulíc – smer Tesco.

Lívia sa opiera o pult a zjavne umiera. Medzi tými plagátmi s dokonalými babenkami vyzerá pod tescosvetlom dosť znudene a unavene. Za posledné mesiace schudla. Môžeme si teraz požičovať veci. *Čau, princezná, prišiel som ťa vyslobodiť.* Zastoknem jej carltonkvietok za ucho. Dáva mi ovoniavať vzorky parfumov – vždy sa tu u nej zadara navoniam. *Dostal som správičku od Tinky, prečítam ti to: Caf Dusko, prezi to dneska a dojdi za nami do Studia – davam si robit nausnicku do jazyka. Sme tam od 5.* *Tinka@Miro* Lívia sa preberá k životu – balí si veci a necháva tam svoju znudenú kolegyňu. *Najskôr dostaneš vyhadzov, že? Kašli na to, nájdeš si niečo lepšie. Pôjdeme spolu robiť do Rakúska, môžem sa tu na všetko vykakat!* Lívinka vezme do tašky zopár voňaviek spod pultu a ide me. *Dneska to bude paráda, uvidíš. Máme pred sebou celý víkend. Uvedom si to! Hodiny a hodiny. Bude to namakané! Holka, dneska odštartujeme večnosť! Ueee!*

Životopis

Zuska Kepplová

Narodená: 6. 1. 1982 v Bratislave

Vzdelanie: 1988 – 1996 ZŠ Medzilaborecká
1996–2001 BL Metodova
2001–2005 Bc VŠMU, FTF, D&S

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
Tel./fax: ++43 1 604 87 04
(Dipl.-Ing. Jiří Nováček)
www.sokol-wien.at

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností. Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:

s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová, tel. 586 86 86

Sokolská župa rakouská

www.sokolwien.at

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol-cos.cz

Sokol Luzern

http://dbservice.com/sokol

Sokol Sydney

http://www.sokolsydney.com

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
17:00 – 17:45

Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenisu (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	19:15 – 21:00	stolní tenis
---------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň II

2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 19:30	odbíjená (muži)
	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Středa	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň III/XI

(informace pro zájemce o volejbal: N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80,
e-mail: K.Sterba@gmx.at)

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Středa	19:00 – 21:00	odbíjená (muži)
Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 14:00. Hosté vítáni.

Info: br. Anton Valenta, tel. 01/600 20 20, 0676/964 59 74, fax 01/604 60 12,
e-mail: sokol10@aon.at, www.sokol-x.at

10, Angeligasse 21 – sokolovna

Úterý	18:00 – 19:00	showdance
	19:00 – 20:00	aerobic
	20:00 – 21:00	badminton (ženy)
Středa	21:00 – 22:30	foťbal
	19:00 – 20:00	badminton (muži)
	20:00 – 22:00	odbíjená (mix, Sokol III)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	ladypower
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: tel. 01/713 31 88/20 přes den, e-mail: sokol.12-15@aon.at

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Čtvrtek	17:30 – 19:00	základní cvičení, hry (žactvo)
	19:30 – 21:00	gymnastika „speciál“ (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

Info: tel. 01/480 13 57

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	17:00 – 17:45	cvičení rodičů s dětmi
	18:00 – 19:15	žactvo a dorost
Úterý	19:30 – 21:00	gymnastika „speciál“ (ženy a muži)
Čtvrtek	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)
Pátek	20:00 – 22:00	základní sportovní gymnastika (muži)

Sokol Vídeň XXI

21, Roda Roda-Gasse 7

Úterý	19:00 – 21:20	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

Česká obec sokolská připravuje XIV. všesokolský slet 2006

Záštitu nad XIV. všesokolským sletem 2006 převzal prezident republiky Václav Klaus.

Všesokolské slety se staly přehlídkou činnosti Sokola a jeho široké péče o členstvo v duchu Tyršových zásad všestranného rozvoje člověka.

První slet se uskutečnil již v roce 1882 na oslavu dvaceti let sokolské organizace. Prahou tehdy prošel malebný průvod na Střelecký ostrov, kde vystoupilo poprvé hromadně na 700 mužů pod velením náčelníka Miroslava Tyrše. Další slety se často konaly v době politicky vypjaté a posilovaly národní uvědomění.

V době mezi válkami se ustálilo pořádání sletů v šestiletých cyklech (1920, 1926, 1932, 1938) a tuto tradici převzala Česká obec sokolská i nyní pro slety konané po své obnově (XII. slet 1994, XIII. slet 2000 a XIV. slet 2006).

Naši předkové razili zásadu, že po skončení sletu jednoho začíná ihned příprava dalšího. A proto panuje v současné době v pražském Tyršově domě čilý ruch, směřující k XIV. všesokolskému sletu, který se uskuteční již v létě příštího roku.

Jako první se dala do práce programová a režijní komise ČOS, která vypsalá konkurz na hromadná sletová vystoupení. Ozvala se řada autorů osvědčených i těch mladších, kteří vytvořili originální skladby pro cvičence různého věku. Nejmenší děti budou cvičit s velkými rudými míči, školáci s počítadly nebo plovacími deskami, na karimatkách, žíněnkách i trampolínkách – podle výběru a přání svých cvičitelů. Ženy si mohou vybrat z několika skladeb rytmického rázu se spoustou útvary změn a s použitím stuh, šál nebo bubínků, případně zvolí skladbu aerobického typu. Muži si zacvičí další variantu oblíbených Chlapáků, mladší členstvo ukáže využití stepových bedýnek, senioři vyjádří svižným pohybem melodie Karla Hašlera. Objeví se i skladby neobvyklé – Zpěv naděje připomene osvědčené reje žen z dob největší slávy Sokola a úplnou novinkou bude mezinárodní skladba „pro příchod“, nazvaná .Pozdrav Tobě. O významu sletu svědčí to, že hudební doprovody ke skladbám obstarali známí soudobí skladatelé a kapely.

Charakter skladeb se od doby našich předků poněkud změnil. Jsou modernější v pohybu, celkových tvarech na ploše i v hudbě. Dnešní doba již smetla efektní přesuny velkých bloků, uplatňované dříve na velkém strahovském stadionu. Hlavní vystoupení se budou konat na stadionu Rošického a podobné jsou i prostory pro župní slety v krajích. Zmenšil se také počet cvičenců, proto bylo zvoleno více skladeb, ale pro menší celky. Autoři respektují také nový pohled diváka, který bude k cvičební ploše daleko blíže. Proslulá „česká škola hromadných vystoupení“ se tedy vyvíjí dále.

V současné době již mají sokolské jednoty tištěné popisy skladeb, hudební nahrávky a videokazety a cvičitelé

se zúčastňují ústředních, župních a oblastních nácviků pro jednotlivé skladby. Nadšení pro slet zasahuje stále tisíce cvičenců a někteří vystoupí i ve více skladbách.

Hlavní vystoupení na Strahově se uskuteční 5. července 2006 večer (I. program) a 6. července 2006 odpoledne (II. program). Kromě toho mohou diváci zhlédnout oba programy na generálních zkouškách vždy o den dříve.

XIV. všesokolský slet – to nejsou jen hromadná vystoupení na Strahově. Všechny připravované akce ukáží veřejnosti celou šíři sokolské činnosti. Slet začne již na podzim 2005 široce rozloženým štafetovým během, který zamíří z Prahy po 14 trasách do sídel všech žup s poselstvím o zahájení sletu.

Na hlavní sletové dny budou cvičenci přijíždět do Prahy již v sobotu 1. července 2006, kdy se také uskuteční slavnostní zahájení sletu SOKOL GALA v nové Sazka Aréně, slibující bohatý program. V neděli 2. července 2006 dopoledne projde Prahou sletový průvod, v němž kromě tisíců cvičenců z českých žup půjdou i spřátelené organizace a delegace členů Světového svazu sokolstva z různých zemí.

Po celou dobu sletu budou probíhat na různých místech Prahy veřejná pódiová vystoupení sokolských gymnastů a kulturních souborů. Praha také přivítá sportovce, kteří se zúčastní sletových soutěží v různých druzích sportů.

Po úspěchu na posledním sletu přijedou do Prahy opět folklorní soubory z několika oblastí Čech a Moravy, které obohatí svým vystoupením hlavní program na Strahově a samozřejmě i průvod a společenské večery. Svůj obsáhlý program připravují též turisté, kteří uskuteční již před sletem 14 pochodů po trasách slavných výletů našich předků, konaných v prvních letech Sokola na sklonku 19. století,

S napětím je očekávána i náročná akce KAMENY, oslavující svou reprízou kladení základních kamenů k Tyršovu domu před 80 lety. Ze stejných míst slovan-ských zemí přinesou expedice podobné kameny, které vsadí opět do zdí tělocvičny Tyršova domu jako vděk a dík předkům za vybudování tohoto sokolského stánku. Zde se nakonec bude konat turistický sraz a jako obvykle slet zakončí společenské setkání sokolů z celého světa. Sláva sokolských sletů je tedy obnovena. Zveme na sletové dny začátkem července 2006 všechny, kdo mají sokolskou myšlenku rádi.

Zlata Kozáková, Česká obec sokolská

Expedice Kameny 2005

Letos na jaře si připomínáme 80 let od otevření Tyršova domu.

V roce 1922 byl Čs. obcí sokolskou zakoupen pozemek pro Tyršův dům na Malé Straně a již o rok později byly do Prahy přivezeny základní kameny ze šesti významných míst slovan-ských zemí. Nesou nápisy Radhošť, Kriváň (Slovensko), Triglav (Slovinsko), Lysá hora, Říp, Černig (bývalá Podkarpatská Rus). Byly zabudovány do nádvorní zdi velké tělocvičny.

Obnovit jejich slávu se rozhodlo náčelnictvo ČOS. Na návrh bratra Jiřího Němce, předsedy komise pro pobyt v přírodě, se na počest XIV. všesokolského sletu uskuteční Expedice Kameny, plánovaná na období od kvě-

na 2005 do června 2006. Začala vzpomínkovým večerem v květnu 2005 při oslavách 80. výročí otevření Tyršova domu a pokračuje výpravami sokolských turistů na jmenované vrcholy, z nichž budou sneseny nové (menší) kameny. Bude mezi nimi navíc i kámen z řeky Aacha v tyrolském Oetzau, kde skončil v roce 1884 dr. Miroslav Tyrš. Všechny budou uloženy do pamětní desky, která přibude ke zdi Tyršova domu během sletových dnů v červenci 2006.

měsíčník Sokol 6/7 2005

Přední český volejbalista do Vídně

Z Čech do Rakouska nemíří jenom fotbalisté, ale i sportovci z jiných odvětví. Například do předního vídeňského volejbalového celku HotVolley zamířil jeden z nejlepších českých hráčů, libero české reprezentace Přemysl Obdržálek, který předtím působil v Opavě. Do Rakouska ho přilákal český trenér HotVolley Pavel Třešňák. Rakouský klub s českými posilami si klade vysoké cíle – vedle návratu na první místo v domácí lize by rád uspěl i ve volejbalové Lize mistrů. Osmadvacetiletý Obdržálek by se měl podle představy funkcionářů stát jedním z opor mužstva při plánovaném vítězném tažení soutěže.

(MaFr)

Bejbl vidí v Rapidu novou motivaci

Za největší posilu vídeňského Rapidu považují jeho fanoušci podle výsledků ankety českého středního obránce, třiatřicetiletého českého reprezentanta Radka Bejbla, který přišel z pražské Slavie. V předchozích několika sezónách se mu příliš nevedlo a v přechodu vidí šanci na pozitivní zlom. Bejbl pamatuje ligové prvenství Slavie před devíti lety, ale podle jeho slov současná atmosféra v pražském týmu, potýkajícím se s finančními problémy, přispěla k jeho odchodu do Rakouska. Rapid Vídeň přitom o jeho služby projevoval již před dvěma lety. Bejbl nyní podepsal dvouletý kontrakt a našel si již bydlení v 11. okrese. Do Vídně se s ním stěhuje i manželka a jeho dva synové, kteří zde budou chodit do školy. Bejbl s Rapidem absolvoval letní přípravu, jejíž podoba se mu velice zamlouvala. Zatím však ještě určité problémy s jazyky. Díky svým předchozím angažmá v Atlétiku Madrid a Racingu Lens se sice domluví španělsky a francouzsky a částečně ovládá i angličtinu, jeho němčina však údajně stále dost pokulhává. Přitom od středního obránce se očekává, že bude na hřišti dirigovat defenzívu. S některými hráči se sice může Bejbl domluvit ve své mateřštině, protože v Rapidu našli angažmá i další Čech Marek Kincl a Slováci Jozef Valachovič, Vladimír Labant a Peter Hlinka, ale přesto se bývalý slávista raději rychle zdokonaluje v dalším cizím jazyce. Rapid Vídeň by rád obhájil prvenství v domácí soutěži a proboujel se i do Ligy mistrů, v cestě mu však vedle městského rivala Austrie bude stát pravděpodobně i Salcburk, který díky štědré ruce Dietricha Mateschitze před sezónou výrazně posílil svůj kádr. Lze proto očekávat, že na postu středního obránce nebude mít Bejbl rozhodně na růžích ustláno. Pokud však v náročném zkoušce obstojí, bude se moci hrdě zařadit po bok legend českého fotbalu, které v minulosti oblékli dres Rapidu. Jedná se přitom o tak slavná jména, jako byl například proslulý Pepa Bican nebo míčový kouzelník Antonín Panenka.

(MaFr)

Novotná si při uvedení Síně slávy připomněla nejslavnější porážku

Sám prezident tenisové Síně slávy Tony Trabert uvedl do elitní společnosti v americkém Newportu českou tenistku Janu Novotnou. Společně s wimbledonskou vítězkou z roku 1998 vstoupili během padesátiminutového ceremoniálu mezi legendy také další slavní hráči Jim Courier, Yannick Noah a bývalý funkcionář Burch Buchholz. Brněnská rodačka Novotná při svém uvedení označila jako nejdůležitější moment kariéry nikoli jeden z mnoha vyhraných turnajů, ale naopak památnou prohru ve wimbledonském finále v roce 1993. Zápas se Steffi Grafovou, v jehož rozhodující sadě vedla česká tenistka již 4:1 a nakonec ho prohrála, měl pro ni velký význam.

V Helsinkách dvaadvacátí

Výprava českých atletů obsadila na mistrovství světa v Helsinkách v hodnocení zemí dvaadvacáté místo. Zasloužili se o to stříbrný desetibojař Roman Šebrle a tyčkařka Pavla Hamáčková s diskařkou Věrou Cechlovou-Pospíšilovou, které vybojovaly bronzové medaile. Desetibojař Roman Šebrle toužil po zlatu, ale soupeř, Američan Bryan Clay byl tentokrát lepší. Lékař české výpravy se ale zřejmě dopustil vážné chyby, která mohla skončit diskvalifikací obou našich desetibojařů – Romana Šebrleho i osmého Tomáše Dvořáka. Před poslední disciplínou jim totiž injekčně podal dávku glukózy. Finové na to upozornili antidopingové komisaře, kteří až po dramatických hodinách čekání jednoznačně konstatovali, že o doping nešlo. Šebrlemu to ale bere chuť do dalšího letošního závodění.

Letošní Auto Štangl Bohemia Rallye Historic

Na pražském Výstavišti byly oceněny nejlepší posádky historických automobilů, které se zúčastnily letošního Auto Štangl Bohemia Rallye Historic. Absolutním vítězem se stala posádka Jiří Sudík – Dalibor Gondík, kteří startovali se žlutým vozem Iso Grifo z roku 1969. Soutěžilo se v pěti kategoriích podle stáří automobilů. Vyhlášením vítězů veteránské rallye vyvrcholila čtyřdenní přehlídka historických automobilů Retro Prague 2005.

Na třídní rallye s minimální délkou tratě 400 kilometrů však nejde o maximální rychlost, ale o její dodržování na hodnotě 40 kilometrů za hodinu. Trasa závodu veterány v uplynulých dnech zavedla do centra Prahy, ke Slapské přehradě i do sázavského kláštera. Mezinárodní sdružení veteránů FIVA zařadilo pražskou rallye do skupiny A mezi nejvýznamnější evropské sportovní soutěže tohoto druhu. Nejstarším účastníkem přehlídky a rallye byl Oldsmobile Curved Dash 6C, rok výroby 1904, Rakušana Franze Hofera. Mezi nejvýznamnější exponáty Retro Prague byl stoletý model renaulta z omezené série, Benz z roku 1914, jaké jsou údajně na světě jen dva, a chloubou salonu „zelená bohyně“ Daimler, kterých bylo vyrobeno jen sedm. Neztratily se ani nablýskané české vozy Laurin & Klement 110 z roku 1925, Škoda 645 z roku 1929 a Škoda Populár Monte Carlo, která opustila škodovácké dílny v roce 1937. V kategorii vozů vyrobených do roku 1930 zvítězil BMW Dixi z roku 1928 s německým jezdcem Gottliebem Strozem, v kategorii do roku 1945 Škoda Populár Monte Carlo (1937) manželů Toušových a v kategorii E vozů do

roku 1960 převzal pohár a zlatý věnec Rakušan Franz Schi-ep s Jaguarem XK 150 (1959). Mezi motocykly se nejlépe umístila Praga BD 500 z roku 1927 Petra Moravce.

Pohár vévody z Edinburghu předal v Mariánských Lázních princ Edward

Mariánské Lázně a Prahu na dva dny navštívil syn britské královny Alžběty II. princ Edward.

V západočeských lázních zahájil benefiční golfový turnaj a předal Pohár vévody z Edinburghu mladým českým golfistům. V Praze udělil Cenu vévody z Edinburghu účastníkům české varianty celosvětového dobrovolného programu pro mládež Edie (zdrobnělina od Edward), který

je součástí mezinárodního programu Cena vévody z Edinburghu.

K Ediemu, který si klade za cíl pozitivní nasměrování a motivování mladých lidí podporou sportovních aktivit a praktických dovedností, se zapojili Češi ve věku od 14 do 25 let. Dva nejlepší hráče lázeňského turnaje čeká postup do světového finále, které se odehraje 2. až 6. října. Golfový turnaj je zároveň spojen s oslavami 100. výročí Královského golfového klubu Mariánské Lázně. Provoz tamního golfového hřiště shodou okolností zahájil prapradědeček prince Edwarda, král Eduard VII. Místní golfový klub má od roku 2003 od královny Alžběty II. přiznáno právo používat přídomek „královský“, údajně jako jediný klub mimo území britského Společenství.

První celostátní spartakiáda

Koncem června 1955 začala v Praze První celostátní spartakiáda. Tato propagandistická akce navazovala na ideu sokolských sletů a založila tradici nejmasovějšího komunistického rituálu. Doposud jí kupodivu nevěnoval pozornost žádný historik.

Když Zlata Kozáková v redakci časopisu Sokol v pražském Tyršově domě vypráví svůj životní příběh, těžko by jí někdo hádal jejich třiaosmdesát let. Pečlivě formuluje, neodbočuje od tématu a každou větou dává najevo své celoživotní okouzlení sokolstvem. Její babička cvičila na IV. sletu v roce 1901, kdy se poprvé mohly aktivně předvést ženy-sokolky. Matka to ještě za Rakouska-Uherska dotáhla na župní náčelnici. Rodiče se seznámili v modřanské sokolovně. Do té malá Zlata chodila cvičit již od tří let. Na sletu v roce 1932 cvičila jako žákyně, o šest let později jako dorostenka. Za války, když byl Sokol zakázán, působila v basketbalovém oddílu LTC Praha. Po osvobození začala studovat tělocvik a zeměpis a v Sokole se angažovala jako cvičitelka. V roce 1948 cvičila na Strahově kužele žen.

„Hrozně lilo, takže se skladba musela opakovat,“ vzpomíná. „Já při tom tak nastydla, že jsem nemohla do průvodu, v němž se pak skandovala protikomunistická hesla. Ale to mi nepomohlo. Na podzim mě stejně akční výbor v Modřanech ze Sokola vyloučil. Dnes mé vnučky nemohou pochopit, jak mě akční výbor Národního výboru mohl vyloučit z nějakého spolku. Tehdejší doba je už dnes nepochopitelná.“ Zlata Kozáková měla štěstí, že na podzim 1948 stačila ještě udělat státnice. Přestěhovala se do Uničova, kde její manžel našel práci, a začala učit na jedenáctiletce. S dětmi se po škole věnovala nepovinnému tělocviku, který vedla v sokolském duchu. Na podzim 1954 se v rámci školního tělocviku začalo nacvičovat na spartakiádu. Paní Kozáková se podílela také na organizaci okresní spartakiády. „Dělali jsme to z jakéhosi vzduchu,“ říká. „Chtěli jsme ukázat, že tohle umíme jen my sokolové. Pokud jsme mohli, dělali jsme to bez těch hesel a fangliček, zajímala nás odborná stránka. My jsme v tom neviděli politiku. Opravdu ne. Necítili jsme to jako oslavu režimu. Byla v tom spíše jakási nostalgie nad slety.“

Jedenáctý sokolský slet na přelomu června a července 1948 byl nejmasovějším protestem proti nastupující komunistické diktatuře. O sedm let později se uskutečnila první spartakiáda. Jeden milion cvičenců a dva miliony diváků se staly aktéry a svědky gigantické apoteózy komunistického režimu. Jak si vysvětlit, že sletu v roce 1948 a spartakiády v roce 1955 se účastnili ti samí lidé?

Zkušenost Zlata Kozákové není ojedinělá, na druhé straně se však nedá ani generalizovat. Mnozí, zejména řadoví sokolové se spartakiád nikdy nezúčastnili. Hned v přízemí Tyršova domu má svou malou místnost „věrná garda“ – klub sokolů a hlavně sokolek v seniorském věku. Během týdne se tu střídají pod obrazy Tyrše, Fügnera a hesly z Masaryka a starají se o hosty. Jednou z členek je i Dagmar Pechová (84), která byla v roce 1948 vyloučena ze Sokola stejně jako Zlata Kozáková. Na spartakiádu nikdy nenacvičovala, také proto, že jí k tomu nikdo nenutil. Přesto se na spartakiády chodila alespoň dívat. „Sokol byl srdeční záležitost, kdežto spartakiáda byla estráda,“ reaguje na otázku, jaký hlavní rozdíl vidí mezi slety a spartakiádami.

Na počátku roku 1948 měla Československá obec sokolská (ČOS) včetně dorostenců a žáků přes milion členů. Politicky tíhla k národně-socialistické straně. Čistky po komunistickém převratu byly relativně mírné: nová vláda měla zájem na zdárném průběhu připravovaného sletu, takže se spokojila s výměnou starosty Sokola, národně-socialistického poslance Antonína Hřebíka za staříčkého a naivního Josefa Truhláře. Nespokojenost sokolů s novým režimem však vzrůstala, a to zejména poté, co 7. června abdikoval prezident Beneš.

Co se dělo na sletu

„Ve výjimečné atmosféře sletových dní,“ napsal historik Dušan Janák, „se na straně jedné návštěvníci a obyvatelé Prahy přestávali bát veřejně projevit své mínění, na straně druhé zesílily provokace a represe bezpečnostních složek, zvláště StB“. Demonstrace vyvrcholily v závěrečném slavnostním průvodu 6. července. Před vládní lóží na Staroměstském náměstí, v níž seděl prezident Gottwald, pochodovala většina sokolů mlčky, s hlavou odvrácenou na opačnou stranu. Davy v průvodu skandovaly hesla jako „Nedáme si diktovat, koho máme milovat“, „Zabili nám Masaryka, Beneše jim nedáme“ či „Ať to slyší celý svět, Beneš musí na Hrad zpět“. Z balkonu filozofické fakulty pozoroval sokolský průvod romanista Václav Černý a říkal si: „Co by se stalo, kdyby na náměstí pode mnou čelo kterékoli župy zahrulo náhle přes most a zamířilo rovnou k Hradu. Kdo mohl zabránit tisícům a desetitisícům mužů obsadit sídlo československých prezidentů a jednat po svém?“

Historické
ohlédnutí

Ještě během sletu bylo zatčeno více než 200 osob – kola represe se naplno začala roztáčet až po jeho skončení. Stranické vedení, které o situaci v Sokole jednalo 19. července, se rozhodlo „ukázat tvrdou ruku“: ministr informací Václav Kopecký navrhoval vůči „provokatérům v Sokole vyvolat pogromovou náladu“, Klement Gottwald pak prohlásil, „ať raději Sokol nefunguje, než aby fungoval proti nám“. Proti Sokolu byla zahájena agresivní kampaň v tisku, která se ještě vystupňovala po pohřbu prezidenta Beneše 8. září. Vzápětí byl Sokol obviněn z přípravy puče. Čistky začaly mít masový charakter, do listopadu bylo ze Sokola vyloučeno jedenáct a půl tisíce osob a patnáct set dalších bylo zbaveno funkcí. Ti, kteří se vzpouzeli – aktivní tu byla zejména ostravská župa -, putovali za mříže. „Do akčních výborů však vstupovalo také mnoho poctivých sokolů, kteří chtěli zachránit své jednoty,“ říká bývalý sokolský náčelník Jiří Žižka (83). Politika „bránění horšímu“, tehdy dobře známá z období protektorátu, však nakonec vedla k tomu, že Sokol zmizel jako samostatný spolek a „sokolský duch“ se projevoval jen ve skrytu mezi podobně smýšlejícími. Ze Sokola se stala poslušná organizace Národní fronty a od roku 1952, kdy byla tělovýchova zorganizována podle sovětského vzoru, bylo pole jeho působnosti omezeno na dospělé osoby na venkově a v menších městech.

Přestože První celostátní spartakiáda byla nepochybně největší propagandistickou akcí komunistického režimu v 50. letech, doposud se jí podrobně nezabýval žádný historik. Záhadou tak dodnes zůstává, kdo a kdy přišel s nápadem na její uspořádání. Podle historika Františka Koláře vyšla iniciativa z okruhu bývalých činitelů Federace dělnických tělovýchovných jednot (FDTJ), kteří získali vlivná místa v komunistickém systému tělovýchovy. I přesná datace je nejistá: přípravu spartakiády projednával Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport (SVTVS) již 20. října 1953 a 30. listopadu ji schválil politický sekretariát ÚV KSČ. Dá se tedy předpokládat, že samotná idea vznikla někdy v měsících po Stalinově smrti. Zcela jasná je tak pouze etymologie názvu: pro vystoupení komunistické FDTJ v roce 1921 na pražských Manínách jej vymyslel Jiří František Chaloupecký, který se nechal inspirovat jménem vůdce vzpoury římských otroků.

Spartakiáda byla od počátku pojímána jako vyvrcholení oslav 10. výročí osvobození země Rudou armádou. Zahájení bylo plánováno na 26. února 1955, její součástí byly lyžařské závody, přebory v zimních sportech, štafetové běhy a další sportovní akce, květen zůstal rezervován na okresní a krajské spartakiády, vrcholem se stala celostátní spartakiáda organizovaná v týdnech, které dříve patřily sletům. Komunistické vedení věnovalo akci mimořádnou pozornost: v letech 1954–1955 se o ní jednalo na dvanácti zasedáních nejvyššího stranického orgánu – politbyra. Již na počátku července 1954 schválilo politbyro návrh rozpočtu (výdaje 45 milionů, příjmy 26,5 milionu korun) a ideového programu cvičení. V přijatém dokumentu se tak můžeme třeba dočíst, že skladba mužů symbolicky vyjadřuje, „jak jednotou dělnické třídy dosáhli pracující vítězství“, nebo že závěr skladby Rudé Hvězdy „bude výrazem lásky, vděčnosti a věrnosti Sovětskému svazu, jak ji vyjadřuje heslo: ‚Nad husitskou Prahou po staletí příští Stalinova socha bude stát‘“.

Od září 1954 začaly nácviky na školách a učilištích. Vyhnut se jim nemohli ani žáci, ani učitelé tělocviku. „Jed-

nou jsem učitelce řekl, že bychom měli raději hrát fotbal než pořád nacvičovat,“ vzpomíná právník Petr Kvaček (64), tehdy žák osmé třídy, na přípravu spartakiády ve Svobodě nad Úpou. „Okamžitě zavelela: všichni do řady! Kvaček, dva kroky vpřed! A pak mi dala takovou facku, že jsem zase zalétl zpět.“ Tam, kde nešlo cvičení nařídit, byly problémy větší. „Největší potíže a poměrně nejmenší účast v nácviku na spartakiádu je ve velkých závodech,“ píše se v jedné zprávě předložené politbyru. „Tak ku příkladu v Leninových závodech v Plzni (tedy Škodovce) nacvičovalo koncem listopadu 170 mužů, 200 žen a 42 dorostu.“ Nedostatky jiného druhu se projevíly v armádě: „nácvik provádějí soudruzi, kteří v civilním životě podobné funkce nezastávali“ – takže to podle toho vypadalo.

Nedostatky v přípravě stály na podzim 1954 místo předsedu SVTVS generál plukovníka Františka Jandu. Do čela této instituce, která byla za přípravu spartakiády odpovědná, se dostal dosavadní náměstek Václav Pleskot. Od politbyra to byl dobrý tah: tehdy devětadvacetiletý Pleskot byl inteligentní, charismatický, ambiciózní a navíc bývalý sokol. „Prosadil jsem, aby se na organizaci spartakiády více podíleli staří sokolové a aby celá akce dostala celonárodní charakter,“ vzpomínal Pleskot v březnu 2001. Dokumenty tuto změnu potvrzují. V polovině prosince byl politbyru předložen ke schválení seznam osob, které chtěli organizátoři na spartakiádu pozvat. Stenograf zachytil diskusi nad návrhem, v níž Václav Kopecký prohlásil: „polit. velmi důležité dát Spartakiádě vlasteneckonárodní ráz – tradice z r. 1938 – pozvat daleko víc lidí ze zahraničí – ve spojení se Slov(anským) výborem Sokol z USA a Kanady...“ Kopecký ostatní členy politbyra zřejmě přesvědčil, protože do usnesení přibylo pozvání „zahraničních Sokolů a krajanů z USA, Kanady, Argentiny, Rakouska, Jugoslávie a dalších západních zemí“.

Proti imperialistickým rozvědkám

Zatímco štáb spartakiády plánoval dopravu, ubytování a stravování statisíců lidí a cvičenci s větším či menším elánem nacvičovali, připravovalo se ve skrytu také ministerstvo vnitra. Již 17. prosince 1954 byl zřízen hlavní štáb, který měl koordinovat všechny úkoly spojené se spartakiádou. „Podle zjištěných signálů budou se agentury imperialistických rozvědek i domácí reakce snažit provokacemi, diversemi a jinými nepřátelskými činy narušit průběh oslav,“ stojí v tajném rozkazu ministra vnitra Rudolfa Baráka z 9. dubna 1955. Náčelníci všech operativních správ dostali za úkol „získat agenturu z řad cvičenců a funkcionářů“, „zajistit v ubytovacích podnicích agenturní obsazení zahraničních hostů z kapitalistických států“ a „provádět stále likvidaci zjištěných protistátních skupin a zavést ihned aktivní vyšetřování zatčených osob“. Další rozkaz z 18. června vyhlášoval na spartakiádní dny stoprocentní pohotovost všech příslušníků operativních správ. Nad pořádkem mělo během spartakiády jen v Praze bdít 3 445 příslušníků Veřejné bezpečnosti, další stovky byly mobilizovány na příjezdových trasách. Tyto přípravy se zřejmě neminuly účinkem, protože neexistuje žádný doklad, že by během spartakiády došlo k nějakému protikomunistickému vystoupení. Spartakiádu zahájilo 23. června vztyčení československé a sovětské vlajky a obě hymny. Dříve sletovému stadionu teď vévodilo heslo „Připraven k práci a obraně

vlasti". Ve skladbách žactva a dorostu, které probíhaly po tři dny, byla sokolská tradice poměrně zachována, přestože sestavy obsahovaly mnohé budovatelské motivy (malé děti cvičily s krychlemi, učňovská mládež zase vytvářela obrazce ozubených kol). Vrchol militantnosti naopak představovaly dny svazarmu a ozbrojených sil, které spartakiádu uzavíraly. Svazarmovci nejprve vytvořili obrovskou pěticípou hvězdu, pak přelézali překážky v plynových maskách, následovalo cvičení s puškami a program zakončil parašutistický výsadek. Den ozbrojených sil zahájili esenbáci, kteří nepochodovali na stadion v uniformách za doprovodu těchto veršů: „Před námi hrdina a jeho čistý štít – / sovětské země bezpečnostní sbor; / jak Felix Dzeržinský chcem nepřítele bít / a jeho ČEKA zůstane náš vzor!“ Svě hodinové vystoupení, v němž cvičili také se samopaly, zakončili sborově zpívaným refrénem „Nad husitskou Prahou po staletí příští Stalinova socha bude stát“. Nástup vojáků byl ještě impozantnější: na stadion vjely tanky doprovázené verši Karla Šiktance a Josefa Kainara. Vojáci cvičili nejprve s dětmi, dále s kládami, na bradlech a na závěr v polních uniformách s puškami a bodáky.

Dobový tisk zaplňovaly lyrické výlevy plné „urostlých a krásných dívek“, „nadšeného přívalu mladosti“ či slz, které se derou do oka „nad monumentální krásou masových cvičení.“ „Ale což toto není obraz socialismu, což toto není chrám lidské myšlenky, což toto není triumf humanismu?“ tázal se řečnický v Literárních novinách kritik Sergej Machonin. Spisovatel J. V. Pleva – autor dobové povinné četby Malý Bobeš – si zase v Rudém právu povšiml, že „pražské ulice jsou plny urostlých, statných dobře živých dětí“, zatímco „dětství nás proletářů z vesnice bylo zakřivené, nesmělé, plné bázlivosti, ostychu a věčně nasasyčené, hladové...“.

Stranou nezůstávali ani hosté z ciziny: „Bože, nalezl jsem zemi s lidmi tak dobře živými, plnými radosti, s nadšením cvičícími na spartakiádě,“ svěřil se francouzský malíř Fernand Leger Československému rozhlasu. Doboví propagandisté se neubránili ani srovnání se sokolskými slety. „To nebyl žádný slet v jiné podobě. To byl zcela nový druh velkolepé demonstrace: před očima světa vystoupil na strahovský stadion, na tribuny, do pražských ulic sám lid, aby řekl, co má rád, co umí, a kam míří,“ psal v Literárních novinách spisovatel Norbert Frýd.

Reakce exilových publicistů svědčí o tom, že je nepochybný úspěch první spartakiády poněkud zaskočil. Týdeník Čechoslovák, vydávaný v Londýně Josefem Jostenem, v červnu informoval, že do Montrealu se slétají američtí a kanadští sokoli, „aby odpověděli na komunistickou ‚spartakiádu‘ pořádanou v téže době v Praze“. O tomto sletu se již čtenáři nic nedozvěděli a o pět týdnů později se mohli pod velkou fotografií ze spartakiády dočíst, že „na Strahově se opakuje obraz sletu z r. 1948 a i sletů předválečných! Nikdy jsme nenapsali, že se Spartakiáda zhroutí. Ten, kdo žije se svým národem i v exilu, čerpá z tohoto obrazu toto jediné správné poselství: Sokolství v krvi našeho lidu přezívá i krutost sedmiletého cizáckého náporu!“ (podepsáno šifrou R. S.) Československý přehled viděl v srpnu spartakiádu takto: „Přes pozůstatky tradičních sokolských disciplín se přelila invaze orientálního cirkusu, parád známých i československým divákům z filmů sovětských velecirkusů na Rudém náměstí i jinde po vlastech ruských...“ Ve stejné době psal bulletin Svobodná Evropa, že „režim Sokol

potlačil, ale s jeho tradicí marně zápasí. Nezbylo mu proto než ukrást – podle známého komunistického receptu – cizí myšlenku a zkoušet ji přebarvit na červenou.“

Spokojeni byli všichni

Byla spartakiáda opravdu jen cizí myšlenkou přebarvenou na červenou? Taková odpověď by s odstupem padesáti let byla příliš laciná. Nelze nevidět, že původní sokolské hnutí i komunistická tělovýchova, která nacházela své vyjádření na spartakiádách, obsahují řadu shodných rysů, a to nejen v technice masových vystoupení. „Sokolství je v podstatě okopírované německé turnerství,“ říká historik František Kolář. „Podobná hnutí vznikla v 19. století v řadě evropských zemí a jejich prvořadým cílem vždy bylo zvyšování tělesné zdatnosti mladých mužů, aby byli dobře využitelní v armádě.“

O zpolitizování Sokola nemůže být pochyb. Za Rakouska vytvářel Sokol virtuální českou armádu, jejíž příslušníci se dobře osvědčili v legiích i během převratu a obsazování území v roce 1918. Za první republiky šlo o největší spolek, který podporoval politiku Hradu. Sokolské slety měly vždy charakter demonstrace síly, což se zvláště ukázalo na sletu v roce 1938, kdy 29 tisíc mužů cvičilo najednou skladbu „Přísaha republiky“. Také vojáky neposlali na Strahov teprve komunisti – za první republiky se na sletech armáda podílela zcela běžně, a v roce 1938 cvičili dokonce nejen českoslovenští vojáci, ale také vojska spřátelených malodohodových států Rumunska a Jugoslávie. Dokonce i emfatické líčení spartakiádního dění mohlo ve čtenářích novin vyvolávat pocit dějvu. Věty plné adjektiv nadšení pravidelně provázely už sokolské slety.

Komunistický režim dokázal při organizaci spartakiád velmi zručně využít jednu významnou českou národní tradici. Nemusel ji ani příliš měnit: kolektivismus, masovost, militarismus a politizaci najdeme již v Sokole. O tom, že změny byly subtilní a necvičenému oku špatně rozpoznatelné, svědčí účast mnoha sokolů, kteří nezaregistrovali, že se stali aktéry gigantické propagandistické akce systému, který zas tak příliš v lásce neměli.

První spartakiáda úspěšně proběhla a spokojeni mohli být všichni. Václav Pleskot dostal Řád práce a zahájil svou hvězdnou kariéru ve strukturách režimu. Komunistické vedení mohlo světu demonstrovat, že se těší podpoře všeho „pracujícího lidu“. V roce 1955 byl položen základ magického představení, kterým si pak každých pět let režim tuto podporu znovu oživoval (s výjimkou roku 1970, kdy se šamani oprávněně obávali, že jejich kouzlo není dostatečně silné). Staří sokolové dostali prostor, kde si mohli dělat věci „po sokolsku“. Cvičenci se podívali do Prahy, nebo alespoň do krajského města. V bezútěšné nudě 50. let objevili mnozí z nich také docela zábavný způsob trávení volného času. Alespoň ve srovnání se schůzemi či brigádami.

Na otázku, jak mohli staří sokolové cvičit na spartakiádách pod komunistickými hesly, odpovídá Jiří Žižka jen smíchem: „To vám nikdo nevysvětlí,“ říká. „Český národ je zvláštní,“ dodává muž, který připravoval tělocvičnou skladbu pro slet v roce 1948, organizoval spartakiádu a po roce 1989 se stal náčelníkem obnoveného Sokola.

Inu, zvláštní národ.

Český rozhlas 7 Radio Praha / Petr Zídek

Mluvme, jak nám zobák narost

Výrazy a obraty hovorového jazyka budeme muset dříve či později uznat za standardní

Nespisovným jazykem u nás mluví přes šedesát procent mluvčích, přesto se za něj stydíme. Tento stud v nás vyvolává škola i někteří lingvisté, podle kterých je nutné komunikovat pouze ve spisovné češtině. Všudypřítomnost výrazů obecné češtiny nepovažují mnozí odborníci za obohacení spisovného jazyka, ale za jeho prznění.

Oficiální příručky a učebnice nám říkají, že prestižní formu národního jazyka máme jednu – je to náš jazyk spisovný, který ovšem není rodným jazykem nikoho z nás.

V Čechách je situace poměrně jednoduchá; pokud jde o tvarosloví, užíváme zejména v běžném hovoru obecnou češtinu. Na Moravě je situace pestřejší a zajímavější: lidé při komunikaci užívají nářečí, vliv obecné češtiny tu není tak patrný, i když sami moravští lingvisté přiznávají, že tradiční moravský dialekt ustupuje ve prospěch obecné češtiny i tady. Jelikož si jsou Moravané mluvící svým rodným dialektem vědomi regionální omezenosti svého jazyka, jsou víc než mluvčí z Čech ochotni přizpůsobovat svoje vyjadřování směrem k jazyku spisovnému, tedy k jazyku, který popisují příručky, odborně řečeno ke kodifikovanému jazyku. Jejich dialekt plní sice výborně funkci identifikační, ale sami Moravané se při komunikaci s někým „z města“ snaží nedávat příliš najevo svůj místní původ.

„Pražské kurvy“

Z těchto faktů plyne i rozdílná prestiž spisovného vyjadřování v Čechách a na Moravě. Zášť Čechy versus Morava je tak přítomna například i ve fotbalu. Zatímco „ty pražský fanoušci řvali na ty ostravský polský židi, ti ostravští fanouškové skandovali spisovně pražské kurvy.“ V Čechách jednoduše nejde dehonestovat někoho tvaroslovně spisovnou koncovkou, tady se spisovně nenadává. Zato na Moravě často ano.

Spisovnost, která má ve východní části území jinou hodnotu než v té západní, nás spíš rozděluje, než spojuje. Moravané jsou přesvědčeni, že Češi spisovně mluvit neumějí, Češi z Čech pak zas o tom, že na Moravě se mluví nějak divně. Moravané jsou vychovávaní v tom, že oni mluví líp než Češi, a prestiž běžně mluveného slova pak proto chápou taky jinak než Čech. Je to dáno tím, že to líp se překládá jako spisovně? A pokud ano, znamená to, že Češi neumějí být spisovní (nebo tak spisovní) jako Moraváci?

Jak se to dá zjistit?

V oficiálních projevech, které vznikají primárně jako texty psané, hraje prim čeština spisovná.

Stále však přibývá těch veřejných komunikačních situací, ve kterých se objevují tvary považované za nespisovné. Naše škola však neustále lpí na tom, že největší hodnotu má jazyk spisovný, o tom nespisovném se obvykle nemluví (čest výjimkám!). A tak zatímco se dnes stále častěji můžeme setkat s tvary bysme, třema návrhama, mužstva se střetly i v projevech veřejných, ochota přiznat si, že tak mluvíme, zatím chybí.

Většinu názorů si člověk utváří ve škole. Ta má rozhodující vliv na formování jazykového povědomí budoucích mluvčích. Zatímco lingvisté a učitelé češtiny v Čechách mají tendenci kárat mluvčí za jejich přirozené jazykové chování, jazykovědci a češtináři na Moravě mají postoj shodný s mluvčími – označují vyjadřování běžné v Čechách jako nepatřičné. Ve škole se tak děti bohužel o jazykové realitě moc nedovědí. Když pak dospějí, mají sklon mluvit o úpadku jazyka, ačkoli k takovému konstatování nejsou důvody. Přitom, jak píše kanadský lingvista G. Thomas, pocity úpadku jazyka a nutnosti jeho „opravení“ jsou většinou aktivovány studem, nejistotou a kolektivním komplexem podřízenosti pramenícím z pocívaných nedostatků národního jazyka.

Spory mezi lingvisty

K tomu se přidává i spor lingvistický: co z obecné češtiny už proniklo na Moravu nebo je tam odedávna běžné, a v jaké míře? Všichni se snad už ale shodnou na tom, že obecná čeština není na Moravě jazykem neznámým. Snad nechtěným, ale ne nepřijatelným nebo nesrozumitelným. Dnes už ani čeští lingvisté nebudou tvrdit, že nespisovné tvary jako mlíko, nýst, polívka se na Moravě užívají vlivem obecné češtiny. Něco obecně českého bychom ale právě tady našli: bys/zme, holka, kluk, šalinama, ty vrakoviště byly nepřístupné. Na Moravě není tolik rozšířené -ej (krátkej rozhovor), v Čechách zas neznáme obraty víjou, chcu, su. Ty jsou naopak doma právě na Moravě. My Češi máme příliš široké samohlásky (selnice k Humpolce – silnice k Humpolci), Moravané naopak příliš úzké. Češi dost zpívají, Moraváci mají jiný přízvuk. A teď – kdo je lepší? Kde se mluví správně? Kdo je spisovnější? Jak se měří, počítá, stanovuje v jazyce, kdo líp mluví? K čemu je takové zjištění?

Lidé se často domnívají (a jak by mohli jinak, když v tom byli vychovávaní), že obecná čeština je jazykem, který není tak rozvinut jako jazyk spisovný, že není schopen vyjadřovat tak jemné významové nuance jako kodifikovaná čeština nebo že není tak hezký. Tyto názory buď nejsou opodstatněné, nebo jsou založeny na čistě osobních preferencích, a jejich opodstatněnost tedy nelze ověřit.

Pár příkladů za všechny: spojením trhat zubama (oproti jedinému možnému spisovnému spojení trhat zuby) je obecná čeština schopna vyjádřit významový rozdíl mezi tím, když nám zubař vytrhne zuby a když zuby používáme k „trhání“ my, zatímco spisovná čeština tenhle rozdíl vyjádřit neumí. Spisovně vůbec nelze využít značnou část frazeologického bohatství češtiny: nelze být v rýži ale pouze v reži, většina z nás nestuduje výšku ale vejšku.

Tvrdí se, že Jan Blahoslav, rodák z Přerova na Moravě, považoval v 16. století „pražské“ varianty jako hlemejšď za krásnější než spisovnou a na Moravě rozšířenější podobu hlemýžď. Tyto příklady o celku obecné češtiny samozřejmě nic nevypovídají, můžou nám však posloužit k nabourání přetrvávajícího předsudku, že pouze spisovná čeština umožňuje přesné vyjadřování, je (pro všechny) nejkrásnější atp.

Prestiž obecné češtiny je znát i z toho, že se jejím prostředkům velmi povlovně a často i k nelibosti některých lingvistů dostává platnosti prvků spisovných (většinou zahrnutím do kodifikace, což provede skupina vyvolených

lingvistů). Postupem času jsou některé jevy, původně pouze nespisovné a obecné, „povolovány“ jazykovými příručkami jako spisovné (např. můžu, moct, dej mně to, bez něj). Spisovná čeština přitom nemá jiný zdroj, odkud by se mohla ve svém tvarosloví obohacovat, než přirozeně se vyvíjející obecnou češtinu. Naše lingvistika ale nedisponuje (přestože existuje rozsáhlý Český jazykový atlas) soustavou znalostí toho, jak se opravdu na které části území mluví; výzkum běžného vyjadřování by měl být daleko důkladnější, než zatím je.

Nestydíme se za svůj jazyk

Je skutečným paradoxem, že dnes převládají negativní postoje k obecné češtině, a to přesto, že jí mluví přes 60 procent mluvčích. Podílí se na tom jednak nahlížení moravských mluvčích na „pražskou“ obecnou češtinu, pocit její nesprávnosti pěstovaný ve školách, dále neinformovanost mluvčích o vlastním vyjadřování a svůj podíl zanechala i komunistická totalita, která se vzpírala zmíněnému přijímání tvarů obecné češtiny do standardu.

Jaké řešení se nám tedy nabízí? Zejména ve škole by se studenti měli dozvědět, že tvary jako pane Novák, bysme, s lidma, ty zvířata se uzdravily, dýl apod. jsou standardní součástí našeho běžného vyjadřování a není důvod se za to stydět či se takovým výrazům vyhýbat; tím rozhodně nenabádáme k nevěšmavosti k vlastnímu vyjadřování – naopak, čím víc možností k vyjadřování máme, tím pečlivěji musíme vážit, kterou z nich a kdy použít.

Především tomu by nás měla učit škola v hodinách češtiny – namísto pravopisného výcviku, jehož podíl na komunikačních schopnostech studentů je přinejmenším sporný. Hodin na jazyk je málo, stále se víc učí literatura. Přitom prestiž mluveného slova dnes stoupá. Lidé potřebují umět vyjádřit se, umět mluvit. K tomu ale nikoho nepřivedou trapně formální a zprofanovaná řečnická cvičení. Kdo kdy ve škole dětem řekne, že na Moravě se mluví jinak než v Čechách? Že moravská nářečí mají svou hodnotu a především sehrávají důležitou roli identifikační, zatímco obecná čeština identitu mluvčího tak jasně neukazuje. Že existují určité komunikační standardy, že spisovnost není konečným cílem žádné komunikace, že spisovnost je jen určitý záměrný příznak v naší komunikaci, ne její cíl. Že nespisovný jazyk má stejnou hodnotu jako ten spisovný, není lepší nebo horší a oba že mají svá funkční omezení a nedá se jich užívat vždycky. Že není pravda, že pouze jazyk spisovný vládne dostatečným množstvím lexikálních, frazeologických a syntaktických prostředků k tomu, aby vyjádřil všechno. Že se jazyk spisovný mění vlivem vyjadřování nespisovného. Že tohle je jev nutný, žádoucí a potřebný. Že péče o jazykovou kulturu, o jazykovou úroveň vyjadřování (včetně přirozenosti, živosti) jsou často na místě.

Vždyť cílem je právě komunikace, tedy sdělování, informování samo! Takové informace o jazyce ovšem nesmějí být zaměňovány za nářky nad úpadkem jazyka, které mají zřídka kdy nějaké opodstatnění. Učebnice, které by se zmiňovaly právě o tomhle, už se objevují – je jich ale málo, stejně tak jako těch, kteří by o tom chtěli s dětmi ve školách mluvit, i když výjimky se samozřejmě najdou.

Musíme se smířit s tím, že jednoznačná kritéria pro hodnocení správnosti v jazyce nemáme; to, co je dneska

často opakovanou chybou, se zítra může stát normou. V jiných oblastech lidského chování by to možná znamenalo pohromu, v jazyce a komunikaci je to však přirozený vývoj, kterému není radno bránit. Jakkoli to vypadá, že jsme schopni jazyk úspěšně regulovat, není tomu tak: problémy se dříve či později vynoří tam, kde bychom je ani nečekali, a s dvojnásobnou intenzitou. Je absurdní si představovat, že skupina moudrých lingvistů, jakkoli vzdělaných a znalých češtiny, je schopna sepsat příručku, která by řešila všechny naše komunikační problémy, že dokáže rozlišit dobré a špatné v jazyce a přitom všem předvídat jazykový vývoj. Ale současná jazykověda (alespoň směrem k veřejnosti) se tak bohužel dneska často tváří. Nezastupitelnou úlohou jazykovědných organizací a institucí však zůstává jazyk popisovat a ukazovat na možné osvědčené komunikační strategie. Prostředkem, který se zdá být vhodný pro takovátou pozorování, je např. Český národní korpus (pro základní informaci <http://ucnk.ff.cuni.cz>).

Dnešní chyby, budoucí standard

Za této situace je třeba být tolerantní k jazyku druhých a víc se soustředit na svůj vlastní a vyvarovat se prohřešků, které kritizujeme u ostatních. Jelikož je obecná čeština hlavním zdrojem, z něhož se standardní vyjadřování obrozuje, je téměř jisté, že i tyto „chyby“, plynoucí s přirozeného jazykového chování většiny našeho národa, budeme muset dříve či později uznat za standardní.

Ve sporech o naši jazykovou kulturu se často objevuje zkreslování a zvrácené nálepkování některých myšlenkových směrů a proudů uvnitř české lingvistiky.

Prosazování obecné češtiny (nebo spíš: uznávání její skutečné platnosti v rámci celého národního jazyka) má v očích některých lidí patinu plebejskosti v přístupu k jazykové kultuře. Někteří jazykovědci z toho mylně vyvozují, že se jedná o snahu přizpůsobit komunikaci sociálně nižší vrstvě mluvčích a považují tyto tendence za levicově motivované. Tento politický pohled na věc je ovšem hrubě zkreslující. Dalo by se naopak namítat, že představa jazyka naplánovaného pomocí jedné nebo dvou kodifikačních příruček – pravopisných pravidel a velkého slovníku – se velmi blíží iluzím levicových politiků o řízení společnosti, a tedy i jazyka (vzpomeňme na nedávnou snahu poslanců KSČM uzákonit spisovnou češtinu v médiích).

Pomocť češtině znamená v tuto chvíli především informovat o ní pravdivě. Pravda bolí – bolí i některé lingvisty, zejména pak ty, kteří vidí, že jejich hypotézy o vývoji jazyka se nenaplnují, nebo naplňují jinak, než by si oni přáli. Bude bolet i mnohé mluvčí češtiny, až se dozvedí, že například tvar bychom se dnes omezuje stále častěji jen na texty psané a připravené, uзуálně dnes převládlo bysme. Rozladí je, že se často říká Ty místa byly v noci nepřístupné. Ale budou znát pravdu. A s tou můžou – řečeno cimrmanovsky – buď souhlasit, nebo nesouhlasit, sotva však něco jiného.

“Spisovnost, která má na východní části území jinou hodnotu než na té západní, nás spíš rozděluje, než spojuje. Moravané jsou přesvědčeni, že Češi spisovně mluvit neumějí, Češi z Čech zase o tom, že na Moravě se mluví nějak divně.”

„Prosazování obecné češtiny má v očích některých lidí patinu plebejskosti v přístupu k jazykové kultuře. Některí jazykovědci z toho mylně vyvozují, že se jedná o snahu přizpůsobit komunikaci sociálně nižší vrstvě mluvčích, a považují tyto tendence za levicově motivované. Tento pohled na věc je ovšem zkreslující.“

LN / 13. 08. 2005, Václav Cvrček, Petr Vybíral

Václav Cvrček je doktorandem Ústavu Českého národního korpusu FF UK. Petr Vybíral je doktorandem katedry českého jazyka Pedagogické fakulty UK.

PRAHA VELKÝCH SLOVÁKOV

Už odjakživa bola Praha mekkou kozmopolitov a všakovakých kultúr, ako trebárs židovskej tradície, germánskeho písomníctva, talianskej architektúry, alebo panslavistických snažení. Preto nečudo, že i slovenské srdcia stavežatá Praha magicky priťahovala.

Na prelome 16. a 17. storočia pôsobil v tomto meste Vavrinec Benedikty z Nedožier, obdivuhodný slovenský vedec a humanista, ktorý formoval český kultúrny i školský život. Napísal latinsky gramatiku českého jazyka a na pražskej univerzite bol profesorom matematiky a klasickej filológie.

Iba o 11 rokov bol od Benediktyho mladší ďalší slávny Slováč Ján Jesenský (Jessenius), nar. r. 1566, lekár a filozof, od r. 1618 rektor Karlovej univerzity. Bol osobným lekárom Rudolfa II. a muž, ktorý uskutočnil v Prahe prvú verejnú pitvu. Pre účasť na stavovskom povstaní proti habsburskému absolutizmu bol r. 1621 popravený spolu s 26 českými páňmi.

Zo Slovenska, zo Spišskej Soboty, pochádzala i rodina rezbárov a sochárov Brokof, pôsobiaca v meste v 17. a 18. stor. Ich diela zdobia o.i. Karlov most.

V hradnej obrazárni objavíte obrazy rodáka z Pezinku, svetobežníka Jana Kupeckého (1667–1740), ktorého portréty neskoro-barokového štýlu pripomínajú Rembrandta. Majster tvoril aj v Ríme, vo Viedni a v Norimbergu.

Rovnako klasik slovenského maliarstva, sochár a prírodovedec Jozef Božetech Klemens (nar. r. 1817 v Liptovskom Mikuláši), mal svoj ateliér v Prahe a bol zakladajúcim členom Matice českej a Královského múzea.

Nezabudnime ďalej dvoch veľkánov so slovenskou krvou v žilách, ktorých si matka českých miest dodnes neobyčajne cení. Na jednej strane to bol Pavol Jozef Šafárik (1795–1861), rodák z Kobeliarova, priekopník vedeckého výskumu slovesnosti, jazyka a dejín Slovanstva, a na strane druhej Ján Kollár (1793–1852), autor epochálnej trojzvážkovej „Slávy dcéry“ a zborníka s 2433 slovenskými piesňami „Národné spievanky“.

Roku 1834 v hostinci na Karlínském námestí napísal básnik Samo Tomášik hymnickú pieseň „Hej Slováci, ešte naša slovenská reč žije“, ktorá sa neskoršie pod preonačným menom „Hej Slované“ rozšírila po všetkých slovenských krajinách a napokon sa stala hymnou niekdajšej Juhoslávie.

V Prahe študovalo veľa známych postáv našich novších dejín a Hviezdoslav to ocenil slovami: „Vďaka Ti, že mládež nám prituluješ k prsiam materským...“. Svoje doktoráty tu obhájili napr. lekár a spisovateľ Matej Bencúr, známejší ako

Martin Kukučín, alebo hvezdár povestného mena, generál M. R. Štefánik. Ďalej v Prahe študovali Dr. Dušan Makovický, lekár L. N. Tolstého, technik a básnik Ivan Krasko (Dr. Ing. Ján Botto), maliar Martin Benka bol žiakom u Prof. Kalvodu a skladateľ Eugen Suchoň u Vítězslava Nováka.

Teda neúrekom už bolo onej významnej Slovače v Prahe a hádam na dôvažok by sme sa mali rozpamätať na tamjšie poslanecké roky známych národovcov, katolíckych kňazov Dr. Ferdiša Jurigu (v parlamente 1918–1929) a prvého prezidenta Dr. Jozefa Tisu (poslancom 1925–1939), ďalej sympatického filmového herca z Barrandova Otta Lackoviča, alebo i nár. umelca Laca Slováka, ktorý bol v sedemdesiatych rokoch 20. storočia šéfom orchestra FOK.

Slováci prenikli dokonca i medzi pražských svätých, ako sv. Svorad, ale aj nesvätých, hej, medzi chýrečných komunistov, akými boli trebárs pôvodca v prachu udupanej Pražskej jari 1968, Alexander Dubček, a konečne i posledný súdruh pán prezident Dr. Gustáv Husák, vynálezca slova „april“, ktorý snáď po svojom „záračnom obrátení“ krátko pred smrťou sa možno teší nebeskej sláve, tak ako jeden z lotrov na kríži...

Slovom dobre to padne, keď v staroslávnej Prahe pekno-milé slovenské slovo zacvendží a keď v srdci mesta, v chráme sv. Víta Vás švárna sprievodkyňa v rýdzej slovenčine zasväti do dejín katedrály. Teda Slováci a ten tomášikovsky „duch slovenský“ sú už v Prahe neodmysliteľní. A to je tak dobre.

Ladislav Illavský

„Tscheche“

Im tschechischen Fernsehen wurde von den Zuschauern unter 10 Kandidaten Kaiser Karl IV. zum „Größten Tschechen aller Zeiten“ gewählt.

Pardon! So sehr mir die späte Ehrung schmeichelt: Tscheche war ich nicht! Wohl stand meine Residenz in Prag, aber väterlicherseits entstamme ich dem edlen Haus der Luxemburger, seit 1310 im Besitze der böhmischen Krone. Gewiss, meine Mutter Elisabeth, Tochter Wenzels II., entspross dem Geschlecht der Premysliden. Aber als „Tschechen“ fühlten wir uns damals alle nicht. Anno domini 1348 gründete ich die erste deutsche Universität, wenn dies vielleicht noch erinnerlich ist. Als Europäer fühlten und dachten wir. Man rühmt mich heute noch als erfolgreichsten Hausmachtpolitiker des Spätmittelalters -und als einen der gebildetsten Herrscher meiner Zeit. Immerhin ward ich in Frankreich ausgebildet. „Tscheche“? Das kannte ich zu meiner Zeit noch nicht. So teile ich das Schicksal der Vereinnahmung mit anderen Großen der Geschichte. Mit dem Wolferl Amade etwa, der zwar Salzburger, aber nie „Österreicher“ war. hws

Odsun po šedesáti letech – Přemysl Janýr

„Nebýt toho, že mne Tomáš nepustil ven o revoluci a po ní, byla bych se vrhla mezi lidi a zabíjela německé ženy a děti. Celá ta léta jsem o tom snila a do poslední maličkosti jsem si představovala rozkoš z krve a smrti. Myslela jsem například s hrůzným pocitem rozkoše na to, jak budu tlouci hlavou malého německého dítěte o telegrafní tyč tak dlouho, dokud neuvidím růžově bílý mozek. A měla jsem

chuť, když jsem viděla karavany zajatců, stoupnout si mezi ně a tlouci je bičem přes skloněné tváře.“

Tato slova napsala žena, spisovatelka. Hrdinka jejího románu Renáta Markusová, spolu se svým manželem, oba přesvědčení komunisté, přicházejí doosídlovat sudetoněmecké město X.

Jejich idealistické představy jsou brzy konfrontovány s drsnou realitou. „Musíš to chápat, soudruhu, přišla sem do pohraničí verbež a všichni měli rudé hvězdy.“ Pro Renátu ještě nepředstavitelnější, že se zde neobejdou bez pomoci Němců s bílými páskami na rukávech.

Pomalu se vytváří osobní vztah ke starému panu Schulzovi, jehož dům získali a který zde čeká na odsun. Vrcholí opravdu románově. „Myslím, že vás musím poprosit, abyste nám odpustil, že tu chceme žít. V domě, který byl vaším domovem a který vám přirostl k srdci. Nemohu jinak než plakat, nabízím-li vám židli ve vlastním domě, kde se už neodvažujete usednout. (...) Ach, prosím, prosím, odpusťte nám pane, a neproklínejte naše životy. Já vím, co je proklínání. Vždyť jsme sedm let proklínali a vraždili v srdci ty, kdož vešli do našich domů.“

Za odkaz na tuto – pokud se nemýlím – první českou omluvu vděčím Tomáši Filipovi, který zapomenutý první český kolonizační román „Dům na zeleném vršku“ Aleny Sedlmayerové z roku 1947 znovuobjevil. Vděčím mu o to víc, že mi tento autentický dobový záznam potvrzuje to, co mi popisovali i jiní doboví svědci včetně rodičů: bezmezná nenávisť bezprostředně po konci války, rychlé vystřízlivění a zděšení nad novými zločiny, návrat přirozeného lidského citění.

Reflexe a kritika odsunu nebyly v bezprostředně poválečném období nijak neobvyklé. Objevily se již v průběhu divoké fáze, mezi intelektuály, v tisku, v nemalé části veřejnosti. Nejen osobními a literárními stanovisky, ale i trestními postihy ještě před zářím 1945. 25. září vydala vláda výnos, podle kterého byly některé činy související s divokým odsunem od května do září označeny za zločiny.

V červnu 1947 byla zřízena zvláštní parlamentní komise s cílem vyšetřit zločiny napáchané na Němcích a Maďarech a do konce roku 1947 bylo několik pachatelů odsouzeno. Vše nasvědčovalo, že pocity Renáty Markusové odpovídají všeobecnému citění, že je česká společnost na nejlepší cestě se s odsunem kriticky vypořádat sama, ze vlastní potřeby a ihned.

Tento proces skončil komunistickým převzetím moci. Je třeba zmínit, že moskevský výbor KSČ se až do března 1943 bránil proti Benešovým plánům plošné etnické čistky ve prospěch individuálního posouzení viny, že ustoupil až teprve na Stalinův příkaz a že díky němu obsahují tzv. dekrety právě ona ustanovení o výjimkách, kterých se dnes chytáme jako záchytného stébla abychom prokázali, že jejich intence nebyla především rasistická. Po osvobození však již komunisté zcela vsadili na nacionalismus, převzali iniciativu a velkorysým rozdělováním konfiskovaných majetků si zaplatili vítěznou volební kampaň.

Po únoru 1948 byla domácí kritika odsunu umlčena, vyšetřování zastavena, již odsouzení pachatelé byli opět propuštěni. Kritika však pokračovala v exilu a budiž připomenuto alespoň generála Lva Prchaly, který se jménem exilového Národního výboru již v roce 1953 zabýval plánem návratu sudetských Němců, studií Jana Stránského o odsunu z hlediska mezinárodního práva, článků Pavla Tigrida, Ferdinanda Peroutky a dalších.

S uvolněním šedesátých let se téma odsunu okamžitě znovu objevilo i na domácí scéně, nejprve mezi mladými historiky, zmiňme zde alespoň Jana Křena, Miroslava Hübela, postupně však pronikalo na stránky časopisů, do rozhlasu, do kinematografie. Filmy z konce 60. let jako Adelheid režiséra Františka Vlášila či Kočár do Vídně Karla Kachyni patří dodnes k nejpůsobivějším zpracováním odsunu a ani po téměř čtyřiceti letech k nim není co dodat. Podobně jako před rokem 1948 pociťovala československá společnost sama potřebu se s problémem odsunu vyrovnat.

A opět byl tento proces násilně přerušen zvenčí, invazí Varšavské smlouvy v srpnu 1968 a následnou normalizací. A opět to byl další mladý historik, Slovák Jan Mlynárik, který o deset let později pod pseudonymem Danubius diskusi v exilovém časopise Svědectví znovu otevřel. Tentokrát již existovaly rozsáhlé kontakty mezi exilem a domácím disentem, bouřlivá diskuse zasáhla široký okruh lidí doma i venku a pokračovala měsíce a léta. Jejím bezprostředním výsledkem byla i pověstná Havlova omluva v prosinci 1989 a v lednu 1990.

Okruh, ve kterém probíhala byl sice na poměry totalitní společnosti rozsáhlý, nicméně od široké veřejnosti ještě velmi vzdálený. Ta byla Havlovou omluvou zcela zaskočena a dodejme hned, že nejen česká či československá, ale právě tak i veřejnost sudetoněmecká. Pod tlakem domácí kritiky musel nakonec Václav Havel ustoupit.

Nicméně se nyní diskuse zmocnila média a široká veřejnost. Probíhala obdobně, jako v deseti letech předtím v okruhu kritických intelektuálů. Po prvních bouřlivých rozhořčených reakcích, odmítajících jakoukoli kritiku odsunu bezmála jako národní zradu se zájem přesunul k věcnějším aspektům, ke jeho genezi, mezinárodním i vnitropolitickým souvislostem a následkům, k jeho průběhu a zejména k objevování dalších a dalších obudných podrobností. S odstupem musím konstatovat, že v procesu vyrovnávání se s vlastní minulostí prošla česká společnost od roku 1989 dodnes úctyhodný kus cesty.

Oproti předchozí čistě intelektuální diskusi však přibyl nový aspekt. Již se nejedná jen o nezávazná, morální stanoviska jednotlivých diskutujících, ale o oficiální a závazný postoj státu s možnými dalekosáhlými následky. K tomu se zásadně změnila i vnější okolnosti a chtěl bych poukázat zejména na dvě důležité souvislosti, které české diskusi zpravidla unikají.

Konfiskace majetku byla nejen z pohledu sudetských Němců přirozeně vždy bezprávím. Nicméně v perspektivě pozdějšího znárodnění, vyvlastnění a združstevnění všech majetků byl její nacionalistický charakter zastíněn – přišli o něj nakonec všichni, Němci Neněmci, na druhé straně se ale tak docela neztratil, pouze se přesunul do hypotetického společného vlastnictví všech. Teprve restitucemi a privatizacemi počátkem 90. let byl nacionalistický charakter konfiskací dokonán.

Luxovo „co se ukradlo, musí se vrátit“ se pod příliš průhlednou hlavičkou nápravy „některých“ křivd a svévolně stanovených časových hranic zvrátilo v „co se nám ukradlo, musí se nám vrátit – i to, co jsme sami ukradli“.

Vidina restituovaných a snadno privatizovaných majetků byla i skutečným důvodem rozpadu Československa. Málodo si přitom uvědomoval, že zrada a rozbití společného státu byly našimi hlavními argumenty pro odsun sudetských Němců. Nyní jsme potvrdili, že měli pravdu, že

Československo bylo od počátku neživotaschopnou konstrukcí, že jejich požadavek odtržení byl naprosto legitimní. Rozdílné osudy Henleina a Tisa na jedné a Klause a Mečiara na druhé straně není právě snadné vysvětlit.

Restituce, rozpad Československa a oslabená pozice zmenšené České republiky vedly k tomu, že se po desetiletí na okraji zájmu živořící majetkové nároky v průběhu devadesátých let přesunuly do centra pozornosti sudetoněmeckých organizací. S neblahými následky pro další vývoj naší české diskuse. Historické, hospodářské, politické, kulturní, etické i zcela prostě lidské argumenty jsou náhle zastíněny pragmatickou otázkou, zda bychom tedy měli našim Němcům majetky vracet. Odpověď všichni známe: i kdybychom tisíckrát chtěli, nemůžeme, protože jsme je již dávno prohospodařili, rozkradli, zdevastovali.

Vědomí v minulosti napáchané nespravedlnosti a zločinů, dovolují si tvrdit, že dnes již vnitřně sdílené prakticky celou českou společností, včetně těch, kteří odsun navenek více či méně hlasitě obhajují, bezradnost a nemožnost je nějakým způsobem napravit, k tomu konfrontace s vytrvalým tlakem zvenčí mají ovšem paralyzující a destruktivní následky na stav naší dnešní společnosti. Jako jediná možná strategie se jeví neúprosná zatvrzelost, nedát se, neustoupit, vykřoucovat se, zatloukat, útočit. Sebemenší ústupek, projev slabosti, citu, každý smířlivý krok znamenají ohrožení a hrozí katastrofou.

Tím ovšem potvrzujeme epigram vévody la Rochefoucauld, že většina našich chyb je prominutelnějších než způsoby, jakými je zakrýváme. Jestliže v dnešní době označí premiér země miliony lidí na základě jejich národnosti za Hitlerovu pátou kolonu, jestliže doporučuje Izraeli vyhnání Němců jako vzor řešení palestinského problému, jestliže se ministr veřejně vměšuje do probíhajícího soudního procesu s námitkou, že soudci nerespektují politické dohody, jestliže přitom argumentuje způsobem „otec Němec, matka Němka, tak je taky Němec a nemá nárok“, pak to není návrat do nejtemnějšího poválečného období, protože pro ně ještě můžeme nalézt jakési vysvětlení a pochopení, nýbrž zcela ojedinělé otevřené pohrdání šedesátiletý vývoje nejen naší, ale celé evropské společnosti.

Málo si přitom uvědomujeme, jak tento způsob zpracovávání historické zátěže zasahuje do našeho každodenního života. Agresivní postoje, nenávistná argumentace a hulvátský tón, které se zdají být legitimní obranou proti hrozbám zvenčí, se samozřejmě u odsunu Němců nezastaví. Jako zavedené vzorce chování a řešení problémů postupují celou společností. „Mohou si za to sami, chtěli Heim ins Reich, tak to mají“, zní obvyklý komentář. „Ale za to si můžete sami, měli jste si předem dobře rozmyslet, které akcie nakoupíte“, odpovídá vláda, když dikům zůstanou jen oči pro pláč. „Za to si pan Lauder může sám, měl si to lépe ošetřit“, komentují poslanci krádež televize kolegou Železným. „Můžete si za to sám, když tam necháte rádio, jen tím provokujete“, řekne vám policista u vykradeného auta.

„Mohla si za to sama, kdyby se nebránila, mohla být do dnes mezi živými“, brání se před soudem muž, který kvůli pár stovkám zabil svou ženu.

Podobně lze sledovat přímou návaznost v našem vztahu k majetku. Jistěže jsme si nezačali, pozemková reforma z roku 1919 po prvním váhání vyvlastněné majetky ještě nahrazovala, teprve nacistická arizace přinesla novou inspiraci. Konfiskace a přerozdělení německých a maďarských

majetků pak otevřelo celé nové obzory: majetek přestává být výsledkem lidské práce a stává se komoditou, která se momentálně neoprávněně nalézá ve špatných rukách. Z nich je třeba ho odebrat a přerozdělit do těch správných, rozuměj našich. Tak je zdůvodněno přerozdělení německého majetku do našich českých rukou stejně jako přerozdělení majetku mezinárodních monopolů do našich národních rukou, soukromého majetku do našich společných rukou, majetku třídních nepřátel a zrádců do našich pracujících rukou, až po posledním převedení společného majetku do našich privátních rukou či po převedení peněženky, nalézající se neoprávněně v kapse cizího zazobance do našich potřebných rukou.

Důsledky trvání na našich bezprostředně poválečných postojích postihují i vlastní podstatu státu. Od právního systému, ve kterém vedle sebe koexistuje trestnost rasismu s rasistickými zákony, ochrana lidských práv s jejich popřením, princip nedotknutelnosti soukromého majetku s jeho konfiskacemi, drakonické tresty za majetkové delikty s beztrestností masových vražd lze ztěžít očekávat, že by rozvíjel principy přirozeného práva a univerzálních morálních hodnot či že by vůbec mohl uspokojivě fungovat. Libovůle revolučních gard, od počátku osvobozená od jakékoli nezávislé kontroly pokračuje revolučním vynětím policejního vyšetřování z kontroly nezávislým soudem v roce 1950 a přetrvává v tomto stavu dodnes.

Společné hodnoty jsou ovšem tím, co společnost udržuje pohromadě. Jestliže platí sice v principu, v praxi ale až podle okolností, pak není důvodu, proč by měly platit právě v mém případě. Logickým závěrem je tichá dohoda, že si budeme každý hledět jen svého. Pak ovšem nelze takové jednání mít za zlé ani těm, kdo se starají o věci veřejné. Arogance moci, korupce a nefunkčnost na jedné a frustrace, nezájem a krize identity na straně druhé nejsou vadami na kráse demokratické společnosti, nýbrž zákonitými důsledky rozkladu společných hodnot.

Vyrovnaní s vlastními dějinami je tedy zcela praktickou podmínkou pro základního fungování společnosti. Pocity bezvýhodnosti jsou přitom kontraproduktivní a neodůvodněné. Pokusme se o střízlivou rekapitulaci.

S jistou pachutí v ústech se můžeme dovolávat alibi postupimského souhlasu velmocí se samotným faktem odsunu Němců z Československa. V tom ovšem nejsou zahrnuty odsuny řady lidí, kteří bojovali proti nacismu či sami byli obětmi nacistické represe, včetně německých Židů, odsunutých po jejich návratu z koncentračních táborů a z exilu.

Je však třeba odlišit samotný odsun od tzv. Benešových dekretů, namířených proti Němcům, Maďarům a jiným zrádcům a které s odsunem nejvýše s výjimkou dekretu č. 33 o zbavení státního občanství nemají nic společného. Ztotožňování ovšem často vede k vyhraněné protiněmecké argumentaci ve prospěch dekretů, obvykle však velmi nemístné, neboť všechny podstatné dekrety postihují jedním dechem a stejnou mírou i Maďary.

Pro konfiskaci majetku sudetských Němců žádné ospravedlnění nemáme. Na druhou stranu ale ani Spolková republika Německo neuhradila poválečné reparační nároky Československa – ostatně ani jiných vítězných mocností. V zásadě je tedy udržitelné tyto pohledávky vzájemně vázat, připomeňme přitom, že Německo sudetské Němce za ztracený majetek do jisté míry odškodnilo a že Českoslo-

vensko odškodnilo konfiskovaný rakouský majetek. Neudržitelné jsou ovšem případy, kdy dnešní soudy stvrzují konfiskace, ke kterým ani podle tzv. Benešových dekretů nemělo dojít.

Neospravedlnitelné jsou nucené práce na základě dekretu č. 71, což je problém o to naléhavější, že Německo i Rakousko vyřešily v posledních letech nucené nasazení z období války odškodněním, které česká strana a české oběti s povděkem přijímaly.

Naprosto neospravedlnitelné jsou desetitisíce obětí, převážně žen, dětí a starých lidí v době divokého odsunu. Vrcholem je pak amnestijní zákon č. 115/1945, který tyto zločiny a masové vraždy označuje za jednání, která „nebyla bezprávná“. Argumentace, že v některých případech i přesto trestní stíhání umožňoval je vzhledem k poměru počtu obětí k počtu stíhaných nemístná a cynická.

K tomu je třeba přičíst i retribuční dekry 16 a 138, které nebyly namířené proti Němcům a Maďarům, nýbrž proti domácím „kolaborantům a zrádcům“ a které znamenaly nejen porušení práva na spravedlivý proces podle dnešních představ, ale porušení nepřipustnosti retroaktivity, platné v celém civilizovaném světě dávno před jejich vydáním.

To všechno ovšem nebudí právě nadšení a národní hrdost. Ještě méně je ovšem budí pokusy nějak to obhajovat. Můžeme se dovolávat, že jsme si nezačali, odkazovat se na příčiny a následky, můžeme se utěšovat, že stejné či obdobné problémy mají z těchto dob víceméně všechny strany, včetně těch vítězných. Tím ale nikterak neřešíme náš hlavní problém, že pouhým poukazováním kdo všechno také krade se ještě z nikoho slušný člověk nestane. K tomu, aby naše společnost mohla opět fungovat jsou nezbytná pravidla, se kterými se její členové mohou a chtějí totožnit a která musí být dodržována za všech okolností, tedy i vůči těm, na kterých jsme se v minulosti dopustili bezpráví.

V první řadě je nezbytné překonat chápání světa v polaritě Češi – Němci, resp. obecně my – oni, přežívající u nás od devatenáctého století dodnes. Musíme vzít na vědomí, že nejen dějiny naší země, ale že i naše současná česká kultura jsou výsledkem staletí vzájemného ovlivňování s jinými kulturami, zejména s kulturou sudetoněmeckou a že totéž platí i opačně.

S tím souvisí i uvědomění, že demonstrativní nenávislostí vůči sudetským Němcům jen zakrýváme vlastní pocity provinění a studu. „Němci Židům nikdy neodpustí Osvětim“, zní jeden bystrý postřeh. Stejný lze říct i o nás: „Češi sudetským Němcům nikdy neodpustí odsun“. Odmítání dialogu s odkazem, že „naším partnerem jsou pouze vlády“ je směšné a tragické zároveň.

Bez ohledu na sudetské Němce je vyšetření zločinů, kterých se dopustili naši spoluobčané na komkoliv, ať již trestní, pokud ještě žijí, či alespoň historické, nezbytné právě jako signál dovnitř naší společnosti, že na dodržování zákonnosti za všech okolností trváme. I v tom se projevuje obecně platný kulturní vzorec,

který se neomezí jen na zločiny odsunu: proč by pak měly být vyšetřovány zločiny napáchané za války na Romech, proč by měly být trestány zločiny komunistického období, proč by měly být vyšetřovány trestné činy v průběhu privatizací, proč by měly být stíhány ty, které jsou páchany právě teď?

I když budeme nadále trvat na stanovisku, že se odsun uskutečnil v souladu s rozhodnutím velmocí a že konfisko-

vaný majetek je protihodnotou za německé reparace, stále ještě zbývá nemalý počet těch, kteří byli postiženi daleko nad tento rámec, dokonce i nad rámec samotných Benešových dekretů. Nezbyvá nám, než jejich alespoň jejich symbolickým odškodněním dát najevo, že nám na návratu k právnímu stavu společnosti skutečně záleží.

28.6.2005

Stbákovice...

Při projíždce autem vesnicí Říčany na Brněnsku upoutá řidiče zajímavý nápis: Na ceduli označující název vesnice „Říčany“ je černou barvou připsané: „Stbákovice“. Na konci vesnice směrem na Domašov pak stojí: „Kokojanovy Stbákovice.“

Nevím, kdo a kdy tam tyto slova napsal. Jejich existence mě však upoutala natolik, že jsem se začal vážně zajímat o jejich význam. Mluvil jsem s několika lidmi z této obce. To, co jsem se dověděl, považuji za natolik závažné a zajímavé, že se chci o tom podělit s veřejností.

Před několika dny proběhly v této obci předčasné volby starosty. Za nového kandidáta se navrhnul jistý pan Kokojan, který ještě donedávna nebyl ani členem žádné strany, ani členem místního zastupitelstva. Tento pán je však v obci považován za úspěšného podnikatele velkoobchodu se stavebninami a za komunizmu byl vojákem z povolání. Prý obdržel od někdejšího prezidenta Husáka i vyznamenání za chrabrost. Alespoň pan Kokojan to tak na veřejné schůzi, při které byl zvolen novým starostou, sám o sobě tvrdil. Pikantní na celé záležitosti je však to, že je veden na internetových stránkách jako bývalý agent Stb a že byl oficiálně dopisem ze strany ČSSD, za kterou na úřad starosty kandidoval, požádán, aby se pro dobré jméno ČSSD zřekl své kandidatury. Celý dopis byl na veřejné schůzi přečten. Navíc byl na této schůzi požádán, aby předložil, jak stanovuje lustrační zákon, do 30 dnů důkaz o tom, že nebyl aktivním spolupracovníkem Stb. Nic takového se však nestalo a pan Kokojan na tyto námitky nereagoval a odmítl se vyjádřit. Právě naopak, aby „umocnil svou kandidaturu“ vrhl na stůl komunistické metály, které obdržel za zásluhy ve službách vojska za komunizmu.

Možná bych měl mlčet a nemíchat se do věcí, do kterých mi nic není. Demokracie je však systém, který funguje dobře jenom tehdy, když má každý člověk, i ten nejméně důležitý, právo říct svobodně svůj názor. A tak se tedy ve jménu demokratického vývoje v České republice ptám, jak je možný takový postup při volbě starosty? Jak se může někdo beztrestně odvolávat na komunistické medaile? Všichni, kterým je nad 35 let si přece musí velice dobře pamatovat, jakou roli hrála armáda za komunizmu. Ve jménu práva a spravedlnosti vojáci stříleli do třídního nepřítele, ať už to byli tzv. kulaci, nebo lidé, kteří nechtěli dobrovolně vstoupit do JZD, nebo lidé, kteří utíkali na Západ, nebo lidé, kteří chtěli, byť i malou manifestací, projevit svůj nesouhlas s tzv. politikou lidu. Armáda stála na straně lidu. Ale jakého lidu? Lidu, který držel „hubu a krok“! Všichni ostatní byli považováni za tzv. třídního nepřítele, i když byli ve většině a byli to příslušníci stejného národa. Ohánět se ještě v dnešní době, kdy už skoro všechny zločiny minulého režimu vyšly najevo, komunistickými vyznamenáními je nejenom ostudné, ale je to i vrchol ignorance a arogance!

31. 7. 2005, Peter Žaloudek, www.peter.zaloudek.sk

Sokolská jednota XII/XV srdečně zve na

MORAVSKÉ HODY,

které se budou konat v sobotu 22.10.2005
ve farním sále Vídeň 12, Gaterhölzl, Hohenbergstr. 42/Schwenkg. 22

České zákony na webu

Potřebujete text nějakého českého zákona, který vyšel v roce 1945 nebo později? Neměl by to být žádný problém. České ministerstvo vnitra totiž na internetové adrese www.mvcr.cz/2003/rady/sbirka_rady.html zveřejnilo stejnopisy všech Sbírek zákonů které vyšly od května 1945. Pro zobrazování textu se používá formát PDF (Portable Document Format), takže lze dokumenty tisknout v originální podobě. Vedle zákonů uveřejnilo ministerstvo i všechny mezinárodní smlouvy, včetně smluv s Rakouskem.

Gratias Agit 2005

Dne 23. 6. 2005 v 10:00 se v Černínském paláci uskutečnila slavnostní ceremonie, během níž ministr zahraničních věcí České republiky Cyril Svoboda předal ceny GRATIAS AGIT významným osobnostem a organizacím, které se výrazně podílely či podílejí na šíření dobrého jména České republiky v zahraničí. V letošním roce bylo oceněno celkem 19 laureátů.

Seznam laureátů ceny Gratias agit 2005:

Tomáš Baťa, Kanada; Věra a Petr Bískovi, USA; Jerry I. Elzner, USA; Viktor Fischl, Izrael; Othmar Hanke, Rakousko; Mayenko Hloušek, Argentina; Ladislav Horňan, Velká Británie; Liu Xingcan, Čína; František Makeš, Švédsko; Franz Olbert, Německo; John Reeves, Kanada; Angelo Ruoppolo, Itálie; Zora Šemberová, Austrálie; Eckhard Thiele, Německo; Andreas Treichl, Rakousko; Český klub Komenský, Lincoln, Nebraska, USA; kolektiv učitelů bohemistiky na univerzitě Elte Budapešť, Maďarsko; Nadace Roberta Bosche, Německo; tým českých egyptologů, ČR

„ADRIA“, der älteste noch bestehende Tamburizzaverein Wiens wurde am 3. Mai 1911

von Zuwanderern aus den k. u. k. Kronländern Böhmen und Mähren gegründet.

Die im Verein gespielten Instrumente sind Originale aus den Jahren 1911-1935 und gehören zum System „Farkaš“. Auch ist das Notenmaterial zum Großteil im Original erhalten. Das Repertoire reicht von Polkas, Märschen und Walzern über Konzertstücke bis zu Operetten- und Operpotpourris. Der Tamburizzaverein „ADRIA“ ist bestrebt, die Musik und den eigenen Stil weiterhin aufrecht zu erhalten und würde sich deshalb über neue, interessierte MitspielerInnen freuen.

Kontakt: Georg Gotfryd 985 83 44, Nikolaus Blach (dt.) adria@aon.at

Sehr geehrte Damen und Herren,

für eine Ausstellung in Wien-Simmering (22.9. – 1.10.) zur Geschichte der ehemaligen AUSTRO-TATRA werden weiterhin Materialien gesucht.

Tatra CS umging Handelshemmnisse von seiten Oesterreichs, indem es in Wien die Firma Austro-Tatra grüendete. Damals hatte Austro-Tatra hinter den Steyr-Werken den zweiten Rang in der Zulassungsstatistik.

Speziell zur Zeit 1945–1963 werden Fotos und Erlebnisberichte gesucht...

Kontakt: Karl Prochazka: 0699 1 952 98 72

Stefan Machaczek: 0664 496 77 46

Weitere Informationen unter: <http://www.austrotatra.at>

Literárny festival Zlatá margaréta

Viedenská štvrť Margareten sa môže pochváliť jedinečnou koncentráciou spisovateľov, básnikov, scenáristov a dramatikov. Tu sa zhutňuje literatúra bez toho, aby sa sama uzatvárala do seba. Aj tento rok chceme po druhý krát pozvať k súťaži o zlatú margarétu.

Festival organizujú Szene Margareten, viedenské knižnice a dokumentačné stredisko (DomL). Už prvý ročník sa vyznačoval silnou medzinárodnou účasťou. Jednotlivé príspevky je možné podať v rôznych žánroch (poézia, próza) a v pôvodnom jazyku. Pri prekladoch môžeme byť nápomocní, ale predchádzajúc neskorším raklami členovia poroty prosia, aby si autor sám zabezpečil preklad. Texty, predčítané samotným autorom, by nemali prekročiť dĺžku desiatich minút. Festival sa uskutoční 24. und 25. novembra 2005. Víťaz určený porotou obdrží cenu „Zlatá margaréta“. Do 31. októbra sa prijímajú príspevky. Porota tak ako minulý rok pozostáva z troch členov, tento ročník sú to Beppo Beyerl, Nika Brettschneider und Armin Baumgartner. Texty prosíme zaslať poštou alebo e-mailom na adresu: Dokumentationsstelle für ost- und mitteleuropäische Literatur www.doml.at, 1050 Wien, Spengergasse 30–32, Tel./Fax: 0043/1/94 19 358, office@doml.at

Dovolujeme si Vás upozornit na obsáhlý informativní katalog (165 barevných str.), který upozorňuje na neznámé krásy České republiky a zve k výletům do Čech a Moravy. Katalog je možno zadarmo obdržet v CzechTourism Vídeň, Herrengasse 17, 1010 Wien.

JOSEF HOFFMANN EIN UNAUFHÖRLICHER PROZESS

„Ein unaufhörlicher Prozess“ ist der erste Teil einer auf mehrere Jahre angelegten MAK-Ausstellungsreihe im Geburtshaus Josef Hoffmanns in Brtnice, Tschechien, die sich Themen aus dem Umkreis des Mitbegründers der Wiener Werkstätte widmet. Die Schau behandelt die Bedeutung von Entwurf und Zeichnung im Werkprozess des Architekten und Designers anhand von Originalzeichnungen, Modellen, Grafiken und Fotodokumenten aus der Sammlung des MAK.

Muzeum Rodný dům Josefa Hoffmanna

Hoffmannův dům, náměstí Svobody 263
58832 Brtnice, Tschechische Republik
Tel. (+420) 567 571 712

Dauer der Ausstellung: 11.7.-30.10.2005
Öffnungszeiten: Montag bis Freitag 10.00-17.00 Uhr, Samstag, Sonntag 10.00-16.00 Uhr oder nach telefonischer Vereinbarung

Am 15.-16.10.2005 (Programm für 15.-16. 10. 2005 in Erarbeitung) werden weitere Besucherreisen nach Brtnice, Tschechien, angeboten.

MAK-Shuttlebus Wien – Brtnice und retour, 9.00 Uhr ab MAK, Rückkehr MAK 20.00 Uhr.

Preis Tagesreise: € 19,-

Information und Anmeldung bei Frau Navratil unter Tel. (+43-1) 711 36-207 oder navratil@MAK.at (bis 1 Tag vor der Reise)

MAK Stubenring 5, Wien 1
Tel. (+43-1) 711 36-0, Fax (+43-1) 713 10 26,
E-Mail: office@MAK.at, www.MAK.at
Di MAK NITE© 10.00 – 24.00 Uhr,
Mi – So 10.00 – 18.00 Uhr,
Montag geschlossen
Jeden Samstag Eintritt frei

VÝSTAVA V NÁRODNÍM ARCHIVU

24. září – 6. listopadu 2005

„Návrat ke kořenům – běh života
v archivních dokumentech“.

Genealogie jako jedna z cest, jak poznat vlastní minulost, abychom se lépe orientovali v přítomnosti a našli víru v budoucnost.

Zájem o historii vlastní rodiny spolu se zájmem o dějiny rodné obce jsou ve studovných našich archivů nejčastěji uváděným badatelským tématem. Není výjimkou, že žadatelé o výpis z matrik a starých pozemkových knih, o kopie školních vysvědčení, soudních rozhodnutí či jiných úředních záznamů, se vracejí a zůstávají jako pravidelní návštěvníci.

Proměnu z prvotního žadatele na zkušeného badatele, který se naučil práci s archivními prameny a odbornou literaturou, je možné přirovnat k „běhu na dlouhou trať“. Jedinou odměnou za dny, měsíce a často i roky na ní strávené je mnohdy překvapivé setkání s vlastní minulostí a nahlédnutí do života předků.

Ku pomoci všem, kteří na trnitou cestu rodopisných studií chtějí vykročit, a k pobavení zkušeným připravují Národní archiv a Československá genealogická společnost (Czechoslovak Genealogical Society International, St. Paul, Minnesota, USA) výstavu pod názvem „Návrat ke kořenům – běh života v archivních dokumentech“. Jejím cílem je představit návštěvníkům genealogii nejen jako vědu, ale především jako náročnou zálibu těch, kteří ztoužili přiřadit k vyhledaným jménům konkrétní tvář a nahlédnout více do života předků.

Ve spolupráci se zemskými, oblastními a okresními archivy se autoři expozice snažili vyhledat v archivních depozitářích vedle známých především méně využívané písemnosti vztahující se k lidskému životnímu cyklu, ve čtyřech zastaveních je představit návštěvníkům a obrátit jejich pozornost od zdobných rodokmenů k příběhům ze života předchozích generací, o nichž bohaté fondy našich archivů mohou hodně vyprávět.

Slavnostní vernisáž výstavy, na níž přislíbil pronést úvodní slovo velvyslanec USA v České republice pan William J. Cabaniss, bude součástí mezinárodní konference „Den v archivu“, kterou dne 23. září 2005 Národní archiv pořádá ve spolupráci s Československou genealogickou společností v Minnesotě. Konference, které se zúčastní také zástupci státních archivů ČR, je určena pro krajany žijící dnes v USA, kteří hledají své kořeny ve staré vlasti.

Pro veřejnost bude výstava přístupná ve dnech 24. září až 6. listopadu 2005, denně kromě pondělí, od 10.00 do 17.30 hodin. Vstupné se neplatí.

V Praze dne 1. 8. 2005
PhDr. Lenka Matušíková
Národní archiv, tel. 974 847 825

LiteraTour auf Stiftern Spuren (Oberösterreich – Südböhmen) 14. – 16. 10. 2005

Freitag

Abfahrt in Neuhofen 8,00 Uhr, Linz Hauptbahnhof 8,30 Uhr
Kremsmünster – Ausstellung im Stift, Lesung, Mittagessen
(im alten Marktrichterhaus
von F. + F. Armbruster, die das „Stifteressen“ und Stifter-
-Bier aus dem Stift Schlägl servieren werden)
Linz – Stifterhaus (Wohnhaus v. A. Stifter) – Führung
Kefermarkt – Kirche, Besichtigung – v. Stifter geretteter
Flügelaltar
Krumau – Abendessen, Nächtigung

Samstag

Horní Planá – Oberplan (Geburtshaus v. Stifter)
Frymburk – Friedberg (Fanny Greipl)
Wittinghausen – Burgruine
Vyšší Brod – (Mittagessen) – Stifter-Ausstellung
Loučovice – Teufelsmauer (Schlucht – ca. 20 Min.)
Krumau – Abendessen (mittelalterliches Lokal, bzw. Essen)
Lesung (Dr. Buxbaum), Musik (Marta Vávrová)

Sonntag

Krumau – Museum (Stifter Ausstellung)
Barocktheater (Besichtigung)
Mittagessen (Petr Vok)
Kirchschlag – Stifter-Ausstellung, Badhaus, Stifter-Linde
(Kuraufenthalte)
Linz, Neuhofen
Heimfahrt
Reisekosten von € 298,-(im DZ) beinhalten:
Busfahrt, 2x VP, 1x HP, Reiseleitung, Alle Eintritte, Lesun-
gen, Musikabend
EZ-Zuschlag: 35,- / Person

Information f. Reisegäste aus Wien / Umgebung: Fahrt-
kosten von Wien nach Linz sind nicht in den Reisekosten
inkludiert. Wir werden je nach Anzahl der Personen die
billigste Variante suchen.

In Planung für 2006: Goethe in Karlsbad..., Prager Lite-
raten (Kafka, Brod, Werfel, Rilke, Kisch...), Reiseleitung,
Organisation: Hana Rigo, Lesungen, Führungen auf Stif-
tern Spuren: Prof. Mag. Dr. Elisabeth Buxbaum, Wien –
Autorin der Stifter Biographie „Stifter in Wien“.

Anmeldung an: Hana Rigo, Am Sportplatz 4, 4501 Ne-
uhofen/Krems, Tel.: 07227/6912, rigotranslations@aon.at,
Anmeldeschluss: 14. September 05

Zemřel dr. ing. Jaroslav Anděl

Čtyři měsíce po svých stých narozeninách zemřel ve
švýcarském Solothurnu jeden z významných českých
krajanů, dr. ing. Jaroslav Anděl. Absolvent pražské
techniky a práv prožil v 50. letech sedm let v komunis-
tických žalářích. Po srpnové okupaci Československa
roce 1968 se proto rozhodl odejít do exilu ve Švýcar-
sku. Zde založil krajský spolek Masaryk a krajským
aktivitám ve Švýcarsku se věnoval po celá desetiletí.
Stal se předsedou Mezinárodní organizace bývalých
československých politických vězňů v exilu a působil
i ve Svazu spolků Čechů a Slováků ve Švýcarsku. Od
listopadu 1989 se dr. Anděl vracel do České republi-
ky, kde hájil zájmy exulantů. Stal se jedním ze zaklada-
telů Svazu občanské sebeobranu a v mnoha sporech
před českými soudy zastupoval neúspěšné restituenty.

Tamburášský spolek „Adria“ hledá spoluhráče –čky

Tamburášský spolek „Adria“ byl založen v době rakouské
monarchie v roce 3.5.1911, přistěhovalci z Čech a Moravy.

Ke hře se používají originální instrumenty z roku 1911 až
1935, systému „Farkaš“.

Také notovým materiál je z velké části v originálu za-
chován. Náš repertoár sahá od polek, pochodů a valčíků,
koncertních kusů až k operetním- a operním potpouris.

Chtěli bychom tento druh hudby s naším vlastním sty-
lem dále udržet a proto hledáme nové zájemce.

Kontaktujte nás prosím: Georg Gotfryd 985 83 44, Niko-
laus Blach (dt.) adria@aon.at

Kurz českého jazyka pořádané ČSÚZ

Mezi osmi studenty 3-týdeního kurzu českého jazyka pořá-
dané Československým ústavem zahraničním (ČSÚZ) byli
i dva z Vídně. Andrea Hanzlová (19let), absolventka čes-
ké školy ve Vídni, která mluví česky od narození. V Pra-
ze, kde již několikrát byla se jí líbí. Do kurzu přišla s cílem
si vylepšit svůj písemný projev. Druhým absolventem kur-
zu byl Lukáš Kavín (16let), který navštěvuje bilingvní gym-
názium Komenský, kde má možnost využití a zlepšení čes-
kého jazyka v předmětech, které se zde vyučují v češtině,
a to český jazyk, hudební výchova a dějepis. Ve fyzice má
dokonce možnost se naučit slovenskému jazyku, protože
vyučující je Slovenka.

Český dialog – zpracováno

AUSTRO-BOHEMIA KLUB / AUSTRO-BOHEMIA CLUB

Steing. 24, 1030 Wien (P. O. Box 34, 1071 Wien)

Handy/Mobil: Montag bis Donnerstag von 9 bis 19 Uhr: ++43-0-699 10596078

Fax: ++43-1-8123650, ivana.pastrnak@chello.at

Bankverbindung: BankAustria, Kto. Nr.: 00659124804 (AustroBohemia) BLZ 20151

24.-25. September 2005 SLOWAKEI: Trnava, Topoľ- čianky, Nitra, Bratislava

7:30 Abfahrt Wien-Westbahnhof, Ankunft Trnava 9:30,
12:00 Mittagessen, 14:00 Abfahrt nach Topoľčianky
(Schloß) mit Führung, 16:45 Arborethum/Blumenpark,
18:00 Abfahrt zum Hotel, 19:30 Grillparty mit Musik

8:00 nach dem Frühstück Abfahrt vom Hotel nach Ni-
tra, 11:45 Abfahrt zum Mittagessen, 14:00-17:00 Auf-
enthalt in Bratislava, 18:30 Ankunft in Wien.
Begrenzte Plätze, Preis 70,00 € inkl. Busfahrt, Über-
nachtung mit Frühstück in Pension, alle Zimmer mit
WC und Dusche, 2x Mittagessen, Grillparty.

Firma Spedition Trade Trans GmbH,
Lambrechtgasse 5/20, 1040 Wien
přijme do pracovního poměru
odbornou obchodně-kancelářskou pracovní sílu

Požadavky: pracovní povolení pro Rakousko
včetně vlastního ubytování,
znalost práce na počítači
(Windows, Word, Excel, Internet),
znalost českého a německého jazyka
slovem a písmem,
středoškolské vzdělání.

**Přednost mají uchazeči se znalostí železniční,
dopravní (spediční) problematiky.**

**Platové zařazení podle rakouské
Kolektivní smlouvy
pro pracovníky spedice.**

Nástup možný ihned.

**Příhlášky včetně životopisu a dosavadní praxe
v češtině a němčině zašlete, prosím,
na výše uvedenou adresu.**

Jindřich Lion: *S humorem na suchary*

Členové a přátelé Kulturního klubu znají novináře Jindřicha Liona jako vtipného fejetonistu časopisu *Klub*. Svými texty, ať humorného, či reflexivního charakteru, vtahuje pravidelně čtenáře do různorodých situací a mile je „nutí“ k zamyšlení, anebo k úsměvu. Ty nejlepší kousky shrnul ve své nové knize *S humorem na suchary*.

Kniha stojí **10 € + poštovné**. Pokud o ni máte zájem, zašlete objednávku na adresu Kulturního klubu.

www.krajane.net
info@krajane.net

Od 1. července 2004 je v provozu portál www.krajane.net ke komunikaci mezi zahraničními Čechy a domovem a mezi zahraničními Čechy navzájem. Rubriky zahrnují adresy spolků, českých státních i nevládních institucí, kontakty na krajanský tisk, poradnu k právním vztahům (občanství, pobyt), diskusní rubriky k domácím i zahraničním událostem aj.

Internetová adresa nově zřízené stránky
elektronické knihovny české poezie 19. století,
kteřou provozuje Ústav pro českou literaturu AV ČR:

<http://www.ceska-poezie.cz/cek/>

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k odběru časopisu zasílejte na adresu:
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlösselgasse 18, A-1080 Wien,
tel. (záznamník): **++43-1-402 32 99**, fax: **++43-1-79 88 454**,
e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**
Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení čtenáři v Rakousku a ve světě (mimo ČR a SR),
příspěvek na rok 2005 činí **25,- € (+ 20,- € poštovné)**.
Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**,
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**.

Firma TT Raillogistics GmbH,
Lambrechtgasse 5/20, 1040 Wien
hledá učně pro obor spedice,
převážně směru železniční doprava.
Požadavek: vstřícnost, ukončené základní vzdělání, nebo AHS matura (2- roční učební doba), znalost německého, anglického a českého nebo slovenského jazyka slovem i písmem, rakouské občanství není podmínkou, legální pobyt v Rakousku.
Datum nástupu: okamžitě
Tel.: 585-11-34/60 Walter Leitgeb (obchodní vedoucí)

Kurzy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilé.
Zájemci, hlaste se na tel. č. 6023651, dr. Malá.
Čeština – začátečníci i pokročilí.
Zájemci, hlaste se na tel./fax 0043-1-40 89 841,
Mag. dr. Brandeis.

POKYNY PRO INZERENTY

Ceník:	Rozměry v cm	Cena v € (měsíčně)
	2,5 × 5,2	4,50
	3,3 × 10,0	11,25
	6,5 × 5,2	11,25
	7,5 × 6,4	16,50
	7,5 × 8,0	20,25
	7,5 × 10,0	25,50
	5,0 × 17,0	28,00
	12,7 × 17,0	70,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €. Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Při celoročním objednavce inzercí se platí pouze 10x. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce). Sleva pro krajany.
Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **12000**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**
- Česká spořitelna, číslo účtu: **1557869023**, kód banky: **0800**, účel: **inzerát**.

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví odpovědná referentka **Mag. Eva Zemanová**:
tel. **++43-0-664 514 33 29**, fax **++43-1-79 88 454**
e-mail: **info@kulturklub.at**
inzerce@kulturklub.at

Kurzy slovenského jazyka

začátek kurzů: 4.10.2005
začátečníci: utorok 15:15 – 16:45
láhko pokročilí: utorok 17:00 – 18:30

Videotéka a fonotéka KLUBU (s podporou MZV-OKKV)

Seznam videokazet:

Balada pro banditu

Bohemia I

Český ráj (německy)

Císařův pekař

Český Krumlov (německy)

Čerte, drž se svého kopyta

Hrátky s čertem

Jižní Čechy (německy)

Karlsbad

Kytice

Mikulov (německy)

Magdalena Kožená

Morava a Slezsko (německy)

Nesmrtelná teta

Obchod na korze

Ostře sledované vlaky

Penzión pro svobodné pány

Praha

Pražské jezulátko (německy)

Šakalí léta

Trhák

Všichni moji blízcí

Pohádky:

Broučci

Kocour Vavřínek

Krtečkova dobrodružství

Maxipes Fík

Mach a Šebestová I

Mach a Šebestová II

Rákosníček a jeho rybník

Spejbl a Hurvínek

Tuláček

Kazety:

A vy páni muzikanti

Jarmila Šuláková – Folk songs

Jen vzpomínky poštmirovic kluka

Krtečkova dobrodružství I-II

Neuvěřitelné situace – Šimek a Sobota

Písničky Čechů v Chorvatsku

Slzy smíchu Jiřiny Bohdalové

The best of Pavel Bobek

Všichni moji blízcí

Máte-li zájem o vypůjčení, zavolejte paní Evu Zemanovou, tel. 0664 5143329. Kauce 5 € ř videokazeta, ř 2 € na obnovu filmotéky.

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, GZ - Znojmo

tel./fax 515 22 57 30

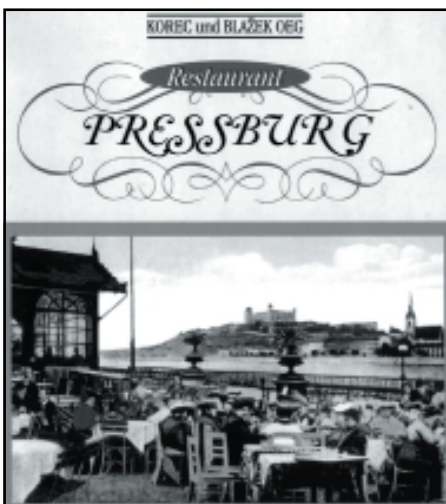
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz

www.tiskarna-sladek.cz

Kniha autorky Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* s předmluvou bývalého českého velvyslance v Rakousku a nynějšího prezidenta PEN-klubu Jiřího Gruši obsahuje portréty osobností, jež jsou spjaty s českou menšinou, prostředím a kulturou ve Vídni a v Rakousku. Přehledně a zajímavě popisuje nejen bohatou historii exilového života české menšiny v Rakousku, ale i její současný stav. Publikace je dvojjazyčná: česko/německá.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**, 1030 Wien, Steing. 24, tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50, e-mail: ivana.pastrnak@chello.at otevřeno: st, čt 17:00-18:30, nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17.

KORB und BLÄZEL OEG

Restaurant

PRESSBURG

Mo-Fr 09:00-19.00, Sa 09:00-15.00

Täglich Mittagmenü

Spezialitäten aus der ganzen Monarchie

Trennkost- und Seniorenkarte

Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien

Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering

3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica KORECOVÁ

magistru

fa. Korec

Veľké Úherce 310

Slovensko

▣ Ubytovanie

▣ Reštaurácia

▣ Šofr

▣ Kaviareň

▣ Sauna

▣ Fitness

▣ Parkovanie

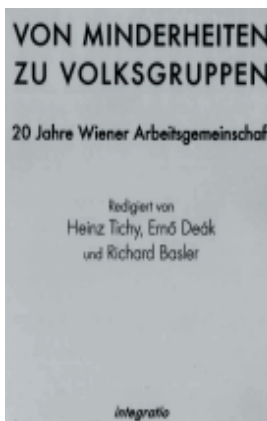
TEL./FAX: 038/7486 159

VEĽKÉ ÚHERCE č. 310

Danica Korecová, fa. Korec

tel./fax: 038-7486 159

Informace v reštaurácii Pressburg

Obsah: I. K vývoji spolku; II. Aktuální přehled o autochtonních skupinách (české, chorvatské, maďarské, romské, slovenské, slovinské) a polské menšině ve Vídni a v Rakousku; Aktuální stav školství české a maďarské národní skupiny; III. Jazyk - právo - identita. 215 str., brož., německy, obr. příloha, cena: 15 € + poštovné.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**, 1030 Wien, Steing. 24, tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50, e-mail: ivana.pastrnak@chello.at, nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17, nebo v **Kulturním klubu**, Schloßelgasse 18, 1080 Wien, fax: 01 79 88 454, e-mail: ag406826@unet.univie.ac.at.

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolarik
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Budweiser
Budweiser

**Divadlo Brett – 1060 Wien,
Münzwardeingasse 2,
tel: 587 06 63, fax: 586 91 55,
theaterbrett@Eunet.at,
www.theaterbrett.at
úterý – sobota od 20 hod.**

AUSTRO-BOHEMIA PRESS
1030 Wien, Steing. 24
tel.: ++43-0-669 10596078 (9:00-19:00)
fax: ++43-1-812 36 50
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
(st, čt 17:00-19:00 a také některé soboty)

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Sedla, 1070 Vídeň,
Westbahnstr. 18.

Tel. 524 38 73, 6172706

Mobiles
Theater für Kinder
tel 01/505 98 06
e-mail: theater.moki@chello.at
www.theater-moki.at

Atelier JAN -

Umění z kůže
Jan & Tamara
Brabenec,
Spittelberggasse 7,
1070 Wien,
tel./fax: 526 54 22,
po-pá 13-18 hod.,
so 10-14 hod.

Menší česká
strojírenská firma hledá
zástupce
pro prodej svých výrobků
do Rakouska.

Bližší sortiment na
www.akros.cz

Nabídky zasílejte
na naši
e-mailovou adresu
akros@akros.cz

Slowakisches Institut

Wien

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT
Wipplingerstr. 24 – 26, 1010Wien
Tel./Fax.: 43 /1 / 53 54 057
E-mail: si.wien@gmx.at

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

**TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM**

Herrengasse 17, 1010 Wien
Tel. – Fax: 0043 1 5352360 – 14,
E-mail: ccwien@czech.cz

**CzechTourism Wien – Česká
centrála cestovního ruchu**

Ředitelka Dr. Phil. Nora Dolanska
Tel: 0043 1 533 21 933
Fax: 0043 1 533 21 934
E-mail: info-at@czechtourism.com
www.czechtourism.com

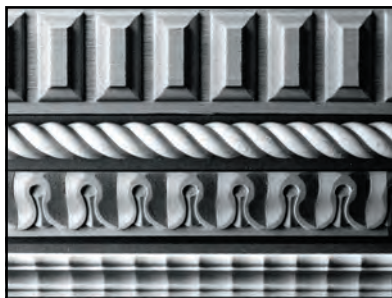
Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4/Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Právnik v ČR

JUDr. Josef Franc
advokát

Kancelář: Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax : 004202 848 18 008,
mobil: 00420602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

FRANZ KOLÁŘ GmbH

**Dřevěné lišty
a mřížky**

KOLAR

Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
Tel: 02236/31724, Fax: 02236/323 96
E-mail: office@kolar.at; www.kolar.at

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin;
předělávky, vlastní výroba (též z doneseného
materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88,
tel. / fax 604 54 85,
po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17,
Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

**PRODEJ A OPRAVY
VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,**

Krajanské ceny, TV-Service,
T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17,
1030 Wien, Tel./Fax: 798 47 08

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

**MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE**
>>> *sleva pro krajany*

SIMMERINGER TAPETENPALETTE

Tapeten – Teppich – Vorhänge – Karniesen
Farben – Lacke u.v.a.

INKU

Fachberater

Inh. L. u G. Lunghammer
A-1110 Wien, Simm. Hauptstr.189
Tel./Fax: 01/7698200

Reisebüro Zorika LOPREIS,
1030 Wien, Rennweg 21
tel. 715 95 55, fax: 715 95 56,
e-mail: sanotours@aon.at

Zařídí pro Váš cesty do celého světa
letadlem, autobusem, vlakem, lodí.
Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Oslavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinerstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
otevřeno: po – ne 10-23 hod.

Restaurant Schönbrunner Stöckl rodina Smadišova

beim Meidlinger Tor
České a slovenské speciality!

Nabízíme:

svatby, podnikové a rodinné oslavy, Vánoce,
catering service pro každou příležitost,
slevy pro skupiny z ČR.

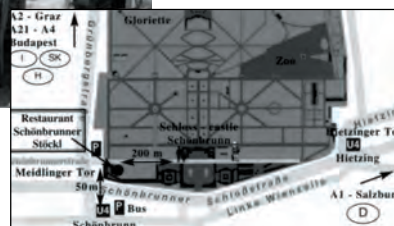
Těšíme se na Vaši návštěvu!

Küche/ kitchen / cucina / kuchyň

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29,

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmischen Kuchl

Speciality české a moravské kuchyně:
dršťková polévka, bramboráky, svičková, lívanečky,
Budějovické a Velkopopovické pivo –
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficenc

1080 Wien, Schlüsselgasse 18, tel.: 402 57 31

otevřeno: po – pá od 11.00 – 15.00 a 17.30 – 23.00

**KLEINES
WIENER CAFE
Denis Bezucha**

1080 Wien, Kochgasse 18
tel. 01/402 32 07
po – pá 9:00-22:00
so 10:00-20:00
neděle zavřeno

Kavárna s českou kuchyní.
Oslavy na objednávku.
Budějovické pivo.

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER,
Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf,
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: Marxerg. 1a, 1030 Wien
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at,
fax: 02235/44 638.

Ověřené překlady
Mag. Lenka KOVARIK,
1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10,
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581.

**Ověřené překlady dokumentů,
smluv, úředních listin a tlumočení**
Dr. Milan KOŠÍČEK,
A-1030 Wien, Salesianergasse 17,
mobil: 0664/2537951,
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

**Ověřené překlady úředních listin,
dokladů aj., tlumočení**
Mag. Pavlína BÖHMOVÁ,
Inzersdorferstr. 47/3/3402, 1100 Wien,
tel./fax 9544076, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK
Adresa je k dispozici v redakci.

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku
Malá klubovna školy Komenského
1030 Wien, Sebastianplatz 3
středa 10:00-12:00, tel: 64 01 317
„sekretariát“: středa 16:00-18:00
(mimo školních prázdnin a svátků)

**Divadelní ochotnický spolek
VLASTENECKÁ OMLADINA**
1030 Wien, Sebastianpl. 3
kontakt: tel. 02273 7604

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTURNÝ SPOLOK
sekretariát RSKS
út 8:00-9:30 a čt 17:00-18:30
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. ++43-1-596 13 15
fax ++43-1-595 57 99
e-mail: office@oeskv.at
www.slovaci.at

**Europäische
Mittelschule Wien
European Middle School
Vienna**
1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210
Direktion: Christine Schiller, M. A

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule, 1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellingerg. 1-3 / Tel.9823403

**PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ
PORADENSTVÍ,**

Mag. Dr. Ladislav Nykl Ph.D.,
„Lektor na Vídeňské univerzitě a Masarykově univerzitě“
semináře růstu osobnosti, pomoc při sociálních problémech,
depresích, psychosomatických problémech atd., praxe Ledererg.
17/7, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833.
E-mail: nykl.psychotherapie@aon.at, http://members.aon.at/nykl

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
**KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63:** mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.
**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.
**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.
**KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub
Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. kaž. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

**Školský spolek
"Komenský"**

1030 Vídeň,
Sebastianplatz 3, Tel. 713 31 88/20
Fax : 713 88 76/24
e-mail: office@komensky.at

**Privátní bilingvní škola obecná
a sekundární (5-8)**

školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 30,
sborovna: 714 88 76 / 31,
fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org

školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna:
714 88 76 / 31, fax: 714 88 76 / 34

**Mateřská školka školského spolku
Komenský**
ředitelství: 713 31 88 / 40

**Česky a slovensky mluvící
lékaři ve Vídni**

MUDr. Jiřina Bodnar
choroby kožní a pohlavní,
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11,
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8,
tel. 406 99 41.

MUDr. Tomáš Čech
ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. / Kopalgasse
1/3/3, Wien 11,
tel. 74 9 32 03.

MUDr. Vít Doležal
zubní lékař,
Blattgasse 13, Wien 1030,
tel. 713 72 66, všechny pokladny.

MUDr. Eva Dršata
oční lékařka,
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne,
termín po dohodě na tel. 587 54 27,
všechny pokladny.

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss
odb. ortopedka, též dětská,
Pilgramgasse 10, Wien 5,
tel. 58 74 460.

MR MUDr. Vladislav Lipták
internista – sportovní lékař,
Zelinkagasse 12, Wien 1,
po, út, st 15:00-18.00, čt 9:30-12.00,
tel. 533 58 34, všechny pokladny.

MUDr. Kamila Hajek
soukromá léčba homeopatií,
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10,
tel. 689 22 80.

MUDr. Dorota Stefanovic
kožná lékařka, medicínsko-kozmetický
inštitút, akneinštitút a kožná ordinácia,
Spitalgasse 1A, Wien 1090,
po-pia 9:00-20:00,
tel. 406 34 99.

MUDr. Georg Sojka
neurolog a psychoterapeut,
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo),
Wien 1030,
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě.

MUDr. Helena Hala
zubní lékařka, rovnání zubů, kosmetické
(bílé) plomby,
Neustiftgasse 104, 1070 Wien,
po 15:00-19:30, út 14:00-18:30,
čt 10:00-15:30, pá 10:00-13:00,
tel. 523 71 38, všechny pokladny.

MUDr. Hana Lion
zubní lékařka,
Laxenburgerstr. 136/10/2, Wien 10,
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15,
Tel. 615 46 10, všechny pokladny.

Dr. Kristina Lion
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii,
Röttergasse 37, 1170 Wien,
tel. 486-22-86, všechny pokladny.

Jan Drda – Dalskabáty, hříšná ves, aneb Zapomenutý čert

(Komédie o osmi obrazech)

1961 – Čs. spivatel

Obraz pátý

Lesní chajda stranou cesty.

Scéna: sednička už je uklizená a zabydlená. Mates, oblečený a v holínkách, ale ještě rohatý a s ocasem, se ochomejtá u kamen. V řeči už se míň zajikává, jen když se rozčílí. Plajznerka vytahuje z trouby pekáč buchet.

MATES: Buchty tvarohový! Dej mi! Tůdletu vod rohu! (Hrábne do pekáče, urve ji)

PLAJZNERKA: Deš! Já už si s tebou nevím rady! Copak se to hltá takle polosrovový?

MATES: Dyž já se neudržím, jak vidim buchty...

PLAJZNERKA: To vim! Ale práce ti smrdí. Koukej nasekat dříví!

MATES (seká, polínko padá): Zatracená práce! Vvono to skáče jako živý!

PLAJZNERKA: Mrtafo! Máš volšový ruce! Jako bys ani nebyl muskej! Taky že ne! Ty takle chytat čolky v louži a zaživa je žrát! Ukaž, nemáš v kapse ropuchu?

MATES: Já už ropuchy netento! Dyť sou hořký...

PLAJZNERKA: Zato střevlíky tento! Já tě viděla.

MATES: Někdy! Vono to tak pěkně chroupne. Ale polívku už jim jaksepatří lžící, a kalhoty nosim dočista jako muskej!

PLAJZNERKA: Pěkněj muskej! Vometák ti čouhá z rozparku, a ty rohy hloupý!

MATES: Já za to nemůžu, mě už taky mrzeji... kvůli tej čepici! (Vezme čepici, zkouší) Vidiš, nejde to! Taková krásná! Co dybch do ní udělal dirky?

PLAJZNERKA: Vopovaž se! Ta stála zlatku. (Vyklopí buchty) Na, dej si! A potom se uč sekát. Já jdu na be-zinky, pak si tě vyzkouším. A dyby někdo šel, zalez na půdičku, ať nemám před lidma vostudu! (Odchází)

MATES: Bez starosti, já cítim člověčinu zdaleka! (zkouší čepici) Jak sou buchty, to sem hned jinéj člověk. Estě tu čepici dybch moh. Depak! Rohy pitomý, překáží. Jeleni to přej votloukaji vo strom. (Trkne do zdi) Ou. Dyž já nejsem jelen! Zatracená bába! Všemmu rozumí, ale s rohama mi neporadí. (Uvidí díru po suku) Počkat, to se musí zkusit! (Strčí roh do díry) Dyž já se bojím. Buď nemám sílu, nebo vod-vahu! Dyby mi někdo tou hlavou takhle zakroutil! Nejde to! Vemu si buchtu na kuráž! (Chce roh vytáhnout, nemůže) Krucipísek, dyť já tam visim! Pušť, dřevo pitomý! (Praší pěstí do veřeje, roh se ulomí) Cco to? Už mám jen jeden! Hurá! Znova! Mno tak! Povol! Nenechce! (Stoupne si na stoličku, zastrčí roh, seskočí) Héej rup! Ouvěej! Voba sou pryč! Muskej! Už je ze mě muskej! (Narazí si čepici, vyběhne) Bábo! Marijáno! Honéem!

KOVÁŘ (vyjde z houště): Kterej đas to tady huláká?

MATES (couvne v panice do sednice, neví kam, vlezí i v čepici do postele)

KOVÁŘ (vchází): To sem blázen. Někdo tu řval jako di-vej: Marijáno, ale vidět nejni ani živáčka... A jéje, von je v peřinách. Copak ste zač?

MATES: Jjá sem Mamates... Plajznerčinej! Jjá mám zzimici!

KOVÁŘ: Ta Plajznerka se vyzná! Napřed chalupu, pak do chalupy postel, a šupity do postele chlapa. Kamaráde, ta vám tu zimici rozežene! Kde je?

MATES (ustrášeně): V lese! Kkousek vocad! Ďdďte tam rači zza ní!

KOVÁŘ: Já počkám! (Uvidí pod peřinou kus ocasu) Načpak to máte... tu věc?

MATES: Ccopak?

KOVÁŘ: Ten vocas telecí, co kouká pod peřinou!

MATES (lekne se): Jjá si tím vvodháním mouchy! (Honem ocas schovává)

KOVÁŘ: To znám! My máme v dílně koňskou voháňku. Ty mouchy převíti štípou jako divý. Tuhle sem koval takovýho kopavýho šimla...

MATES (vskočí mu do řeči): Ššimla? Jakýho? Mušáka nebo ps... pstružáka?

KOVÁŘ: I kdepak mušáka, ty sou tady vzácný. Grošova-týho. Vy se vyznáte v šimlech?

MATES: Dro... drobátko! Ššimlove sou různý... příkladně mušáci, grošáci, medáci, co maji takový ppěkný žlutohnědý ffleky... jako medovej koláč...

KOVÁŘ: Koukejme kujóna! A znáte železáky?

MATES: No jéje! Žželezáky... jablečňáky, mouráky a taky červeňouše!

KOVÁŘ: Ale nejhezčí sou pálený šemíkové!

MATES: Ddoví jestli. Žželezák... dyž se vyvede! Takovej modrošedej! Až do černa!

KOVÁŘ: Vůbec ne! Mourák, to je šim! Tmavší hlavu, pěkně tmavý slechy!

MATES: Tty já taky rád! Čim tmavší, tím lepší! Jakej by teprve musel bejt ouplně černej šim! Tto by byla jedna krása! Ttakovej havranovatej!

KOVÁŘ: Že vy ste taky kovářskej! Už chvíli čuchám... smrdíte vohněm jako já!

MATES (lekne se): Kovářskej nné...

KOVÁŘ: A co teda?

MATES: Ttakovej... vod všeho kousek!

KOVÁŘ: Nojo, že mě to nenapadlo! Starý čertisko dra-gounský! Nebo kyryсар? Bane, na kyryсарa přece jen nemáte tu vazbu. Jak říkám... dragoun vy-sloužilej.

MATES (nejistě): Tto tedy jjo... vysloužilej!

KOVÁŘ: To si musíme tykat, ne? Přid' na kus řeči do kovárny, ty hasáčerte starej! Ve vohni si bejval?

MATES: Mmóóc často. Někdy pporád. Vvonoje tam pěkně teplo...

KOVÁŘ: To bych řek! To bejvalo moje! Tramtadadá, ko-bylu stisknout kolenama, šavle ven, a tryskem! Co nám přišlo do cesty, to sme roznesli na kopytech!

MATES: Nna kopytech? (Lekne se) Copak tty si jjako jjá?

KOVÁŘ: Toceví! Starej koňák! Sedum let u kyryсарů! Jediněj z celejch Dalskabátů!

PLAJZNERKA: (vchází): Proč si křičel, blázne? (Lekne se) Kovář! Co tu děláte?

MATES (zamrká na ni): Mmy se tu... kkkamarádíme!

PLAJZNERKA: To mám nadělení, co? Takovej starej čert... Eště budu lidem pro smích...

- KOVÁŘ: I co, však ste kloudná ženská, co byste si nenašla mužskýho? A já sem rád, že je Mates koňák, ted' budem v Dalskabátech dva!
- PLAJZNERKA (trochu se uklidní): A copak ste nám přines, kováři?
- KOVÁŘ: Já jen tak, že du kolem... useknout nákou břízku na voj...
- PLAJZNERKA: Nelžete! Já vám to vidim na vočích. No tak, ven s tím!
- KOVÁŘ (prudce): Já mám vztek, že bych kousal! Na faru přijelo náký knížátko!
- PLAJZNERKA: Přijelo? Tak zas vodjede, to už tak bejvá!
- KOVÁŘ: Dorotka přišla domu po půlnoci! A víte, co trouší Piškytle po vsi? Že přej je celá pryč do toho fouska knížecího! Že přej mu vystrojuje, víno na-lejvá, prej se jen vrtí a kroutí a uchichtává...
- PLAJZNERKA: Že byste věřil takovému lumpovi kostel-nickýmu!
- KOVÁŘ: Věřil? Já tam stál pod voknem, pod tou pitomou mříží... Já slyšel to její chichichi na vlastní uši! Ať do mě hrom, já tu mříž utrhnu, a tomu pišišvorovi ji vomlátím vo hlavu!
- PLAJZNERKA: Kováři, mějte rozum! Co tomu říká Dorotka?
- KOVÁŘ: Jen se chichotá! Ale dyž řeknu: Už tam ne-pudeš, dupne si: Just tam pudu! Teta, na vás víc dá... zakažte jí to! Sic něco provedu!
- PLAJZNERKA: Myslíte, dyž je ženská pěkná, že musí bejt hned taky mrcha?
- KOVÁŘ: Já znám mužský! Jestli mi na Dorotku šáhne, zabiju ho. Jako psa zabiju!
- MATES (nadšeně): Kkovář to umí! Pprašti ho! Přeraz ho! Rrozes ho na kopytech!
- KOVÁŘ: Taky že roznesu! A Mates, ty přid', kamaráde, po-bejt! Budem si povídat vo koních, aspoň se drobet povyrazim! (Odejde)
- PLAJZNERKA (nepokojně): Poslouchej... kovář to ví, že si čert?
- MATES (vstává): Von myslí, že sem dragoun! My smn si povídali vo šimlech!
- PLAJZNERKA: Vo šimlech? A vodkud' ty znáš koně, dyž se válíš dvě stě let v housti?
- MATES: Vod dřívávejcl! Já mám na to kursy... Špeciální! Já dělal bezhlavou kobylu.
- PLAJZNERKA: Mates... jak to? Ty máš na hlavě čepici? Kams dal rohy?
- MATES (vytáhne je z kapsy): Tůdle! Já sem si je uloup! Tu máš na památku!
- PLAJZNERKA (překvapeně): I ty jeden... To hlavně kvůli čepici, vid'?
- MATES: Vůbec ne. Kvůli tobě. Že abys neměla se mnou vostudu... Estě ten vocas nešťastnej! Jjá už ho nechci ! Jjá ho nepotřebuju! Dej mi ho pryč! Honem! Já muším za kovářem!
- PLAJZNERKA: Jen si poruč! Jednou ho máš, a vodšrou-bovat nejde...
- MATES: Ddyž to umíš s bradavicema, aby zmizely, tak to máš umět taky s vocasem!
- PLAJZNERKA: Počkej, Mates! Tak já ti ho teda vodpáru! Zavři voči! (Strčí Matesa ke špalku, chytne ho za ocas) Tak vidíš... Ráz! A je to! (Tne sekyrou, ocas upadne)
- MATES: Ou! To to štíplo! (Ohlédne se) Slá... sláva! Jujda, to to bolí!
- PLAJZNERKA: Lehni si na lavici, já ti dám na to flastříček!
- MATES (Iehá): A taky to zašij, ať nemám rozparek! Kovář je eště v lese, já za nim honem rychle muším běžet! Mně se po ňom stejská, já ho mám rád!
- PLAJZNERKA: Rád? Copak to umíš? Čerti přece neumějí mít někoho rádi...
- MATES: Vidíš... já sem ňákej nepovedenej! Mám ho rád! A tebe taky... jenže tebe užiju za celej den dost...
- PLAJZNERKA: Kuš, mluvko. Slez. Ukaž se! Podívejme, jak bez vocasu prokoukl! Nos má sic nakřivo, ale kudrny jako mladík! A voči... víš ty, Mates, že máš pěkný jiskrný kukadla? Mates... kolik je ti vlastně let?
- MATES: No kolik... vosum set čtyrycet a ňákej...
- PLAJZNERKA: Mně táhne taky čtyrycátěj. Vosum set let, to nejni tak velkej rozdíl. Muskej může bejt dycky vo ňákej ten rok starší...
- MATES: Toceví! Alespoň má rozum! Tak já už letim za kovářem! (Uteče se sekyrou)
- PLAJZNERKA: Nebožtík Mates byl učiněnej ňůma, a tohle je zas fanfár třeštíprdlo. Kdepak, vod chlapů radši dál, nejni nad to, dyž si ženská stačí sama! To je ze všeho nejlepší! Jenže to nejni k vydržení.
- MANČINKA (vyběhne z houště, vystrašeně): Teta, de sem kostelník! S tím knížetem! Já je předběhla houštinou ... jistě dou na vás! Utečte honem!
- PLAJZNERKA: Na mě? A proč bych utíkala? Vodkdypak já se bojím kostelníka?
- MANČINKA: Dyž sou dva! A ten kníže je vod vojanc-kejch! Chystaji něco nekalýho!
- PLAJZNERKA: Vojanckej! Pod, vylezem na půdičku, uvidíme, co bude! (Obě vylezou nahoru)
- LUPINO v knížecím, PIŠKYTLE s kropáčem a svícenou vodou vylezou z houště
- PIŠKYTLE: To je trmácení! Samej kořen, samej šlahoun! Půl svícený vody už sem vybryndal... Nač vlastně naše velebnost potřebuje toho čerta?
- LUPINO: Nač? Takový živý čert je pro faráře terno! Zkrotí ho, provede zázrak! Církev to uzná, papež posvěti, noviny rozmáznou, lidi to zbaští, a nato-šup je z Dalskabátů poutní místo!
- PIŠKYTLE: Viději, to mě nenapadlo! Strčit ho na řetězu do chlívka, a já bych ho moh zbožnejm poutníčkům ukazovat! Za šesták nejmiň, žejo? Tak dem!
- MANČINKA (tiše): Teta, co to melou vo čertu? Vono tu vo pravdu straší?
- PLAJZNERKA: Copak sou náký, ty hloupá? Podej mi támhleto poleno! (Bere poleno)
- LUPINO: Já to tu obklíčim a vy tam pro něj dojděte!
- PIŠKYTLE: Já jsem lekavej!
- LUPINO: To je fuk! Jste církevní osoba, máčíte prsty do svíceně vody, za nehty máte černo od kadidla a mešní víno taky upijíte. Vy jste prosáklý svatostí po všech údech! Jen kuráž! Dvniť a rovnou k tomu listí!
- PIŠKYTLE: Tak já snad... žejo... dyž sem svícenej... (Udělá pár kroků k chajdě)
- PLAJZNERKA (zvednepoleno): Pusť! Eště krok, a řinknu ho s tím přes hlavu!
- PIŠKYTLE (couvne): Nebo rači ne. Nemůžu. Svícenej sem, ale jinač měkká povaha!
- LUPINO: Vy jste poseroutka! To se musí takhle: nadechnout zplna plic, vykročit rázně! Ráz! A ráz!

MATES (vyjde z. houště, rozčileně): Hrromsecdudy, cco-pak to ttdy je!!

LUPINO i PIŠKYTLE (se leknou, utíkají)

PIŠKYTLE (vrazí do Matesa): Tfu! Jako by po mně šáh! To sem se lek! Vodkudpak vy ste, kmotříčku? Z Drsníku, žejo? Ze Smolotel! Nebo z Nepřejova?

MATES (napřáhne): Mmóresy! Ttakle vrážet do člověka! Nejrači bych... jednu vrazit!

PIŠKYTLE: Aha, z Kácíně! Káciňáci sou rváči! Mějte rozum, já sem svěcená vosoba!

LUPINO: Klid, klid, vážený Káciňáku, my tady máme vážnou práci!

MATES (ve stylu kováře): Ppřetrhout! Ppraštit! Přerazit ho v kříži!

LUPINO: Sláva, to jste nás člověk! Odvaha, kuráž, ráznost! Pojdte nám pomoci, my tu chytáme čerta!

MATES (lekne se): Ddejte pokoj! Tto du rači pryč! (Chce zmizet v lese)

LUPINO: Odvahu, čacký Káciňáku! Čerti se chytají snadno, já v tom mám velkou praxi!

MATES: Nneříkejte... vy ste ho viděl?

LUPINO: Viděl? Chachá! Já ho držel v hrsti! Přimo za ocas! Škoda, že mi uklouzla noha... vyškubl se a pláchl do komína. Co jsem měl dělat... v knížecím kvádru za ním nepolezu!

MATES: Ttojó! Aha! Ttak von je vlastně pporaženej, žejó?

LUPINO: Kompletně! Strachy vyčerpán! Líže si rány v pelechu. Přiveďte ho, nic víc, my už si to s ním vyřídíme!

MATES: Áále. Nnač já tto potřebuju? Jjá mám práci v lese! (Chce zmizet)

LUPINO (strká Matesa odzadu): Jen chutě! Klidně! Odvahu!

PIŠKYTLE: Tumáte kropáč, cákněte po ňom, nic se ne-bujte!

MATES (naprahu): Tak já tam du! (Vlítne dovnitř, přirazí za sebou dveře)

PIŠKYTLE: Coufnem... dyby tu něco lítalo! (Couvají)

LUPINO: Tady zůstat. Vy jste církevní autorita. Já jdu do zálohy, druhá linie.

MATES (popadne pekáč, mlátí jím o stůl): Rroznesu tě! Rrozrrásám tě! Rroztrhám tě na cucky! (Převrací stůl, židle, mlátí, řve): Schrramstnu tě jak chrramostejla! Vy-cucnu ti duši z morrku! Rrra-chachá!

LUPINO: Já běžím pro posilu! Patrol! (Uteče)

PIŠKYTLE: Pomoc. Všichni svatý! Pomoc! (Vychrstne si na hlavu svěcenou vodu, uteče)

MANČINKA (v hrůze): Čerti ho tam trhají! Teta, nedejte mě!

PLAJZNERKA (schová jí hlavu do zástěry): Netrojči! Počkej! MATES (tříská hliněné hrnce): Krrucajdyjá, pprachsecmazec, já to všechno rroztrískám! Cimprrr camprrr, cimprrr camprrr!

PLAJZNERKA (odstrčí Manču, slézá dolů): Mates, necháš toho, blázne, hned ty hrnce polož! Sic ti jednu stříhnu!

MATES (rozjařen): Ať je rramus, ať maj hrrůzu! Já si eště jednou třísknu, rrovnu do vokna, ať je rrachot, krrucajdá!

PLAJZNERKA (vytrhne mu hrnec, vsolí pohlavěk): Vopovaž se! Ať už sedíš!

MATES (probírá se): Žže to ale hnali, cco? Ččerta chytat! Jo, tůdle! Až naprší a uschne!

PLAJZNERKA (varovně): Psst! (Staví židle, stůl) Polez dolů, Mančo!

MANČINKA (ustrášeně leze, uvidí Matesa, vyjekne): Jemínáčku... teta!

PLAJZNERKA: Kuš, hejkadlo! To je přece Mates! Jako... ten můj, víš! No, co vejráš? Koukej, Mates, to je Mančinka! Vona je sirotek, tak já sem jako její teta, dyž nikoho nemá. A ty teď budeš jako vod ty tety strejda!

MANČINKA: Strejčku, já měla strach, že vás schramstnul čert! Kam ste s ním šmejknul?

MATES (v rozpacích): Už ani nnevím... někam semle támle...

PLAJZNERKA: Dyť tu nikdo nebyl. Tuhle Mates sám... to je ten starej čert!

MANČINKA: Strejček? I kdepak! Toho já bych si nespletla, ten má dobráček kukuč!

MATES: Nno to víš, co by taky! Proč? Dyť sme teď jako z příbuzenstva, ne?

MANČINKA: To sem ráda. Tak tumáte pusu. (Políbí ho upřímně)

PLAJZNERKA: A cos tu chtěla, hejkadlo? Proč si příběhla jak blázen?

MANČINKA: Já na to hrůzou zapoměla... (Rozpláče se) Teta, pomozte! Honzu mi berou na vojnu! Už po ňom dou! Řikal farář, verbíři prej by zamoužili vočko, ale chtějí dvě stě dukátů. Honza zoufalstvím blázní, pořád šeptá: Dvě stě, dvě stě... A pak zase: Mlynářka, ta má! Ta baba má! PLAJZNERKA: Ty máš strach, že by si s mlynářkou pro peníze něco začal?

MANČINKA: Jak začal? Pude krás! Zabije ji! Já to na ňom vidím! A ke všemu ho kovář poslal do mlejna kovat dveře!

PLAJZNERKA: Ať neblázní, já něco vymyslim! Verbíři sou eště za horama!

MANČINKA: Ten kníže z fary, to je hlavní verbíř! Čeká jen na vojáky, pak mi Honzu vodvlečou v řetězech!

PLAJZNERKA: Ten fousek s krejzlíkem? Běž domu, ať tě nehledají! Já zejtra přídu!

MANČINKA: Tak sbohem, teta... proboha vás prosím! (Odejde)

MATES: Hodná holka... aspoň buchtu si jí mohla dát!

PLAJZNERKA: Poslouchej, Mates, začíná bejt zle! Ty dva lumpy sem poslal farář za tebou! Šli najisto a přídou zas! Ten verbíř se mi nelíbí...

MATES: Ttoho já znám! Já už ho jednou nakop! Jenže von mě dnes nepoznal. Ddepak, toho se nebojim. Ddyž něco, nakopnu ho znova!

PLAJZNERKA: Mlč, neznáš svět. Jestli mu přídou na pomoc vojáci, tak tě tu vyčmuchají. Kam tě skovat? Víš co? Pudeš se učit do vsi ke kováři, uprostřed Dalskabát tě hledat nebudou.

MATES: Tto jo! Kovář je dobrej, voheň má, jiskry lítají... a kobyly! To je moje!

PLAJZNERKA: Tak jez! (Přinese buchtu) To sou mi věci. Vod toho dne, co přišel novej farář, de v Dalskabá-tech všechno nazadmo. Kovář zuří, Mančinka pláče, Honza si zoufá... soužení za soužením. A ve všom má ten černej prsty! Ba ne, to nejni samo sebou! Marijáno... rozum do hrsti!

Konec pátého obrazu.

Amelie Kutinová – Marie Kubátová: Krakonošův rok

Rok na krkonošských horách v lidové poudačce, pořekadla a písní, Nakl. kraj. domu osvěty Hradec Králové, 1958

Červen. Z vyprávění hoských sekáčů pašerácké historky. Podle vyprávění Fr. Pacholíka z Pasek

Z VYPŘÁVĚNÍ HORSKÝCH SEKÁČŮ PAŠERÁCKÉ HISTORKY

My na prajskou stranu nechodili nikdy jen tak s rukama v kabcách. Tam se chodilo na tvrdou práci, kerou tam dobře platili, anebo s muzikou: My chodili s kúsama sekať na Štriku velčinu, tam to menujou volfgrás. Ale ať tak nebo vonak, každej šel nazpátek vo něco těžší, třeá to nevážiló víc jak paklík cukerinú.

Trápení s cukerínem poustalo u nás kerze bábu a lidskou žízeň, no, jako skorém každý říšný počínání. Bylo to asi před třičtvrti stoletím vo jablonecký pouťi po svatým Prokopě po velký mši, kdy dou lidi ve svátečním voblečení velkým hicem domu. Ňáká cizí babka si postavila u selnice starej stůl a žilli u něj, na tý žilli měla dje konve s vodou a na stole flašku s malinovou šťávou. „Slááádká šťávááá proti žízni, velkéj hernek za krejcar, menčí za polovic!“ vyvolávála, lidi lábali a vona jen sešupovala krejcarsy do šuflíku. Když měla koneu prázdnou, poslala si hošíště s konvěj do studýnky, do tý vody hodila bílou pokroutku a bylo to sladký, jako by tam prali sladký dřevo. Lidi vobdivovali, pane jo, jenna pokroutka stačí vosladit koneu vody. Kakružinte, to je zrychtoanosť! Četník to vyšetřoval, esli to nejni votrauný a vodkáď takový čáry má, mnoho se vokolo toho hovořilo, a vod tý doby byla po horách po umělým slá-dille velká poptáuka. A tak se toho chytli pašeráci.

Tonda Honáků přišel na šikounej nápad. Voni v Prajsku dáli ušelijaký Panenky Marie lurdský, filipsdorfský, sedmibolestný a jiný, svatý Josefý, Jany a Anny, malý po deseti centimetrech a ty větší přes loket dlouhý. Tonda nechtěl bejt rouhavej, tak si vybral jen svatýho Antonína – ty prej seš patron chudejch a my nemáme na cukr, tak nám budeš nápomocnej, vid'. Vona byla do něj dole dirka, co by perst prosterčil, a tou dirkou von ho nasypal cukerínem, sklepal a zas dosypal, zamazal dirku kypsem, uhladil a šel. Na hranicích ho krancáci zastavili, prohlíželi a když vidáli, že nese jen svatýho Antonína, tak ho pustili. Doma zasej tu dirku udál, cukerín vysypal a roznes po chalpách. A tak nosil svatýho Antonína jennoho za druhým, a aby to nebylo nápanný, tak vytřídil i jiný svatý patrony. Krancákům to juž začlo bejt ale přeci diuný, že je najennou tolik zbožného lidu po horách, že merhaj korunama za patrony, a tak na milýho Tonda, esli by nim jennoho toho svatýho nenechal na hranicích. Von ale, že přeť toholle má zrouna pro samotného faláře, ten že chce dat svatýho Antonína nad kasičku pro chudý, ale esli chcete, poudal, přinesu vám zejtra polle mena svatýho, Jakej

se vám šikuje. Do těch patronů pro krancáky ale nedal cukerín, ty vysypal hlínou a taky tu dirku sádrou zamáz, aby byly nastejně těžký. No tak stál milej svatej Antonín taky u krancáka na cinkostnu. Esli se tam necejtil dobře, když se naproti koukal na France Josefa, anebo esli pod nim havellant ňákej nekálej zatáhal za dečku, anebo esli nevyderžal velikonoční gruntování, nebo se na vhavý krancácký protokoly nemoh dívat, zkrátka vocejtil se jennoho dne dole na pollaze a krancák vykulil voči na hromadu hlíny mezi třepama. I prej, prachzatra, čloujek tady na hranicích aby se i svatýmu bál věřit! No prej, počkej, na tolleto se podváme, esli je i v těch vostatných svatejch jen hlína! Ale jak to bejvá mezi poctivejma lidma, našel se ten dobrej, kerej dal Tondoť echo, že je na něj pan vachmajster ňákej nahněvanej. Když říz krancák milým svatým vo hraniční patník, vysypala se zas jen hlína. Krancák vostal zrouna dřevernej, ale Tonda zato spustil: „A to bysme se na to podvali, aby se bohobojnému lidu rozbíjeli svatý patroni! A tolleto sem nes svatýho Františka, patrona našeho císaře pána! Esli už v naší monarchiji nemá bejt ani císařskej patron bezpečnej před krancáckou zvůleť, japak si nemá stěžovat vobyčejnej čloujek? A taky že si postěžuju, až do Vínně to poženu!“ Esli hnal nebo nehmal, to vám nepovím, ale poudali, že si Tonda u Pašernáce v rejdický hospodě kdeským zaudával. Jen prej pite na zdraví našeho zeměpána, na outraty jeho patrona! Já na něm vydál šest marek!

Ladislav Stroupežnický – Naši furianti ves o 3 dnech

úprava Zdeněk Černín a Jiří Závís / 1999

První den

1)

(Prázdna hospoda)

BLÁHA: Václave, pivo!

VÁCLAV (pod scénou) Narážím!- Dejte si zelenou! (Bláha se obslouží. Do knajpy vtrhne Šumbal s Fialou)

ŠUMBAL: Václave, pivo!

FIALA: Pro mě taky pivo!

VÁCLAV (pod scénou) Narážím! Na-rá-žím!!! Dejte si zelenou!

ŠUMBAL: Hodíme si partičku licitovanýho?

BLÁHA: Já ne.

ŠUMBAL: Aspoň jednou dokola, Valentýne? (rozdává karty)

BLÁHA: Nehraju.

ŠUMBAL: Když ne, tak ne. Tak já ti nedám hlas, až na radnici budem rozhodovat o tom, kdo má být ponocným!

FIALA (zbystří) Končím... já...

ŠUMBAL: Jak končím? Ještě jsme nazačali!

FIALA: Já musím!... (Rychle odejde).

ŠUMBAL (znovu rozdává, k Bláhovi): Tak lízanýho!

BLÁHA (šklebí se) Lízaný je pro baby.

ŠUMBAL: Václave, co je s tím pivem!

VÁCLAV (pod scénou): Narážím!

(Vejde Bušek, i další chlapi)

BUŠEK: Václave, pivo!

(Ticho. Václav se neozve. Bušek a jiní jdou přihlížet karbanu)

BLÁHA: Dvě sedmy v žaludech, kule to strčí.

ŠUMBAL: Ty že máš strk, jo?!- Flek!

BLÁHA: Re!

BUŠEK (kibicuje): Nejdřív má být re, a potom flek, ne?

BLÁHA: Nejdřív flek a pak re.

BUŠEK: Nejdřív re a pak flek!

BLÁHA: Vy tomu tak rozumíte. Jako koza petrželi.

ŠUMBAL: Tak se ukaž!

BLÁHA (vynáší kartu) Co ty na ty kule?

BUŠEK: Já bych jel trumfem (žaludy).

BLÁHA: Ale já jedu kulema. – Čtyřicet. Nekoukej a lízej.

BUŠEK: No, já myslím, že lepší bylo vynést žaludy.

BLÁHA: Jeden myslel a sjel po prkýnku dolů. Ve světě se to hraje tak!

Nevzdělanče. Trumf!

BUŠEK: Cože jsem?

BLÁHA: Nevzdělanec.- Trumf!

BUŠEK: Já? První radní?! (Uraženě odejde)

BLÁHA: Ještě jednou si lízni a už to jde všecko za mnou, a nakonec sedma

žaludská a kulová. Dostanu pět zlatých, Šumbálku, a hotovo.

ŠUMBAL: Kdo si hodí mariášek? (Přisednou mlčky tři maníci.) Pauzovaný?

(A už míchá a rozdává karty)

BLÁHA: Tak, Václave, co je s tím pivem?!

VÁCLAV (pod scénou): Narážím!

ŠUMBAL: A jedem!

(Spustí muzika. Markýtko zpívá. U stolu se mastí karty a Šumbal prohrává, prohrává, až prodrbe všecko)

ŠUMBAL: A kráva je v prdeli (K Bláhovi) Ty Valentýne, kdyby něco, tak jsem ty peníze půjčil Buškovi, aby mohl koupit na jarmarce koně. Stará se to nesmí dozvědět. Kráva v prdeli... v háji, v luftě, v trapu, v prachu, v čudu, v tahu, v talóně! (Markýtko zpívá. Bláha ji láskyplně pozoruje. Přichází Habršperk)

HABRŠPERK: Večer... (K Bláhovi)

BLÁHA: To je co?!...a ten hlas!

HABRŠPERK: Ale vždyť to je Markýtko, co tu zpívala loni o pouti.

(Markýtko dozpívá)

BLÁHA (kontaktuje Markýtko): Překrásné – jako vy sama.

HABRŠPERK: Vy jste, Markýtko, letos ještě hezčí než loni.

MARKÝTKA: Copak, copak, pánové?!

BLÁHA: Valentýn Bláha – vysloužilý voják, svobodný, starý mládenec.

HABRŠPERK: Habršperk Josef – vdovec, bezdětný a zaoptatřený živnostník.

BLÁHA: Nemáš náhodou před poutí na pilno?

HABRŠPERK: Jsem se přišel trochu ochladit, ne!

BLÁHA: Hoříš pěkně! Doufám, že se nehněvate?

HABRŠPERK: To já taky doufám.

MARKÝTKA: A měla bych?

BLÁHA: Že jsme vás tak... teda – já že jsem vás tak sledoval.

HABRŠPERK: Hltal!

MARKÝTKA: Já mám legraci ráda... Je to přece legrace, ne?

BLÁHA: Ne... Totiž. Zůstáváte přes noc?

MARKÝTKA: Vždyť zítra taky hrajeme. Je pouť.

BLÁHA: A kdepak, Markýtko, spíte?

MARKÝTKA: Když bude pršet, tak tady v hospodě a když ne, tak u kapličky.

BLÁHA: Pršet nebude.

MARKÝTKA: Řeči se vedou, a voda teče.

HABRŠPERK: Kamaráde, já koukám.

BLÁHA: Tak nekoukej... Když dostanu to ponocenství, tak za ní zajdu a...

HABRŠPERK: A jestlipak ti to dají?

BLÁHA: Žádost mám sepsanou – jenom ji předložit. A poněvadž se o to nikdo víc neuchází, tak myslím, že mi to dají.

HABRŠPERK: Obecní výbor je obecní výbor.

BLÁHA: Dubský jako starosta mi hlas dá – s ním jsem mluvil. A Dubská mi

přeje. Protože jsem byl na vojně jako její nebožtík syn Josef. A Šumbal mi

to teďka slíbil při kartách!...

HABRŠPERK: A jak Kožený a Smejkal?

BLÁHA: Těžko říct. Ti se budou řídit buď podle starosty, nebo Buška. Jsou

to nevzdělanci.

HABRŠPERK: No právě. Teď jsem potkal Buška a nadával jak špaček...

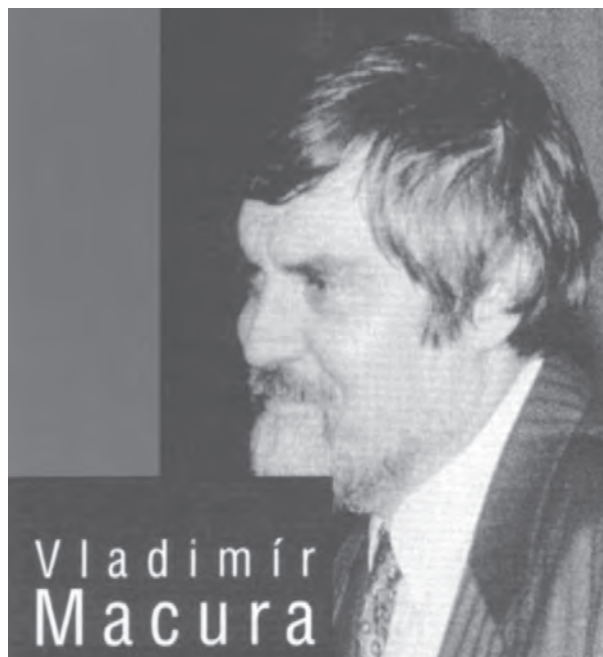
BLÁHA: Ale, řekl jsem mu přede všema, že je nevzdělanec.
Vždyť nebyl dál
než ve Strakonících na jarmarku pro kobylu.
HABRŠPERK: Nevzdělanci jsou všichni naši výboři dohromady.
BLÁHA: Moje řeč!
HABRŠPERK: Jediní vzdělání tady jsme my dva! Václave, dones pivo!
VÁCLAV (pod scénou) Narážím! Nalejte si zelenou!
(Nalejí si zelenou, a udělají na futro dvě + dvě čárky)
BLÁHA: My dva jsme totiž byli ve světě!
(Znovu si nalejí)
HABRŠPERK: To je to! Já se vyučil v Písku, přeučil ve Vídni, a pak jsem se pustil do Salsburgu, Triestu...
BLÁHA: Vynechal jsi Gráz...
HABRŠPERK: Aha: a pak jsem se pustil do Salsburgu, Grázu, Triestu.
BLÁHA: A tam já všude ležel. S regimentem.
HABRŠPERK: Moře jsem viděl!
BLÁHA: Já tam ležel. A pak jsi byl...
HABRŠPERK: A pak jsem byl v Tylořích...
BLÁHA: Tam jsem taky ležel. Samá skála.
HABRŠPERK: A navrch dva roky v Praze, jo!
BLÁHA: Taky jsem ležel... A Pešt, a-
OBA: Inšpurk-
BLÁHA: -a třikrát v ohni-
HABRŠPERK: A proto jsi taky vzdělaný člověk. Proto, žeš tam byl-
BLÁHA: A ležel. Když tak my dva dáme řeč o světě s panem farářem z Radotic – to všickni koukají.
HABRŠPERK: No – on taky kouká někdy sám pán farář, a to je učenej člověk.
BLÁHA: Učenej – učenej, ale má to jenom z knih. Ale ty jsi tam všude byl!
HABRŠPERK: A tys tam všude ležel.
BLÁHA: To je to! Jdu pro žádost.
HABRŠPERK: A já na záchod.

2)
(Přichází Fialová, Kristýna, za ní ostatních šest dětí)
FIALOVÁ: Děcka, já teď dám panu Buškovi a starostovi Dubskému žádost, aby udělali vašeho tatínka ponocným, a vy jim pěkně políbíte ruce. Jasný?
KRISTÝNA A VŠECKY DĚTI: Jasný!
FIALOVÁ: A až řeknu: Nám se vede zle, moc zle, tak začnete všechny plakat. Rozumíte?!FILÍPEK: Já budu bučet jako tele, když ho odstaví od krávy.
FIALOVÁ: Nejsou tu? Nejsou. Nevadí. My je najdem!
KRISTÝNA (se kroutí) Mami, já musím...
FILÍPEK: Mami, ona musí.
FIALOVÁ: Václave!
VÁCLAV (pod scénou) Narážím!
FIALOVÁ: Kristýna si půjčí klíč, jo?
VÁCLAV: Jo!
FIALOVÁ: Potom nás doběhni!
(Kristýna si zpívá)
HABRŠPERK (ze záchodu) Kristýno, ty nádherně zpíváš!
KRISTÝNA (ze záchodu) Vážně?
HABRŠPERK (Vyjde) Ta holka má ale vepřový hlas a skopovou notu.-

HABRŠPERK: Vážně, máš takový sytý hlas.
KRISTÝNA: To mi každé říká! To je úplně nová písnička, jsem si ji sama opsala.
HABRŠPERK: A co tady děláš?
KRISTÝNA: Ale maminka hledá pana starostu, chce mu dát žádost o ponocenství pro našeho tatínka! HABRŠPERK: Děkuju.
(Odejde Habršperk i Kristýna)

3)
(Ze sklepa přicházejí Verunka a Václav)
VERUNKA: Václave!
VÁCLAV: Narážím!
VERUNKA: Václave!
VÁCLAV: Nar... Verunko!
VERUNKA: Václave!
VÁCLAV: Verunko! (Atd. ad libitum)
VÁCLAV: Co vaši?
VERUNKA: Dobrý. A vaši?
VÁCLAV: Dobrý. Nemají nic proti!
VERUNKA: Václave!
VÁCLAV: Verunko! (Atd. ad libitum)
VÁCLAV: Víš, já myslím, že my budeme spolu šťastni. A jestli nám nadělí, víš, pámbíček, víš, taky ještě něco, víš, maličkého...
VERUNKA: No, víš, to já myslím, že nám jistě nadělí-
VÁCLAV: Verunko!
VERUNKA: Václave! (Atd.)
VERUNKA: Zapomněl sis dole vestu.
VÁCLAV: Dík. Verunko!
VERUNKA: Už musím...
VÁCLAV: Jdu to dorazit! (Dubský a Bušek nakukují)

4)
BUŠEK: No, Filipe, sluší jim to, co?
DUBSKÝ: Tuze sluší.
BUŠEK: Tak si plácnem?
DUBSKÝ: Já myslím – ale – víš, Jakube. Jak bych... Štve mě na tobě to tvoje pytláčení!
BUŠEK: Co? Jaký pytláčení?! Mám pole u lesa a ta potvo-
ra zajíc se tam celej rok pase. No tak já si na podzim na něj dám pozor.
DUBSKÝ: Četníci taky dávají pozor a až tě... chytanou.. Jsi přeci první radní!...
BUŠEK: Nejsem blbej!
DUBSKÝ: No, jak myslíš. Kolik dáš Verunce?
BUŠEK: Kolik dáš Václavovi?
DUBSKÝ: Já mám dva statky a hospodu. No tak ten větší i s hospodou mu popustím!
BUŠEK: No, já mám statek jenom jeden, ale v záložně sedum tisíc zlatejch a ty svý holce dám. To je přeci pěkný peníz, ne?
DUBSKÝ: Je. Ale statek s hospodou – bez dluhů- Dej osum.
BUŠEK: Osum? Mám ještě kluka...
DUBSKÝ: Já si představoval osum.
BUŠEK: Mám kluka!
DUBSKÝ: Když nedáš osum – tak přidej těch pár koní, cos koupil na trhu.
BUŠEK: A vidíš, Filipe, nepřidám.
DUBSKÝ: Pár koní nepřidáš?
BUŠEK: No, nepřidám!
DUBSKÝ: Víš co? Nepřidávej!

Vladimír Macura (7.11.1945, Ostrava – 17.4. 1999, Praha), prozaik, překladatel a literární historik. Od roku 1993 byl ředitelem akademického Ústavu pro českou literaturu. Je autorem sémiotických studií z dějin české kultury a literatury (*Znamení zrodu*, *Český sen* ad.). Překládal i z estonštiny. V době normalizace inspiroval vznik baltického literárního společenství se skrytým politickým podtextem.

Z autorovy beletristické tvorby je kromě knížky povídek a satirického románu z doby normalizace nejvýznamnější obrozenecká tetralogie. V ní ve čtyřech žánrových modifikacích (novela, živý obraz, elegie a paměti) podal ironicky odlehčený obraz národní společnosti minulého století. Ukázka je z posledního dílu nazvaného *Medikus*. Vypravěč, osobní lékař mentálně retardovaného rakouského císaře Ferdinanda (milovníka mechanických kůtek), líčí svůj plán a přípravy na spiknutí, jež mělo zneužít sesazeného císaře jako loutkového českého krále a dospět tak k osamostatnění českého království. Konspirátor sám však skončí v psychiatrické léčebně.

Výběrová bibliografie: *Znamení zrodu* (sémiotické studie o českém obrození 1983, 1995), *Informátor* (1.část tetralogie, 1992), *Komandant* (2. část, 1994), *Guvernantka* (3.část, 1997), *Český sen* (sémiotické eseje, 1998), *Ten, který bude* (kompletní tetralogie s poslední částí *Medikus*, 1999).

Vladimír Macura: **MEDIKUS**

Z knihy *Ten, který bude*, HYNEK, Praha 1999. 720 str.

Raději jsem se zaměřil na Havlíčkovu dceru. Tehdy, když zemřel její otec, byla ještě malá a já ji ovšem nebral příliš na vědomí. Sotva osm jí bylo. Ale pak, po letech, bylo najednou všechno jinak. Po Praze se začalo hlasitěji vykřikovat cosi o Havlíčkově mučednictví. O tom, že našeho Havlíčka jako Prométhea přikovali k alpské skále a orlové rakouští se slétávali ze všech stran, aby mu klofali játra a plíce. Hepar et pulmo. A já jsem pak jednou na cestě z hospody, kde se takové řeči vedly, uviděl na chodníku děvče asi dvanáctileté, rýpalo se klacíkem ve spárách mezi kameny, ruce i tváře mělo špinavé, vlasy jí přepadávaly do očí a sukénku měla na několikrát vyspravovanou a zblácenou. Doktor Špott, který šel se mnou z té veselé knajpy za hradbami, mi pak sykl do ucha: „Víš, kdo to je? Přece Havlíčková.“

Vrátil jsem se a vstřčil jí do dlaně dvacetník. Tenkrát jsem dostal nápad, že bych jí mohl pomoci. Že bych mohl pomoci své věci. Hrál jsem zase jednou císaři a králi ten kousek o vyhnání Havlíčka z vlasti a přitom jsem se zmínil o nešťastné sirotě, v jaké chudobě chudera žije. V jaké žije chuděra chudobě. V jaké žije chudobě chuděra. Navrhl jsem králi, že by ji měl přijmout za vlastní. Že by ho to ještě více sblížilo s českým národem. Nezarazil se ani na vteřinu.

„Ale jistě, milý Máchale, když mu to udělá radost,“ řekl a netrpělivě zatleskal, abychom pokračovali, a já musel ještě zahrát o tom, jak se Pepi Fric vždycky podvokrát zamilovával a jak teď s Kavalírovou žijí spolu šťastně v emigraci jako dvě holoubátka a vzpomínají na drahou vlast a dobrotivého krále Ferdinanda, kterého museli opustit, ač neradi. Sentimentální dílko! Panovník byl naměkko, slza jako hrách se mu objevila na tváři a komorník Wiltsch přistoupil, hbitě ji setřel a přepudroval. Raději jsem místo Teskníciho Pierota pustil na závěr ještě jednou Veselou jízdu dostavníkem, abych králův smutek rozptýlil. A dvorní muzikusové k tomu hráli skočnou.

S Marií Annou jsem musel ovšem opatrněji. Dlouho jsem ji připravoval, krok za krokem jsem královnu přivykal té myšlence. Připomenul jsem jí vavřínový věnec propletený trním, který poslala Havlíčkovi na rakev, a jehož lístky teď přechovávají v mnoha českých rodinách jako nejvzácnější relikvii. Hovořil jsem o tom, jak je škoda, že nemá děti, a ona mě rychle a kradmo pohládila po tváři a řekla trochu posměšně, ale nijak vyčítavě: „Neza-chází příliš daleko, Máchal?“ Až pak jsem promluvil o osiřelé dívce, jejíž osud leží českému národu tolik na srdci. O Havlíčkově dceři Zdence.

Marie Anna nejdřív nechtěla o adopci ani slyšet, celé týdny trvalo, než jsem ji zlomil. Své těžce vydobyté pozice u dvora, jakož i v její posteli jsem dal v sázku pro tuto svou myšlenku. Ale nakonec přece jen svolila a já se hned nazítří rozběhl za Riegrem. Připomněl jsem mu nejednoduché postavení Havlíčkovy dcery v rodině jejího strýce a poručníka Jaroše, který vězí po krk v dluzích. A seznámil jsem ho s nabídkou Zdenčiny adoptce královskou rodinou. Překvapil ho ten nápad, přímo ohromil. Ohlédl se od svého stolu v Měšťanské besedě doleva, doprava, jestli někdo nepovoláný neposlouchá. „To se musí promyslet,“ řekl pak, „dobře promyslet.“

Ukázky z tvorby současných českých literátů, kteří mají v r. 2005 kulaté výročí narození.

Almanach současné české literatury 97-99

Viola Fischerová (18.10.1935, Brno), lyrická básnířka a překladatelka

Dcera filozofa Josefa Ludvíka Fischera, nevlastní sestra básnířky Sylvie Fischerové Pracovala jako redaktorka Čs. rozhlasu. Po odchodu do exilu ve Švýcarsku vystřídala různá povolání. V osmdesátých letech se přestěhovala do SRN. Od roku 1994 žije v Praze. Jejím prvním manželem byl satirik Karel Michal (vl. jm. Pavel Buksa), po smrti K. Michla se stal jejím druhým manželem spisovatel Josef Jedlička. Poezii se začala věnovat za pobytu v SRN v osmdesátých letech. Zámlkovité a zkratkovité básně se zamýšlejí nad existencí ponořenou v proudy času a s nostalgickou pokorou se vyrovnávají s její pomíjivostí. Ukázka je z poslední sbírky *Divoká dráha domovů*, v níž je v oproštěném a zhuštěném výrazu vysloven elegický pocit života vyvolaný traumatem po úmrtí milované bytosti, avšak též smíření umožněné vírou, že mrtví prostupují vědomím živých.

Bibliografie: *Zádušní mše za P. Buksu* (1993), *Babí hodina* (1995), *Jak pápěří* (1995), *Divoká dráha domovů* (1998).

Viola Fischerová: DIVOKÁ DRÁHA DOMOVŮ

Z KNIHY DIVOKÁ DRÁHA DOMOVŮ, TORST, PRAHA 1998. 103 STR.

XXX

Divoká dráha domovů
nahoru dolů úzkost
od zdi ke zdi
když poprvé zasvítí
to ústí ušité na kůži
temná oprýskaná ulice
kde chybějí i mrtví

XXX

K tomu domu patří
velký kus klenby pro
slunce a měsíc
za brankou les
a ticho žíhané ptáky
dětmi a psy

Cesty tu vedou zelení
do Prokopského údolí

Jsem doma tady?
Naposledy?

Jako by domovy
mohly být
poslední

XXX

Jsou zde jasně
minulí
a oba sedají na téže židli

Jejich náradí
spravuje kohoutky zámky
a vydrolené zdi

Vítr od moře
někdy zrazuje
doteky

XXX

Za chvíli už nepůjdu ve stínu kaštanů
a ptačího zpěvu
ale po horké silnici
s kopce za zatáčkou
odkud se uvidím
jak hledím ve stínu kaštanů
na sebe jdoucí v klobouku
po černé silnici
odkud se vidím
jak si za zatáčkou
mizím navždycky
z očí

XXX

Ta bolest se jednou sejde
a vydá plod
věřili jsme
a polykali slzy

Už brzy stýskáme si
za životem
zuby zahryznuté hluboko
ve vlastním mase

Z knihy *Obtisky*

Zdeněk Kožmír (28.2. 1925, Hněvice u Roudnice nad Labem), literární vědec a esejista

Jeho pedagogická kariéra na vysoké škole byla v době normalizace dočasně přerušena; nyní působí na brněnské univerzitě.

Jako literární vědec a kritik se zaměřuje na otázky umělecké stylizace a na interpretaci poezie s důrazem na proměny živého vztahu k uměleckému dílu. Odtud se jeho tvůrčí aktivita přenesla do oblasti esejistiky, v níž usiluje zachytit v lyrizované deníkové podobě záznamy prožitků, myšlenek a dojmů vznikajících při setkáních s lidmi, místy i uměleckými díly.

Výběrová bibliografie: *Obtisky* (1998); odborné práce: *Zvětšeniny ze stylu bratří Čapků* (1989), *Struktury* (1995).

Zdeněk Kožmír: KONTINUITY

K knihy *Obrisky*, Host, Brno 1998. 150 str.

1996

Hodně mrzne. Přecházení na brzký jarní režim je obtížné. Kolik je tu lapání po dechu, kolik namáhání křídel! Ta obrovitá hejna nad Pálavou létají už v únoru a jaro zatím vědí jen svým ptačím bytím. Asi je primárně ÚKOL, nikoli náhlé NADŠENÍ (i když i to s velkým ptačím nadechnutím na cestu). „A pořád tam bude ztvrdlá hlína/ jako by se nic nedělo“ (Jáchym Topol).

Trochu jsem dělal Topolovu poezii, trochu jsem se díval na detektivku s paní Fletcherovou. Příliš si to není modelově vzdálené: motání v kruhu a náhlé záblesky průniků k podstatě.

Jakási věčná tenze k bytí. A spolu s tím věčná tenze k mezím, vyhraňování, strukturování.

Jak snadno se vzruším pro blbost, žel většinou svou. Sobota nic moc. Odpusť, sobotěnko!

Promýšlel jsem svůj projev pro Vídeň, zatím mám jen jasno, ale nic nového jsem k tomu ještě nenapsal. I to je dobré.

Už nic nového nevymyslím, ale chtěl bych ještě chvíli uskutečňovat své snění, které kotví ve všem, co mi bylo dosud dáno. To snění je také psaní. Zklidnit se do svého odvěkého neklidu!

Pradávná únava srdce. Psal jsem hrubé podklady pro holubovsko-šiktancovský úvod do Vídně. Musím obdobně připravit Vaculíka.

Stále jsou brutality, ale i pohlazeníčka.

Nevytyčovat do fin de millénaire nic nového, ale myslet na psaní Comenia, Holana, Becketta, Derridy.

Dlouho jsem se díval na večernici, jak se chvěla nad Zastávkou. Údělnost faktického času a osudu je uhrančivá. Kde jsme napsáni? Kde jsme už tehdy byli napsáni? Jako by má torstovská knížka byla už v těch 70. letech dávno přesně dopsána až do této chvíle. Mrází mě trochu z téhle myšlenky..., není však tak zcela nepravděpodobná. Ale není to vlastně obrovité?

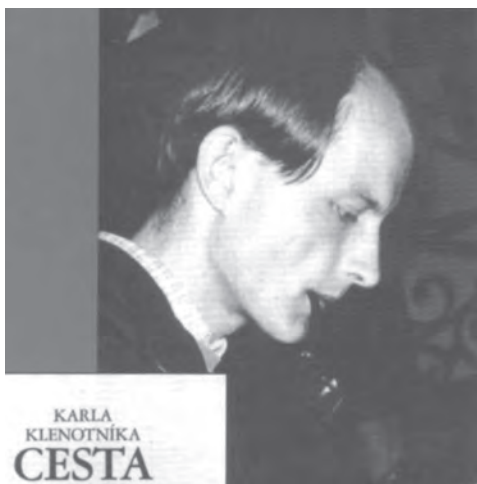
Je únorový večer plný tíhy, ale byly únorové večery od tvého zrození kdy lehoučké? Jen občas ses v únorovém záření směl hřát v závětrí... Neděs se ani povinností, ani hrozeb, ani nocí příliš dlouhých... Tak tomu bývalo vždy! Důvěřuj, že od zrození k smrti jdeš tím božím světem, kam jsi byl maminkou krásně uvržen a tatínkem vyváděn skrze lesy a koleje...

Jsem nějak příliš citlivý na lidské signály, dnes jsem vnímal jakoby jen záporné vlnění u lidí ve svém okolí. O to mi bylo milejší, že mi Milan Suchomel přinesl Slovo s mou recenzí flossovského olomouckého slovníku – jsem rád, že jsem i těm bratřím věrozvěstům mohl zcela prostě poděkovat... Vůbec mi z Olomouce přicházely často dobré vlny spíš tak jen pronic zanic. Miluji Olomouc, třebaže ji znám jen málo. Je tu něco všemu navzdory lidského.

Zřítíl se Boeing se 170 cestujícími směr Frankfurt. Jakými silami držíme pohromadě? Vírou ve stehy, kterými zašíváme žlutou košilku (prsty ženiny), mateřštinou, která vznikala v bezpočtu východů sluncí (a kterou teď svírám v písícím peru)?

Jak potřebujeme smysl, abychom byli lidmi! Ten divočáček-hračka nad obrazovkou počítače má svítivostí svých očí dalekosáhlou sémantiku! Dala mi ho žena z krabičky vánočních zvířátek a ozdob.

Ukrytost v odkrytosti patří mezi kategorie dětství.

Filip Topol (1965), zpěvák, textař a skladatel, prozaik

Autor je znám jako textař známé hudební skupiny Psí vojáci. Debutoval v roce 1996 sbírkou textů *Sakra miláčku*. Novela *Cesta Karla Klenotníka na Korsiku* přináší portrét mladého člověka dnešních dnů. Metaforicky obohaceným projevem je tu vysloven a oživen prastarý problém úzkosti z marnosti života a hledání východiska z pocitu absurdity. Kultivovanost výrazu a ukázněnost tvaru řadí toto drobné dílko mezi objevy současné české prózy.

Bibliografie: *Sakra miláčku* (1996), *Cesta Karla Klenotníka na Korsiku* (1999).

Filip Topol: CESTA KARLA KLENOTNÍKA NA KORSIKU

Z KNIHY CESTA KARLA KLENOTNÍKA NA KORSIKU, MATA, PRAHA 1999. 72 STR.

A tak jsem jel Itálií. Trochu zmučený, ale především nespokojený. Nespokojený sám se sebou.

„Neboť,“ říkal jsem si, „Milán je zcela jistě krásné město, i přes své zmrzačení dvacátým stoletím nabitě duchem, sopkou dějin a kultury... Italové jsou živí, příjemní, pohostinní lidé... a tvá svoboda tě neopravňuje k tomu, aby ses zakopával v zatuchlinách své vlastní neschopnosti postavit se na nohy jako muž. Ze setby v močálu žádná úroda nevzejde.“ „No dobře, ale proč mám tak potrhané nervy?“ zeptal jsem se do oken autobusu. A potrhané jsem je opravdu měl.

Když jsem totiž vystoupil v Janově, hlava se mi roztříštila, vybuchla nesnesitelným jekotem a drásavým smíchem. Slunce bylo nemilosrdné, v odpolední agonii bušilo do města jako do kovadliny a dav jako by před ním prchal, za zády rozmáchlou paží moře, na kterém se pohybovaly obrovské lhostejné lodě. Vítr se potácel po náměstí, hnal proti mně ten krutý obraz města a dusil pachem ryb, oleje a benzínu. Město, moře – rozšklebená čerstvá rána. A rackové – ti šarlatánští doktoři – ji sešivali nesmyslnými opilými stehy. Marně, nad střechami se nebe zas a zas odchlípovalo a vyhrěžávaly z něho staré cáry mraků. Nebylo o čem přemýšlet. To město by mé svou hrozi-ovou energií rozdrtilo – rozcáklo po stěnách domů, rozmetalo k nepoznám. Korsika se nepotopí, ale já jsem nezadržitelně klesal ke dnu.

Nedaleko bylo vlakové nádraží. Věřil jsem se do haly a stanul před mapou pobřeží. Bezmyšlenkovitě jsem do ní zabodl prst: Santa Margherita.

Peron byl téměř opuštěný, rozpálené kolejnice mi protínaly spánky a srdce bilo do pražců. Chtěl jsem si zapálit cigaretu, ale neudělal jsem to. „Co když se to nesmí?“ Nebe, beton, rez – nic se nechoulo.

V zápachu kupé jsem marně nasával slaný pach moře, které se mi, bídne namalované, objevovalo po pravici mezi skalisky. Ve zpocených dlaních jsem svíral svůj další zničený den. A napadalo mě: „Toto není cesta. To je jen upachtěné kroužení. Štvanice, ve které lovec končí ve spárech vlastní smečky.“

Ohromovala mě má neschopnost prorazit ten bludný kruh, vzchopit se k nějakému činu. A ani ta falešná utěšitelka sebelítost se nedostavovala – naopak, začal jsem se nenávidět, a to bylo ještě horší, neboť jiného přítele než sebe jsem v této zemi neznal. A co budu dělat v Santa Margheritě? Napadlo mě, že bych se mohl taky zabít. Proč ne? Není to tak těžké. Ale jaká zbabělost! V kostele sv. Markéty v Břevnově jsem byl pokřtěn. Na ostrově stejného jména bych mohl všechno opustit. Jak přežraná hyena loudající se od mršiny se svalit a netečně zírat do tváře smrti.

Opravdu jsem nevěděl kudy kam, ale přesto jsem cítil tu faleš, to šmírácké herectví, které se mi lacině nabíze- lo – sebevražda jako varianta pro smysl života? Trpce jsem se smál, blbost té jednoduchosti mi otravovala krev. A začal jsem se stydět. Jako by mě všechno svědilo.

Dveře kupé se lhostejně otvíraly a zavíraly v rytmu vlaku, časté tunely odsekávaly titěrné dny a noci tohoto jednoho mikroživota – malé obrácené paraboly, Bůh ví jak rozladěné, která počínala v matném bodě neurčitěho zrození a kapitulovala v ještě rozmazanější břečce zbytečné smrti...

Ale nic neočekávaného se při tom nedělo. Vlak spokojeně šněroval rozpálené pobřeží, moře a obloha byly samozřejmé a poklidné a v jednom z kupé seděl mladý, poněkud zmatený muž – těžko by asi vysoký blondatý průvodčí tušil, že jednoho lístku je pro tohoto cestujícího málo.

Ty podivné spleteniny rezignace s příchutí smrti jsem s pocitem nepříjemného studu nechal klesnout na kalné dno své mysli a znovu se zahleděl do blízké budoucnosti: Santa Margherita se nevinně blížila.

Josef Topol (1.4.1935, Poříčí nad Sázavou), dramatik a básník

Byl jedním ze základajících členů Divadla za branou v Praze; pracoval jako lektor a režisér. Po zrušení divadla se živil jako korektor. Po podpisu Charty 77 krátce pracoval jako dělník a poté odešel do invalidního důchodu.

Je znám především jako dramatik, který od šedesátých let významně ovlivnil cesty českého dramatu vedoucí k odkrývání mravních konfliktů doby, hledání lidské totožnosti a tázání po smyslu existence. Dramata z posledního období (*Sbohem, Sokrate, Stěhování duší* a *Hlasy ptáků*) vyšla souborně v roce 1999. Vydání básní z 60. až 80. let, z něhož je naše ukázka, odhalilo nové rysy autorovy tvůrčí osobnosti a stalo se literární událostí.

Výběrová bibliografie: *Jejich den* (drama, prem. 1959), *Konec masopustu* (drama, prem. 1963), *Sbohem, Sokrate, Stěhování duší, Hlasy ptáků* (dramata 1999), *Básně a jejich torza* (bibliofilie 1995), *Básně* (1997).

Josef Topol: BÁSNĚ

Z KNIHY BÁSNĚ, TORST, PRAHA 1997. 432 STR. XXX

XXX

Kam dojdeme co po sobě zanecháme?
Zmizí otvory natož brány a dveře
totálně neprůchodný Svět!

A zas to věčné: Kudy kam?

Tělo zkáže musíme ponechat
ale uniknem duši?

Hrabivci hrobu
hromadíme toho až přespříliš:
šatníky prádelníky mrazáky
stále jíme věčně se oblékáme
sprchujeme ze sebe denní špínu
navoníme se a nakadeříme
ať jdem prcat nebo jdem do úřadu
a vyprazdňujeme se neboť
kdo by nesl vlastní hovno až k nekonečnu?

Když pak někdy z galejí žití
dřív než zajdem se zastavíme
někde v galerii a neujde nám
že kdysi někdo tady žil jako my
a maloval světce: místo opasku
kterým se sužujeme
hlavu jim sevřel zlatou obroučkou
která je přesahuje
ne zas tolik aby nepřimkla k tělu
ne už poduška ale nadhlavník
samého nebe!

Byli tak naivní!

A jdeme
A když na to přijde
klademe kytice a věnce
u pat žulových mrtvol

XXX

Že není bytí kde je hniloba?
To se tak papouškuje
a já v hnědi rozpadu zahlédnu zeleň
drobné květy na mrchovišti tlení
Může uhnít
tímto životodárným způsobem
i Lucifer padlý anděl když i pýr
zbavený dobrodiní země
posléze hnojí pole?

Jak je možné
že tou říjnovou krajinou jdou oblaka
jako velbloudi pouští
a já čekám zda-li
z nich nezaprší?

V hrdle své země plném žízně

XXX

A tak
a tak jsem si
a lib oval j sem si
v prohlubni básní neviditelných
pyšný rybář pokuřující
se sítěmi vhozenými
do kalných vod
s plaváky metafor a s nadějí
že něco se chytí

A tak
a tak jsem si
děl v básních nepolapitelných
ješitný pavouk který zpozorohu
radarem střeží nastraženou síť
meditující či trávící
a stále ve střehu: na nepatrný záchvěv
se vrhá na kořist!

Byl jsem prádlo zapomenuté
na šňůře v noci
a přesto schnoucí

Obával se spolu s jinými básníky
že mi vysychá zdroj inspirace
(o jednom z nich se tradovalo
že bez pokušení nenapsal řádku
a z pomilování panny
psal hymny na život)
že mi vysychá Prazdroj inspirace
(o jiném z nich se říkalo
že kvůli dětem se dal vyléčit
a splnilo se: byl jak těsto
marně hnětené a odpočaté, chyběl kvásek
psal ze setrvačnosti o rybnících,
ale nikdy v nich neutonul jako Li Po)

A tak
a tak jsem si
dosud nepřivykly
zázraku chvíle kdy se poesie
náhle rodí z jazyka Poupat
říkal na záchodě ne pod jabloní:
Je mi zle a okénkem jsem viděl
úkrojek nebe ale nepomohla mi
ani zřetelná voj Velkého vozu
Miloval jsem hudbu ale neuměl ji
Chtěl jsem být kněz ale bál jsem se Boha
Být archeolog ale rozesmutňovalo mě to
A kdyby jsem to

Bogdan Trojak (1975), básník a překladatel

Studuje práva na brněnské univerzitě. Od poloviny devadesátých let se podílel na vydávání literárního magazínu *Weles*. Jeho básnická prvotina zaujala především ukázněností tvaru. Druhá sbírka je vnitřně rozlehlejší - zasahuje do sfér mýtů, v jejichž konfrontaci hledá básník odpovědi na základní otázky života.

Bibliografie: *Muzika* (1995), *Kuním štětcem* (1996), *Pan Twardowski* (1998).

Bogdan Trojak: PAN TWARDOWSKI

z KNIHY PAN TWARDOWSKI, HOST, BRNO 1998. 72 STR.

DIALOG cum lacrima II

Twardowski:

Co je to za noc, kdy se všechno mění
v motouzy, které vážou tě jak klest
nošenou praskavě na babím přihrbení?,

Boruta:

V tisíci otepích tě musí bába snést,
a ač je vláčí v hromadách a po stu,
máš strach, že i když sesbírá tě, přeci
zůstaneš provždy – i na jejich plecích –
rozpolcen vidlicí každého samorostu!

Twardowski:

Co je to za noc, že hodí se pro ni
ta tma, jež třísky ze svých ponků shrábla,
když skrz svislici Boží hole pronik'
vodorovný vyvrtávač dábla
chlazený spirálovým pláčem?!

Boruta:

Ach, pláč! Pláč potmě!
Jen v něm lze pero máčet.
Zas ve vsi Čertůvek jsi pod osikou procít?
Vyplač se do velevrás noci!

Twardowski:

Vsak řekni popravdě, můj kmotře,
nejsme-li hodni svých slzení, co si počnem,
až přijdou vybírat navečer stočné
z odtoků ústících v cherubí troubelí?

Boruta:

Zda budem platit? To je řeč o štěstí...

Twardowski:

Srdce své denárky pohnutím prochřestí!

II)

Gutský Daidalos

V stěžejích z hoblovaných fošen
skřípají rozložitě vratně.
Za nimi, jako v dílně mistra Stvoše,
Daidalos řeže akurátně
okrouhlá žebra,
čepy, bidla
pro svoje druhá křídla...

A zatím rarach ze své škvíry
do žeber zkouší drápem vyrýt
svůj kostrbatý vzkaz:

Dokud ve tmách vládnu škvoři,
nadarmo se s dílem moříš.
S úctou Mistr Ďas

VI)

EPILOG

V stěžejích z hoblovaných fošen
skřípají rozložitě vratně.
Za nimi, jako v dílně Víta Stvoše,
Daidalos řeže akurátně
okrouhlá žebra,
čepy,
bidla
pro svoje další křídla...

V tom čase v šeru s bezem zápolí
nahatý klouček. Větve láme.
Pak jimi mává, skáče po poli,
blíží se k obzoru – bělavý
drobný plamen....

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31
Tel.: +43 (0664) 406 55 41 Fax: +43 (01) 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM „Panny Marie na Nábřeží“, Vídeň 1., Salvatorgasse 12:
mše svatá každou neděli a svátek v **08:30** hodin.

KOSTEL „Nejsvětějšího Vykupitele“, Vídeň 3., Rennweg 63:
mše svatá každou neděli a svátek v **10:00** hodin.

KOSTEL „Don Bosco“, Vídeň 3., Hagenmüllergasse 31, SALESIANUM:
mše svatá 2. neděli v měsíci v **11:00** hodin.

KAPLE „Panny Marie Pomocnice“, Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25, DON BOSCO-HAUS:
mše svatá 3. sobotu v měsíci v **18:00** hodin.

KALENDÁŘ AKCÍ : Září – listopad 2005

So 10.09. – Svátek JMÉNA PANNY MARIE: Mše svatá ve „Wiener Stadthalle“ v **16:00** hodin.
Hlavním celebrantem je **vídeňský arcibiskup kardinál Dr. Christoph Schönborn**.

NE 18.09. – **LINEC:** Salesián **Dr. Ludwig Schwarz** bude uveden do úřadu diecézního biskupa v katedrále „Mariendom“ v 16:00 hodin.

NE 25.9. – **MŠE NÁRODŮ** ve vídeňské katedrále sv. Štěpána, Vídeň 1., v **10:15** hodin.
Hlavním celebrantem je **vídeňský arcibiskup kardinál Christoph Schönborn**. Koncelebrují duchovní správci cizojazyčných farností ve Vídni. Následuje občerstvení na prostranství arcibiskupského paláce a vystoupení skupiny naší mládeže.

NE 02.10. – **SEMMERING:** Mše svatá pro rodiče s dětmi Příprava letní rekreace 2006.

NE 09.10. – Dětská mše svatá v kapli SALESIANUM v 11:00 hodin, Hagenmüllergasse 31, Vídeň 3.

So 15.10. DON BOSCO-HAUS: Mládežnická mše svatá v 18:00 hodin v kapli „Panny Marie Pomocnice“, St. Veit-Gasse 25, Vídeň 13. Video a fotky z letošních letních akcí.

NE 23.10. – **BAUMKIRCHEN / Tirol:** Mládežnická mše svatá a duchovní soustředění.

So 29.10. Svátek blahoslavené RESTITUTY KAFKOVÉ v 18:00 hodin: „Hartmannkloster“, kaple v 1. poschodí, Hartmanngasse 7, Vídeň 5. Přivítání a prohlídka nemocnice.

NE 06.11. – **ST. PÖLTEN:** Mše svatá pro rodiče s dětmi.

NE 13.11. – Svátek svaté ANEŽKY ČESKÉ: Dětská mše svatá v kapli SALESIANUM v 11:00 hodin, Hagenmüllergasse 31, Vídeň 3.

So 19.11. DON BOSCO-HAUS: Svátek Ježíše Krista Krále Mládežnická mše svatá v 18:00 hodin v kapli "Panny Marie Pomocnice", St. Veit-Gasse 25, Vídeň 13. Zasedání České církevní rady.

NE 27.11. – **KRUMBACH:** První neděle adventní Mládežnická mše svatá.

Impressum

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Schlüsselgasse 18, 1080 Wien
Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha
Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken
in Österreich
Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Schlüsselgasse 18, 1080 Wien
Verlagsort: 1080 Wien

Redakce: Schlüsselgasse 18, 1080 Wien,
mobil: 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis

Redakce: Mgr. Pavlína Böhmová, Anna Křivanová, Vlasta Šuchmanová

Technická redakce: Vojslav Ondříšek, ing. Kurt Mattola

Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Mgr. Martin Franc,
Dr. Karel Helmich, P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Mgr. Jan Kahuda,
manželé Kalinovi, Jindřich Lion, Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková,
Petr Pastrňák, Mag. P. J. N. Popov, Mgr. Peter Ondrejka, Andrea
Ozábalová, Dr. Květa Ozábalová, Mgr. Helena Stejskalová,
Vladimír Stejskal, Nela Štěrbová, Dagmar Vaněčková, Mgr. Tomáš
Vaněk, ing. Jiří Zajíček, Peter Žaloudek, Marie Woodhams

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

